

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

13 december 2018

WETSONTWERP

tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen wat de hulp aan de slachtoffers van terrorisme betreft

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen wat de bevoegdheden van de commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders betreft inzake de slachtoffers van terrorisme

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen wat de occasionele redders en de slachtoffers van zogenaamde “cold cases” betreft

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen wat de bevoegdheden van de commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders betreft inzake de hulp aan de slachtoffers van zogenaamde “cold cases” en tot nadere bepaling van haar onderzoeksbevoegdheid

VERSLAG

NAMENS DE DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW Laurette ONKELINX

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

13 décembre 2018

PROJET DE LOI

modifiant la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres en ce qui concerne l'aide aux victimes du terrorisme

Projet de loi modifiant la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres, concernant les compétences de la commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels pour les victimes de terrorisme

Projet de loi modifiant la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres en ce qui concerne les sauveteurs occasionnels et les victimes dans des affaires non élucidées

Projet de loi modifiant la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres, concernant les compétences de la commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels en ce qui concerne l'aide aux victimes dans des affaires non élucidées et précisant son pouvoir d'enquête

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
MME Laurette ONKELINX

9854

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**
Voorzitter/Président: Philippe Goffin

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA	Sophie De Wit, Sarah Smeyers, Goedele Uyttersprot, Kristien Van Vaerenbergh
PS	Laurette Onkelinx, Özlem Özen
MR	Gautier Calomme, Gilles Foret, Philippe Goffin
CD&V	Sonja Becq, Raf Terwegen
Open Vld	Egbert Lachaert, Carina Van Cauter
sp.a	Annick Lambrecht
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
cdH	Christian Brotcorne

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Christoph D'Haese, Koenraad Degroote, Daphné Dumery, Yoleen Van Camp
Paul-Olivier Delannois, Ahmed Laaouej, Karine Lalieux, Fabienne Winckel
Benoît Friart, Luc Gustin, Philippe Pivin, Stéphanie Thoron
Griet Smaers, Els Van Hoof, Servais Verherstraeten
Sandrine De Crom, Katja Gabriëls, Dirk Janssens
David Geerts, Karin Jiroflée
Marcel Cheron
Francis Delpérée, Vanessa Matz

C. — Niet-stemgerechtig lid / Membre sans voix délibérative:

DéFI Olivier Maingain

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV: Beknopt Verslag
CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN: Plenum
COM: Commissievergadering
MOT: Moties tot besluit van interpellations (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA: Questions et Réponses écrites
CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV: Compte Rendu Analytique
CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN: Séance plénière
COM: Réunion de commission
MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers**Publications officielles éditées par la Chambre des représentants**

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel.: 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

INHOUD	Blz.	SOMMAIRE	Pages
I. Procedure	4	I. Procédure	4
II. Inleidende uiteenzetting van de heer Koen Geens, minister van Justitie	4	II. Exposé introductif de M. Koen Geens, ministre de la Justice	4
III. Algemene bespreking.....	9	III. Discussion générale.....	9
IV. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen	20	IV. Discussion des articles et votes.....	20
Bijlagen		Annexes	
I. Hoorzitting van 2 oktober 2018.....	34	I. Audition du 2 octobre 2018.....	34
II. Hoorzitting van 24 oktober 2018.....	81	II. Audition du 24 octobre 2018.....	81
III. Gedachtewisseling van 14 november 2018	101	III. Échange de vues du 14 novembre 2018	101

Zie:

Doc 54 3258/ (2017/2018):

- 001: Wetsontwerp.
002: Amendementen.

Zie ook:

- 004: Tekst aangenomen door de commissie.

Doc 54 3259/ (2017/2018):

- 001: Wetsontwerp.
002: Amendementen.
003: Verslag.
004: Tekst aangenomen door de commissie.

Doc 54 3260/ (2017/2018):

- 001: Wetsontwerp.
002: Amendement.
003: Verslag.
004: Tekst aangenomen door de commissie.

Doc 54 3261/ (2017/2018):

- 001: Wetsontwerp.
002: Amendement.
003: Verslag.
004: Tekst aangenomen door de commissie.

Voir:

Doc 54 3258/ (2017/2018):

- 001: Projet de loi.
002: Amendements.

Voir aussi:

- 004: Texte adopté par la commission.

Doc 54 3259/ (2017/2018):

- 001: Projet de loi.
002: Amendements.
003: Rapport.
004: Texte adopté par la commission.

Doc 54 3260/ (2017/2018):

- 001: Projet de loi.
002: Amendement.
003: Rapport.
004: Texte adopté par la commission.

Doc 54 3261/ (2017/2018):

- 001: Projet de loi.
002: Amendement.
003: Rapport.
004: Texte adopté par la commission.

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft deze wetsontwerpen besproken tijdens haar vergaderingen van 18 en 19 september, 2, 16, 23 en 24 oktober, 14 november en 4 december 2018.

I. — PROCEDURE

Gelet op de samenhang tussen de wetsontwerpen DOC 54 3258/001, 3259/001, 3260/001 en 3261/001 stemt de commissie in met het voorstel van de minister om deze wetsontwerpen samen te bespreken, met dien verstande dat de rapporteur één enkel verslag zal uitbrengen over de bespreking van deze wetsontwerpen.

Tijdens haar vergadering van 18 september 2018 heeft de commissie met toepassing van artikel 28 van het Kamerreglement beslist om hoorzittingen te organiseren over onderhavig wetsontwerp. Het verslag van deze hoorzittingen gaat als bijlage bij dit verslag.

II. — INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE HEER KOEN GEENS, MINISTER VAN JUSTITIE

De heer Koen Geens, minister van Justitie, legt uit dat de ter bespreking voorliggende wetsontwerpen tot doel hebben de situatie van de slachtoffers van terrorisme te verbeteren in verband met de financiële hulp, alsook een oplossing aan te reiken voor de bijzondere noden van slachtoffers in het raam van langdurige strafonderzoeken.

Na de aanslagen van 22 maart 2016 die de geschiedenis van België definitief hebben getekend, wenst hij zijn verantwoordelijkheid te nemen ten aanzien van de slachtoffers van terrorisme door het wetgevend kader aan te passen.

De minister is dan ook verheugd deze vier teksten aan de commissie te kunnen voorleggen, teneinde ze in de loop van de volgende weken aan een parlementair debat te kunnen onderwerpen waarbij het gemeenschappelijk doel uiteraard hetzelfde is, met name een kwalitatief zo goed mogelijke hulp bieden.

In verband met de ongebruikelijke vorm waarin deze wetsontwerpen worden voorgelegd, verduidelijkt de minister dat er oorspronkelijk één wetsontwerp werd opgesteld, met alle nieuwe maatregelen. Om zo spoedig mogelijk te kunnen overgaan tot de behandeling ervan in het Parlement, overeenkomstig de notificatie van de

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné des projets de loi au cours de ses réunions des 18 et 19 septembre, 2, 16, 23 et 24 octobre, 14 novembre et 4 décembre 2018.

I. — PROCÉDURE

Compte tenu de la connexité qui lie les projets de loi DOC 54 3258/001, 3259/001, 3260/001 et 3261/001, la commission marque son accord sur la proposition du ministre visant à examiner lesdits projets de loi conjointement, étant entendu que le rapporteur fera un seul rapport sur l'examen de ces projets de loi.

Au cours de sa réunion du 18 septembre 2018, la commission a décidé, en application de l'article 28 du Règlement de la Chambre, d'organiser des auditions sur le projet de loi à l'examen. Le rapport des auditions est annexé au présent rapport.

II. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DE M. K. GEENS, MINISTRE DE LA JUSTICE

M. Koen Geens, ministre de la Justice, indique que les projets de loi à l'examen visent à renforcer l'aide financière apportée aux victimes du terrorisme ainsi qu'à dégager une solution pour les besoins spécifiques des victimes dans le cadre d'enquêtes criminelles de longue durée.

Suite aux attentats du 22 mars 2016, qui ont définitivement marqué l'histoire de la Belgique, il souhaite assumer sa responsabilité envers les victimes du terrorisme en adaptant le cadre législatif.

Le ministre se réjouit dès lors de pouvoir présenter ces quatre textes à la commission afin qu'ils puissent faire l'objet d'un débat parlementaire dans les prochaines semaines, avec un objectif commun bien sûr identique, à savoir offrir une aide de la meilleure qualité possible.

En ce qui concerne la forme inhabituelle sous laquelle ces projets sont présentés, le ministre précise qu'à l'origine, un seul projet de loi avait été rédigé contenant toutes les nouvelles mesures. Afin de pouvoir l'examiner au Parlement dans les meilleurs délais, conformément à la notification du Conseil des ministres de juin 2018,

Ministerraad in juni 2018, werd ervoor geopteerd een spoedadvies aan te vragen bij de Raad van State met een termijn van 5 dagen.

Dit resulteerde in het advies van de Raad van State van 28 juni 2018, waarin de Raad oordeelde dat hij de gevraagde hoogdringendheid niet aanvaardde voor een gedeelte van het wetsontwerp, met name de maatregelen die geen betrekking hadden op terrorisme.

Dit heeft ertoe geleid dat een gedeelte van het oorspronkelijke wetsontwerp opnieuw werd ingediend bij de Raad van State, wat heeft geleid tot een tweede advies op 29 augustus 2018.

Naast deze opsplitsing tussen dringend en niet-dringend, diende ingevolge het eerste advies van de Raad van State tevens een opsplitsing gemaakt te worden tussen de maatregelen die een monocamerale procedure vragen (artikel 74 Grondwet) en zij welke optioneel bicameraal dienen te worden behandeld (artikel 78 Grondwet).

Het resultaat is dat het oorspronkelijke wetsontwerp uiteindelijk in vier delen werd opgesplitst en ook alzo aan de commissie wordt voorgelegd, teneinde de coherentie van de nieuwe maatregelen maximaal te waarborgen.

De hervorming van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden is de leidraad van deze vier wetsontwerpen. De werking van die Commissie wordt thans geregeld bij de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen.

De Commissie en de politieke wereld weten echter al lang dat bijzondere aandacht moet uitgaan naar terrorismeslachtoffers. Bij de wet van 31 mei 2016 werden de bovengrenzen inzake financiële hulp al opgetrokken, van 62 000 euro tot 125 000 euro; ook de noodhulp werd verhoogd, tot een bedrag van maximaal 30 000 euro.

Met deze vier wetsontwerpen wordt doorgegaan op de ingeslagen weg: het maximale “voorschot” – de nieuwe term met betrekking tot noodhulp in geval van terrorisme – wordt nogmaals opgetrokken en zal 125 000 euro bedragen.

In verband met de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden is het eveneens belangrijk dat wordt voorzien in een afzonderlijke afdeling “Terrorisme”, met meerdere kamers. Bovendien wordt de procedure daadwerkelijk vlotter gemaakt, zodat de financiële hulp ook sneller kan worden uitgekeerd; zo zal de procedure in eerste instantie

il a été décidé de demander un avis urgent du Conseil d'État dans un délai de 5 jours.

Il en est résulté l'avis du Conseil d'État du 28 juin 2018, dans lequel le Conseil d'État a statué qu'il n'acceptait pas l'urgence demandée pour une partie du projet de loi, en l'occurrence pour les mesures ne concernant pas le terrorisme.

En conséquence, une partie du projet de loi initial a été soumise à nouveau au Conseil d'État, ce qui a conduit à un deuxième avis le 29 août 2018.

Outre cette distinction entre urgent et non urgent, le premier avis du Conseil d'État exigeait également qu'une distinction soit faite entre les mesures qui exigent une procédure monocamérale (article 74 de la Constitution) et celles qui exigent un traitement bicaméral optionnel (article 78 de la Constitution).

En conséquence, le projet de loi initial a finalement été scindé en quatre parties et présenté sous cette forme à la Commission afin d'assurer une cohérence maximale des nouvelles mesures.

Le fil conducteur des quatre projets de loi réside dans le fait qu'ils visent à réformer la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence. Son fonctionnement est réglé par la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres.

Toutefois, la Commission ainsi que le monde politique savent très bien depuis longtemps que le terrorisme requiert une attention particulière. La loi du 31 mai 2016 a déjà revu à la hausse les plafonds de l'aide financière, passant de 62 000 euros à 125 000 euros, et l'aide d'urgence a également été majorée, pour un maximum de 30 000 euros.

Les présents projets de loi poursuivent la voie empruntée et le plafond de “l'avance”, la nouvelle terminologie concernant les aides d'urgence dans le cadre du terrorisme, a de nouveau été augmenté pour atteindre 125 000 euros.

Il est également important pour la Commission pour l'aide financière aux victimes de prévoir une section distincte “Terrorisme”, composée de plusieurs chambres. En outre, la procédure est allégée de manière effective afin de pouvoir procéder plus rapidement au versement de l'aide financière. Ainsi, la procédure s'effectuera en premier lieu par écrit, durant laquelle les dossiers

schriftelijk verlopen en zullen de dossiers worden behandeld door een als enig lid zitting hebbend rechter, met de bedoeling zo snel mogelijk tot een uitspraak te komen. Voorts zal het slachtoffer van terrorisme nooit de urgentie van zijn aanvraag moeten bewijzen; die aanvraag zal automatisch als dringend worden beschouwd.

De minister voegt eraan toe dat ten behoeve van de terrorismeslachtoffers wordt voorzien in een bijkomende tegemoetkoming betreffende de advocatenkosten (maximaal 12 000 euro). De respectieve Ordes van advocaten hebben toegezegd lijsten uit te werken met de namen van de advocaten die gespecialiseerd zijn inzake terrorisme en aanverwante domeinen, zoals het verzekeringsrecht. Ook dat moet de dienstverlening voor het slachtoffer optimaliseren.

Nog een andere schadepost wordt opgetrokken en toegankelijker gemaakt voor een grotere groep terrorismeslachtoffers: reis- en verblijfskosten zullen voortaan tot maximaal 6 000 euro kunnen worden vergoed; thans kunnen de rechtstreekse slachtoffers die kosten voor hoogstens 1 250 euro terugbetaald krijgen. Anders dan voor de begrafenis Kosten en de procedurekosten was die bovenlimiet nog niet opgetrokken.

Wat de onrechtstreekse slachtoffers (naaste familieleden of andere) betreft, werd nog met geen enkele post inzake materiële kosten rekening gehouden. In dat opzicht wordt nu voorzien in een afzonderlijke schadepost, zowel voor de rechtstreekse als de onrechtstreekse slachtoffers.

Zodra die wetsontwerpen zullen zijn aangenomen, kunnen de nieuwe maatregelen worden toegepast op de dossiers die nog steeds in behandeling zijn bij de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden; in principe betekent zulks dat die maatregelen niet zouden gelden voor de terrorismedossiers die al zijn gesloten. De regering is zich bewust van die onbillijkheid en heeft derhalve voorzien in een overgangsperiode, zowel inzake advocatenkosten als inzake reis- en verblijfskosten: de slachtoffers wier dossier reeds werd gesloten, krijgen één jaar de tijd om een verzoek in te dienen om ook op die nieuwe regelingen aanspraak te maken.

Aldus wordt getracht de nieuwe wettelijke regeling toegankelijk te maken voor zo veel mogelijk terrorismeslachtoffers.

Een andere belangrijke stap in de verbetering van de rechtspositie van de slachtoffers niet-residenten, is de

seront traités par un seul juge siégeant, étant donné qu'une décision doit pouvoir être prise le plus rapidement possible. La victime du terrorisme ne devra jamais prouver l'urgence de sa demande, elle est considérée automatiquement comme urgente.

Le ministre ajoute qu'une intervention supplémentaire visant les frais d'avocat a été prévue pour les victimes du terrorisme. Ce montant est de 12 000 euros maximum. Les Ordres des avocats respectifs se sont engagés à élaborer des listes reprenant les avocats spécialisés en matière de terrorisme et dans les domaines y afférents, tels que le droit des assurances. De cette manière, la victime pourra également bénéficier d'un service optimal.

Enfin, un autre poste de dommage qui est aussi augmenté et rendu davantage accessible à un groupe plus large de victimes du terrorisme est celui des frais de déplacement et de séjour, et ce, pour un montant maximal de 6 000 euros. Actuellement, ces frais pour les victimes directes peuvent être pris en compte jusqu'à un montant maximal de 1 250 euros. Contrairement aux frais funéraires et aux frais de procédure, ce plafond n'a pas été augmenté.

En ce qui concerne les victimes indirectes (proches ou autres), aucun poste relatif aux coûts matériels n'est encore pris en ligne de compte. A cet égard, un poste de dommage distinct est maintenant prévu, tant pour les victimes directes que pour les victimes indirectes.

Lorsque ces projets de loi auront définitivement été votés, les nouvelles mesures pourront être appliquées aux dossiers toujours en cours au sein de la Commission pour l'aide financière aux victimes. En principe, cela signifie que ces mesures ne pourront plus valoir pour les dossiers liés au terrorisme qui ont été clôturés. Étant toutefois conscient de cette iniquité, le gouvernement a prévu une période de transition, tant pour les frais d'avocat que pour les frais de déplacement et de séjour, durant laquelle les victimes concernées par des dossiers clôturés peuvent, dans l'année, déposer une demande visant à y avoir droit.

Par ce biais, il est tenté d'ouvrir le nouveau régime légal pour le plus de victimes du terrorisme possible.

Une autre avancée importante dans l'amélioration de la situation des victimes non résidentes est l'ancrage

wettelijke verankering van de toepassing van het statuut nationale solidariteit en de hierbij horende voordelen op hun situatie.

De Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden zal via het slachtofferfonds dit systeem financieren.

Aanvankelijk was het de bedoeling de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden tevens te laten zorgen voor de beoordeling van het toekennen van de rechtspositie, het herstelpensioen en de medische zorgen; uiteindelijk werd gekozen om het beoordelingsproces identiek te laten verlopen zoals dit thans reeds het geval is voor Belgische slachtoffers en residenten.

Dit betekent concreet dat de minister bevoegd voor Pensioenen zal zorgen voor de beoordeling en de toeënkennung van zowel het statuut nationale solidariteit als het herstelpensioen.

De minister bevoegd voor Sociale zaken en Volksgezondheid zal zorgen voor de afhandeling van de dossiers rond de terugbetaling van de medische zorgen. Zowel voor Belgen, residenten als niet-residenten zal door de Commissie voor geneeskundige zorgen een advies worden bezorgd inzake de terugbetaling van medische zorgen die buiten de Belgische nomenclatuur vallen.

De nodige uitvoeringsbesluiten in toepassing van de wet van 18 juli 2017 die het statuut nationale solidariteit regelt, zullen hiertoe genomen dienen te worden.

Sinds 1985 is het algemene uitgangspunt van de wet op de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden steeds geweest dat het gaat om een systeem van financiële hulp voortvloeiend uit de wil tot collectieve solidariteit met diegenen die geenszins aanspraak maken op andere financiële bijstand.

Dit impliceert dat indien die Commissie reeds een tegemoetkoming heeft uitbetaald en het slachtoffer nadien alsnog aanspraak zou kunnen maken op een vergoeding van de dader voor de geleden schade, een burgerrechtelijk aansprakelijk persoon of nu ook de verzekeraar, zij in de rechten van het slachtoffer treedt ten aanzien van die partij of instelling, en zich kan subrogeren ten belope van het uitbetaalde bedrag.

Deze mogelijkheid geldt voor terrorismslachtoffers, niet-terrorismslachtoffers én occasionele redders.

légal de l'application, à leur situation, du statut de solidarité nationale et des avantages y afférents.

La Commission pour l'aide financière aux victimes sera chargée de financer ce système par le biais du fonds d'aide aux victimes.

Alors que l'idée initiale était de charger également la Commission pour l'aide financière aux victimes de l'évaluation des demandes d'octroi du statut, des demandes d'octroi de pension de dédommagement et des demandes de remboursement des soins médicaux, il a finalement été décidé que la procédure d'évaluation resterait identique à celle déjà mise en place pour les victimes et les résidents belges.

Concrètement, cela signifie que le ministre des Pensions sera chargé de l'évaluation des demandes d'octroi du statut de solidarité nationale et de la pension de dédommagement ainsi que de leur octroi proprement dit.

La ministre des Affaires sociales et de la Santé publique sera, pour sa part, chargée du traitement des dossiers relatifs aux demandes de remboursement des soins médicaux. La Commission des soins de santé remettra un avis à propos du remboursement de soins médicaux qui ne sont pas visés par la nomenclature belge, tant pour les victimes belges que pour les victimes résidentes et non résidentes.

Les arrêtés d'exécution requis en application de la loi du 18 juillet 2017, qui règle le statut de solidarité nationale, devront être pris à cet effet.

Depuis sa création en 1985, la loi relative à la Commission pour l'aide financière aux victimes a toujours eu pour principe général de mettre en place un système d'aide financière dicté par une volonté de solidarité collective envers les personnes qui ne peuvent en aucun cas prétendre à une autre aide financière.

Cela signifie que si la Commission a déjà versé une aide et que la victime peut ensuite encore prétendre à une indemnisation à charge de l'auteur des faits, d'une personne civilement responsable ou de l'assureur en vue de la réparation du dommage subi, la Commission "reprendrait" les droits dont jouit cette victime à l'égard de cette partie ou de cet organisme et pourrait se subroger à celle-ci pour recouvrer le montant versé.

Cette possibilité est prévue aussi bien pour les victimes d'actes terroristes ou d'actes non terroristes que pour les sauveteurs occasionnels.

Tot slot betreft een tweede aspect van de voorgestelde hervormingen de slachtoffers van de zogenaamde "cold cases". Ten aanzien van die slachtoffers wordt een nieuwe schadepost ingevoegd.

De Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden zal een uitzonderlijke schade kunnen erkennen wanneer een strafrechtelijk onderzoek langer dan 10 jaar duurt en men in het ongewisse blijft over de identiteit van de dader en zijn motieven.

Hoewel de slachtoffers in dergelijke gevallen al na één jaar financiële hulp ten belope van maximum 125 000 euro kunnen krijgen voor medische kosten, procedurekosten, morele schade en invaliditeit, dient men vast te stellen dat de permanente onzekerheid bij de slachtoffers over de identiteit en de motieven van de dader hen uitzonderlijke schade toebrengt. Tal van slachtoffers slagen er overigens niet in om hun rouwproces in te zetten omdat het "wie" en het "waarom" in hun gedachten blijven spoken. Die onzekerheid veroorzaakt een echt onmenselijk leed, vaak bovenop het verlies van een geliefd persoon. De slachtoffers voelen zich vaak verplicht om jaren na de feiten stappen te blijven ondernemen in het kader van het onderzoek, om een beroep doen op advocaten en aldus bijkomende kosten te maken. Dit alles leidt tot een uitzonderlijk nadeel bij deze slachtoffers.

Uit de contacten met de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden blijkt dat een financiële tegemoetkoming bij de verschillende stappen die de slachtoffers zetten, ze enige hulp kan bieden en kan aanzetten een advocaat te raadplegen of al dan niet een beroep te doen op gespecialiseerde psychologische hulp om het rouwproces draaglijker te maken. Bovendien zijn deze kosten continu wegens de aanhoudende duur van het onderzoek. Het "dossier-Bende van Nijvel" geldt als standaardvoorbeeld van een dergelijk onderzoek.

Niettemin mag de steun toegekend door de Commissie nooit de wettelijk vastgestelde bovengrens van 125 000 euro overschrijden.

Om ook hier onbillijke situaties te voorkomen en de maatregel toepasbaar te maken op de slachtoffers wier dossier al werd gesloten bij de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden, werd besloten een overgangsperiode van 3 jaar in te stellen.

Enfin, un deuxième aspect des réformes proposées est celui qui concerne les victimes des "cold cases". A cet égard, un nouveau poste de dommage est introduit.

La Commission pour l'aide financière aux victimes pourra reconnaître un dommage exceptionnel lorsqu'une enquête pénale dure plus de 10 ans, dans laquelle l'identité de l'auteur ainsi que ses motifs n'ont pas été élucidés.

Bien que dans ce type de cas, les victimes peuvent recevoir, après un an déjà, une aide financière de 125 000 euros maximum pour les frais médicaux, les frais de procédure, les dommages moraux et l'invalidité, il convient malgré tout de constater que l'incertitude permanente sur l'identité et les motifs de l'auteur entraîne un dommage exceptionnel pour les victimes. Nombre d'entre elles ne parviennent d'ailleurs pas à entamer leur deuil car le "qui" et le "pourquoi" sont des questions qui trottent en permanence dans leur esprit. Cette incertitude cause une véritable souffrance inhumaine qui s'ajoute souvent à la perte de l'être aimé. Les victimes se sentent souvent obligées, des années après les faits, de continuer à entreprendre des démarches dans le cadre de l'enquête, de faire appel à des avocats et ainsi s'exposer à des frais supplémentaires. Tout ceci provoque un inconvénient exceptionnel dans le chef de ces victimes.

Il ressort des contacts pris avec la Commission pour l'aide financière aux victimes qu'une intervention financière octroyée lors des différentes démarches entreprises par les victimes peut leur apporter un certain soulagement et les aider à consulter un avocat ou à avoir recours à une aide psychologique spécialisée ou non dans le but de rendre le deuil plus supportable. Par ailleurs, ces frais sont devenus continus à cause de la durée prolongée de l'enquête. Celle relative aux tueries du Brabant est l'exemple-type de ce type d'enquête.

Néanmoins, l'aide octroyée par la Commission ne peut jamais excéder le plafond légalement prévu de 125 000 euros.

Afin d'éviter, ici aussi, des situations injustes et de faire appliquer la mesure aux victimes dont le dossier a déjà été clôturé au sein de la Commission pour les victimes, une période de transition de 3 ans a également été décidée.

III. — ALGEMENE BESPREKING

A. Vragen en betogen van de leden

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) vindt dat de visie van de regering indruist tegen de verwachtingen van de slachtofferverenigingen, alsook tegen de eenparig aangenomen conclusies van de onderzoekscommissie.

De spreekster voelt zich in de val gelokt. De tekst houdt weliswaar een verbetering in van de rechten van de slachtoffers, maar toch geeft de regering aan dat er misschien, ooit, een gelijkaardig systeem als in Frankrijk komt. Wat hier wordt voorgesteld, blijft echter niet beperkt tot het verleden: zonder nieuwe tekst zal de hier in uitzicht gestelde wet van toepassing zijn op de slachtoffers van een eventuele nieuwe terroristische daad. Deze tekst blijft dus niet beperkt tot het verleden, maar geldt zoals hij thans luidt ook voor de toekomst. De spreekster ziet niet in hoe een nieuwe tekst nog zou kunnen worden ingediend voor het einde van de zittingsperiode.

Het probleem met de tekst is dat hij stelt dat de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden een eerstelijnsactor is, met subrogatierecht, maar tegelijk met heel beperkte armslag. Het is immers geen waarborgfonds, en keert dus geen herstelvergoedingen uit. Dat is slechts een beperkte vooruitgang. Die visie staat haaks op wat de onderzoekscommissie had gevraagd. Er had een waarborgfonds moeten worden ingesteld, waarbij de door de terroristische daden getroffen Staat de slachtoffers vergoedt binnen een stelsel waarbij alle slachtoffers – ongeacht herkomst en woonplaats – op dezelfde manier worden vergoed. Dat komt in het wetsontwerp niet tot uiting.

Bovendien had minstens moeten worden voorzien in één enkele expertise, zoals de slachtofferverenigingen vragen. Zulks zou geen afbreuk doen aan de geest van het wetsontwerp.

Voorts waren de slachtoffers vragende partij om te zorgen voor een referentiepersoon. Ook daarin voorziet het wetsontwerp niet.

Bovendien wordt de invaliditeitsgrens van 10 % gehandhaafd. Veel mensen zullen buiten de vergoedingsregeling vallen.

Waarom werd ten slotte het vraagstuk van de erkenning van de slachtofferverenigingen niet geregeld? Zij hebben nood aan financiële steun. De verenigingen hebben nochtans een erkenningsaanvraag ingediend.

III. — DISCUSSION GÉNÉRALE

A. Questions et interventions des membres

Mme Laurette Onkelinx (PS) considère que la vision du gouvernement est contraire à ce qu'attendent les associations de victimes et aux conclusions unanimes de la commission d'enquête.

L'oratrice se sent prise dans un piège. Ce texte représente en effet une amélioration des droits des victimes. Cependant, le gouvernement indique qu'on va peut-être, un jour, aller vers un système proche du système français. Mais ce qui est proposé ici n'est pourtant pas limité au passé: sans nouveau texte, ce projet s'appliquera aux victimes d'un éventuel nouvel acte de terrorisme qui se produirait. Ce texte n'est donc pas circonscrit au passé, mais il vaut aussi pour l'avenir, dans l'état actuel des choses. L'oratrice ne voit pas comment un nouveau texte pourrait encore être déposé avant la fin de la législature.

Le problème de ce texte est qu'il considère que la commission d'aide aux victimes d'actes intentionnels de violence est un intervenant de première ligne, avec subrogation, mais aussi avec énormément de limitations. En effet, ce n'est pas un fonds de garantie et donc pas le réparateur. C'est seulement une avance limitée. Cette vision est contraire à ce que la commission d'enquête a demandé. Il aurait fallu mettre en place un fonds de garantie, où l'État visé par les actes de terrorisme indemnise les victimes, dans un système où toutes les victimes – peu importe d'où elles viennent et où elles habitent – sont indemnisées de la même façon. On ne rencontre pas cela dans le texte en projet.

En outre, il aurait à tout le moins fallu prévoir l'expertise unique, comme le demandent les associations de victimes. Cela ne remettrait pas en cause la philosophie du projet de loi.

Par ailleurs, les victimes demandaient de disposer d'une personne de référence. Ce n'est pas prévu par le projet de loi.

De plus, on maintient le seuil d'invalidité de 10 %. Beaucoup de personnes ne seront donc pas concernées par l'indemnisation.

Enfin, pourquoi ne pas avoir réglé la question de la reconnaissance des associations de victimes? Il leur faut un soutien financier. Les associations ont pourtant fait une demande de reconnaissance.

Kortom, dit wetsontwerp, zoals het nu luidt, druist in tegen de belangen van de slachtoffers én tegen de aanbevelingen van de onderzoekscommissie. Minstens zou vooruitgang moeten worden geboekt op de voormelde aspecten, waarmee geen afbreuk wordt gedaan aan de geest van het wetsontwerp (één enkele expertise, referentiepersoon, invaliditeitsgrens en erkenning van de verenigingen). Zonder vooruitgang ter zake zal de spreekster de tekst niet kunnen steunen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) schaart zich achter het standpunt van mevrouw Onkelinx. In deze aangelegenheid zou men tot een tekst moeten kunnen komen waarover consensus bestaat. De slachtoffers zijn collaterale slachtoffers van een terroristische daad tegen de Staat; die Staat moet dus in eerste lijn optreden en de slachtoffers vergoeden.

De slachtofferverenigingen vragen als representatieve organisaties te worden erkend in het raam van de schadeloosstellingsprocedures. In die erkenning is voorzien bij de wet van 1 augustus 1985. Bij brief van 30 november 2018 aan de voorzitter van de onderzoekscommissie, de heer Dewael, heeft de minister op een vraag van de heer Paul Martens over de erkenning van de slachtofferverenigingen geantwoord dat de Koning slechts verenigingen kan erkennen die al door de gemeenschappen zijn erkend, en dat nog geen enkele erkenningsaanvraag bij de FOD Justitie was ingediend. De verenigingen stellen nochtans dat zij die erkenning wel degelijk hebben aangevraagd. Hoe zit het precies met die erkenningsprocedure? Dit aspect moet worden uitgeklaard.

De onderzoekscommissie had trouwens enkele duidelijke aanbevelingen geformuleerd die meer bepaald strekten tot begeleiding en steun vanaf het ogenblik van de aanslag en voor alle demarches, maar ook tot het verstrekken van duidelijke en nauwkeurige informatie, tot het aangaan van of voorzien in een snelle en correcte vergoeding voor lichamelijke, materiële en psychologische schade, en tot gerechtelijke toegang mét bijstand, via snelle, duidelijke en kosteloze procedures. Het wetsontwerp lijkt niet aan die aanbevelingen tegemoet te komen, hoewel het een verbetering is ten opzichte van de huidige situatie. Sinds de ramp van Gellingen wordt gezocht naar oplossingen voor de schadeloosstelling en de begeleiding van de slachtoffers.

Het Franse stelsel is gebaseerd op subrogatie. De Staat betaalt de schadevergoeding uit, en spreekt en onderhandelt vervolgens met de verzekeraars. Dat voorkomt veel gedoe voor de slachtoffers, die zich uiteindelijk gewoon op het verkeerde moment op de verkeerde plek bevonden. De slachtoffers verwachten duidelijke en eenvoudige oplossingen. De Staat moet

En conclusion, ce projet en l'état est contraire aux intérêts des victimes et aux demandes de la commission d'enquête. Il faudrait au moins avancer sur les questions abordées ci-dessus qui ne remettent pas en cause la philosophie du projet de loi (expertise unique, personne de référence, seuil d'invalidité et reconnaissance des associations). Sans ces avancées, l'oratrice ne pourra pas soutenir ce texte.

M. Christian Brotcorne (cdH) soutient le point de vue de Mme Onkelinx. Il faudrait dans cette matière pouvoir arriver à un texte qui fait consensus. Les victimes sont des victimes collatérales d'un acte terroriste qui visait l'État. L'État doit donc intervenir en première ligne et les indemniser.

Les associations de victimes demandent à être reconnues comme associations représentatives dans le cadre des procédures d'indemnisation. Cette reconnaissance est prévue par la loi du 1er août 1985. Le ministre a répondu, dans un courrier du 30 novembre 2018, adressé au président de la commission d'enquête M. Dewael, à une question de M. Paul Martens sur la reconnaissance des associations de victimes, que le Roi ne peut agréer que des associations déjà agréées par les Communautés et qu'aucune demande d'agrément n'avait encore été introduite au SPF Justice. Les associations indiquent pourtant qu'elles ont bel et bien sollicité cet agrément. Qu'en est-il précisément de cette procédure d'agrément? Il faut clarifier ce point.

Par ailleurs, la commission d'enquête avait émis certaines recommandations claires qui avaient pour objectif notamment une prise en charge et un soutien depuis le moment de l'attentat et dans toutes les démarches, mais aussi d'apporter une information claire et précise, d'entamer ou de prévoir une indemnisation juste et rapide pour les dommages corporels, matériels et psychologiques mais aussi un accès à la justice avec assistance dans le cadre de procédures rapides, claires et gratuites. Le projet de loi ne semble pas aller dans ce sens. Certes, il apporte une amélioration par rapport à la situation actuelle. Depuis la catastrophe de Ghislenghien, on cherche des solutions pour l'indemnisation et la prise en charge des victimes.

Le régime français est un régime subrogatoire. C'est donc l'État qui indemnise et qui discute et négocie ensuite avec les assureurs. Cela évite beaucoup de complications pour les victimes, qui, finalement, se trouvaient seulement au mauvais endroit au mauvais moment. Les victimes attendent des solutions claires et simples. L'État doit prendre en charge la négociation

de onderhandeling over de schadevergoeding voeren, niet het slachtoffer. In Frankrijk wordt het schadeloosstellingsfonds gefinancierd via een toeslag van 5,80 euro op de verzekeringspremie, waardoor in de dekking kan worden voorzien.

De heer Brotcorne vraagt dat deze tekst wordt verbeterd om uit te komen op een eenvoudiger systeem, dat tegemoetkomt aan de verzuchtingen van de slachtoffers en de aanbevelingen van de onderzoekscommissie.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) sluit zich aan bij de vorige sprekers. De heer Van Hecke wijst erop dat er naar aanleiding van de eerdere verjaardagen van de aanslagen van 22 maart 2016 forse kritiek werd geuit omdat er nog steeds geen sluitende regeling werd uitgewerkt voor een vergoeding van en bijstand aan de slachtoffers. Hij heeft er begrip voor dat de regering voor de derde verjaardag daar werk van wenst te maken. De spreker dreigt dat de voorliggende wetsontwerpen nog heel wat aspecten ongeregeld laten. Ook de initiatieven die tot nu toe genomen zijn, laten een gebrek aan samenhang en volledigheid zien. Het geheel is complex en onvolledig en komt niet helemaal tegemoet aan de engagementen die de overheid heeft aangegaan.

De heer Van Hecke verwijst in dat verband naar de aanbevelingen die de onderzoekscommissie (opgericht naar aanleiding van de aanslagen) heeft uitgebracht en de voorstellen die werden gedaan na de hoorzittingen die de commissie heeft georganiseerd met de slachtoffers (die betroffen, onder meer, de aanstelling van een referentiepersoon voor de slachtoffers en de oprichting van een eenheidsloket). Hij stipt ook aan dat er, los daarvan, heel wat – politiek gezien breed gedragen – beloften werden gedaan.

Het bovenstaande daar gelaten, erkent de heer Van Hecke dat de voorliggende wetsontwerpen in de goede richting gaan. Het is onmiskenbaar dat ze de situatie van de slachtoffers van de voorbij en eventuele toekomstige aanslagen verbeteren. De spreker ontwaart evenwel ook een reeks gemiste kansen.

Zo moet er nog steeds een alomvattende regeling over hoe een globaal stelsel voor een vlotte vergoeding van slachtoffers moet worden geconcipieerd. De hoorzitting met de vice-eersteminister en minister van Economie en Consumentenzaken is in dat verband alvast niet hoopgevend: het voorontwerp van wet dat hij voorbereidt, lijkt geschreven op maat van de verzekерingsmaatschappijen. Dat moet worden bijgespikkeld.

de l'indemnisation, pas les victimes. En France, le fonds d'indemnisation est alimenté par une augmentation de 5,80 euros des primes d'assurances, ce qui suffit pour une couverture.

M. Brotcorne demande qu'on améliore ce texte pour aller vers un système plus simple qui rencontre les demandes des victimes et de la commission d'enquête.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souscrit aux propos des intervenants précédents. Il souligne que lors des précédents anniversaires des attentats du 22 mars 2016, des critiques acerbes ont été exprimées parce qu'aucune disposition sérieuse n'avait encore été prise en vue de venir en aide et de verser une indemnité aux victimes. Il comprend qu'à l'approche du troisième anniversaire des attentats, le gouvernement souhaite s'y atteler concrètement. L'intervenant craint toutefois que les projets de loi à l'examen laissent encore de nombreux aspects de cette problématique de côté. De même, les initiatives prises à ce jour pêchent par un manque de cohérence et d'exhaustivité. L'ensemble est complexe, incomplet et n'est pas conforme aux engagements pris par le gouvernement.

M. Van Hecke évoque à cet égard les recommandations de la commission d'enquête (créée à la suite des attentats), ainsi que les propositions qui ont été formulées après les auditions des victimes organisées par la commission. Il s'agissait notamment de la désignation d'une personne de référence pour les victimes et de la création d'un guichet unique. Il souligne également qu'en dehors de ces propositions et recommandations, de très nombreuses promesses – bénéficiant d'un large soutien au niveau politique – ont été faites.

Abstraction faite de ce qui précède, M. Van Hecke reconnaît que les projets de loi à l'examen vont dans le bon sens. Il est indéniable qu'ils améliorent la situation des victimes des attentats passés et, éventuellement, à venir. L'intervenant relève cependant un certain nombre d'occasions manquées.

C'est ainsi notamment qu'il n'existe toujours aucune procédure exhaustive indiquant comment concevoir un système global d'indemnisation rapide des victimes. De ce point de vue, les propos du vice-premier ministre et ministre de l'Économie et des Consommateurs ne sont certainement pas rassurants: l'avant-projet de loi qu'il est en train de préparer semble avoir été écrit sur mesure pour les compagnies d'assurances. Cet avant-projet doit être retravaillé.

Andere aspecten betreffen de herziening van de minimale invaliditeitsgraad van 10 %, zoals opgenomen in artikel 5 van de wet van 18 juli 2017 betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit, de toekenning van een herstelpensioen en de terugbetaling van medische zorg ingevolge daden van terrorisme. Dat is een kwestie die dringend moet worden aangepakt, de argumenten in verband met de betrokkenheid van andere bevoegde ministers (in het bijzonder die van Volksgezondheid) mogen niet langer een excusus zijn.

De heer Van Hecke hekelt ook het uitblijven van het eenheidsloket en de invoering van een referentiepersoon die de slachtoffers zou kunnen bijstaan bij alle mogelijke problemen waarmee de slachtoffers zouden kunnen worden geconfronteerd. Dat zou nochtans relatief snel kunnen worden verwezenlijkt, want daarvoor moet de wetgeving niet worden gewijzigd.

Hij is ook ontevreden dat er nog steeds geen bevredigende oplossing is gevonden om tegemoet te komen aan de vastgestelde problemen in verband met de deskundigenonderzoeken. Er zijn veel deskundigen die geen ervaring hebben op het vlak van posttraumatische stress. De weinigen die dat wel hebben, zijn overbevraagd en dat laat zich voelen op het terrein. Ook wordt er regelmatig een gebrek aan (schijn van) objectiviteit en onpartijdigheid vastgesteld in hoofde van de deskundigen die soms op een of andere manier banden hebben met een verzekeringsmaatschappij. Daarnaast valt het regelmatig op dat er grote verschillen zijn tussen de beoordeling van de invaliditeitspercentages door verschillende deskundigen. De heer Van Hecke pleit voor een volledige scheiding van de functie van gerechtsdeskundige met die van deskundige die werkt in opdracht van een verzekeringsmaatschappij.

Ten slotte merkt de heer Van Hecke op dat er nog steeds niet wordt voorzien in een statuut en een regeling van de bevoegdheden en opdrachten van slachtofferverenigingen. Er moet dringend worden bepaald hoe en op welke manier zij zouden kunnen worden betrokken bij de voorbereiding en toepassing van het beleid.

Afsluitend verklaart de spreker dat hij niet gelooft dat er voor het einde van de lopende zittingsperiode een oplossing zal worden gevonden voor de voormelde openstaande punten. Dat valt te betreuren.

Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh (N-VA) onderschrijft de krachtlijnen van de voorliggende wetsontwerpen die uitvoering geven aan een aantal aanbevelingen van de voormalde parlementaire onderzoekscommissie. Zij zullen een snellere en vlotter bijstand aan

L'intervenant évoque ensuite d'autres aspects, comme la modification du taux d'invalidité minimal de 10 %, tel qu'il figure à l'article 5 de la loi du 18 juillet relative à la création du statut de solidarité nationale, à l'octroi d'une pension de dédommagement et au remboursement des soins médicaux à la suite d'actes de terrorisme. M. Van Hecke estime qu'il convient de régler cette question d'urgence et que les arguments invoquant la responsabilité d'autres ministres compétents (et de la ministre de la Santé publique en particulier) ne doivent plus servir d'excuse.

M. Van Hecke regrette également que les projets de loi n'aient retenu ni la création d'un guichet unique, ni la désignation d'une personne de référence qui pourrait aider les victimes à gérer tous les problèmes auxquels elles seraient confrontées. Cette mesure pourrait pourtant être rapidement mise en œuvre, étant donné qu'elle ne nécessite aucune modification de la législation.

L'intervenant exprime également son mécontentement par rapport au fait qu'il n'y ait toujours aucune solution satisfaisante aux problèmes constatés en ce qui concerne les expertises. Beaucoup d'experts n'ont en effet aucune expérience en matière de stress post-traumatique. Les rares qui ont cette expérience sont sollicités de manière excessive, ce qui se fait sentir sur le terrain. On note aussi régulièrement un manque d'objectivité (apparente) et d'impartialité chez des experts parfois liés d'une manière ou d'une autre à une compagnie d'assurances. On constate en outre régulièrement de grands différences d'appréciation des pourcentages d'invalidité d'un expert à l'autre. M. Van Hecke plaide en faveur d'une séparation totale entre la fonction d'expert judiciaire et celle d'expert travaillant pour le compte d'une compagnie d'assurances.

M. Van Hecke souligne enfin que les projets de loi ne prévoient toujours pas de statut pour les associations de victimes et ne règlent pas davantage les compétences et les missions de ces associations. Il faudrait préciser d'urgence la manière dont ces organisations pourraient être associées à la préparation et à l'application de la politique dans ce domaine.

L'intervenant explique enfin qu'il ne croit pas qu'une solution aux problèmes évoqués plus haut sera trouvée avant la fin de la législature en cours, et il le déplore.

Mme Kristien Van Vaerenbergh (N-VA) souscrit aux grands axes des projets de loi à l'examen, qui exécutent un certain nombre de recommandations de la commission d'enquête parlementaire évoquée précédemment. Ces projets se traduiront par l'apport d'une aide plus

de slachtoffers van terreurdaden tot gevolg hebben, ongeacht hun nationaliteit.

Mevrouw Van Vaerenbergh merkt ook op dat er amendementen zullen worden ingediend om de wetsontwerpen aan te passen aan de bemerkingen van erevoorzitter van het Grondwettelijk Hof Paul Martens die de parlementaire onderzoekscommissie heeft bijgestaan en deze van de gehoorde slachtofferverengingen. De spreekster erkent dat de teksten ongetwijfeld nog voor verbetering vatbaar zijn.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) herhaalt dat de wetsontwerpen uitvoering geven aan de aanbevelingen van de voormalde parlementaire onderzoekscommissie op het vlak van de slachtofferhulp. Zij legt uit dat deze ontwerpen geen haastwerk betreffen en niet naar aanleiding van de derde verjaardag van de aanslagen van 22 maart 2016 werden ingediend. Er is langdurig en grondig over overlegd en er werd mondeling en schriftelijk advies ingewonnen. De spreekster hoopt dat het Parlement de wetsontwerpen nu spoedig zal aannemen zodat de situatie van de slachtoffers (en deze van eventuele toekomstige terroristische daden) kan worden verbeterd. Mevrouw Van Cauter beseft dat de ontworpen regelingen op heel wat punten voor verbetering vatbaar zijn en zij heeft begrip voor de bemerkingen van de voorlaatste spreker aangaande de openstaande punten; dat kan evenwel geen excusus zijn om ze vandaag tegen te houden.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) repliceert dat een aantal verbeterpunten – bijvoorbeeld een verbetering van de situatie inzake deskundigenonderzoeken of de invoering van een referentiepersoon – ook al had kunnen worden ingepast in het kader van de voorliggende wetsontwerpen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) meent dat de wetsontwerpen op heel wat punten flinke stappen vooruitzetten. De situatie van de slachtoffers van de terroristische aanslagen wordt sterk verbeterd (er wordt een eenheidsloket ingevoerd, de procedure zal eenvoudiger worden en sneller afgehandeld kunnen worden, er komt een speciale sectie binnen de commissie Slachtofferhulp en er zullen hogere vergoedingen kunnen worden uitgekeerd). De heer Terwingen erkent eveneens dat de ontworpen regelingen voor verbetering vatbaar zijn. Dat neemt niet weg dat zij verdiensten te worden aangenomen in afwachting van verdere stappen. Eenzelfde redenering geldt ten aanzien van de ontworpen regelingen voor de zogenaamde “cold cases”.

rapide aux victimes d'actes de terrorisme, quelle que soit leur nationalité.

Mme Van Vaerenbergh souligne par ailleurs que des amendements seront présentés afin d'adapter les projets de loi aux observations de M. Paul Martens, président émérite de la Cour constitutionnelle, qui a participé aux travaux de la commission d'enquête parlementaire, ainsi qu'aux observations des associations de victimes qui ont été auditionnées. L'intervenante reconnaît que les textes peuvent sans aucun doute faire encore l'objet d'améliorations.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) répète que les projets de loi exécutent les recommandations de la commission d'enquête parlementaire précitée sur le plan de l'aide aux victimes. Elle explique que ces projets n'ont pas été concoctés à la hâte et que leur dépôt n'a rien à voir avec l'approche du troisième anniversaire des attentats du 22 mars 2016. Ces textes ont fait l'objet de longues discussions approfondies, et des avis ont été sollicités, oralement et par écrit, à leur sujet. L'intervenante espère que le Parlement adoptera rapidement ces projets, de sorte que la situation des victimes (ainsi que de celles d'éventuels futurs actes terroristes) puisse être améliorée. Mme Van Cauter est consciente du fait que les dispositions du projet sont susceptibles d'être améliorées sur bon nombre de points, et elle comprend les observations de l'avant-dernier intervenant en ce qui concerne les points non résolus. Elle estime néanmoins que ces points non résolus ne peuvent servir d'excuse pour rejeter les textes lors du vote qui suivra la discussion.

Mme Laurette Onkelinx (PS) rétorque qu'un certain nombre d'améliorations – par exemple en matière d'expertises ou en ce qui concerne la désignation d'une personne de référence – auraient déjà pu être intégrées dans les projets de loi à l'examen.

M. Raf Terwingen (CD&V) estime que les projets de loi à l'examen représentent des avancées notables à de multiples égards. La situation des victimes d'attentats terroristes s'en trouvera sensiblement améliorée (création d'un guichet unique, simplification et accélération de la procédure, création d'une section spéciale au sein de la Commission d'aide aux victimes et majoration des indemnités). M. Terwingen reconnaît également que des améliorations sont possibles, ce qui n'empêche pas que les textes proposés méritent d'être adoptés tels quels, dans l'attente de développements ultérieurs. Le même raisonnement vaut à l'égard des dispositions du projet qui concernent ce que l'on appelle les “cold cases”.

De heer Philippe Goffin (MR) brengt in herinnering, zoals tijdens de hoorzittingen werd aangestipt, dat in ons land – gelukkig – minder aanslagen worden gepleegd dan in Frankrijk. Zou dat bepaalde standpunten ten opzichte van het Franse systeem kunnen verklaren? Wat denkt de minister van dat Franse systeem? Wat zijn de positieve en de minder positieve aspecten ervan?

De wetsontwerpen trachten een aantal tekortkomingen zo goed mogelijk te verhelpen. Het gaat om ingrijpende verbeteringen die tegemoetkomen aan de meeste aanbevelingen die de parlementaire onderzoekscommissie "Bijstand en hulpverlening" heeft geformuleerd. Maandenlang heeft de commissie gewerkt aan een overzicht van de instrumenten die België nodig heeft om menselijker en doeltreffender te voldoen aan de specifieke behoeften van de slachtoffers van terroristische aanslagen.

De spreker merkt de oprichting van het enig loket aan als een van die ontregensprekelijke verbeteringen. Het is echter duidelijk dat dit loket er nog niet is. Doen de gemeenschappen moeilijk? Is er een coördinatieprobleem? Waarom blijft dat loket uit?

Elk slachtoffer zal wel een referentiepersoon toegewezen krijgen die hem/haar bij zijn/haar verschillende stappen zal begeleiden. Dat is een uiterst belangrijk punt. Zullen die referentiepersonen ook als tussenpersoon met het enig loket van de verzekeringen fungeren?

De slachtoffers van terroristische aanslagen kunnen een voorschot tot 125 000 euro vragen. Hoe zal een en ander concreet verlopen? Een slachtoffer moet bijvoorbeeld een grote factuur voor verzorging betalen. Kan dat slachtoffer de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddadigen rechtstreeks verzoeken die factuur te betalen, of moet de betrokkene bij een verzekeraar aankloppen voor de terugbetaling (subsidiariteitsbeginsel)? Gesteld dat het slachtoffer eerst een verzekeraar om terugbetaling moet verzoeken, vanaf wanneer mag de betrokkene ervan uitgaan dat die demarche niets zal opleveren? Binnen welke termijn wordt een dergelijk verzoek ingewilligd door de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddadigen? Gaat het om dagen, weken of maanden?

Kan de minister bevestigen dat een voorschot niet alleen medische kosten moet dekken? Zou het bijvoorbeeld ook kunnen worden gebruikt om een woning aan te passen?

Ook de vele expertises vormen een groot probleem. Dit aspect werd langdurig besproken in aanwezigheid

M. Philippe Goffin (MR) rappelle, comme cela a été dit lors des auditions, que notre histoire est – heureusement – moins longue que la France en matière d'attentats terroristes. Cela pourrait-il expliquer certaines prises de position par rapport au système français? Quelle est l'analyse du ministre quant à ce système français? Quels en sont les éléments positifs et les éléments moins positifs?

Les projets de loi tentent de répondre de la manière la plus adaptée à un certain nombre de failles. Les améliorations sont conséquentes. Elles rencontrent la majorité des recommandations préconisées par la commission d'enquête parlementaire dans le volet "assistance et secours" qui pendant des mois a dressé un tableau des outils dont la Belgique a besoin pour répondre de manière plus humaine et efficace aux besoins spécifiques des victimes d'actes terroristes.

Parmi les améliorations incontestables, l'orateur pointe la création du guichet unique. Cependant, il n'est visiblement toujours pas sur pied. Les Communautés posent-elles problème? Est-ce un problème de coordination? Pourquoi cela coince-t-il?

Chaque victime aura bien une personne de référence qui l'aidera dans ses différentes démarches. C'est un point extrêmement important. Est-ce que ces personnes de référence pendront également le relais avec le guichet unique assurances?

Une avance pouvant s'élever à 125 000 euros peut être demandée par les victimes d'actes de terrorisme. Concrètement, comment cela se passera-t-il? Par exemple, une victime a une facture de soins importante à payer. Peut-elle directement en demander le paiement à la commission d'aide aux victimes ou doit-elle d'abord tenter d'obtenir le remboursement par un assureur (principe de subsidiarité)? Si elle doit d'abord tenter d'obtenir le remboursement de l'assureur, à partir de quand considère-t-on que cette démarche est infructueusement remplie? Dans quel timing une telle demande est honorée par la commission d'actes de violence? Est-ce une question de jours, de semaines ou de mois?

Le ministre peut-il confirmer qu'une avance ne doit pas uniquement couvrir des frais médicaux? Cela pourrait-il aussi couvrir, par exemple, l'adaptation d'un logement?

Un des gros problèmes était aussi la multiplicité des expertises. Ce point a longuement été discuté en

van minister Peeters, die één enkele expertise plant in het watervalsysteem waarin zijn wetsontwerp voorziet. Dat is ook een heel belangrijk punt. Is dat wel degelijk het geval?

Er zijn andere situaties waarin de drempel van 10 % van toepassing is, met name voor de burgerslachtoffers van oorlogsdaden. Als aan die 10 % wordt geraakt voor de slachtoffers van terroristische aanslagen, zullen andere slachtoffers dan niet eenzelfde wijziging vragen?

Mevrouw Sarah Smeyers (N-VA) is tevreden dat er werk wordt gemaakt van een verbetering van de situatie van slachtoffers van zogenaamde “cold cases” zoals het dossier van de Bende van Nijvel. Terzijde hoopt zij dat dit dossier nog kan worden uitgeklaard. Daarvoor moet Justitie alle mogelijke middelen inzetten. Dat zijn de overheid en de beleidsverantwoordelijken de slachtoffers verschuldigd. Tegelijk mogen zij niet in de kou blijven staan en moeten zij financieel en materieel worden bijgestaan. De ontworpen wijzigingen kunnen daartoe bijdragen.

B. Antwoorden van de minister

De minister geeft aan dat elk vergoedingssysteem hybride is; er zijn altijd meerdere ministers voor de matières bevoegd en in een federaal land zoals België zijn de bevoegdheden nog meer verdeeld.

De Franse regeling is niet slecht. Ze maakt een snelle vergoeding van de slachtoffers mogelijk, zonder dat de verzekерingsmaatschappijen daarbij worden betrokken. Het is denkbaar dat er in België ooit een dergelijke regeling komt. De minister wijst echter op de minpunten van de Franse regeling: onpersoonlijke behandeling, klachten jegens de artsen-specialisten, een uiterst omvangrijke administratieve rompslomp, dito personeelsbehoefthen enzovoort. De Franse terrorismeslachtoffers ontvangen een militaire rente die moet worden verrekend met de van het garantiefonds ontvangen vergoeding. In tegenstelling tot de situatie bij ons is het dus niet mogelijk om de voordelen te cumuleren.

De minister wijst ook op het gelijkheidsvraagstuk. De landen waar geen terroristische aanslag heeft plaatsgevonden, willen geen regeling instellen waarbij de terrorismeslachtoffers anders worden behandeld dan de andere slachtoffers van gewelddaden. Het verschil is echter dat terroristische aanslagen tegen de Staat zijn gericht. In tegenstelling tot Frankrijk heeft België beslist om via een wet van 1 april 2007 de uitsluiting van het terrorismerisico, die in veel verzekeringen voorkwam, te

présence du ministre Peeters qui prévoit une expertise unique dans le système en cascade prévu dans son projet de loi. C'est également un point très important. Est-ce bien le cas?

Il y a d'autres situations où le seuil de 10 % s'applique, notamment pour les victimes civiles d'actes de guerre. Si on touche à ces 10 % pour les victimes d'actes de terrorisme, d'autres victimes ne vont-elles pas demander une même modification?

Mme Sarah Smeyers (N-VA) est heureuse de constater que des avancées concrètes sont réalisées en vue d'améliorer la situation des victimes de “cold cases”, comme dans le dossier des tueurs du Brabant wallon. Elle espère par ailleurs que la lumière pourra encore être faite dans ce dossier. La Justice doit mettre en œuvre tous les moyens possibles pour y parvenir. L'État et les responsables politiques le doivent aux victimes. D'autre part, ces dernières ne doivent pas être abandonnées et doivent être soutenues matériellement et financièrement. Les modifications en projet pourront y contribuer.

B. Réponses du ministre

Le ministre indique que n'importe quel système d'indemnisation est hybride: il y a toujours plusieurs ministres compétents pour les matières, et les compétences sont d'autant plus réparties dans un pays fédéral comme la Belgique.

Le système français n'est pas un mauvais système. Il permet une indemnisation rapide des victimes sans implication des assurances. Il serait possible de décider d'instaurer un jour un tel système en Belgique. Cependant, le ministre pointe les défauts du système français: traitement impersonnel, plaintes sur les médecins spécialistes, une administration et un besoin en personnel énorme, etc. Les victimes de terrorisme françaises reçoivent une rente militaire qui doit être imputée sur l'indemnisation reçue du fonds de garantie. Il n'est donc pas possible de cumuler les avantages, contrairement à la situation chez nous.

Le ministre pointe aussi la question de l'égalité. Les pays qui n'ont pas subi d'attentat terroriste ne veulent pas instaurer un système traitant les victimes de terrorisme différemment des victimes des autres actes de violence. Le terrorisme est pourtant un attentat contre l'État: c'est là que se trouve la différenciation. Contrairement à la France, la Belgique a décidé, dans une loi du 1er avril 2007, d'interdire l'exclusion du terrorisme en tant que risque pour beaucoup d'assurances

verbieden (art. 10 van de wet betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme).

De onderzoekscommissie heeft verzocht om een fonds op te richten met een systeem van indeplaatsstelling jegens de verzekeringsmaatschappijen, gebaseerd op de "wet van 1 april 2011". De minister was er te goeder trouw van overtuigd dat de onderzoekscommissie het had over de wet van 1 april 2007. Hij heeft dan ook altijd herhaald, in het bijzonder in interviews, dat met voorschotten zonder subsidiariteit zouden worden gewerkt, waartegen beroep zou kunnen worden ingesteld en waarvoor later indeplaatsstelling mogelijk zou zijn. De desbetreffende wetsontwerpen werden vanuit die optiek opgesteld.

De minister stipt aan dat hij over een goed gevuld fonds beschikt. De bedragen worden niet van jaar tot jaar overgedragen. Dat betekent dat elk jaar 12 tot 13 miljoen euro wordt aangewend. Het fonds wordt gespijsd door de bijdragen van diegenen die de ongevallen veroorzaken. Er is dus solidariteit. De wetsontwerpen beogen vier wijzigingen ten opzichte van de bestaande regeling aan te brengen:

- met betrekking tot de hoofdhulp wordt de indeplaatsstelling ook jegens de verzekeraar mogelijk;
- met betrekking tot de noodhulp kunnen voorschotten worden toegekend, zelfs wanneer de betrokkenen al verzekerd is en met een maximum van 125 000 euro. Dat is dus hetzelfde bedrag als dat van de hoofdhulp;
- met betrekking tot de advocatenkosten wordt de drempel tot 12 000 euro verhoogd;
- met betrekking tot de reiskosten wordt de drempel tot 6 000 euro verhoogd.

Al die nieuwe regels zijn onmiddellijk toepasbaar en zijn ook van toepassing op de terroristische daden die sinds 2015 hebben plaatsgegrepen. De slachtoffers ervan kunnen daar dus gebruik van maken. Deze regeling is doeltreffend en zal in de toekomst van toepassing blijven.

De aanslag te Luik werd onmiddellijk als terroristische aanslag erkend en er werden al vergoedingen uitbetaald. Voorts werden alle aanslagen die de jongste jaren in het buitenland werden gepleegd, door de Koning erkend en gaven zij aanleiding tot tegemoetkomingen van het fonds.

De minister voegt eraan toe dat hij heeft geprobeerd de door sommige leden vermelde onvolmaakthesen zo goed mogelijk op te lossen. Als voorbeeld vermeldt hij

(art. 10 de la loi relative à l'assurance contre les dommages causés par le terrorisme).

La commission d'enquête a demandé de créer un fonds avec subrogation sur les compagnies d'assurance, basé sur "la loi du 1er avril 2011". De bonne foi, le ministre pensait que la commission d'enquête parlait de la loi du 1er avril 2007. Il a donc toujours répété, notamment dans des interviews, qu'on allait créer des avances sans subsidiarité qui pourraient faire l'objet d'un recours et d'une subrogation ultérieure. C'est dans cette perspective qu'ont été rédigés ces projets de loi.

Le ministre précise qu'il dispose d'un fonds bien remplis. Les montants ne sont pas reportés d'une année à l'autre. Cela revient environ à une utilisation de 12 à 13 millions d'euros chaque année. Ce fonds est alimenté par des contributions venant de ceux qui causent les accidents. Il y a donc une solidarité. Par rapport au système existant, les projets de loi modifient quatre choses:

- pour l'aide principale, la subrogation devient aussi possible vis-à-vis de l'assureur;
- pour l'aide d'urgence, les avances peuvent être données même s'il y a une assurance, jusqu'à concurrence de 125 000 euros. C'est donc le même montant que l'aide principale;
- pour les frais d'avocat, on augmente le seuil jusqu'à 12 000 euros;
- pour les frais de voyage, on augmente le seuil jusqu'à 6000 euros.

Toutes ces nouvelles règles sont immédiatement applicables et s'appliquent aussi aux actes terroristes qui ont eu lieu depuis 2015. Ces victimes peuvent donc en bénéficier. Ce système, qui est efficace, continuera à être appliqué pour l'avenir.

L'attentat de Liège a été reconnu comme attentat terroriste immédiatement et des indemnités ont déjà été payées. Par ailleurs, tous les attentats commis à l'étranger ces dernières années ont été reconnus par le Roi et il y a eu intervention du fonds.

Le ministre ajoute qu'il a essayé de régler le mieux possible les imperfections dont parlent certains membres. Par exemple, la question du seuil d'invalidité

de invaliditeitsdrempel van 10 %. Het probleem komt voort uit de onmogelijkheid om een verschil te maken tussen de slachtoffers van terrorisme en de slachtoffers van oorlogsdaden.

Wat de erkenning van de verenigingen betreft, wordt in artikel 34ter van de wet van 1 augustus 1985 bepaald dat de slachtofferverenigingen door de Koning kunnen worden erkend. Die erkenning kan alleen plaatsvinden wanneer de betrokken vereniging door de gemeenschappen werd erkend als vereniging voor hulp aan slachtoffers (art. 53bis van het koninklijk besluit van 18 december 1986). Voorts klopt het dat de verenigingen aan de FOD Justitie hebben gevraagd om te worden erkend als niet-gouvernementele organisatie. Dat is echter geen bevoegdheid van de minister van Justitie.

De minister bespreekt vervolgens de vragen aangaande het uniek loket. Op federaal niveau heeft het kabinet Justitie lange tijd een interfedrale groep voorgezeten; het heeft daar getracht de gemeenschappen en de verenigingen, alsook alle andere betrokken, ervan te overtuigen om een uniek statuut uit te werken. De gemeenschappen hebben ingestemd met een tekst waarin wordt voorzien in een uniek loket, maar ook in referentiepersonen. Het federaal parket zal het aanspreekpunt van dat uniek loket worden, aangezien het daartoe over de nodige expertise beschikt.

Het staat de gemeenschappen echter vrij om al dan niet medewerkers voor een bepaalde duur fysiek af te vaardigen bij het federale parket, dat het uniek loket zal huisvesten. De minister van Justitie is dus niet bevoegd om gemeenschapsmedewerkers op te eisen om een uniek loket op te richten. Het gaat hier om een gemeenschapsbevoegdheid.

In de dossiers waarin de vragen van de slachtoffers complexer zijn, wordt het slachtoffer, indien het dat wenst, een casemanager (in Vlaanderen verklaart men de term "zorgcoördinator") toegewezen. Het uniek loket neemt daartoe contact op met een wachtdienst (centraal nummer) bij de gemeenschappen; die stelt een casemanager aan, die op werkdagen binnen 24 tot 48 uur contact opneemt met het slachtoffer. Die casemanager staat het individuele slachtoffer bij. De door de casemanager geboden hulp heeft betrekking op alle vormen van (psychosociale) hulp die het uniek loket in de eerste lijn niet op zich kan nemen, omdat dit niet tot haar bevoegdhedsdomein behoort. De casemanager wordt beschouwd als een ankerpunt en een vertrouwenspersoon die het slachtoffer kan bijstaan bij alle te ondernemen (administratieve) stappen, onafhankelijk van de vraag of het een federale dan wel deelstaatmatte-rie betreft. Teneinde de casemanager in staat te stellen snel actie te ondernemen, wordt voorzien in centrale

de 10 %. Le problème vient de l'impossibilité de mettre en place une différenciation entre les victimes de terrorisme et les victimes d'actes de guerre.

Concernant la reconnaissance des associations, l'article 34ter de la loi du 1er août 1985 prévoit que les associations de victimes peuvent être agréées par le Roi. Celui-ci ne peut reconnaître une association que si les Communautés l'ont reconnue comme association d'aide aux victimes (art. 53bis de l'arrêté royal du 18 décembre 1986). Par ailleurs, il est vrai que les associations ont demandé au SPF Justice d'être reconnues en tant qu'organisation non gouvernementale. Cependant, cela ne relève pas de l'autorité du ministre de la Justice.

Le ministre en vient aux questions concernant le guichet unique. Au niveau fédéral, le cabinet de la Justice a présidé pendant longtemps un groupe interfédéral dans lequel il a essayé de convaincre les Communautés et les associations, et toute autre personne intéressée, à élaborer un statut unique. Les Communautés ont donné leur accord sur un texte qui prévoit le guichet unique mais aussi des personnes de référence. C'est le parquet fédéral qui deviendra le point central de ce guichet unique. Il a en effet l'expertise nécessaire pour ce faire.

Cependant, c'est le libre choix des Communautés de déléguer physiquement des collaborateurs pour une certaine durée vers le parquet fédéral qui abrite le guichet unique. Le ministre de la Justice n'est donc pas compétent pour réquisitionner des collaborateurs des Communautés afin d'établir un guichet unique. Il s'agit d'une compétence communautaire.

Pour les dossiers contenant des demandes plus complexes de la part des victimes, la victime se voit attribuer un case manager (la Flandre opte pour le terme "zorgcoördinator") si elle le souhaite. A cet effet, le guichet unique prend contact avec une permanence (numéro central) active au sein des Communautés qui désignera un case manager qui contactera à son tour la victime dans les 24/48 heures les jours ouvrables. Ce case manager assiste individuellement la victime. Le soutien offert par le case manager porte sur toutes les formes d'aide (psychosociale) dont ne peut se charger en première ligne le guichet unique, car ne relevant pas de son domaine de compétences. Le case manager est considéré comme un "point d'ancrage" / une personnes de confiance qui peut assister la victime dans toutes les démarches (administratives) à entreprendre, indépendamment du fait qu'il s'agisse d'une matière fédérale ou des entités fédérées. Afin de permettre au case manager d'entrer rapidement en action, des

aanspreekpunten, namelijk telefoonnummers per FOD, dienst of andere instantie, waarmee de casemanager contact kan opnemen voor het verkrijgen van concrete antwoorden op specifieke vragen vanwege de slachtoffers in verband met hun individuele dossiers.

De minister gaat vervolgens nader in op de eenmalige expertise. De minister van Economie heeft in elk geval één enkele expertise voorgesteld, voor zover mogelijk in samenspraak tussen Volksgezondheid en de verzekерingsmaatschappijen. De expertises voor de commissie voor financiële hulp aan slachtoffers worden uitgevoerd door de geneesheren van MEDEX, die onafhankelijk moeten zijn. Een slachtoffer mag zich steeds laten begeleiden door de eigen expert om tot een meer tegensprekelijke expertise te komen. Elke dienst hanteert eigen criteria, wat één enkele expertise bemoeilijkt.

Wat ten slotte de slachtoffers van de Bende van Nijvel betreft, is de minister tevreden dat de wetsontwerpen konden worden uitgebred tot de *cold cases* die minstens tien jaar lang niet werden geseponeerd en waarin nog steeds geen daders werden gevonden. De uitzonderlijke schade werd opgetrokken tot 125 000 euro. Dat geldt zowel voor de slachtoffers die nog geen enkele financiële hulp kregen als voor hen die al een gedeelte ontvingen. Bijkomstige advocatenkosten kunnen ook in rekening worden gebracht, voor zover de bovengrens niet wordt overschreden.

De kosten voor aanpassingen van de woning van het slachtoffer komen eveneens voor vergoeding in aanmerking, gezien het om materiële kosten gaan die kunnen worden vergoed als hoofdhulp of als dringende hulp.

C. Replieken

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) merkt op dat dit wetsontwerp een verbetering inhoudt ten opzichte van de huidige situatie. Toch beantwoordt het niet aan de noden die door de onderzoekscommissie werden vastgesteld en die door de slachtoffers werden onderschreven. Men zou perfect kunnen uitgaan van het Franse systeem, zonder het blindelings over te nemen, met de nodige aanpassingen.

Wat het argument van de gelijkheid betreft, onderstreept Mevrouw Onkelinx dat men reeds in een uitzonderingsregeling voorziet voor terrorisme. Er zijn dus al verschillen in het wetsontwerp. Het is dan ook mogelijk tot een erkenning *sui generis* van de verenigingen voor slachtofferhulp te komen.

points de contact centraux, des numéros de téléphone par SPF/par administration ou tout autre instance sont prévus, auxquels peut s'adresser le case manager en vue de recevoir des réponses concrètes relatives à des demandes spécifiques émanant des victimes dans leurs dossiers individuels.

Le ministre revient ensuite sur la question de l'expertise unique. En tout état de cause, le ministre de l'Économie a proposé une expertise unique, dans la mesure du possible, entre la Santé publique et les compagnies d'assurance. Les expertises devant la commission de l'aide aux victimes sont faites par le MEDEX dont les médecins doivent être indépendants. Une victime peut toujours être accompagnée par son expert afin d'avoir une expertise davantage contradictoire. Chaque service a ses propres critères, il est donc compliqué d'avoir une seule expertise.

Enfin, concernant la question des Tueries du Brabant, le ministre se réjouit que ces projets de loi aient pu être étendus aux *cold case*, où il n'y a pas de classement sans suite depuis 10 ans minimum et où il n'y a toujours pas d'auteurs. Le dommage exceptionnel a été étendu jusqu'à 125 000 euros. Cela vaut tant pour les victimes qui n'ont encore reçu aucune aide, que pour celles qui ont déjà reçu une partie. En outre, des frais d'avocats supplémentaires peuvent aussi être pris en charge jusqu'à ce plafond.

Les frais d'un aménagement nécessaire de la maison de la victime entrent aussi en ligne de compte pour être compensés, car ce sont des frais matériels qui peuvent être compensés en tant qu'aide principale ou aide urgente.

C. Répliques

Mme Laurette Onkelinx (PS) rappelle que ce projet de loi constitue une amélioration par rapport à la situation actuelle. Cependant, il ne répond pas aux besoins identifiés par la commission d'enquête qui étaient soutenus par les victimes. On pourrait tout à fait s'inspirer du système français sans pour autant le copier, mais en prévoyant des aménagements.

Concernant l'argument de l'égalité, Mme Onkelinx souligne qu'on prévoit déjà un système dérogatoire pour le terrorisme. Il y a donc déjà des différences dans le projet de loi. On pourrait donc prévoir un système *sui generis* de reconnaissance des associations d'aide aux victimes.

In verband met de expertise brengt de spreekster al- lereerst in herinnering dat het ontwerp van de minister van Economie niet bepaald een stap vooruit betekent. Veeleer dan de Staat op zijn verantwoordelijkheid te wijzen, kiest men voor een privatisering van de slachtofferhulp door de verzekeringen in te schakelen. In het specifieke geval van terroristische aanslagen had men kunnen denken aan één enkele onafhankelijke expertise die aan de verzekерingsmaatschappijen kan worden tegengeworpen.

Inzake het enig loket heeft het uiteraard geen zin permanent een afdeling te mobiliseren in afwachting van een aanslag. Toch kan de minister van Justitie geschikte referentiepersonen aanwijzen, bijvoorbeeld de bemiddelaars.

De heer Christian Brotcorne (cdH) wenst meer duidelijkheid aangaande de erkenning van de slachtofferverenigingen. Die erkenning is een gemeenschapsbevoegdheid. Welke rol is dan precies weggelegd voor de FOD Justitie?

De minister wijst erop dat in de huidige stand van de regelgeving de erkenning van de Gemeenschappen vereist is. Door de verenigingen van terrorismeslachtoffers een onafhankelijke erkenningsgrond te geven, waardoor ze zich voor hun erkenning niet langer tot de gemeenschappen zouden moeten wenden, zou er een vorm van ongelijkheid ontstaan die moet worden verantwoord.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) wijst erop dat dit wetsontwerp al aanleiding geeft tot een hele reeks afwijkingen. Waarom kan die mogelijkheid niet aan de slachtofferverenigingen worden toegekend?

De minister wijst erop dat daartoe geen wetswijziging vereist is. Hij engageert zich ertoe het koninklijk besluit van 1986 te wijzigen met het oog op de erkenning van de verenigingen voor hulp aan terrorismeslachtoffers die niet door de gemeenschappen zijn erkend.

En matière d'expertise, l'oratrice rappelle tout d'abord que le projet du ministre de l'Economie n'est pas une avancée. Plutôt qu'une responsabilité de l'État, on va vers une privatisation de l'aide aux victimes vers les assurances. Dans le cadre particulier des attentats terroristes, on aurait pu imaginer une expertise unique indépendante opposable aux assurances.

Concernant le guichet unique, il ne faut évidemment pas mobiliser une administration de manière permanente en attente d'un attentat. Mais le ministre de la Justice pourrait désigner des personnes adéquates, par exemple les médiateurs, pour servir de personnes de référence.

M. Christian Brotcorne (cdH) souhaite des clarifications concernant la reconnaissance des associations de victimes. Les Communautés sont compétentes pour agréer. Quel est le rôle du SPF Justice précisément?

Le ministre indique que, dans l'état actuel de la réglementation, il faut une reconnaissance des Communautés. Donner une cause de reconnaissance indépendante aux associations de victimes d'actes de terrorisme, qui ne devraient alors plus passer par les Communautés, causerait une inégalité qu'il faut justifier.

Mme Laurette Onkelinx (PS) indique que ce projet de loi crée déjà toute une série de dérogations. Où est donc le problème d'accorder cette possibilité aux associations de victimes?

Le ministre indique que cela ne nécessite pas de modification législative. Le ministre s'engage à modifier l'arrêté royal de 1986 afin de reconnaître les associations d'aide aux victimes d'actes de terrorisme qui ne sont pas reconnues par les Communautés.

IV. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKINGEN EN STEMMINGEN

A. Wetsontwerp nr. 3258

HOOFDSTUK 1

Algemene bepaling

Artikel 1

Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdhedsgrondslag.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen

Art. 2 en 3

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

De artikelen 2 en 3 worden achtereenvolgens aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 4

Dit artikel beoogt artikel 42bis van de wet van 1 mei 1985 te wijzigen.

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 6 (DOC 54 3258/002) in, dat strekt tot de toevoeging van een nieuw eerste lid waarin de daad van terrorisme wordt gedefinieerd. Er is nood aan een duidelijke kwalificatie.

De minister antwoordt dat zulks niet wenselijk is daar het een bevoegdheid is van de Koning na advies van talrijke diensten en in het bijzonder van het federaal parket. Zo zou het kunnen gebeuren dat een ramp aavankelijk door de Koning wordt erkend als een daad van terrorisme, maar dat die kwalificatie later, in het kader van een strafrechtelijke vervolging, komt te vervallen. Uit pragmatisch oogpunt is het dus verkeerslijker de huidige situatie te behouden.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) wijst erop dat de Raad van State gekant is tegen die machtiging van de

IV. — DISCUSSIONS DES ARTICLES ET VOTES

A. Projet de loi n° 3258

CHAPITRE 1ER

Disposition générale

Article 1er

Cet article fixe le fondement constitutionnel en matière de compétence.

Il ne suscite aucun commentaire.

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 2

Modifications de la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres

Art. 2 et 3

Ces articles ne suscitent aucun commentaire.

Les articles 2 et 3 sont successivement adoptés par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 4

Cet article vise à modifier l'article 42bis de la loi du 1er août 1985.

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 6 (DOC 54 3258/002) qui vise à ajouter un nouvel alinéa 1er en vue de donner une définition de l'acte de terrorisme. Il faudrait une qualification claire.

Le ministre répond que cela n'est pas souhaitable car c'est une compétence du Roi sur avis de nombreux services et en particulier du parquet fédéral. Il se pourrait qu'au début d'une catastrophe, le Roi décide de reconnaître des faits de terrorisme et que par la suite, dans le cadre d'une poursuite pénale, la qualification terroriste ne soit pas retenue. Pragmatiquement, il est donc préférable de conserver la situation actuelle.

Mme Laurette Onkelinx (PS) rappelle que le Conseil d'État est opposé à ce pouvoir donné au Roi en matière

Koning inzake de kwalificatie van de daad. Om een oplossing uit te werken voor de moeilijkheden die de minister aanhaalt, zou via een koninklijk besluit werk moeten worden gemaakt van een definitie die enige soepelheid mogelijk maakt.

Amendement nr. 6 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Artikel 4 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 5

Dit artikel beoogt in dezelfde wet een nieuw artikel 42*quinquies* in te voegen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 1 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt de ontworpen paragraaf 1, 1° te vervangen. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording.

Amendement nr. 1 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 5 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 6

Dit artikel beoogt in dezelfde wet een artikel 42*septies* in te voegen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 2 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt in het tweede lid het woord “aangepast” te vervangen door het woord “verhoogd”. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 2 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 6 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 7

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 7 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

de qualification de l’acte. Il faudrait travailler sur une définition permettant une certaine souplesse par arrêté royal afin de répondre aux difficultés évoquées par le ministre.

L’amendement n° 6 est rejeté par 9 voix contre 4.

L’article 4 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 5

Cet article tend à insérer un article 42*quinquies* nouveau dans la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l’amendement n° 1 (DOC 54 3258/002) qui vise à remplacer le paragraphe 1er, 1° en projet. Il est renvoyé à la justification écrite.

L’amendement n° 1 est adopté à l’unanimité.

L’article 5, ainsi modifié, est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 6

Cet article vise à insérer un article 42*septies* nouveau dans la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l’amendement n° 2 (DOC 54 3258/002) qui vise à remplacer le mot “adapté” par le mot “majoré” dans l’alinéa 2. Il est renvoyé à la justification.

L’amendement n° 2 est adopté à l’unanimité.

L’article 6, ainsi modifié, est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 7

Cet article ne fait l’objet d’aucune observation.

L’article 7 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 8

Dit artikel beoogt in dezelfde wet een artikel 42quindecies in te voegen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 3 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 42quindecies te vervangen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 3 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 8 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 9

Dit artikel beoogt in dezelfde wet een artikel 42sedecies in te voegen.

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 7 (DOC 54 3258/002) in, dat strekt tot de weglatiging van § 2, die erin voorziet dat de Staat de terugbetaling van de toegekende hulp kan vorderen.

De Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers vergoedt in subsidiaire orde. Het is dus niet duidelijk in welke omstandigheden het slachtoffer een zelfde vergoeding tweemaal zou kunnen ontvangen.

De minister antwoordt dat de Staat de ruimste mogelijkheden moet worden verleend inzake subrogatie ten aanzien van eender welke derde die redenen zou hebben om het slachtoffer te moeten vergoeden. Uiteraard kan een uitbetaling onterecht zijn, inzonderheid wanneer de Staat het slachtoffer een voorschot heeft betaald, maar vaststelt dat de verzekeraar het slachtoffer al heeft vergoed; in dat geval kan terugbetaling worden gevraagd. Gezien de urgentie betaalt de Staat almaar vaker voorschotten uit. Er bestaat dus het risico dat een slachtoffer erop uit is tweemaal te worden vergoed. Daarom moet in een dergelijke regel van goed beheer worden voorzien.

De subrogatie veronderstelt dat de Staat weet dat er een verzekering is. Mogelijkerwijze heeft de verzekeringsonderneming over het hoofd gezien de Staat ervan in kennis te stellen dat zij het betrokken slachtoffer heeft vergoed. De onterecht uitgekeerde vergoeding zou kunnen worden aangevoerd als een oneigenlijke overeenkomst.

Amendement nr. 7 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 8

L'article 8 vise à insérer un article 42quindecies dans la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'amendement n° 3 (DOC 54 3258/002) qui vise à remplacer l'article 42quindecies proposé. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 3 est adopté à l'unanimité.

L'article 8, ainsi modifié, est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 9

Cet article vise à insérer un article 42sedecies dans la même loi.

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 7 (DOC 54 3258/002) qui vise à supprimer le second paragraphe, qui prévoit que l'État peut exiger le remboursement de l'aide accordée.

L'intervention de la commission d'aide aux victimes est subsidiaire. On ne voit donc pas dans quelles circonstances la victime pourrait profiter deux fois d'une même intervention.

Le ministre répond qu'il faut donner à l'État les plus larges possibilités de subrogation vis-à-vis de n'importe quel tiers qui aurait des raisons pour indemniser la victime. Il va de soi qu'il peut y avoir un paiement indu, si l'État a avancé des sommes à des victimes et, d'autre part l'État considère que l'assureur a déjà payé la victime. Il pourrait alors y avoir un remboursement. L'État paie de plus en plus souvent des avances vu l'urgence. Il y a donc des risques qu'une victime veuille être dédommagée deux fois. Il est donc important de prévoir une telle règle de bonne gestion.

La subrogation presuppose que l'État sait qu'il y a une assurance. Il est possible que la compagnie d'assurance oublie d'avertir l'État qu'elle a indemnisé la victime en question. On pourrait évoquer le quasi contrat de l'indu.

L'amendement n° 7 est rejeté par 9 voix contre 4.

Artikel 9 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 10 en 11

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

De artikelen 10 en 11 worden achtereenvolgens aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 11/1 (nieuw)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 8 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/1 in te voegen. Dit artikel beoogt de invoeging van een nieuwe onderafdeling die specifiek is gewijd aan de bevoegdheden van een nieuw waarborgfonds ten gunste van de slachtoffers van terroristische daden. De spreekster herinnert eraan dat zulks deel uitmaakte van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie.

Amendement nr. 8 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/2 (nieuw)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 9 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/2 in te voegen, teneinde in dezelfde wet een artikel 42octies decies in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 9 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/3 (nieuw)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 10 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/3 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42novemdecies in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 10 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/4 (nieuw)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 11 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt

L'article 9 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 10 et 11

Ces articles ne suscitent pas de commentaire.

Les articles 10 et 11 sont successivement adoptés par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 11/1 (nouveau)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 8 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/1. Cet article insère un nouvelle sous-section spécialement dédiée aux compétences d'un nouveau fonds de garantie aux victimes d'actes de terrorisme. L'oratrice rappelle que cela faisait partie des recommandations de la commission d'enquête.

L'amendement n° 8 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/2 (nouveau)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 9 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/2. Cet article insère un article 42octodesies dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 9 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/3 (nouveau)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 10 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/3. Cet article insère un article 42novemdecies dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 10 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/4 (nouveau)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 11 (DOC 54 3258/002) qui vise à

een artikel 11/4 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42vicies in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

De heer Georges Dallemande c.s. dient amendement nr. 12 (DOC 54 3258/002) in, als subamendement op amendement nr. 11, dat ertoe strekt aan het ontworpen artikel een tweede lid toe te voegen. Dit amendement betreft de referentiepersoon die voor elk van de slachtoffers wordt aangewezen door de Cel voor opvang en begeleiding van de slachtoffers. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

De amendementen nrs. 11 en 12 worden achtereenvolgens verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/5 (nieuw)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 13 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/5 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42viciessemel in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 13 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/6 (nieuw)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 14 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/6 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42viciesbis in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 14 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/7 (nieuw)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 15 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/7 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42viciester in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 15 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

insérer un article 11/4. Cet article insère un article 42vicies dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

M. Georges Dallemande et consorts présentent l'amendement n° 12 (DOC 54 3258/002), qui vise à sous-amender l'amendement n° 11 afin d'ajouter un alinéa 2 à l'article proposé. Cet amendement concerne la personne de référence désignée pour chacune des victimes par la cellule d'accueil et d'accompagnement. Il est renvoyé à la justification.

Les amendements n° 12 et 11 sont successivement rejetés par 9 voix contre 4.

Art. 11/5 (nouveau)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 13 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/5. Cet article insère un article 42viciessemel dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 13 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/6 (nouveau)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 14 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/6. Cet article insère un article 42viciesbis dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 14 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/7 (nouveau)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 15 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/7. Cet article insère un article 42viciester dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 15 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/8 (*nieuw*)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 16 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/8 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42viciesquater in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 16 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/9 (*nieuw*)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 17 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/9 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42viciesquinquies in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 17 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/10 (*nieuw*)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 18 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/10 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42viciessexies in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 18 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/11 (*nieuw*)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 19 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 11/11 in te voegen. Dit artikel beoogt een artikel 42viciessepties in dezelfde wet in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 19 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 11/8 (*nouveau*)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 16 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/8. Cet article insère un article 42viciesquater dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 16 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/9 (*nouveau*)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 17 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/9. Cet article insère un article 42viciesquinquies dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 17 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/10 (*nouveau*)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 18 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/10. Cet article insère un article 42viciessexies dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 18 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 11/11 (*nouveau*)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 19 (DOC 54 3258/002) qui vise à insérer un article 11/11. Cet article insère un article 42viciessepties dans la même loi. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 19 est rejeté par 9 voix contre 4.

HOOFDSTUK 3

**Wijzigingsbepalingen van de wet van 18 juli 2017
betreffende de oprichting van het statuut
van nationale solidariteit, de toekenning van
een herstelpensioen en de terugbetaling van
medische zorg ingevolge daden van terrorisme**

Art. 12

Dit artikel beoogt wijzigingen aan te brengen aan artikel 3 van de wet van 18 juli 2017 betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit, de toekenning van een herstelpensioen en de terugbetaling van medische zorg ingevolge daden van terrorisme.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 12 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 12/1 (*nieuw*)

De heer Georges Dallemande c.s. dient amendement nr. 4 (DOC 54 3258/002) in, dat ertoe strekt een artikel 12/1 in te voegen, teneinde in artikel 5, eerste lid, van die wet, de woorden "van 10 % of meer" weg te laten. Daardoor kunnen de slachtoffers die menselijke schade hebben geleden die tot een invaliditeit leidt, het herstelpensioen genieten. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 4 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Art. 13

Dit artikel beoogt wijzigingen aan te brengen in artikel 10, § 3, derde lid, van dezelfde wet.

De heer Georges Dallemande c.s. dient amendement nr. 5 (DOC 54 3258/002) in, dat beoogt dit artikel weg te laten. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 5 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Artikel 13 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.

CHAPITRE 3

**Dispositions modificatives de la loi du
18 juillet 2017 relative à la création du statut de
solidarité nationale, à l'octroi d'une pension de
dédommagement et au remboursement des soins
médicaux à la suite d'actes de terrorisme**

Art. 12

Cet article vise à apporter des modifications à l'article 3 de la loi du 18 juillet 2017 relative à la création du statut de solidarité nationale, à l'octroi d'une pension de dédommagement et au remboursement des soins médicaux à la suite d'actes de terrorisme.

Cet article ne suscite pas de commentaire.

L'article 12 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

Art. 12/1 (*nouveau*)

M. Georges Dallemande et consorts présentent l'amendement n° 4 (DOC 54 3258/002), qui vise à insérer un article 12/1 en vue de supprimer dans l'article 5, alinéa 1er de cette loi, les mots "de 10 % ou plus". Cela permet aux personnes ayant subi un dommage humain dont résulte une invalidité de bénéficier de la pension de dédommagement. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 4 est rejeté par 9 voix contre 4.

Art. 13

Cet article vise à apporter des modifications à l'article 10, § 3, alinéa 3 de la même loi.

M. Georges Dallemande et consorts présentent l'amendement n° 5 (DOC 54 3258/002), qui vise à supprimer cet article. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 5 est rejeté par 9 voix contre 4.

L'article 13 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

<p>HOOFDSTUK 4</p> <p>Overgangsbepaling</p> <p>Art. 14</p> <p>Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>Artikel 14 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.</p>	<p>CHAPITRE 4</p> <p>Disposition transitoire</p> <p>Art. 14</p> <p>Cet article ne suscite pas de commentaire.</p> <p>L'article 14 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.</p>
<p>HOOFDSTUK 5</p> <p>Slotbepaling</p> <p>Art. 15</p> <p>Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>Artikel 15 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.</p>	<p>CHAPITRE 5</p> <p>Disposition finale</p> <p>Art. 15</p> <p>Cet article ne suscite pas de commentaire.</p> <p>L'article 15 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.</p>
<p>HOOFDSTUK 6</p> <p>Inwerkingtreding</p> <p>Art. 16</p> <p>Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>Artikel 16 wordt aangenomen met 11 stemmen en 2 onthoudingen.</p> <p>Het gehele aldus geamendeerde en wetgevingstechnisch verbeterde wetsontwerp wordt aangenomen met 10 stemmen en 3 onthoudingen.</p>	<p>CHAPITRE 6</p> <p>Entrée en vigueur</p> <p>Art. 16</p> <p>Cet article ne suscite pas de commentaire.</p> <p>L'article 16 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.</p> <p>L'ensemble du projet de loi, tel qu'il a été modifié et corrigé sur le plan légistique, est adopté par 10 voix et 3 abstentions.</p>
<p>B. Wetsontwerp nr. 3259</p> <p>HOOFDSTUK 1</p> <p>Algemene bepaling</p> <p>Artikel 1</p> <p>Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.</p> <p>Er worden geen opmerkingen over gemaakt.</p> <p>Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>B. Projet de loi n° 3259</p> <p>CHAPITRE 1ER</p> <p>Disposition générale</p> <p>Article 1er</p> <p>Cet article fixe le fondement constitutionnel en matière de compétence.</p> <p>Il ne suscite aucun commentaire.</p> <p>L'article 1er est adopté à l'unanimité.</p>

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen

Art. 2

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 2 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 2/1 (*nieuw*)

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 4 (DOC 54 3259/002) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 2/1 in te voegen, met de bedoeling in de wet van 1 augustus 1985 een artikel 30bis in te voegen. Dat artikel betreft de oprichting van het waarborgfonds ten bate van de slachtoffers van terroristische daden. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 4 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 3

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 3 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 4

Dit artikel beoogt een onderafdeling 2 in te voegen, met als opschrift “Bijzondere bepalingen in het kader van de toekenning van een financiële hulp aan slachtoffers van terrorisme”.

Mevrouw Laurette Onkelinx c.s. dient amendement nr. 5 (DOC 54 3259/002) in, dat ertoe strekt dat opschrift aan te vullen met de woorden “door de commissie”, ten einde de samenhang en de bevattelijkheid te verbeteren.

Amendement nr. 5 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Artikel 4 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

CHAPITRE 2

Modifications de la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres

Art. 2

Cet article ne suscite aucun commentaire.

L'article 2 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 2/1 (*nouveau*)

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 4 (DOC 54 3259/002) qui vise à insérer un article 2/1 insérant un article 30bis dans la loi du 1er août 1985. Cet article concerne la création du fonds de garantie en faveur des victimes d'actes de terrorisme. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 4 est rejeté par 9 voix contre 3.

Art. 3

Cet article ne suscite pas de commentaire.

L'article 3 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 4

Cet article vise à insérer une sous-section 2 intitulée “Dispositions particulières dans le cadre de l'octroi d'une aide financière aux victimes de terrorisme”.

Mme Laurette Onkelinx et consorts présentent l'amendement n° 5 (DOC 54 3259/002) qui vise à ajouter à la fin de cet intitulé “par la commission” dans un objectif de cohérence et de lisibilité.

L'amendement n° 5 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'article 4 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 5

Dit artikel beoogt in deze onderafdeling 2 een artikel 42ter in te voegen.

De heer Georges Dallemande c.s. dient amendement nr. 3 (DOC 54 3259/002) in, dat ertoe strekt aan dit artikel een tweede lid toe te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 3 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Artikel 5 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 6

Dit artikel beoogt in die onderafdeling 2 een nieuw artikel 42quater in te voegen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 1 (DOC 54 3259/002) in, dat ertoe strekt in de ontworpen § 2, eerste lid, bepaalde woorden te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 1 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 6 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 7

Dit artikel beoogt in die onderafdeling 2 een nieuw artikel 42sexies in te voegen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 2 (DOC 54 3259/002) in, dat ertoe strekt in het ontworpen artikel bepaalde woorden te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Het aldus geamendeerde artikel 7 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 8 tot 13

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

De artikelen 8 tot 13 worden aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 5

Cet article vise à insérer un article 42ter nouveau dans cette sous-section 2.

M. Georges Dallemande et consorts présentent l'amendement n° 3 (DOC 54 3259/002), qui vise à ajouter un alinéa 2 à cet article. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 3 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'article 5 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 6

Cet article vise à insérer un article 42quater nouveau dans cette sous-section 2.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'amendement n° 1 (DOC 54 3259/002), qui vise à modifier des mots au § 2, al. 1er en projet. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 1 est adopté à l'unanimité.

L'article 6, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 7

Cet article vise à insérer un article 42sexies nouveau dans cette sous-section 2.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'amendement n° 2 (DOC 54 3259/002), qui vise à modifier des mots à l'article en projet. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 2 est adopté à l'unanimité.

L'article 7, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 8 à 13

Ces articles ne suscitent pas de commentaire.

Les articles 8 à 13 sont adoptés par 10 voix et 2 abstentions.

<p>HOOFDSTUK 3</p> <p>Overgangsbepaling</p> <p>Art. 14</p> <p>Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>Artikel 14 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.</p>	<p>CHAPITRE 3</p> <p>Disposition transitoire</p> <p>Art. 14</p> <p>Cet article ne suscite pas de commentaire.</p> <p>L'article 14 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.</p>
<p>HOOFDSTUK 4</p> <p>Inwerkingtreding</p> <p>Art. 15</p> <p>Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>Artikel 15 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.</p> <p>Het gehele aldus geamendeerde en wetgevingstechnisch verbeterde wetsontwerp wordt aangenomen met 9 stemmen en 3 onthoudingen.</p>	<p>CHAPITRE 4</p> <p>Entrée en vigueur</p> <p>Art. 15</p> <p>Cet article ne suscite pas de commentaire.</p> <p>L'article 15 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.</p> <p>L'ensemble du projet de loi, tel qu'il a été modifié et corrigé sur le plan légistique, est adopté par 9 voix et 3 abstentions.</p>
<p>C. Wetsontwerp nr. 3260</p> <p>HOOFDSTUK 1</p> <p>Algemene bepaling</p> <p>Artikel 1</p> <p>Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdhedsgrondslag.</p> <p>Er worden geen opmerkingen over gemaakt.</p> <p>Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>C. Projet de loi n° 3260</p> <p>CHAPITRE 1er</p> <p>Disposition générale</p> <p>Article 1er</p> <p>Cet article fixe le fondement constitutionnel en matière de compétence.</p> <p>Il ne suscite aucun commentaire.</p> <p>L'article 1er est adopté à l'unanimité.</p>
<p>HOOFDSTUK 2</p> <p>Wijzigingen van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen</p> <p>Art. 2 en 3</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>De artikelen 2 en 3 worden aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.</p>	<p>CHAPITRE 2</p> <p>Modifications de la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres</p> <p>Art. 2 et 3</p> <p>Ces articles ne suscitent pas de commentaire.</p> <p>Les articles 2 et 3 sont adoptés par 10 voix et 2 abstentions.</p>

Art. 4

Dit artikel beoogt in de wet van 1 augustus 1985 een artikel 37ter in te voegen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 1 (DOC 54 3260/002) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 37ter te vervangen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 1 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 4 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 5

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 5 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

HOOFDSTUK 3**Overgangsbepalingen****Art. 6 en 7**

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

De artikelen 6 en 7 worden aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

HOOFDSTUK 4**Inwerkingtreding****Art. 8**

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 8 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Het gehele, aldus geamendeerde en wetgevingstechnisch verbeterde wetsontwerp, wordt aangenomen met 9 stemmen en 3 onthoudingen.

Art. 4

Cet article vise à insérer un article 37ter dans la loi du 1er août 1985.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'amendement n° 1 (DOC 54 3260/002), qui vise à remplacer l'article 37ter en projet. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 1 est adopté à l'unanimité.

L'article 4, ainsi modifié, est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 5

Cet article ne suscite pas de commentaire.

L'article 5 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

CHAPITRE 3**Dispositions transitoires****Art. 6 et 7**

Ces articles ne suscitent pas de commentaire.

Les articles 6 et 7 sont adoptés par 10 voix et 2 abstentions.

CHAPITRE 4**Entrée en vigueur****Art. 8**

Cet article ne suscite pas de commentaire.

L'article 8 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

L'ensemble du projet de loi, tel qu'il a été modifié et corrigé sur le plan légitique, est adopté par 9 voix et 3 abstentions.

D. Wetsontwerp nr. 3261**HOOFDSTUK 1****Algemene bepaling****Artikel 1**

Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdhedsgrondslag.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2**Wijzigingen van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen****Art. 2**

Dit artikel beoogt artikel 34bis van de wet van 1 augustus 1985 te wijzigen.

De heer Georges Dallemande c.s. dient amendement nr. 1 (DOC 54 3261/002) in, dat ertoe strekt het ontworpen vierde lid van het artikel te vervangen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Artikel 2 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 3

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 3 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

HOOFDSTUK 3**Overgangsbepaling****Art. 4**

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 4 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

D. Projet de loi n° 3261**CHAPITRE 1ER****Disposition générale****Article 1er**

Cet article fixe le fondement constitutionnel en matière de compétence.

Il ne suscite aucun commentaire.

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 2**Modifications de la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres****Art. 2**

Cet article vise à modifier l'article 34bis de la loi du 1er août 1985.

M. Georges Dallemande et consorts présentent l'amendement n° 1 (DOC 54 3261/002), qui vise à remplacer l'alinéa 4 de l'article proposé. Il est renvoyé à la justification.

L'amendement n° 1 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'article 2 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 3

Cet article ne suscite pas de commentaire.

L'article 3 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

CHAPITRE 3**Disposition transitoire****Art. 4**

Cet article ne suscite pas de commentaire.

L'article 4 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

HOOFDSTUK 4**Inwerkingtreding****Art. 5**

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikel 5 wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Het gehele, aldus wetgevingstechnisch verbeterde wetsontwerp wordt aangenomen met 9 stemmen en 3 onthoudingen.

De rapporteur,

Laurette ONKELINX

De voorzitter,

Philippe GOFFIN

Artikelen die een uitvoeringsmaatregel vereisen (artikel 78.2, vierde lid, van het Reglement):

Wetsontwerp nr. 3258: art. 4 en 12;

Wetsontwerp nr. 3259: art. 6, 8, 10 en 12.

Wetsontwerpen nrs. 3260 en 3261: *nihil*.

CHAPITRE 4**Entrée en vigueur****Art. 5**

Cet article ne suscite pas de commentaire.

L'article 5 est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

L'ensemble du projet de loi, tel qu'il a été corrigé sur le plan légistique, est adopté par 9 voix et 3 abstentions.

La rapporteuse,

Le président,

Laurette ONKELINX

Philippe GOFFIN

Articles nécessitant une mesure d'exécution (article 78.2, alinéa 4, du Règlement):

Projet de loi n° 3258: art. 4 et 12;

Projet de loi n° 3259: art. 6, 8, 10 et 12.

Projets de loi n°s 3260 et 3261: *nihil*.

BIJLAGEN

I. — HOORZITTING VAN 2 OKTOBER 2018

Hoorzitting met de heer Stefan Pieters, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies, de heer Alexandre Gillain, vertegenwoordiger van AVOCATS.be, de heer Paul Martens, voorzitter emeritus van het Grondwettelijk Hof, de heer Philippe Vansteenkiste, directeur van *V-Europe* asbl, mevrouw Jamila Adda en mevrouw Valérie Gerard, vertegenwoordigers van *Life4Brussels* aisbl, de heer Nicolas Estienne, advocaat, de heer Leon Oldenhove de Guertechin, voorzitter van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redgers, de heer Levent Altan, *executive director Victim Support Europe*, de heer Guillaume Denoix de Saint Marc, algemeen directeur van de *Association française des Victimes du Terrorisme*.

A.1. Procedure

De heer Philippe Goffin, voorzitter van de commissie voor de Justitie, geeft lezing van artikel 28, 2bis, van het Kamerreglement:

“Bij hoorzittingen [...] wordt sprekers gevraagd om bij het begin van de hoorzitting duidelijk te vermelden of ze:

1° in een andere hoedanigheid betrokken zijn of geweest zijn bij initiatieven betreffende de voorliggende wetgeving, en

2° betaald worden voor de bijdrage aan de hoorzitting en in voorkomend geval door welke instantie.”.

De voorzitter nodigt de sprekers uit om hun respectieve uiteenzettingen aan te vangen met het beantwoorden van deze vragen.

A.2. Uiteenzetting van de deskundigen

A.2.1. *Uiteenzetting van de heer Stefan Pieters, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies*

De heer Stefan Pieters, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies (OVB), stipt aan dat de OVB en AVOCATS.be een gelijklopend standpunt hebben over de wetsontwerpen die ter tafel liggen.

Voor het overige staat de spreker stil bij het voorgestelde artikel 42sexies van het Wetboek van strafvoering (zie artikel 7 van het wetsontwerp DOC 54 3259/001) waarin een specifieke schadepost wordt ingevoerd voor de vergoeding van de kosten inzake rechtsbijstand voor

ANNEXES

I. — AUDITION DU 2 OCTOBRE 2018

Audition de M. Stefan Pieters, représentant de l’ “*Orde van Vlaamse Balies*”; M. Alexandre Gillain, représentant d’AVOCATS.be; M. Paul Martens, président émérite de la Cour constitutionnelle; M. Philippe Vansteenkiste, directeur de *V-Europe* asbl; Mme Jamila Adda et Mme Valérie Gerard, représentants de *Life4Brussels* aisbl; M. Nicolas Estienne, avocat; M. Leon Oldenhove de Guertechin, président de la Commission pour l’aide financière aux victimes d’actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels; M. Levent Altan, *Executive Director, Victim Support Europe*; M. Guillaume Denoix de Saint Marc, directeur général de l’Association française des Victimes du Terrorisme.

A.1. Procédure

M. Philippe Goffin, président de la commission de la Justice, donne lecture de l’article 28, 2bis, du Règlement de la Chambre:

“*2bis. En cas d’auditions [...], il est demandé aux orateurs de préciser explicitement au début de l’audition:*

1° s’ils sont ou ont été associés à quelque autre titre que ce soit à des initiatives relatives à la législation à l’examen, et

2° s’ils sont rémunérés pour leur contribution à l’audition, et le cas échéant, par quelle instance.”

Le président invite les orateurs à entamer leurs exposés respectifs en répondant à ces questions.

A.2. Exposés des experts

A.2.1. *Exposé de M. Stefan Pieters, représentant de l’“Orde van Vlaamse Balies”*

M. Stefan Pieters, représentant de l’“Orde van Vlaamse Balies” (OVB), souligne que l’OVB et AVOCATS.be sont du même avis à propos des projets de loi à l’examen.

Ensuite, l’orateur se penche sur l’article 42sexies du Code d’instruction criminelle proposé (cf. article 7 du projet de loi DOC 54 3259/001), qui prévoit un poste de dommage spécifique pour l’indemnisation des frais de l’aide juridique pour les victimes de terrorisme, le

de slachtoffers van terreurdaden. In de artikelsgewijze bespreking wordt aangestipt dat de advocatuur zich engageert om “een speciale permanentielijst op te maken voor advocaten gespecialiseerd in verzekeringen” (DOC 54 3259/001, blz. 12).

De heer Pieters merkt op dat de Ordes, die belast zijn met de uitvoering van dit engagement, er zullen moeten op toezien dat er voldoende gekwalificeerde raadslieden beschikbaar zijn om de opdrachten waar te nemen. Die kwalificatie zal niet alleen betrekking mogen hebben op de deskundigheid inzake verzekeringen. Gelet op de traumatische ervaring waarmee de slachtoffers in kwestie geconfronteerd zijn, zal de advocaat minstens ook over de nodige menselijke kwaliteiten moeten beschikken om hen correct te bejegeneren. Daar zullen aangepaste criteria moeten voor worden voor uitgewerkt.

Voor het overige verwijst de heer Pieters naar de tussenkomst van de vertegenwoordiger van AVOCATS.be.

A.2.2. Uiteenzetting van de heer Alexandre Gillain, vertegenwoordiger van AVOCATS.be

De heer Alexandre Gillain, vertegenwoordiger van AVOCATS.be, geeft aan dat hij bezoldigd bestuurder is van de *Ordre des barreaux francophones et germanophone*. Deze Ordre heeft niet meegeworkt aan de totstandkoming van deze wetsontwerpen.

AVOCATS.be heeft inzonderheid het wetsontwerp DOC 54 3259/001 geanalyseerd, dat strekt tot aanvulling van de wet van 1985 houdende fiscale en andere bepalingen wat de bevoegdheden van de commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders betreft inzake de slachtoffers van terrorisme.

Artikel 42sexies, § 1, van dat wetsontwerp betreft inzonderheid de balies: “In geval van een daad van terrorisme, kan een slachtoffer of een occasionele redder in plaats van de in artikel 32, § 1, 6°, § 2, 5°, en § 3, 3°, voorziene rechtsplegingsvergoeding aanspraak maken op advocatenkosten voor een maximumbedrag van 12 000 euro.”.

In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat de balies zich ertoe verbinden een permanentielijst op te stellen van de advocaten die gespecialiseerd zijn in het verzekeringsrecht.

a) Algemeen

AVOCATS.be is ingenomen met de vereenvoudiging van de procedure en is verheugd dat een einde wordt gemaakt aan de voorafgaande verplichting om klacht in

commentaire des articles indiquant que “le barreau s’engage à cet égard à établir une liste de permanence d’avocats spécialisés dans le droit des assurances” (DOC 54 3259/001, p. 12).

M. Pieters indique que les ordres chargés de la mise en œuvre de cet engagement devront s’assurer de la disponibilité d’un nombre suffisant de conseils qualifiés pour assurer ces missions. La qualification requise ne se limitera pas à l’expertise en matière d’assurance. Compte tenu de l’expérience traumatisante vécue par les victimes, l’avocat devra au moins posséder également les qualités humaines requises pour les traiter correctement, ce qui nécessitera l’élaboration de critères adéquats.

Pour le surplus, M. Pieters renvoie à l’intervention du représentant d’AVOCATS.be.

A.2.2. Exposé de M. Alexandre Gillain, représentant d’AVOCATS.be

M. Alexandre Gillain, représentant d’AVOCATS.be, précise qu’il est administrateur rémunéré de l’Ordre des barreaux francophone et germanophone. L’Ordre n’a pas participé à l’élaboration de ces projets de loi.

AVOCATS.be a plus particulièrement analysé le projet de loi DOC 54 3259/001 qui complète la loi de 1985 portant des mesures fiscales et autres, concernant les compétences de la commission pour l’aide financière aux victimes d’actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels pour les victimes de terrorisme.

L’article 42 sexies § 1er intéresse particulièrement les Barreaux: “En cas d’acte de terrorisme, une victime ou un sauveteur occasionnel peut prétendre à des frais d’avocat pour un montant maximal de 12 000 euros, au lieu de l’indemnité de procédure prévue à l’article 32, § 1er, 6°, § 2, 5°, et § 3, 3°”.

L’exposé des motifs contient l’engagement des barreaux à établir une liste de permanence d’avocats spécialisés en droit des assurances.

a) Généralités

AVOCATS.be se réjouit de la simplification de la procédure et de la fin des obligations préalables de dépôt de plainte ou autres tentatives de dédommagement

te dienen, alsook met de voorafgaande verplichting om te proberen de dader ertoe te bewegen de tegenpartij te vergoeden. Tevens is AVOCATS.be tevreden dat wordt voorzien in een specifieke advocatenkostenvergoeding. Dat neemt echter niet weg dat er bedenkingen rijzen bij de middelen die zullen worden aangewend om deze maatregelen ten uitvoer te leggen.

AVOCATS.be betreurt evenwel dat in de memorie van toelichting het begrip "financiële voordelen" wordt gebruikt om te verwijzen naar de nieuwe maatregelen, alsook naar de verruimde maatregelen ten voordele van de slachtoffers (zie artikel 11).

Uit hetzelfde oogpunt betreurt AVOCATS.be dat het wetsontwerp louter de terrorismeslachtoffers betreft. Voor deze slachtoffers schikt de Belgische wetgever zich weliswaar naar de Europese richtlijnen; in dit geval betreft het Richtlijn (EU) 2017/541, waarvan artikel 24, § 6, bepaalt dat "terrorismeslachtoffers (...) toegang hebben tot rechtsbijstand". Dergelijke Richtlijnen zijn niet vorhanden voor "gemeenrechtelijke" slachtoffers van daden die werden gepleegd door een onbekende of een insolvabile dader.

b) Verdedigingskosten

Het wetsontwerp bepaalt dat het Fonds voor slachtofferhulp voortaan een hoger bedrag mag uitbetalen dan het bij het koninklijk besluit van 18 december 1986 vastgestelde maximumbedrag van 6 000 euro.

Dit wetsontwerp voorziet immers in een afzonderlijke post voor de advocatenkosten (maximum 12 000 euro). Deze tenlasteneming komt dus bovenop het ongewijzigde grensbedrag van 6 000 euro voor de procedurekosten.

Niettemin bepaalt het wetsontwerp dat het "subsidiariteitsbeginsel (...) van toepassing blijft, dit wil zeggen dat deze nieuwe bepaling niet geldt voor personen die kunnen beroep doen op een rechtsbijstandsverzekering". Het is jammer dat die subsidiariteit bestaat.

In het door hem ingediende wetsvoorstel DOC 54 2204/001 heeft de heer Georges Dallemagne de volgende opmerking geformuleerd: "De tegemoetkoming van de Staat moet niet subsidiair zijn maar voorafgaand, verplicht en automatisch. (...) In Frankrijk bestaat een *Fonds de garantie des victimes des actes de terrorisme et d'autres infractions*, kortweg FGTI. (...) Dit fonds (...) waarborgt de slachtoffers dat hun recht op vergoeding ook effectief is. In tegenstelling tot het

auprès de l'auteur, ainsi que de l'ajout d'une intervention spécifique aux frais d'avocat, mais s'interroge sur les moyens qui seront mis à la réalisation de ces mesures.

AVOCATS.be regrette toutefois que l'exposé des motifs utilise le terme "avantages financiers" pour évoquer les nouvelles mesures ou mesures étendues prises en faveur des victimes (voir article 11).

Dans la même optique, il faut regretter la limitation du projet aux victimes du terrorisme. Certes, pour ces victimes, l'État se conforme aux Directives et ici à l'article 24 § 6 de la Directive 2017/541 qui indique que les victimes de terrorisme ont accès à l'aide juridictionnelle; directives inexistantes pour les victimes "de droit commun" confrontées à un auteur inconnu ou insolvable.

b) Frais de défense

Le projet de loi prévoit donc une augmentation de l'intervention du Fonds dans les frais de procédure qui étaient plafonnés à 6 000 euros dans l'arrêté royal du 18 décembre 1986.

Le projet prévoit en effet un poste particulier pour la prise en charge des honoraires d'avocats jusqu'à 12 000 euros. Cette prise en charge s'ajoute donc à la prise en charge, inchangée, des frais de procédure plafonnés à concurrence de 6 000 euros.

Cependant, "le principe de subsidiarité reste d'application, ce qui signifie que cette nouvelle disposition ne s'applique pas aux personnes qui peuvent recourir à une assurance protection juridique". Cette subsidiarité est regrettable.

Comme le relevait Mr Dallemagne dans sa proposition de loi DOC 54 2204/001, "l'intervention de l'État ne doit pas être subsidiaire mais préalable, obligatoire et automatique... En France, il existe un Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'autres infractions, le FGCI... qui... garantit aux victimes l'effectivité de leur droit à la réparation... le système français ne prévoit pas de principe de subsidiarité. Au contraire, l'État, par l'intermédiaire du FGCI, a l'obligation de

Belgische systeem werkt het Franse systeem niet met een subsidiariteits principe. De Staat is integendeel verplicht om, via het FGTI, het slachtoffer uiterlijk één maand na de indiening van het verzoek een voorschot over te maken.” (blz. 4 en 5).

Het wetsontwerp zou dus veeleer moeten voorzien in een voorafgaande en verplichte vergoeding van de Staat en vervolgens in een subrogatoire regeling, om elk uitbetaald voorschot en elke uitgekeerde bijstand te kunnen terugvorderen ingeval het slachtoffer door een andere regeling gedekt is.

In dat verband moeten een aantal vragen worden gesteld.

Hoe staat het met het budget?

— Kan het Fonds voor slachtofferhulp momenteel de verhoging van de grensbedragen financieel aan?

— Is in een aanvullend budget voorzien ingeval het budget wordt overschreden? Zo ja, waar kunnen de nodige middelen worden gevonden?

Wanneer het slachtoffer rechtsbijstand krijgt, kan het niet door de beugel dat deze “uitzonderlijke” vergoedingen zouden worden gefinancierd door de “traditionele” gesloten enveloppe van de Rijksbegroting en van het budget van het Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand; dat Fonds voor slachtofferhulp is niet bedoeld om het eventuele middelentekort van het Fonds voor slachtofferhulp te lenigen.

— Aangezien het zowel eerstelijns- als tweedelijnsbijstand betreft, moeten de gemeenschappen worden betrokken bij de tenuitvoerlegging van het wetsontwerp en moeten zij financieel bijdragen aan het deel dat hen betreft. Hoe moet dat gebeuren?

Afhankelijk van het feit of het slachtoffer al dan niet is verzekerd voor rechtsbijstand, rijst in het licht van de subsidiariteitsregeling de vraag hoe de uitbetaling moet worden geregeld.

In welke nadere regels is voorzien om in te spelen op de volgende opgelijste situaties?

verser une provision à la victime au plus tard un mois après l'introduction de la demande”.

Le projet de loi devrait donc plutôt prévoir l'intervention préalable et obligatoire de l'État, et un mécanisme subrogatoire ensuite afin de permettre à celui-ci de récupérer toute avance effectuée ou toute aide attribuée en cas de couverture de la victime par une autre voie.

Plusieurs questions doivent être posées:

Qu'en est-il du budget?

— La situation financière actuelle du Fonds permet-elle une prise en charge des majorations des plafonds?

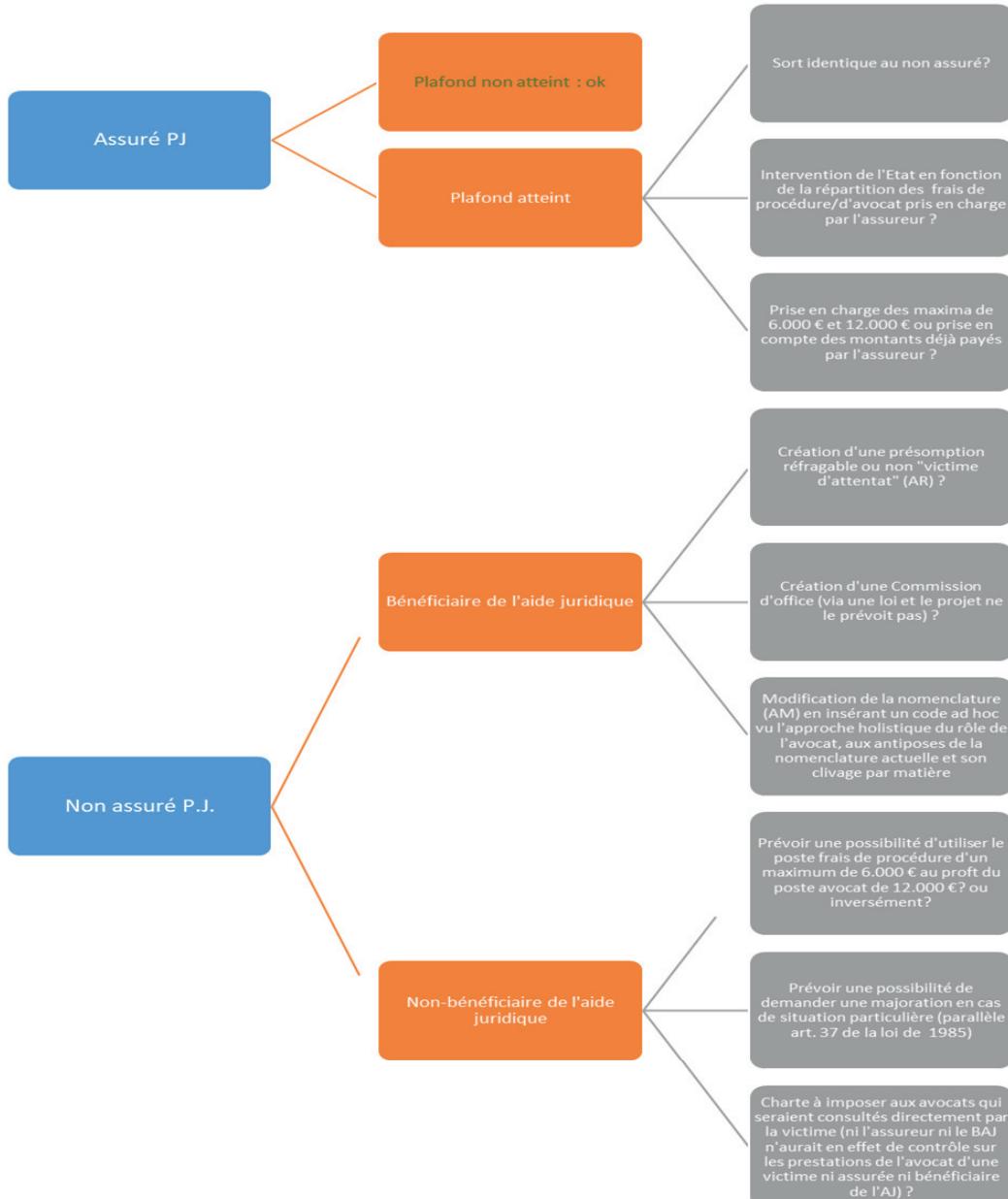
— Un budget complémentaire est-il prévu en cas de dépassement et dans l'affirmative, où le trouver?

Il ne peut être question, si la victime bénéficie de l'aide juridique, que ces indemnisations “exceptionnelles” soient financées via l'enveloppe fermée “classique” constituée du budget de l'État et du Fonds budgétaire relatif à l'aide juridique qui n'est pas créé pour relayer l'insuffisance éventuelle du Fonds d'Aide aux Victimes.

— Dans la mesure où l'aide est à la fois de première et de deuxième ligne, les Communautés doivent être associées à la réalisation du projet mais également à sa prise en charge financière pour la partie qui les concerne. Comment?

Qu'en est-il également de l'organisation des interventions, selon que la victime, vu le système de subsidiarité, est assurée ou non en protection juridique?

Quelles modalités pratiques sont prévues pour répondre aux différentes situations qui peuvent se présenter comme suit:

De in het wetsontwerp opgenomen subsidiariteit maakt het echter niet mogelijk – en verbiedt het zelfs – om het slachtoffer ertoe te verplichten te bewijzen dat er geen dekking is.

Het komt er dus op aan hem of haar een onmiddellijke – rechtstreekse én onvoorwaardelijke – tenlasteneming te waarborgen en door te verwijzen naar de specifieke dienst (balie, al dan niet met de Justitiehuizen), die de tenlasteneming voor zijn rekening zal nemen, ongeacht de situatie van het slachtoffer.

c) Advocaatlijsten

De memorie van toelichting brengt, met betrekking tot artikel 7, het subsidiariteitsbeginsel en de toekeuring van de hulp aan louter niet-verzekerden in herinnering en specificert vervolgens het volgende: “De advocaat uurt engageert zich bovendien om een speciale permanentiële lijst op te maken voor advocaten gespecialiseerd in verzekeringen. Deze lijst zal ook gecommuniceerd worden, wat zeer belangrijk is, niet alleen voor de slachtoffers zelf, maar ook voor de Gemeenschappen die via de justitiehuizen in eerstelijnsbijstand voorzien.”.

Meerdere aspecten dienen onder de aandacht te worden gebracht; tegelijk rijzen ook hier bepaalde vragen:

1. Engagement van de balie

Hoewel in januari 2018 op het kabinet van de minister van Justitie een vergadering heeft plaatsgehad waar aan de Ordres hebben deelgenomen, is er verder niets meer gebeurd. Echt overleg met de Ordres is nochtans onontbeerlijk.

2. Opstelling en inhoud van de lijst

De balie stelt de lijst op. Het is belangrijk dat het gaat om een enige en alom toegankelijke lijst, gelet op het feit dat de slachtoffers van zowat overal afkomstig kunnen zijn.

Welke balie? Op gemeenschaps- of lokaal niveau? Gezamenlijk of ieder in zijn hoekje? Het belangrijke is de enige lijst, waarvan de nadere uitvoeringsvoorwaarden in elk geval en met dat doel voor ogen zullen worden vastgesteld door de Ordres van de gemeenschappen.

Welke advocaten? De memorie van toelichting geeft aan dat het gaat om advocaten die gespecialiseerd zijn in verzekeringsrecht. De vraag rijst of er dus geen plaats is voor de advocaten die bij voorkeur actief zijn op het vlak van burgerlijke aansprakelijkheid, letselbeschade of sociaal recht enzovoort, terwijl het slachtoffer juist

La subsidiarité inscrite dans le projet ne permet pas pour autant, voire interdit, de contraindre la victime à faire la preuve d'une absence de couverture.

Il faut donc lui garantir une prise en charge immédiate, directe et sans condition, et une orientation vers le service ad hoc, barreau avec ou sans les Maisons de Justice, qui générera la prise en charge, quelle que soit la situation de la victime.

c) Listes d'avocats

L'exposé des motifs précise, sous l'article 7, et après rappel du principe de subsidiarité et l'octroi de l'aide aux seuls non-assurés, que: “Le barreau s'engage à cet égard en outre à établir une liste de permanence d'avocats spécialisés dans le droit des assurances. Cette liste sera communiquée, et c'est très important, non seulement pour les victimes mêmes, mais également pour les Communautés qui assurent l'aide de première ligne par le biais des maisons de justice”.

Plusieurs éléments doivent être relevés, plusieurs questions doivent ici aussi être posées:

1. Engagement du barreau

Si une réunion a eu lieu en janvier 2018 au cabinet du ministre de la justice à laquelle les Ordres ont participé, cette réunion n'a eu aucune suite. Une réelle concertation avec les Ordres est toutefois indispensable.

2. Établissement et contenu de la liste

Le barreau établit la liste. Il est important qu'il s'agisse d'une liste unique, accessible en tous lieux, vu les origines potentielles très diversifiées des victimes.

Quel barreau? Communautaire ou local? Ensemble ou chacun de son côté? L'important est la liste unique dont les modalités d'exécution seront fixées par les Ordres communautaires en tous cas et dans cette optique.

Quels avocats? L'exposé des motifs prévoit qu'il s'agit d'avocats spécialisés dans le droit des assurances. Doit-on exclure les avocats qui ont des activités préférentielles en responsabilité civile, dommage corporel, droit social, ... alors que précisément la victime a besoin d'une prise en charge globale et non compartimentée;

nood heeft aan een alomvattende en niet versnipperde tenlasteneming; het kan niet de bedoeling zijn het slachtoffer voortdurend te doen pendelen tussen meerdere diensten, afhankelijk van hun specialisme.

Ook hier is het belangrijk dat de Ordes daadwerkelijk worden betrokken bij elke discussie/reflectie over het vraagstuk; wat wordt immers precies bedoeld met specialisatie in verzekeringsrecht?

Richtlijn 2017/541 preciseert dat de lidstaten ervoor dienen te zorgen dat wordt voorzien in een alomvattende respons voor de specifieke behoeften van de terrorismeslachtoffers onmiddellijk na een terroristische aanslag. Daartoe kunnen de lidstaten één centrale, bijgewerkte website met alle relevante informatie opzetten, alsmede een centrum voor hulp aan slachtoffers en hun familieleden in noodsituaties dat psychologische eerste hulp en emotionele en psychologische ondersteuning (waaronder traumazorg en raadgeving) biedt.

Er moet dus worden gekozen voor een holistische benadering, in plaats van een strikt juridische, laat staan één die louter beperkt is tot het verzekeringsrecht.

Het koninklijk besluit kan de uitwerking bevatten van een lijst van "contactpunten" in plaats van in verzekeringsrecht gespecialiseerde advocaten, en moet de Ordes de lijstcriteria laten bepalen.

Vervolgens zullen de Ordes moeten aangeven welke controle zij zullen uitoefenen, en hoe zij dat zullen doen, opdat deze lijst voor het slachtoffer een garantie zou zijn. Zij moeten dat voorrecht krijgen.

Welke communicatie/bekendmaking?

".. Deze lijst zal ook gecommuniceerd worden, (...) niet alleen voor de slachtoffers zelf, maar ook voor de Gemeenschappen die via de justitiehuizen in eerstelijnsbijstand voorzien".

Idealiter verloopt de communicatie via een specifieke "aanslagenwebsite", waarvoor de informatie wordt aangeleverd door zowel het federale niveau als de gemeenschappen en de balie.

De website zou alle relevante informatie moeten bevatten, te beginnen met het centrale contactpunt (SPOC), alsook links naar de lijst en naar de lokale contactpunten, zodat de slachtoffers in deze fase van hun websitebezoek ervoor kunnen kiezen rechtstreeks naar de advocaten in de buurt te gaan of opteren voor de selectie van de criteria die ze belangrijk vinden.

elle ne peut pas être "baladée" entre différents services selon les spécialisations de chacun.

Ici encore il importe que les Ordres soient associés réellement à toute discussion/réflexion sur la question car qu'entend-on par spécialisation en droit des assurances?

La Directive 2017/541 précise que les États membres devraient veiller à ce qu'une réponse globale aux besoins spécifiques des victimes du terrorisme immédiatement après un attentat terroriste soit fournie...Les États peuvent mettre en place un site internet unique et actualisé comportant toutes les informations utiles, ainsi qu'un centre d'aide d'urgence pour les victimes et les membres de leur famille afin de leur apporter une première aide psychologique et un soutien émotionnel et psychologique est disponible, y compris un soutien post-traumatique et des conseils.

C'est donc une approche holistique et pas strictement juridique et moins encore limitée au droit des assurances qui doit être décidée.

L'arrêté royal peut annoncer la création d'une liste de "points de contact" et pas d'avocats spécialisés en droit des assurances, et doit laisser les Ordres définir les critères de cette liste.

Les Ordres doivent de leur côté expliquer sur quoi et comment ils exerceront un contrôle afin que cette liste soit une garantie pour la victime; cette prérogative dans leur chef doit être reconnue.

Quelle communication/publicité?

".. Cette liste sera communiquée.. pour les victimes mêmes mais également pour les Communautés qui assurent l'aide de première ligne."

La communication idéale serait faite via un site "attentats" co-alimenté par le niveau fédéral, les Communautés et le Barreau.

Toutes les informations y seraient reprises en commençant par le point de contact basique (S.P.O.C.) avec renvoi à la liste et aux points de contacts locaux pour les victimes aptes à choisir, à ce stade de consultation du site, d'aller directement vers la proximité ou la sélection parmi les critères qu'elle estime importants.

Met welke diensten? Aangezien een alomvattend antwoord moet worden gegeven op de behoeften van het slachtoffer, is samenwerking tussen de balie en de opvangdiensten onontbeerlijk. Die diensten zijn al dan niet juridische eerstelijnsdiensten en zullen dus deels afhangen van de gemeenschappen, die bevoegd zijn voor het beheer van de Justitiehuizen, van de sociale hulpverlening, van de medische hulpverlening enzovoort.

Als advocaat zou trouwens diegene moeten optreden die met alle aspecten van de gevolgen van de aanslag voor het slachtoffer raad weet:

- contacten met de naaste familieleden;
- organisatie van hun dagelijks leven na de aanslag (bijvoorbeeld opvang van de kinderen van het slachtoffer);
- optreden tegen de dader;
- verkrijgen van een provisie;
- beoordelen van de schade;
- optreden bij de ziekenfondsen en andere sociaal verzekeraars;
- optreden in het kader van de derving van inkomsten of van andere bestaansmiddelen ten gevolge van de arbeidsongeschiktheid enzovoort.

De advocaat die als bevoorrecht gesprekspartner zal optreden, moet dus worden bijgestaan door of deel uitmaken van een multidisciplinair team, ofwel op zijn eigen kantoor, ofwel via de beschikbare lijst.

We hebben hier te maken met het door het wetsontwerp beoogde model van de in rechtsbijstand gespecialiseerde advocaat; het ter zake in uitzicht gestelde proefproject zou moeten worden uitgebreid in geval van een aanslag, ongeacht of het slachtoffer al dan niet rechtsbijstand krijgt.

A.2.3. *Uiteenzetting van de heer Paul Martens, emeritus voorzitter van het Grondwettelijk Hof*

De heer Paul Martens, emeritus voorzitter van het Grondwettelijk Hof, geeft aan dat hij bezoldigd deskundige is geweest voor de onderzoekscommissie “terroristische aanslagen”.

De vier wetsontwerpen bevatten verbeteringen die gevolg geven aan bepaalde aanbevelingen van de onderzoekscommissie. Nochtans wordt er niets bepaald

Avec quels services? Dans la mesure où la réponse à fournir aux besoins de la victime doit être globale, une collaboration entre le barreau et des services d'accueil est indispensable. Ces services sont des services de première ligne, juridique ou pas, et vont donc dépendre pour partie des Communautés qui gèrent les Maisons de Justice, l'Aide Sociale, l'Aide Médicale, ...

Par ailleurs, l'avocat devrait être celui qui pourra répondre et agir dans tous les aspects des conséquences de l'attentat pour la victime:

- contacts avec les proches;
- organisation de leur vie quotidienne post-attentat (par ex prise en charge des enfants de la victime...);
- action contre l'auteur;
- obtention d'une provision;
- évaluation du dommage;
- interventions auprès des mutuelle et autres assureurs sociaux;
- intervention dans le cadre de la perte du revenu ou autres moyens d'existence suite à l'incapacité de travail;
- ...

Il faut donc que l'avocat qui sera l'interlocuteur privilégié, soit entouré ou fasse partie d'une équipe pluridisciplinaire soit au sein de son cabinet, soit via la liste à fournir.

On est ici dans le schéma type de l'avocat tel que visé dans le projet d'avocat dédié à l'aide juridique et le projet pilote envisagé en la matière devrait être étendu en l'hypothèse d'attentats, que la victime soit ou non bénéficiaire de l'aide juridique.

A.2.3. *Exposé de M. Paul Martens, Président émérite de la Cour constitutionnelle*

M. Paul Martens, Président émérite de la Cour constitutionnelle, indique qu'il a été expert rémunéré pour la commission d'enquête sur les attentats terroristes.

Les quatre projets de loi contiennent des avancées qui satisfont à certaines recommandations de la commission d'enquête. Cependant, rien n'est prévu en

inzake enige expertise, wat nochtans een essentiële vraag van de onderzoekscommissie was.

De Raad van State attendeert in zijn advies op het gevaar voor een verschil in behandeling waarbij slachtoffers van aanslagen gunstiger zouden worden behandeld dan de andere slachtoffers. Volgens de Raad van State moet worden verantwoord dat het wel degelijk om specifieke schade gaat. De heer Martens onderstreept evenwel dat de wetsontwerpen wel degelijk de nadruk leggen op de specifieke aard van het terroristisch misdrijf en op de specifieke posttraumatische stress die er voor het slachtoffer uit voortvloeit.

De onderzoekscommissie had voorts soepele, snelle en kosteloze procedures aanbevolen die geen conflicten doen ontstaan. Bovendien had de onderzoekscommissie gewezen op de zeer belangrijke rol van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders. Die rol wordt hier versterkt, wat een goede zaak is.

Er is evenwel bepaald dat administratief cassatieberoep bij de Raad van State mogelijk is tegen de beslissingen van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders. De Raad van State verricht echter een loutere wettigheidscontrole; terrorismezaken zijn echter altijd feitelijke aangelegenheden. Derhalve zou de Raad van State de middelen weleens ongegrond kunnen verklaren.

De onderzoekscommissie had ook verzoeningsprocedures aanbevolen. Een dergelijk optreden zou mogelijk moeten zijn voor de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders. Het vraagstuk van de barema's en van de maxima dreigt al evenzeer moeilijkheden te doen rijzen.

Bovendien voorzien de wetsontwerpen in vooruitgang op het stuk van de rechtsbijstand.

Ten slotte is er niet alleen de wet van 1 augustus 1985, die op 31 mei 2016 werd gewijzigd als het gaat om hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden, maar ook de wet van 18 juli 2017 betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit, de toekenning van een herstelpensioen en de terugbetaling van medische zorg ingevolge daden van terrorisme. Die complexiteit van de wetgeving is problematisch. Het zal onontbeerlijk zijn een coördinatie te verrichten en een brochure uit te werken. De procedures moeten bevattelijk zijn, maar in dezen is veeleer het tegenovergestelde het geval.

termes d'expertise unique, ce qui était pourtant une demande essentielle de la commission d'enquête.

Le Conseil d'État dans son avis pointe le risque de discrimination en faveur des victimes d'attentats par rapport aux autres victimes. Selon le Conseil d'État, il est nécessaire de justifier qu'il s'agit bien d'un dommage spécifique. M. Martens souligne cependant que les projets de loi insistent bien sur le caractère spécifique du crime terroriste et sur les stress posttraumatiques spécifiques que cela crée pour les victimes.

La commission d'enquête avait par ailleurs recommandé des procédures souples, rapides, gratuites et non conflictuelles. En outre, la commission d'enquête avait souligné le rôle très important joué par la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels. Ce rôle est ici renforcé, ce qui est une bonne chose.

Par contre, il est prévu qu'un recours en cassation administrative au Conseil d'État soit possible contre les décisions de la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels. Le Conseil d'État fait cependant un contrôle de pure légalité, or, les affaires de terrorisme sont toujours des affaires de fait. Le Conseil d'État risque donc de déclarer les moyens non fondés.

La commission d'enquête avait recommandé aussi des procédures de conciliation, ce que la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels devrait pouvoir faire. La question des barèmes et des plafonds risque aussi de poser problème.

Les projets de loi prévoient aussi des progrès en matière d'aide judiciaire.

Enfin, il y a la loi du 1er août 1985 modifiée le 31 mai 2016 concernant l'aide aux victimes d'actes intentionnels de violence, mais il y a aussi la loi du 18 juillet 2017 relative au statut de solidarité nationale. Cette complexité de législations pose problème. Il sera indispensable d'effectuer une coordination et de faire une brochure. Les procédures doivent être lisibles, or, c'est plutôt l'inverse qui est proposé ici.

Eén van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie luidde dat de slachtofferverenigingen best zouden worden erkend. Deze spelen immers een cruciale rol bij het verdedigen van de belangen van de slachtoffers. Artikel 42decies bepaalt dat slachtoffers zullen mogen verschijnen met een vertegenwoordiger van een erkende vereniging. Er zou moeten worden voorzien in een specifieke procedure voor de erkenning van de verenigingen.

Tot slot uit de heer Martens zijn bezorgdheid omtrent het voor de toekomst geplande systeem.

A.2.4. *Uiteenzetting door de heer Philippe Vansteenkiste, directeur van de vzw V-Europe*

De heer Philippe Vansteenkiste, directeur van de vzw V-Europe, geeft aan dat hij onafhankelijk optreedt en niet specifiek vergoed is voor deze hoorzitting in de commissie voor de Justitie.

In januari 2017 had de vereniging V-Europe ten overstaan van de parlementaire onderzoekscommissie aangegeven ontsteld te zijn. In februari 2018 heeft V-Europe op een persconferentie herinnert aan de vele praktische moeilijkheden waarmee de slachtoffers van de aanslagen in Brussel kampen. Jammer genoeg zijn die moeilijkheden nog niet van de baan.

Het is belangrijk die wetten onder de loep te nemen, met inachtneming van de algemene context. De desbetreffende wetten houden verband met de wet van 18 juli 2017 betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit, de toekenning van een herstelpensioen en de terugbetaling van medische zorg ingevolge daden van terrorisme. Sinds 11 september 2001 is er veel onderzoek verricht, inzonderheid over de behoeften van de slachtoffers, onder meer het *Emmerson Report* van de VN, het *European Policy Paper* (2001) of nog de Verklaring van Tilburg (2008).

Op grond van langdurige professionele analyses samen met deskundigen en wetenschappers moeten inzake de compensatie enkele fundamentele aspecten in acht worden genomen: de compensatie moet rechtvaardig en passend zijn, ze moet binnen een redelijke termijn worden toegekend en ze hoort probleemloos binnen bereik te liggen. Specifiek voor de slachtoffers van terreurdaden wordt voorts verzocht erkenning te aanvaarden, de verantwoordelijkheden te accepteren en ten slotte herdenkingen te organiseren.

Die onderzoeken waren ruim vóór de aanslagen van 22 maart 2016 beschikbaar. Er is echter geen rekening mee gehouden. Daarentegen werd wel de vzw TRIP

Une des recommandations de la commission d'enquête consistait en une reconnaissance des associations de victimes. Celles-ci jouent en effet un rôle capital dans la défense des intérêts des victimes. L'article 42decies prévoit que les victimes pourront comparaître avec un représentant d'une association reconnue. Il faudrait prévoir une procédure spécifique de reconnaissance des associations.

En conclusion, M. Martens fait part de ses inquiétudes par rapport au système envisagé pour l'avenir.

A.2.4. *Exposé de M. Philippe Vansteenkiste, directeur de V-Europe asbl*

M. Philippe Vansteenkiste, directeur de l'ASBL V-Europe, précise qu'il agit en toute indépendance et qu'il n'est pas rémunéré spécifiquement pour cette audition en commission de la Justice.

En janvier 2017, l'association V-Europe avait exprimé son désarroi devant la commission d'enquête parlementaire. En février 2018, lors d'une conférence de presse, V-Europe a rappelé les nombreux problèmes pratiques rencontrés par les victimes des attentats de Bruxelles. Malheureusement, ces problèmes n'ont pas encore disparu.

Il est important d'examiner ces lois en prenant en compte le contexte global. Ces lois sont liées à la loi du 18 juillet 2017 sur le statut de solidarité nationale. Depuis le 11 septembre 2001, beaucoup d'études ont été réalisées en particulier sur les besoins des victimes, notamment le "Emmerson Report" de l'ONU ou l'*European Policy Paper* (2001) ou encore la Déclaration de Tilburg (2008).

Sur base de longues analyses professionnelles avec experts et scientifiques, quelques points fondamentaux doivent être respectés en matière de compensation: la compensation doit être juste, appropriée, octroyée dans un temps raisonnable et accessible sans difficultés. En outre, spécifiquement pour les victimes d'actes de terrorisme, il est demandé que la reconnaissance soit acceptée, que les responsabilités soient acceptées et enfin qu'on organise les commémorations.

Ces études étaient disponibles bien avant les attentats du 22 mars 2016. Cependant, on n'en a pas tenu compte. Par contre l'asbl TRIP a été créée, avec un pot

opgericht, met een jaarlijks budget van 1 miljard euro (thans 1,2 miljard euro), dat bedoeld is om de kosten ingevolge terroristische aanslagen te dekken. Het betreft een ondersteuning tussen verzekeringen onderling.

Spanje heeft uitstekend werk verricht om de slachtoffers van terrorisme te ondersteunen en heeft met al dat onderzoek rekening gehouden. De Spaanse wetten zijn duidelijk en bevatten de volgende vier kernwoorden: waardigheid, waarheid, rechtvaardigheid en erkenning/herdenking. Dit is een na te volgen voorbeeld.

De enige vigerende Belgische wet die rechtstreeks geldt voor de slachtoffers van terreurdaden is de wet van 18 juli 2017. Die wet doet nog altijd ernstige knelpunten rijzen. *V-Europe* heeft die wet betwist.

Die wet maakt erkenning voor de slachtoffers mogelijk. In de praktijk heeft Bpost de slachtoffers een kaart gestuurd waarin werd gesteld dat nog niet bekend is welke voordelen daarmee worden aangereikt. Er werd voorzien in een terugbetaling van de psychologische zorgverstrekking. Thans weten veel slachtoffers echter nog steeds niet hoe ze zich kunnen laten terugbetalen.

Er rijst een tweeledig pijnpunt. In België is het moeilijk passende bijstand te vinden, want er zijn te weinig specialisten met expertise met dat soort trauma. De weinige deskundigen zijn overstelpt. Bijgevolg stuurt *V-Europe* de slachtoffers die het begeleidt naar het buitenland om adequate hulp te krijgen, met name in Frankrijk en in de VS. De kosten van die bijstand zijn hoog, maar *V-Europe* heeft gelukkig overeenkomsten gesloten om ervoor te zorgen dat die landen de Belgische slachtoffers opvangen. Daarnaast voert *V-Europe* besprekingen met Israël om specifiek voor de *First Responders* (in het bijzonder de politie) psychologische bijstand uit te bouwen. Als er dan enige psychologische bijstand wordt verstrekt, verloopt de terugbetaling overigens moeizaam of zelfs niet: de ziekenfondsen zijn niet altijd op de hoogte en informatie wordt slecht beheerd. Nog vaak moeten de slachtoffers de kosten voorschieten, en verscheidene van de betrokkenen zijn daartoe niet langer in staat.

Er waren bijsturingen van de wet van 18 juli 2017 beloofd, maar daarvan valt vooralsnog niets te bespeuren. Voorts was beloofd dat alle slachtoffers voor 10 % invalide zouden worden verklaard. Dat is problematisch. Bovendien zijn koninklijke besluiten ter uitvoering van die wet nog niet vorhanden.

Op verzekeringsvlak blijft een en ander zeer complex en bureaucratisch. De compensaties vinden niet altijd tijdig plaats. *De facto* rijst een belangengenconflict. Daarnaast valt het invaliditeitspercentage zeer moeilijk te beoordelen. Die beoordeling gebeurt niet op louter

annuel de 1 milliard (maintenant 1,2 Milliard) pour couvrir les frais d'attentats terrorisme. Il s'agit d'un soutien entre assurances.

L'Espagne a fait un très beau travail pour supporter les victimes du terrorisme et a pris en compte ces différentes études. Leurs lois sont claires et prévoient les quatre mots clés suivants: dignité, vérité, justice et mémoire. C'est un exemple à suivre.

La seule loi belge existante directement pour les victimes d'actes de terrorisme est la loi du 18 juillet 2017. Cette loi pose encore de graves problèmes. *V-Europe* l'a contestée.

Cette loi permet une reconnaissance pour les victimes. Dans la pratique, une carte a été envoyée par la poste aux victimes disant qu'on ne connaît pas encore les bénéfices qu'elle apportera. Un remboursement des soins psychologiques a été prévu. Cependant, aujourd'hui, beaucoup de victimes ne trouvent pas encore la route pour se faire rembourser.

Il y a un double problème. Il est difficile de trouver une aide appropriée en Belgique car il y a trop peu de spécialistes dans ce type de trauma. Les quelques experts sont surchargés. Par conséquent, *V-Europe* envoie ses victimes à l'étranger pour recevoir une aide adéquate, notamment en France et aux USA. Les frais de cette aide sont chers mais *V-Europe* a heureusement des accords pour qu'ils soient pris en charge par ces pays étrangers pour les victimes Belges. En outre, *V-Europe* est en discussion avec Israël en vue de mettre en place une aide psychologique spécifiquement pour les *First Responders* (Police en particulier). Par ailleurs, quand il y a une aide psychologique, le remboursement se fait difficilement, voire pas: les mutualités ne sont pas toujours au courant, il y a une mauvaise gestion d'informations. Les victimes doivent souvent encore avancer les frais, et plusieurs ne savent plus le faire.

Des amendements à la loi du 18 juillet 2017 avaient été promis, cependant, on ne voit rien arriver. En outre, il avait été promis que toutes les victimes auraient une reconnaissance de 10 % d'incapacité. Cela pose problème. En outre, il manque encore des arrêtés royaux afin d'exécuter cette loi.

En matière d'assurances, les choses restent très complexes et bureaucratiques aussi. Les compensations ne sont pas toujours effectuées dans les temps. Il y a *de facto* un conflit d'intérêt. En outre, il y a un grand problème d'évaluation du pourcentage d'incapacité.

geneeskundige grondslag. Daarenboven rijst de vraag of Medex wel echt over medische expertise beschikt. De wet van 18 juli 2017 kent voordeelen toe wanneer een invaliditeitsgraad van 10 % en meer wordt gehaald. Het invaliditeitspercentage is gebaseerd op het BOBI. De spreker geeft het voorbeeld van een werkneemster die manager was op de luchthaven, die na het trauma meer dan 2 jaar lang teruggetrokken leefde en die 3 % invaliditeit toegekend heeft gekregen. Ingevolge een betwisting werd dat percentage bijgesteld naar 4 %. Het gaat nochtans om een extreem traumageval met sociale, professionele en andere repercuties. Deze persoon zou volgens Artikel 647(b) van BOBI een invaliditeitsgraad moeten hebben tussen 20 % en 50 %. Dit artikel is ons inziens feitelijk geldig voor het merendeel van de slachtoffers. Het is zorgwekkend te moeten vaststellen dat veel slachtoffers van terrorisme, zelfs de zwaarste gevallen, minder dan 10 % invaliditeit toegekend krijgen, terwijl de gevolgen voor het sociale leven overduidelijk zijn.

Daarnaast moeten vraagtekens worden geplaatst bij de begrippen "rechtstreeks slachtoffer" en "onrechtstreeks slachtoffer". Al die mensen zijn slachtoffers, en soms gaat een onrechtstreeks slachtoffer gebukt onder een zwaarder lijden.

De wet van 18 juli 2017 bepaalt dat noodzakelijkerwijs sprake moet zijn van een oorzakelijk verband. Slachtoffers van terrorisme worden daarom niet op dezelfde manier behandeld als burgerlijke oorlogsslachtoffers. Dit maakt een en ander erg ingewikkeld, met name om aan deze wet uitvoering te geven. Wat gebeurt er overigens wanneer jaren na de feiten een posttraumatische stressstoornis opduikt? Is het noodzakelijk opnieuw het oorzakelijk verband aan te tonen? Al die aspecten dwingen de slachtoffers in een slachtofferpositie te blijven.

Die wetsontwerpen bevatten aanzienlijke verbeteringen. Bepaalde punten doen echter nog vragen rijzen. Zal de minister de definitieve beslissing inzake terugbetaling nemen? Quid met de buitenlanders?

De ervaring leert dat er blokkeringen zijn. De overheid lijkt zich toe te leggen op het handhaven van de huidige situatie. Men zou het systeem moeten proberen te veranderen. Tussen wetten en feiten zijn er soms verschillen. Er zijn menselijke en financiële middelen nodig om wetten te kunnen uitvoeren.

Het doel van die wetten is nationale solidariteit, dat wil zeggen steun en versterking van de eenheid. Zoals president Macron onlangs heeft verklaard: het helpen van de slachtoffers is ook het strijden tegen terrorisme.

Cette évaluation ne se fait pas sur une base purement médicale. En outre, on se demande si la MEDEX constitue réellement une expertise médicale. La loi du 18 juillet 2017 accorde des avantages quand on atteint 10 % d'incapacité et plus. Le pourcentage d'incapacité est basé sur le BOBI. L'orateur prend l'exemple d'une employée manager à l'Aéroport, qui a vécu plus de 2 ans dans l'exclusion suite à trauma et qui a reçu 3 % d'incapacité. Suite à une contestation, ce montant a été revu à 4 %. Il s'agit pourtant d'un cas extrême de trauma avec des répercussions sociales, professionnelles, etc. Selon l'article 647(b) du BOBI, cette personne devrait avoir un degré d'invalidité de 20 % à 50 %. Nous estimons que cet article s'applique de fait à la plupart des victimes. Il est inquiétant de constater que beaucoup de victimes de terrorisme reçoivent moins de 10 % d'incapacité, même les cas les plus graves, alors que les répercussions sur la vie sociale sont évidentes.

Par ailleurs, il faut se poser la question des notions de victime directe et victime indirecte. Tous ces personnes sont des victimes, et les souffrances d'une victime indirecte sont parfois plus lourdes.

La loi du 18 juillet 2017 prévoit la nécessité d'une relation causale. Les victimes d'actes de terrorisme ne sont donc pas traitées de la même façon que les victimes civiles de guerre. Cela rend les choses très complexes notamment pour exécuter cette loi. Par ailleurs, quid en cas de syndrome post traumatique des années après les faits? Faut-il à nouveau prouver le lien causal? Tous ces éléments poussent les victimes à rester dans leur statut de victime.

Ces projets de loi contiennent des fortes améliorations. Certains points posent néanmoins encore question. Le ministre va-t-il prendre la décision finale sur le remboursement? Quid des étrangers?

L'expérience montre qu'il y a des blocages. Les autorités semblent se focaliser sur la défense de la situation actuelle. On devrait essayer de changer le système. La théorie de la loi n'est pas toujours conforme à la pratique. Il faut des ressources humaines et financières pour pouvoir les appliquer.

Le but de ces lois est la solidarité nationale. Cela veut dire une aide et un renforcement de l'union. Comme l'a rappelé récemment le président Macron, aider les victimes permet aussi de combattre le terrorisme. C'est

Dat doel moet men voor ogen houden als men ter zake nieuwe wetten aanneemt.

A.2.5. *Uiteenzetting door de dames Jamila Adda en Valérie Gerard, vertegenwoordigers van Life4Brussels aisbl*

Verwijzend naar de vraag van voorzitter Goffin met betrekking tot artikel 28bis van het Kamerreglement, antwoordt mevrouw *Jamila Adda, voorzitter van Life4Brussels aisbl*, dat zij zich al twee jaar vrijwillig en zonder vergoeding inzet voor de slachtoffers van aanslagen, sinds 22 maart 2016, om hen er bovenop te helpen en hun rechten te verdedigen. De spreekster heeft meegewerk aan de werkzaamheden van de interfederale taskforce, maar niet aan de voorbereiding van de ter bespreking liggende wetsontwerpen. En zij wordt niet betaald voor haar bijdrage tot de hoorzitting. Mevrouw Jamila Adda geeft aan dat ze eerst het woord wenst te nemen namens de slachtoffers die lid zijn van de vereniging *Life4Brussels*, alvorens meester Valérie Gerard haar analyse zal geven van de verschillende wetsontwerpen die ter bespreking voorliggen. Ze benadrukt dat ze het helaas kort zal moeten houden, om de 10 minuten spreektijd die elke vereniging krijgt te eerbiedigen.

De spreekster herinnert eraan dat 924 dagen zijn verstrekken sinds de gruwel ons land heeft getroffen, 924 dagen van lijden, pijn, tranen, afzien, slapeloze nachten, nachtmerries, strijd en eenzaamheid. De lijst is lang.

Men biedt die slachtoffers niet de mogelijkheid om er bovenop te komen, men maakt het hun niet mogelijk uit hun slachtofferstatus te treden, men sluit hen er voor altijd in op.

Er is sinds 22 maart 2016 wel degelijk een wet tot stand gebracht en er werd een interfederale taskforce ingesteld en uitgebouwd, maar concreet is er – louter menselijk – voor de slachtoffers niets veranderd.

De aisbl *Life4Brussels* werd er door diverse officiële instanties in de interfederale taskforce van op de hoogte gebracht dat alle beslissingen, alle getroffen maatregelen betrekking zouden hebben op de “toekomstige” slachtoffers van aanslagen, niet op die van 22 maart 2016.

Tijdens een ontmoeting ter ere van de slachtoffers heeft een vrouw de spreekster gevraagd waarom een dergelijke vereniging voor die slachtoffers moest optreden, terwijl het toch de Staat en de verzekeringen zijn die hun verplichtingen moeten nakomen. Die vrouw had gelijk.

cet objectif qu'il faut garder en tête lorsqu'on adopte des nouvelles lois en la matière.

A.2.5. *Exposé de Mme Jamila Adda et Mme Valérie Gerard, représentantes de Life4Brussels aisbl*

Se référant à la question de M. Goffin, président, concernant l'article 28bis du Règlement de la Chambre, *Mme Jamila Adda, présidente de l'aisbl Life4Brussels*, répond qu'elle s'est engagée volontairement et bénévolement aux côtés des victimes d'attentats, dès le 22 mars 2016, afin de les aider à se relever et défendre leurs droits. L'oratrice a contribué aux travaux du groupe de travail interfédéral, mais pas à l'élaboration des projets de loi à l'examen. Et elle n'est pas rémunérée pour sa contribution à l'audition. Madame Jamila Adda explique qu'avant de permettre à Maître Valérie Gerard de présenter son analyse des différents projets de loi pour lesquels nous sommes réunis aujourd'hui, elle souhaite prendre la parole au nom des victimes membres de l'association *Life4Brussels*. Elle souligne qu'elle sera malheureusement brève afin de respecter le temps de parole imparti à chaque association, à savoir 10 minutes.

Mme Jamila Adda rappelle qu'il s'est écoulé 924 jours depuis que l'horreur s'est abattue sur notre pays, 924 jours de souffrance, de douleur, de larmes, de calvaire, d'insomnies, de cauchemars, de combat, de solitude. La liste de ces maux est longue.

On ne permet pas à ces victimes de se reconstruire, on ne leur permet pas de sortir de ce statut de victimes, on les y enferme perpétuellement.

Une loi a bien été promulguée depuis le 22 mars 2016; une *task force* interfédérale a été instaurée et mise en place; mais concrètement, d'un point de vue humain, absolument rien n'a changé pour les victimes.

L'aisbl *Life4Brussels* a été informée par divers officiels au sein de la *task force* interfédérale que toutes les décisions, toutes les mesures prises, concerneraient les “futures” victimes d'attentats et non celles du 22 mars 2016.

Lors d'une rencontre organisée en l'honneur des victimes, une dame a interpelé l'oratrice en lui demandant pourquoi une telle association devait intervenir pour ces victimes, alors que c'est à l'État, aux assurances à remplir leurs obligations. Cette dame avait raison.

Mevrouw Jamila Adda legt uit dat het niet normaal is dat ze haar 4 maanden oude baby niet langer voldoende borstvoeding kan geven omdat ze dermate uitgeput is door de strijd die ze al ruim 30 maanden voert aan de zijde van de slachtoffers. Die strijd maakt geen deel uit van hoe de normale situatie hoort te zijn.

De spreekster vraagt de parlementsleden niet hun naasten of hun kinderen te veronachtzamen, zoals zijzelf doet sinds 22 maart 2016. Het enige wat zij vraagt, is dat zij doen waartoe ze zich allen hebben verbonden; dat zij van deze verschillende wetsontwerpen wetten maken die heel respectvol en waardig zijn jegens de behoeften en verwachtingen van de slachtoffers van aanslagen.

Mevrouw Valérie Gerard, avocat, vertegenwoordiger van Life4Brussels aisbl, verduidelijkt dat ook zij als vrijwilliger voor Life4Brussels werkt en als dusdanig slachtoffers bijstaat. Zelf heeft zij tijdens de aanslagen van 22 maart 2016 haar nicht verloren.

De spreekster geeft aan dat in de wetsontwerpen rekening wordt gehouden met een nieuw bestanddeel van de geleden schade: "de uitzonderlijke schade ten gevolge van het langdurig in het ongewisse blijven omtrent de identiteit en de motieven van de dader of de daders". Daarmee wordt het voor de slachtoffers van de aanslagen mogelijk schade te doen erkennen met betrekking tot hun lijden, hun angsten en hun vragen in verband met de daders van de opzettelijke gewelddaden waarvan zij het slachtoffer zijn. Verscheidene slachtoffers van de aanslagen van 22 maart 2016 hebben nood aan gerechtigheid om opnieuw te "leven". Zij voelen duidelijk die behoefte aan antwoorden op hun vragen.

De opname in artikel 32 van de wet van 1985 van "uitzonderlijke schade ten gevolge van het langdurig in het ongewisse blijven" laat uitschijnen dat voor de slachtoffers specifieke schade wordt erkend waarvoor afzonderlijke hulp wordt geboden (DOC 3260), maar in het nieuwe artikel 37bis (DOC 3261) wordt bepaald: "Indien de verzoeker reeds een noodhulp, hulp of aanvullende hulp ontvangen zou hebben, dient deze in mindering gebracht te worden".

Die bepaling heeft tot gevolg dat de schade niet langer specifiek is, omdat die in de bestaande schade en de bestaande hulp wordt opgenomen, en dus niet langer werkzaam is. Om die uitzonderlijke schade te erkennen en werkzaam te maken, moet afzonderlijke aanvullende hulp worden geboden die niet is inbegrepen in of wordt afgetrokken van de al verleende hulp.

De spreekster komt vervolgens terug op het vraagstuk van de buitenlandse slachtoffers. In de huidige versie

Madame Jamila Adda explique qu'il n'est pas normal qu'elle ne puisse plus allaiter son bébé de 4 mois en suffisance, tellement elle est épuisée par le combat qu'elle mène depuis plus de 2 ans et demi aux côtés des victimes. Ce combat ne fait pas partie de la normalité.

L'oratrice dit qu'elle ne demande pas aux parlementaires de sacrifier leurs proches, leurs enfants, comme elle l'a fait depuis le 22 mars 2016. La seule chose qu'elle leur demande, c'est de faire ce pourquoi ils se sont tous engagés, à savoir, faire de ces différents projets de loi, des lois les plus respectueuses et les plus dignes des besoins et des attentes des victimes d'attentats.

Mme Valérie Gerard, avocate, représentante de l'aisbl Life4Brussels, explique qu'elle travaille également comme bénévole pour Life4Brussels et qu'elle assiste ainsi les victimes. Elle a elle-même perdu sa nièce dans les attentats du 22 mars 2016.

Mme Gerard indique que les projets de loi prévoient un nouveau dommage: le dommage exceptionnel découlant de l'incertitude de longue durée quant à l'identité et aux motifs de l'auteur ou des auteurs. Le dommage exceptionnel découlant de l'incertitude de longue durée permet de reconnaître aux victimes des attentats un préjudice lié à leur souffrance, à leurs craintes et à leurs interrogations quant aux auteurs de l'acte intentionnel de violence dont elles ont été victimes. Plusieurs victimes des attentats du 22 mars 2016 ont témoigné d'un besoin de justice pour pouvoir recommencer à vivre. Elles ressentent ce besoin de réponses.

L'insertion, dans l'article 32 nouveau de la loi de 1985, d'un dommage exceptionnel découlant de l'incertitude de longue durée laisse à penser que l'on reconnaît aux victimes un préjudice particulier faisant l'objet d'une aide distincte à part entière (DOC 3260). Cependant, dans le même temps, l'article 37 bis nouveau (DOC 3261) dispose que "si le demandeur a déjà reçu une aide d'urgence, une aide ou un complément d'aide, il faut déduire le montant".

Cette disposition a pour conséquence de priver le dommage de son caractère particulier, qui devient inclus dans le préjudice existant et dans l'aide existante, et ne le rend plus effectif. Pour reconnaître ce dommage exceptionnel et le rendre effectif, cela nécessite d'y appliquer une aide complémentaire distincte, non incluse ou déduite de l'aide déjà accordée.

L'oratrice revient ensuite sur la question des étrangers. La loi du 1er août 1985 dans sa mouture actuelle

van de wet van 1 augustus 1985 wordt in het raam van de toekenning van de financiële hulp niet voorzien in voorwaarden met betrekking tot de nationaliteit of de verblijfplaats. Wie direct slachtoffer is, verwant aan een overleden slachtoffer, verwant aan een niet-overleden of verdwenen slachtoffer, dan wel een occasionele redder of verwant aan een occasionele redder, kan aanspraak maken op hulp van de Commissie voor zover:

1. de opzettelijke gewelddaad in België is gepleegd (gelijkgesteld worden de in het buitenland gepleegde opzettelijke gewelddaden waarvan onder andere een militair of een politieambtenaar met dienst het slachtoffer is);
2. de resultaten van het politieonderzoek of van de strafprocedures worden afgewacht alvorens een aanvraag tot hoofdhulp wordt ingediend;
3. de tegemoetkoming van de Staat subsidiair is.

Hoewel er geen nationaliteitsvoorwaarde geldt, wordt met het nieuwe artikel 42*quinquies* (DOC 3258) in de nieuwe onderafdeling 2 “Bijzondere bepalingen in het kader van de toekenning van een financiële hulp aan slachtoffers van terrorisme” (DOC 3259) een voorwaarde inzake nationaliteit en gewone verblijfplaats ingevoegd.

In § 1, 1°, van dat artikel staat: “De financiële hulp als bedoeld in artikel 31, 1° tot 4°, wordt toegekend aan de slachtoffers van terrorisme onder de volgende voorwaarden:

1° de daad van terrorisme is gepleegd in België of in het buitenland ten aanzien van slachtoffers die op het moment van deze daad de Belgische nationaliteit hebben of hun gewone verblijfplaats in België hebben”.

Met die bewoordingen sluit die bepaling de niet-ingezeten buitenlandse slachtoffers uit van het recht om financiële (hoofd- of nood)hulp te kunnen aanvragen, of een voorschot bij de Commissie, ongeacht of de opzettelijke gewelddaad in België of in het buitenland werd gepleegd. Het enige recht dat hun wordt toegekend, is het recht om een aanvraag in te dienen tot dekking van de kosten voortvloeiend uit de indiening van een aanvraag om de financiële voordelen op grond van de wet betreffende het statuut van nationale solidariteit (artikel 42*septiesdecies* – toevoeging in DOC 3258 en wijziging van artikel 3 van de wet van 18 juli 2017 – statuut van nationale solidariteit) te kunnen genieten.

Volgens de bewoordingen van die bepaling kunnen met andere woorden, als morgen in België een terroristische daad wordt gepleegd waarbij geen

ne prévoyait pas dans le cadre de l'octroi d'une aide financière de conditions liées à la nationalité ou à la résidence. Toute personne victime directe, proche d'une victime décédée, proche d'une victime non décédée ou d'une victime disparue ou tout sauveteur occasionnel ou proche de sauveteur occasionnel, pouvait prétendre à une aide de la commission pour autant que:

1. l'acte intentionnel de violence ait été commis en Belgique. (sont assimilés les actes intentionnels de violence commis à l'étranger dont est victime, entre autres, un militaire ou un fonctionnaire de police en service);
2. qu'il soit attendu les résultats de l'enquête de police ou des procédures pénales avant de pouvoir introduire une demande d'aide principale;
3. que l'intervention de l'État ne soit que subsidiaire.

Alors qu'il n'y avait pas de condition de nationalité, l'article 42*quinquies* nouveau (DOC 3258) introduit dans la Sous-Section 2 nouvelle “Dispositions particulières dans le cadre de l'octroi d'une aide financière aux victimes de terrorisme” (DOC 3259) une condition de nationalité et de résidence habituelle.

Cet article dispose, au § 1er 1°, que “l'aide financière visée à l'article 31,1° à 4°, est octroyée aux victimes de terrorisme aux conditions suivantes:

1° l'acte de terrorisme a été commis en Belgique ou à l'étranger à l'égard des victimes qui, au moment de cet acte, ont la nationalité belge ou leur résidence habituelle en Belgique (...).

Libellée de cette manière, cette disposition exclut les victimes étrangères non résidentes du droit de pouvoir réclamer une aide financière (principale ou urgente) ou une avance auprès de la commission, que l'acte intentionnel de violence se soit produit en Belgique ou à l'étranger. Le seul droit qui leur est accordé est celui d'introduire une demande pour couvrir les frais générés par l'introduction d'une demande d'avantages financiers sur base de la loi statut de solidarité (art. 42*septiesdecies* – ajout au DOC 3258 et modification de l'article 3 de la loi du 18 juillet 2017 – statut de solidarité).

En d'autres termes à la lecture du libellé de cette disposition, si un acte de terrorisme se produit demain en Belgique qui n'engage pas une assurance privée (tir

privéverzekering speelt (afvuren van een wapen op straat) en die bij koninklijk besluit wordt erkend, de slachtoffers van buitenlandse nationaliteit die geen verblijfplaats in België hebben, geen aanspraak maken op het "statuut van nationale solidariteit", noch op het herstelpensioen uit de solidariteitswet van 2017, omdat er nog geen koninklijk besluit is dat voorziet in de nadere regels volgens welke zij daar aanspraak op kunnen maken. Met die bewoordingen zullen zij evenmin de mogelijkheid hebben zich tot de Commissie te wenden.

Wanneer daarentegen die opzettelijke gewelddaad niet bij een koninklijk besluit als terroristische daad is erkend, is met de huidige formulering van de tekst onderafdeling 2 niet langer van toepassing en kunnen alle slachtoffers, al dan niet met de Belgische nationaliteit of woonachtig in België, aanspraak maken op hulp vanwege de commissie.

Er moet worden opgemerkt dat vóór het advies van de Raad van State de tekst van het voorontwerp van wet (DOC 54 3258/001, artikel 15, blz. 25) duidelijk was. Die tekst luidde als volgt:

"Art. 42quinquies. § 1. De financiële hulp als bedoeld in artikel 31, 1° tot 4°, wordt toegekend aan de slachtoffers van terrorisme onder de volgende voorwaarden:

1° de daad van terrorisme is in België gepleegd.

In geval van een in het buitenland gepleegde daad van terrorisme moet het slachtoffer van terrorisme op het moment van deze daad de Belgische nationaliteit hebben of zijn gewone verblijfplaats in België hebben in de zin van artikel 4 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht en deze daad moet bij een koninklijk besluit als bedoeld in artikel 42bis, eerste lid, erkend zijn als een daad van terrorisme."

Naar aanleiding van de analyse door de Raad van State werd de tekst gewijzigd, hoewel het advies niet de formulering betrof (DOC 54 3258/001, artikel 5, blz. 58).

Het ontworpen artikel 42quinquies, § 1, eerste lid, dat in de ter bespreking voorliggende wetsontwerpen is opgenomen, zou dus als volgt moeten worden gesteld:

"§ 1. De financiële hulp als bedoeld in artikel 31, 1° tot 4°, wordt toegekend aan de slachtoffers van terrorisme onder de volgende voorwaarden:

1° de daad van terrorisme is in België gepleegd. In geval van een in het buitenland gepleegde daad van terrorisme wordt de hulp alleen toegekend aan de slachtoffers die op het moment van deze daad de Belgische

à l'arme à feu en pleine rue), que celui-ci est reconnu par un arrêté royal, les victimes de nationalité étrangère qui n'ont pas de résidence en Belgique ne pourront prétendre ni au statut de solidarité, ni à la pension de dédommagement de la loi statut de solidarité de 2017, parce qu'il n'y a pas encore d'arrêté royal qui prévoit les modalités selon lesquelles elles pourraient y prétendre. A la lecture du libellé, elles ne pourront plus non plus se retourner vers la Commission.

Par contre, selon le libellé actuel, si cet acte intentionnel de violence n'est pas reconnu par un arrêté royal comme étant un acte de terrorisme, on n'entre plus dans le champ d'application de la sous-section 2 et toutes les victimes belges ou non, résidentes ou non, peuvent prétendre à une aide de la Commission.

Il est à noter qu'avant l'avis du Conseil d'Etat, le libellé de l'avant-projet de loi était clair (DOC 54 3258/001, article 15, page 25) et disposait :

"Art. 42quinquies. §1er. L'aide financière visée à l'article 31, 1° à 4°, est octroyé aux victimes de terrorisme aux conditions suivantes:

1° l'acte de terrorisme a été commis en Belgique.

En cas d'acte de terrorisme commis à l'étranger, la victime doit avoir la nationalité belge ou sa résidence habituelle en Belgique au sens de l'article 4 de la loi du 16 juillet 2004 portant le Code de droit international privé au moment où cet acte de terrorisme est commis et cet acte doit être reconnu comme acte de terrorisme par un arrêté royal tel que visé à l'article 42bis alinéa1^{er}".

Suite au passage devant le Conseil d'Etat, alors que l'avis ne portait pas sur le libellé, le texte a été modifié (DOC 54 3258/001 article 5, page 58).

Il y a donc lieu de reformuler le paragraphe 1er, 1°, de cet article 42quinquies, se trouvant dans les projets de loi à l'examen, en ces termes:

"§ 1er. L'aide financière visée à l'article 31, 1°, à 4°, est octroyée aux victimes de terrorisme aux conditions suivantes:

1° l'acte de terrorisme est intervenu en Belgique. En cas d'acte de terrorisme commis à l'étranger l'aide n'est accordée qu'aux victimes qui, au moment de cet acte, ont la nationalité belge ou leur résidence habituelle en

nationaliteit hebben of hun gewone verblijfplaats in België hebben in de zin van artikel 4 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, en deze daad moet bij een koninklijk besluit als bedoeld in artikel 42bis, eerste lid, erkend zijn als een daad van terrorisme.”.

De spreekster gaat vervolgens in op het vraagstuk betreffende de terugbetaling van de hulp en aangaande de regeling waarbij de Staat zich met betrekking tot de rechten ten aanzien van de verzekерingsmaatschappijen in de plaats van de verzoeker stelt. De wetsontwerpen beogen een verruiming van de onderzoeksbevoegdheden van de Commissie, die de informatie rechtstreeks bij de verzekeringsmaatschappijen kan oprovragen (artikel 34bis – DOC 54 3261/001), alsook van de Staat, die voortaan in de rechten van de slachtoffers kan treden om van de verzekeringsmaatschappijen de terugbetaling van de hulp te verkrijgen.

Ondanks die bevoegdheidsuitbreiding blijft het slachtoffer geconfronteerd met de mogelijkheid dat het, wanneer het wordt vergoed na de betaling door de Commissie, de toegekende hulp moet terugbetalen, hoewel het slachtoffer niets heeft verzwegen, noch bedrog voorhad.

Derhalve dient de mogelijkheid dat de aan het slachtoffer toegekende hulp moet worden terugbetaald, niet van toepassing te zijn wanneer er geen sprake is van verzwijgen van informatie of bedrieglijk opzet door het slachtoffer.

Wat het beroep tegen de beslissingen van de voorzitter betreft, houdt de voorzitter van de kamer “afdeling Terrorisme” in geval van een daad van terrorisme als enig lid zitting (artikel 42quater, § 1 – DOC 54 3259/001). Tegen de beslissingen van de voorzitter kan beroep worden ingesteld bij een uit andere commissieleden samengestelde kamer.

Er rijzen in dat verband diverse problemen:

- een probleem in verband van de onafhankelijkheid in geval van beroep tegen de beschikkingen van de voorzitter, aangezien het om een intern beroep gaat. Er moet worden gevreesd dat dit geen daadwerkelijk beroep is;

- een omslachtige procedure in geval van beroep tegen een beslissing van de kamer, aangezien zulks cassatiemiddelen vereist;

- een probleem in verband met terminologie. Volgens artikel 42quater, § 2 (DOC 54 3259/001) kunnen de verzoeker en de minister van Justitie namelijk “tegen

Belgique au sens de l’article 4 de la loi du 16 juillet 2004 portant le Code de droit international privé au moment où cet acte de terrorisme est commis et cet acte doit être reconnu comme un acte de terrorisme par un arrêté royal tel que visé à l’article 42bis, alinéa 1er”.

L’oratrice aborde ensuite la question du remboursement de l’aide et subrogation de l’État dans les droits du requérant contre les assurances. Les projets de loi étendent les pouvoirs d’investigation de la commission qui peut directement recueillir les informations utiles auprès des assurances (article 34 bis – DOC 3261) et l’État qui peut dorénavant être subrogé dans les droits des victimes pour obtenir le remboursement de l’aide à l’encontre des assurances (article 39 – DOC 3260).

Malgré cette extension de pouvoir, on continue à faire peser sur la victime un éventuel remboursement de l’aide accordée, si celle-ci a été indemnisée postérieurement au paiement de la commission, alors même qu’il n’y a pas d’omission ou d’intention frauduleuse de la part de la victime.

Il y a donc lieu de supprimer la possibilité de remboursement de l’aide accordée à la victime, si celle-ci ne résulte pas d’une omission ou d’une intention frauduleuse de sa part.

Concernant le recours contre les décisions du président, en cas d’acte de terrorisme, le président de la chambre “division Terrorisme” siège seul (article 42quater § 1er – DOC 3259). Un recours contre les décisions du président est prévu devant une chambre de la commission composée d’autres membres.

Il existe différents problèmes:

- problème d’indépendance du recours contre les ordonnances du président, dès lors qu’il s’agit d’un recours interne. Il y a lieu de craindre quant à un recours effectif;

- lourdeur de la procédure en cas de recours contre une décision de la chambre. Il nécessite des moyens de cassation;

- problème de terminologie: l’article 42quater § 2 (DOC 54 3259/001) dispose que “le requérant et le ministre de la justice peuvent introduire un recours

de beschikkingen van de voorzitter van de commissie een beroep instellen binnen de maand na de betekening van de beschikking”.

In het ontworpen artikel 42*duodecies*, § 1 (DOC 54 3259/001) wordt het volgende bepaald: “In geval van een daad van terrorisme worden de beschikkingen van de voorzitter en de beslissingen van de kamers van de commissie binnen acht dagen na de uitspraak bij een ter post aangetekende brief bekendgemaakt aan de verzoeker, en per gewone post aan de advocaat van de verzoeker en de minister van Justitie. De beschikkingen en beslissingen kunnen ook elektronisch worden meegedeeld volgens door de Koning vastgelegde regels.”.

Gaat het om te beginnen om een betekening of om een kennisgeving? Wanneer begint voorts de termijn van één maand voor het instellen van een beroep te lopen: is dat vanaf de elektronische mededeling of vanaf de kennisgeving per aangetekende brief of de betekening door een gerechtsdeurwaarder?

Tot slot betreft het terminologieprobleem ook het verschil tussen de “noodhulp” – die al bestond – en het “voorschot”.

Op grond van het ontworpen artikel 42*terdecies* (DOC 54 3259/001) “kan de commissie een voorschot toekennen wanneer elke vertraging bij de toekenning van de hulp de verzoeker een ernstig nadeel kan berokkenen. (...) Wanneer het gaat om een daad van terrorisme is de dringendheid altijd verondersteld.”.

Volgens het huidige artikel 36 van de wet “kan de commissie een noodhulp toekennen wanneer elke vertraging bij de toekenning van de hulp de verzoeker een ernstig nadeel kan berokkenen”.

De noodhulp en het voorschot worden in precies dezelfde gevallen toegekend.

— verschillende behandeling van de verzoeken (art. 42*decies* – DOC 54 3259/001): de verzoeken om financiële hulp (hoofdhulp of noodhulp) en om aanvullende hulp worden niet op dezelfde wijze behandeld als de verzoeken om een voorschot.

Wanneer een verzoek om financiële of aanvullende hulp wordt ingediend, kunnen op schriftelijk verzoek (zonder termijn) de verzoeker en de minister van Justitie worden gehoord. Het slachtoffer kan bovendien door een advocaat, een overheidsinstelling of een erkende vereniging worden bijgestaan.

contre les ordonnances du président de la commission dans le mois qui suit la signification de l'ordonnance”.

L’article 42*duodecies* § 1er (DOC 54 3259/001) dispose que “en cas d’acte de terrorisme, les ordonnances du président et les décisions des chambres de la commission sont notifiées au requérant par lettre recommandée à la poste et par poste ordinaire à l’avocat du requérant et au ministre de la Justice, dans les huit jours du prononcé. Les ordonnances et les décisions peuvent également être communiquées par voie électronique selon les modalités fixées par le Roi”.

Premièrement, s’agit-il d’une signification ou d’une notification? Ensuite, quand le délai d’un mois pour introduire le recours commence-t-il à courir? A dater de la communication par voie électronique ou faut-il attendre la notification par pli recommandé ou la signification par huissier?

Enfin, le problème de terminologie réside également dans la différence entre l’“aide urgente” qui existait déjà et l’“avance”.

L’article 42*terdecies* (DOC 54 3259/001) dispose que “La commission peut octroyer une avance lorsque tout retard dans l’octroi de l’aide pourrait causer un préjudice important au requérant (...) Lorsqu’il s’agit d’un acte de terrorisme l’urgence est toujours présumée”.

L’article 36 existant de la loi dispose que: “La commission peut octroyer une aide urgente lorsque tout retard dans l’octroi de l’aide pourrait causer au requérant un préjudice important”.

L’hypothèse de l’aide urgente et de l’avance est exactement la même.

— traitement différent des demandes (art. 42*decies* – DOC 54 3259/001): les demandes d'aide financière (principale ou urgente) et les compléments d'aide ne sont pas traités de la même manière que les demandes d'avance.

Lorsqu'une demande d'aide financière ou une demande de complément d'aide est introduite, une audition du requérant et du ministre de la justice est possible sur demande écrite (pas de délai). La victime peut également être assistée d'un avocat, d'un organisme public ou d'une association agréée.

Wanneer een verzoek om een voorschot wordt ingediend, is geen enkele hoorzitting mogelijk. Het recht om tijdens een gerechtelijke of administratieve procedure te worden gehoord, is echter een wezenlijk bestanddeel van de rechten van verdediging. Het maakt niet alleen deel uit van het recht op een daadwerkelijk beroep, maar vormt ook een algemeen beginsel op zich, temeer daar “wanneer elke vertraging bij de toekenning van de hulp de verzoeker een ernstig nadeel kan berokkenen”, een voorschot moet kunnen worden toegekend (art. 42terdecies). Bij terrorisme is altijd een vermoeden van dringendheid van toepassing. Het probleem is dat bij een weigering het slachtoffer zal worden geconfronteerd met een lange en omslachtige procedure, waarbij casatiemiddelen vereist zijn. De grond voor het verzoek om een voorschot, namelijk over een oplossing voor elke vertraging bij de toekenning van de hulp beschikken, is dus niet langer aan de orde. Tot slot moet worden opgemerkt dat ook tijdens de beroepsprocedure bij de kamer van de commissie het slachtoffer niet kan worden gehoord.

De aanpassing van de bedragen

Het ontworpen artikel 37ter (dat DOC 54 3260 beoogt toe te voegen), is gewoon het oude artikel 37bis van de vigerende wet. De twee bepalingen luiden respectievelijk als volgt:

- Art. 37bis. “De bedragen vermeld in de artikelen 33, 36 en 37 kunnen bij koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad worden verhoogd.”;
- Art. 37ter. “De bedragen vermeld in de artikelen 33, 36, 37 en 37bis kunnen bij koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad worden aangepast.”.

Opdat de bedragen niet zouden kunnen worden verlaagd en teneinde elke vorm van rechts- en financiële onzekerheid te voorkomen, moet de voorkeur worden gegeven aan het woord “verhoogd” uit het oude artikel 37bis.

Dezelfde opmerking geldt voor de artikelen 42quindecies (DOC 54 3258/001) en 42septies (DOC 54 3258/001); ook daar moet het woord “aangepast” worden vervangen door het woord “verhoogd”.

Conclusies

Deze wetsontwerpen beogen louter een optreden in het raam van een Staatshulp, via de wet van 1985 tot regeling van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden; ze strekken er niet toe de schade van het slachtoffer volledig te vergoeden. Deze wetsontwerpen beantwoorden niet

Lorsqu'une demande d'avance est introduite, aucune audition n'est possible. Or, le droit d'être entendu dans une procédure judiciaire ou administrative est un élément essentiel des droits de la défense. Il ne fait pas seulement partie du droit à un recours effectif mais constitue aussi un principe général en tant que tel. D'autant plus qu'une avance doit pouvoir être accordée “lorsque tout retard dans l'octroi de l'aide pourrait causer un préjudice important au requérant” (art. 42terdecies). L'urgence est toujours présumée en matière de terrorisme. Le problème étant qu'en cas de refus, la victime devra faire face à une procédure longue, lourde et nécessitant des moyens de cassation. Le bien-fondé de la demande d'avance, à savoir faire face à tout retard dans l'octroi de l'aide, n'est donc plus effectif. Enfin, il faut noter que le recours devant la chambre de la commission ne permet pas non plus à la victime d'être entendue.

L'adaptation des montants

L'article 37 ter (ajouté par DOC 54 3260) n'est autre que l'ancien article 37bis de la loi existante. Ces deux dispositions sont libellées de la manière suivante:

- Art. 37bis. “Les montants mentionnés aux articles 33, 36 et 37 peuvent être augmentés par arrêté royal délibéré en conseil des ministres”.
- Art. 37ter. “Les montants visés aux articles 33, 36, 37 et 37bis peuvent être adaptés par arrêté royal délibéré en conseil des ministres”.

Pour éviter toute forme d'insécurité juridique et financière, il y a lieu de préférer le terme “augmentés” de l'ancien article 37bis, afin d'éviter que les montants ne puissent être revus à la baisse.

La même observation existe pour les articles 42quindecies (DOC 54 3258/001) et 42septies (DOC 54 3258/001): le terme “adaptés” doit être remplacé par le terme “augmenté”.

Conclusions

Ces projets de loi n'interviennent que dans le cadre d'une aide de l'État, via la loi de 1985 qui organise la Commission d'aide aux victimes d'actes intentionnels de violence, et non dans le cadre d'une réparation intégrale du dommage de la victime. Ces projets ne répondent pas aux attentes des victimes et viennent complexifier

aan de verwachtingen van de slachtoffers; het grote aantal bepalingen, toepassingsvoorraarden en aanspreekpunten maken het moeilijker om de slachtoffers te vergoeden. De slachtoffers blijven dus in de kou staan.

Bovendien doen deze wetsontwerpen problemen rijzen met betrekking tot de terminologie en de beoordelingen die, indien de teksten in hun huidige vorm worden aangenomen, de slachtoffers van een nieuwe aanslag kunnen benadelen. Het gaat onder meer om de volgende problemen:

- geen effectief herstel van de nieuwe uitzonderlijke schade als gevolg van de langdurige onzekerheid;
- het niet-naleven van de rechten van verdediging in het geval van een aanvraag van een voorschot;
- het risico dat de toegekende hulp moet worden terugbetaald;
- de omslachtigheid van de beroepsprocedures;
- de formulering van artikel 42quinquies, § 1, 1°, stelt een probleem met betrekking tot de buitenlanders die niet in ons land wonen indien zij het slachtoffer zijn van een in België gepleegde aanslag.

A.2.6. Uiteenzetting van de heer Nicolas Estienne, advocaat

De heer Nicolas Estienne geeft aan dat hij als advocaat een dertigtal slachtoffers van de aanslagen van 22 maart 2016 verdedigt. Voorts treedt hij op als vrijwillig consultant voor de vereniging V-Europe. Ten slotte was hij van 2004 tot 2016 lid van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden. De spreker ontvangt voor deze hoorzing geen vergoeding.

De heer Estienne zal zich tijdens zijn uiteenzetting toespitsen op de *ratio legis* van deze wetsontwerpen, die ertoe strekken het lot van de slachtoffers van daden van terrorisme te verbeteren wat de schadevergoeding betreft.

1. De huidige situatie is een labyrint

Er zijn heel veel actoren die vergoedingen uitkeren: privéverzekeraars (aansprakelijkheidsverzekering, arbeidsongevallenverzekering, individuele of groepsverzekering enzovoort); de Commissie voor financiële hulp (de wet van 1 augustus 1985); de FOD Pensioenen – Cel slachtoffers van terreurdaden (wet van 18 juli 2017); socialezekerheidsinstellingen (ziekenfondsen – HZIV – DG Personen met een handicap enzovoort).

l’indemnisation des victimes par la multitude de textes, de conditions d’application, et d’interlocuteurs. Ils ne répondent donc pas aux besoins des victimes.

De plus, ces projets, s’ils sont adoptés en l’état, comportent des problèmes terminologiques et de libellés qui risquent de porter atteinte aux victimes si un nouvel attentat se produit. Parmi ces problèmes:

- l’ineffectivité du nouveau préjudice exceptionnel découlant de l’incertitude de longue durée;
- le non-respect des droits de la défense en cas de demande d’avance;
- le risque du remboursement de l’aide accordée;
- la lourdeur des recours;
- et au regard du libellé de la disposition de l’article 42quinquies § 1er 1°, la question des étrangers non-résidents, en cas d’attentat commis en Belgique.

A.2.6. Exposé de M. Nicolas Estienne, avocat

M. Nicolas Estienne, avocat, indique qu’il défend comme avocat une trentaine de victimes des attentats du 22 mars 2016. Par ailleurs, il est consultant à titre bénévole pour l’association V-Europe. Enfin, il a siégé, de 2004 à 2016, à la Commission d’aide financière pour les victimes d’actes intentionnels de violence. L’orateur n’est pas rémunéré pour cette audition.

M. Estienne concentre son intervention sur la ratio legis de ces projets de loi. Le but de ces projets de loi est d’améliorer le sort des victimes d’actes de terrorisme sur le plan de l’indemnisation.

1. La situation actuelle: un labyrinthe

Il y a une pluralité des débiteurs de l’indemnisation: assureurs privés (assurance de responsabilité, accident du travail, individuelle ou de groupe, ...); Commission pour l’aide financière (loi du 1er août 1985); SPF Pensions-Cellule des victimes d’actes de terrorisme (loi du 18 juillet 2017); Organismes de sécurité sociale (mutuelles – CAAMI – DG personnes handicapées, ...).

Die veelheid aan actoren leidt tot heel wat procedures en medische expertises: met tussenpozen wordt het slachtoffer op verzoek van telkens een andere schuldenaar onderzocht door de adviserend arts – en doorgaans ook door een psychiater of psycholoog die de schade raamt.

Het slachtoffer moet ook door zijn eigen adviserend arts worden onderzocht, en moet vervolgens ook instemmen met (minnelijke of gerechtelijke) tegenexpertises. Dit zorgt voor stress, onbegrip (de invaliditeitspercentages verschillen), ontmoediging en een opeenstapeling van kosten (voor verplaatsingen, medische verdediging, herhaalde afwezigheid op het werk enzovoort). Een en ander leidt in heel wat gevallen tot ergere psychische schade (doordat het slachtoffer steeds opnieuw met het trauma van de aanslag wordt geconfronteerd).

Dat er zoveel schuldenaren zijn, maakt de definitieve regeling van de schadevergoedingen en de eindafrekeningen een heel stuk moeilijker, aangezien de slachtoffers geld ontvangen uit verschillende bronnen: de bijdrage van de arbeidsongevallenverzekeraar of het ziekenfonds; de gestorte provisies van de aansprakelijkheidsverzekeraar; de bijdrage van de Commissie voor financiële hulp; de terugbetaling van de medische kosten door het ziekenfonds, de HZIV, de arbeidsongevallenverzekeraar enzovoort; de door de Staat betaalde herstelpensioenen.

De herstelpensioenen (wet van 18 juli 2017) zijn residuaire. Bijgevolg is er sprake van een systeem van “communicerende vaten”, waarbij wat aan de ene zijde door de Staat werd toegekend, aan de andere zijde door de verzekeraars moet worden afgetrokken volgens nadere regels die niet door de wetgever werden vastgelegd. Er heerst volstrekte onzekerheid over de wijze waarop de pensioenen zullen worden toegerekend op de vergoedingen die de aansprakelijkheids- en arbeidsongevallenverzekeraars verschuldigd zijn (zullen ze worden toegerekend op louter de morele schade, op de morele en economische schade of op alle vergoedingen?). Er is een aanzienlijk risico van dubbele betalingen, waarbij het onverschuldigde bedrag achteraf kan worden teruggevorderd. Het houdt ook een onvermijdelijk risico in dat de vereffening van de vergoeding door de verzekeraars wordt geblokkeerd.

Dankzij de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden kunnen de aanvragen in zekere mate worden gecentraliseerd en kan de financiële steun voor bepaalde slachtoffers snel worden vrijgemaakt (dringende steun wordt uitsluitend toegekend aan in een ziekenhuis opgenomen slachtoffers). Daar horen niettemin de volgende kanttekeningen bij:

Cette pluralité entraîne une multiplication des démarches et des expertises médicales: chaque débiteur fait examiner à intervalle périodique la victime par son médecin-conseil et, le plus souvent, par un sapiteur psychiatre ou psychologue.

La victime doit aussi être examinée par son propre médecin-conseil, pour ensuite se soumettre à des expertises contradictoires (amiabiles ou judiciaires). Ceci est source de stress, d'incompréhension (variabilité dans les taux d'incapacité retenus), de découragement, d'un surcroît de frais (de déplacement, de défense médicale, absences répétées au travail, ...), et dans bien des cas d'une aggravation des dommages psychiques (on ravive continuellement le traumatisme subi lors de l'attentat).

La pluralité de débiteurs engendre aussi d'importantes difficultés dans le règlement définitif des indemnités et les décomptes car les victimes reçoivent de l'argent de différentes sources: interventions de l'assureur accident du travail ou de la mutuelle; provisions versées par l'assureur de responsabilité; aide de la Commission pour l'aide financière; remboursement des frais médicaux par la mutuelle, la CAAMI, l'assureur accident du travail, etc.; pensions de dédommagement payées par l'État.

Les pensions de dédommagement (loi du 18 juillet 2017) ont un caractère résiduaire. Par conséquent, il y a un système de “vases communicants” où ce qui est donné d'un côté par l'État doit être déduit de l'autre par les assureurs selon des modalités qui n'ont pas été définies par le législateur. Il y a une totale incertitude quant à la manière dont on va imputer les pensions sur les indemnités dues par les assureurs de responsabilité et accident du travail (sur les dommages moraux uniquement? sur les dommages moraux et économiques? sur la totalité des indemnités?). Il y a des risques élevés de doubles paiements avec demandes ultérieures de remboursement de ce qui aurait été payé indument. Cela engendre aussi un risque inévitable de blocage dans la liquidation des indemnités par les assureurs.

La Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence a permis une certaine centralisation des demandes et la libération rapide d'aides financières en faveur de certaines victimes (aides d'urgence uniquement pour les victimes hospitalisées). Cependant:

1) Het is slechts één van de vele “loketten”; het is geen “uniek loket”;

2) De Commissie treedt op binnen het beperkte en subsidiaire raam van de wet van 1 augustus 1985: ze kent een financiële steun naar billijkheid toe, maar geen integrale herstelbetaling voor het lichamelijk letsel (het betreft een forfaitaire steun en geen vergoeding onder de vorm van een geïndexeerde rente of een kapitaal dat rekening houdt met de levensverwachting van het slachtoffer, het geslacht, de beroepsinkomsten, de samenstelling van het gezin enzovoort). Deze steun is subsidiair ten opzichte van elke andere betaling of vergoeding, en bedraagt maximaal 125 000 euro (wat bij lange niet volstaat voor de zwaarste getroffenen slachtoffers).

Bovendien wordt met bepaalde schade geen of slechts in beperkte mate rekening gehouden (de nood aan hulp van een derde, huishoudelijk nadeel, seksuele schade, ontspanningsmogelijkheden die wegvalLEN enzovoort).

Het is lovenswaardig dat men de werking van de Commissie via deze wetsontwerpen wil verbeteren. Het gaat echter slechts om “kleine correcties” binnen een beperkt wetgevend kader (de wet van 1 augustus 1985). Dit zal niet volstaan om de slachtoffers correct en integraal te vergoeden als men niet ook de talrijke moeilijkheden als gevolg van de veelheid van schuldenaren aanpakt. Het is daarom noodzakelijk dat het huidige stelsel grondig wordt bijgestuurd en dat men het keurlijf van de wet van 1 augustus 1985 verlaat en kiest voor een meer alomvattende hervorming. Alleen zo kan men “een snel en efficiënt antwoord bieden op de noden van de slachtoffers van terrorisme” (DOC 54 3259/001, blz. 4).

2. De wens van de slachtoffers: de oprichting van een specifiek schadeloosstellingsfonds

De slachtoffers willen vooral vereenvoudiging: schadevergoeding moet via één weg kunnen worden verkregen, waarbij slechts één schuldenaar belast is met de integrale vergoeding van de lichamelijke letsen (volgens de beginselen van het gemeen recht inzake burgerlijke aansprakelijkheid).

Een dergelijke vereenvoudiging kan enkel via de oprichting van een specifiek schadeloosstellingsfonds voor de slachtoffers van daden van terrorisme, naar het model van het Franse *Fonds de Garantie des Victimes des actes de Terrorisme et d'autres Infractions*. Dit gebeurde ook voor de slachtoffers van technologische rampen naar aanleiding van de ramp van Ghislenghien (wet van 13 november 2011).

1) Ce n'est qu'un "guichet" parmi d'autres et pas un guichet unique;

2) Elle intervient dans le cadre limité et subsidiaire de la loi du 1er août 1985: il s'agit d'une aide financière en équité et pas réparation intégrale du dommage corporel (aide forfaitaire et pas d'indemnisation sous forme d'une rente indexée ou d'un capital qui tient compte de l'espérance de vie de la victime, de son sexe, de son niveau de revenus professionnels, de la composition de son ménage, ...). Cette aide est subsidiaire par rapport à toute autre intervention ou indemnisation et le plafond d'intervention est de 125 000 euros (largement insuffisant pour les victimes les plus grièvement atteintes).

En outre, certains préjudices ne sont pas pris en considération (aide de tierce personne, préjudice ménager, préjudices sexuel et d'agrément, ...) ou ne le sont que de manière plafonnée.

Il est louable de vouloir améliorer le fonctionnement de la Commission comme le prévoient les projets de loi en discussion. Mais on procède à des “retouches” dans un cadre législatif limité (loi du 1er août 1985) qui ne permet pas d'indemniser correctement et intégralement les victimes, sans résoudre les nombreuses difficultés liées à la pluralité de débiteurs. Il y a donc une nécessité de revoir en profondeur le système actuel et de sortir du carcan de la loi du 1er août 1985, en réformant de manière plus globale. C'est la seule manière d'"apporter une réponse rapide et efficace aux besoins des victimes du terrorisme" (DOC n° 3259/001, p. 4).

2. L'attente des victimes: la création d'un fonds d'indemnisation spécifique

La principale attente des victimes est la simplification: une seule voie d'indemnisation, avec un seul débiteur chargé de réparer intégralement les dommages corporels subis (selon les mêmes principes qui prévalent dans le droit commun de la responsabilité civile).

Une telle simplification passe exclusivement par la création d'un Fonds d'indemnisation spécifique aux victimes d'actes de terrorisme, sur le modèle français (FGTI). C'est ce qui a été fait pour les victimes d'accidents technologiques à la suite de la catastrophe de Ghislenghien (loi du 13 novembre 2011).

De aanbeveling van de parlementaire onderzoekscommissie luidt als volgt: “De onderzoekscommissie beveelt aan dat België voor de toekomst een systeem uitwerkt dat – in plaats van subsidiaire hulp te bieden, waardoor het slachtoffer zich zelf moet wenden tot de openbare of private instellingen die ermee zijn belast hem/haar te vergoeden – zorgt voor de oprichting van een fonds dat het slachtoffer binnen de kortst mogelijke tijd hulp en schadevergoeding kan toekennen, en waarbij achteraf bij de verzekерingsmaatschappijen wordt gerecupereerd wat zij verschuldigd zijn” (DOC 54 1752/007, blz. 26).

Er moet worden voorzien in een overheidsfonds, beheerd door de Staat, dus niet door de private verzekeraars (een fundamenteel verschil met de wet van 13 november 2011, waarbij de volledige schadeloosstelling van de slachtoffers ten laste valt van de verzekeraars, via het Belgisch Gemeenschappelijk Waarborgfonds). De slachtoffers van terrorisme begrijpen immers niet dat hun vergoeding ten laste wordt genomen door private verzekeraars, die verantwoording verschuldigd zijn aan hun aandeelhouders. Terrorismus is een “openbaar” risico, geen “privaat” risico, want de terroristische aanslagen “zijn niet alleen gericht tegen de slachtoffers ervan en hun familie, maar ook tegen de ganse Belgische bevolking. De slachtoffers staan als het ware symbool voor het leed en de schade die opzettelijk wordt aangebracht ten aanzien van België” (DOC nr. 3258/001, blz. 5).

De Staat moet zijn verantwoordelijkheid nemen en moet de slachtoffers volledig vergoeden, met dien verstande dat overleg wordt gepleegd met de verzekeringsmaatschappijen om het vergoedingsfonds te financieren (in Frankrijk wordt het FGCI gefinancierd door een verplichte heffing op de premies voor eigendomsverzekering). Ook moet de Staat aanspraak kunnen maken op een uitgebreid subrogatoir recht, zodat hij al zijn uitbetalingen (of een deel ervan) kan terugvorderen van de private verzekeraars.

In dit opzicht mist het voorontwerp van wet van minister Peeters (FOD Economie) betreffende de vergoeding van de slachtoffers van terrorisme en betreffende de verzekering tegen de schade veroorzaakt door terrorisme zijn doel volledig, omdat het voorziet in een heel complex “trapsgewijs” vergoedingssysteem, uitsluitend ten laste van de private verzekeraars.

Het op te richten vergoedingsfonds zou alle aanvragen tot vergoeding centraliseren. Het zou snel en regelmatig provisies storten aan de slachtoffers, in afwachting van de maximale graad van genezing van de letsen. Het zou geleidelijk overgaan tot de terugbetaling van de medische kosten of werken volgens

Telle est la recommandation de la Commission d'enquête parlementaire: “La commission d'enquête recommande que, pour l'avenir, la Belgique se dote d'un système qui, au lieu d'offrir une aide subsidiaire qui constraint la victime à s'adresser elle-même aux organismes publics ou privés chargés de l'indemniser, prévoie la création d'un fonds qui pourra lui allouer, dans les délais les plus brefs, des aides et indemnités, à charge de récupérer ce qui est dû par les compagnies d'assurance” (DOC n° 1752/007, p. 26).

Il faut prévoir un fonds public, administré par l'État, et non par les assureurs privés (différence fondamentale par rapport à la loi du 13 novembre 2011 où l'indemnisation intégrale des victimes est à charge des assureurs au travers du Fonds commun de garantie belge): les victimes d'actes de terrorisme ne comprennent pas que leur indemnisation soit prise en charge par des assureurs privés, qui doivent rendre des comptes à leurs actionnaires. Le terrorisme est un risque “public” et non un risque “privé”: “Les attentats terroristes (...) sont dirigés non seulement contre les victimes de ces attentats et leur famille, mais aussi contre l'ensemble de la population belge. Les victimes sont en quelque sorte le symbole de la souffrance et du préjudice intentionnellement occasionnés à la Belgique” (DOC n° 3258/001, p. 5).

C'est l'État qui doit prendre ses responsabilités et indemniser intégralement les victimes, étant entendu qu'il doit se concerter avec les entreprises d'assurance pour permettre le financement du fonds d'indemnisation (en France, le FGCI est financé par un prélèvement obligatoire sur les primes d'assurances de biens) ou bénéficier d'un large droit de subrogation pour récupérer tout ou partie de ses décaissements auprès des assureurs privés.

À cet égard, l'avant-projet de loi du ministre Peeters (SPF Economie) relatif à l'indemnisation des victimes du terrorisme et à l'assurance contre les dommages causés par le terrorisme manque totalement la cible puisqu'il prévoit un système d'indemnisation “en cascade” très complexe, exclusivement à charge des assureurs privés.

Le fonds d'indemnisation à créer centraliserait toutes les demandes d'indemnisation. Il verserait rapidement et régulièrement des provisions aux victimes dans l'attente de la consolidation des lésions. Il procéderait au remboursement des frais médicaux au fur et à mesure ou selon un système de “tiers payant”. Il organiserait

een “derdebetalersregeling”. Het zou één enkel medisch deskundigenonderzoek organiseren, waarbij een beroep wordt gedaan op artsen-deskundigen en onafhankelijke personen die de schade ramen. Dit deskundigenonderzoek zou meteen al op tegenspraak zijn, zowel ten aanzien van het slachtoffer als ten aanzien van de bij de subrogatoire vordering van de Staat betrokken private verzekeraar(s).

Aan het einde van de medische evaluatie zou het fonds belast worden met de formulering van een omvattend vergoedingsaanbod, op grond van wat gedefinieerd is door de rechtspraak van de hoven en rechtribunaux inzake schadevergoedingen voor lichamelijke letsets, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de schade die werd berokkend aan de slachtoffers van terroristische daden. Het is nutteloos ter zake wetgevend op te treden, en het gevaar bestaat dat de indicatieve tabel van de magistratuur “in barema’s wordt gegoten”, zoals wordt voorgesteld in het voorontwerp van wet van minister Peeters, louter om te voldoen aan de belangen van de verzekeraars.

Het slachtoffer kan dit vergoedingsaanbod aanvaarden. Als het dat wil, kan het slachtoffer het echter ook betwisten door burgerrechtelijk aan te kloppen bij de rechtbank (in Frankrijk wordt wat het FGCI aanbiedt, heel weinig betwist). Zulks betekent niet dat er geen voorafgaande verzoeningsprocedure of bemiddeling kan worden georganiseerd, die ervoor kan zorgen dat er geen gerechtelijke procedure moet worden opgestart.

A.2.7. Uiteenzetting door de heer Leon Oldenhove de Guertechin, voorzitter van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders

De heer Leon Oldenhove de Guertechin, voorzitter van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders preciseert dat hij als deskundige werd betrokken bij de voorbereiding van de wetsontwerpen die worden besproken en dat hij niet wordt vergoed voor zijn bijdrage tot de hoorzitting.

De spreker geeft aan dat de kwestie van hulp aan slachtoffers hem na aan het hart ligt omdat hij lid is van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders – “de Commissie” – sinds 1999, en sinds 2008 de voorzitter van die Commissie is. Het is dus vrij logisch dat regelmatig om zijn advies wordt gevraagd over de toepassing van de wet van 1 augustus 1985 en over de verbeteringen die eraan moeten worden aangebracht.

une seule expertise médicale en faisant appel à des experts-médecins et des sapiteurs indépendants. Cette expertise serait d’emblée contradictoire, tant à l’égard de la victime qu’à l’égard du ou des assureurs privés intéressés par le recours subrogatoire de l’État.

À l’issue de l’évaluation médicale, le fonds serait chargé de formuler une offre globale d’indemnisation sur les bases définies par la jurisprudence des cours et tribunaux en matière de réparation des dommages corporels, tout en tenant compte des spécificités des préjudices subis par les victimes d’actes de terrorisme (inutile de légiférer à ce niveau et danger de “barémiser” le tableau indicatif de la magistrature comme le prévoit l’avant-projet de loi du ministre Peeters pour répondre aux seuls intérêts des assureurs).

La victime pourrait accepter cette offre d’indemnisation ou, si elle le souhaite, la contester en introduisant un recours civil devant les tribunaux de l’ordre judiciaire (en France, il y a très peu de recours contre les offres du FGCI), sans préjudice de la mise en place d’une procédure préalable de conciliation ou de médiation qui permettrait le cas échéant de faire l’économie de la procédure judiciaire.

A.2.7. Exposé de M. Leon Oldenhove de Guertechin, Président de la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels

M. Leon Oldenhove de Guertechin, Président de la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels, précise qu'il a été associé, comme expert, à la préparation des projets de loi à l'examen, et qu'il n'est pas rémunéré pour sa contribution à l'audition.

L’orateur indique que la matière de l’aide aux victimes lui tient à cœur dans la mesure où il est membre de la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence – “la Commission” – depuis 1999, et qu'il préside celle-ci depuis 2008. C'est donc assez logiquement que son avis est régulièrement sollicité sur l’application de la loi du 1er août 1985 et sur les améliorations à y apporter.

De heer Oldenhove is van mening dat moet worden voortgebouwd op wat al bestaat, op een realistische en doeltreffende manier en dat, in het bijzonder binnen de context van de dreiging van aanslagen, niet alles wat werd opgezet overboord moet worden gegooied. Als een belangrijke hervorming intellectueel wenselijk is, moet een dergelijke hervorming echter goed worden voorbereid.

De spreker brengt eerst kort de geschiedenis in herinnering: de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen – “de wet” – die de hulp aan slachtoffers organiseert, vormt, in het Belgisch recht, de implementatie van het Europees Verdrag inzake de schadeloosstelling van slachtoffers van geweldmisdrijven, gesloten te Straatsburg op 24 november 1983.

De aanhef van dat Verdrag vat het hele opzet van het systeem dat wordt opgezet samen: “Overwegende dat het, om redenen van billijkheid en sociale solidariteit, noodzakelijk is een regeling te treffen voor de situatie van slachtoffers van opzettelijke geweldmisdrijven die lichamelijk letsel of nadeel voor de gezondheid hebben ondervonden of van personen die ten laste waren van slachtoffers die overleden zijn ingevolge dergelijke misdrijven; Overwegende dat het noodzakelijk is regelingen in te voeren of te ontwikkelen ter schadeloosstelling van deze slachtoffers door de Staat op het grondgebied waarvan dergelijke misdrijven werden gepleegd, meerbepaald wanneer de dader niet bekend is of geen financiële middelen bezit.”. Het is opvallend om te zien hoe weinig ons systeem daarvan afwijkt.

Het opzet van de Belgische regeling kan in vijf ideeën worden samengevat: het gaat om

- geldelijke steun;
- gefinancierd door de daders van misdrijven;
- waartoe wordt besloten door een administratief rechtscollege;
- ten gunste van de slachtoffers van opzettelijke gewelddadigen;
- volgens de beginselen van subsidiariteit en billijkheid;

“Geldelijke steun ...”: de regeling werd zo vastgesteld dat een som geld wordt uitgekeerd aan de slachtoffers en biedt hun geen morele of psychologische bijstand. In de praktijk vormt de toekenning van een som geld weliswaar vaak een morele – en tastbare – erkenning van de status van slachtoffer. Daarnaast helpt de procedure voor de Commissie of de manier waarop de Commissie

M. Oldenhove considère qu'il faut bâtir sur ce qui existe déjà, de manière réaliste et efficace, et ne pas jeter tout ce qu'on a déjà mis en place, en particulier dans le contexte de la menace d'attentats. Si une importante réforme est souhaitable intellectuellement, une telle réforme devra néanmoins être bien préparée.

L'orateur commence par un bref rappel historique: la loi du 1er août 1985, portant des dispositions fiscales et diverses – “la loi” – qui organise l'aide aux victimes constitue la mise en œuvre, en droit belge, de la Convention européenne relative au dédommagement des victimes d'infractions violentes, conclue à Strasbourg le 24 novembre 1983.

Le préambule de cette convention résume toute la philosophie du système mis en place: “Considérant que, pour des raisons d'équité et de solidarité sociale, il est nécessaire de se préoccuper de la situation des personnes victimes d'infractions intentionnelles de violence qui ont subi des atteintes au corps ou à la santé ou des personnes qui étaient à la charge de victimes décédées à la suite de telles infractions; Considérant qu'il est nécessaire d'introduire ou de développer des régimes de dédommagement de ces victimes par l'État sur le territoire duquel de telles infractions ont été commises, notamment pour les cas où l'auteur de l'infraction est inconnu ou sans ressources”. Il est frappant de voir combien notre système en est resté proche.

La philosophie du régime belge peut se résumer en cinq idées: il s'agit

- d'une aide en argent;
- financée par les auteurs d'infractions;
- décidée par une juridiction administrative;
- en faveur des victimes d'actes intentionnels de violence;
- selon les principes de subsidiarité et d'équité;

“Une aide en argent ...”: le régime est prévu pour octroyer une somme d'argent aux victimes et ne leur assure nulle aide morale ou psychologique, même si, dans la pratique l'octroi d'une somme d'argent constitue souvent une reconnaissance morale – et tangible – du statut de victime et la procédure devant la Commission, ou la manière dont la Commission essaye qu'elle se

die probeert te doen verlopen, de slachtoffers psychologisch, omdat ze hun de mogelijkheid biedt te uiten wat ze hebben meegemaakt en hun het gevoel geeft te worden gehoord. De spreker benadrukt dat de hoorzittingen voor de Commissie veel langer dan 10 minuten duren en dat de personen die dat wensen uitvoerig kunnen worden gehoord in een zeer informeel kader.

Het gaat om “financiële hulp en niet om een vergoeding”. De vergoeding in het aansprakelijkheidsstelsel van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek is integraal: het gaat om de volledige schade veroorzaakt door de schuld van de dader die moet worden gecompenseerd zodat het slachtoffer opnieuw in de situatie wordt geplaatst waarin het zou verkeren zonder die schuld, of toch in een situatie die deze situatie zo dicht mogelijk benadert.

Het volstaat eraan te herinneren dat in artikel 32 van de wet van 1 augustus 1985 de punten worden opgesomd die in aanmerking kunnen worden genomen om het bedrag te berekenen dat wordt toegekend aan het slachtoffer en dat in artikel 33, § 2, een maximum- en een minimumbedrag worden bepaald om in te zien dat het absoluut niet om een vergoedingsstelsel gaat. Dit is volledig in overeenstemming met de artikelen 4 en 5 van het Verdrag van 1983. De Commissie houdt bij haar beoordeling echter rekening met de verschillende parameters, zoals de leeftijd van het slachtoffer.

“...gefinancierd door de daders van misdrijven...”: de artikelen 28 en 29 van de wet voorzien in de oprichting van een “speciaal fonds” dat wordt gestijfd door “bijdragen” ten laste van elke persoon die tot een strafrechtelijke of correctionele straf wordt veroordeeld. De bekende en solvabele daders nemen de plaats in van de onbekende en insolvabele daders.

“... waartoe wordt besloten door een administratief rechtscollege...”.

Aangezien de slachtoffers die aan de bij wet bepaalde voorwaarden beantwoorden, bij diezelfde wet een “subjectief recht” op het verkrijgen van financiële hulp wordt verleend en het niet gaat om een administratieve gunst maar evenmin om een “gebonden bevoegdheid” waarbij de overheid geen enkele beslissingsvrijheid zou hebben, was het logisch dat de beslissing om die hulp toe te kennen, in handen zou worden gegeven van een administratief rechtscollege.

De Commissie heeft in dat opzicht twee taken:

- nagaan of het slachtoffer wel degelijk beantwoordt aan de bij wet bepaalde voorwaarden om hulp te krijgen;

déroule, aide psychologiquement les victimes dans la mesure où elle leur permet de s'exprimer sur ce qu'elles ont vécu et leur donne le sentiment d'être écoutées. L'orateur insiste sur le fait que la durée des audiences devant la Commission est beaucoup plus que de 10 minutes; et que les personnes qui le souhaitent peuvent être entendues longuement dans un cadre très informel.

Il s'agit d'une “aide financière et non d'une indemnisation”. L'indemnisation, dans le régime de responsabilité de l'article 1382 du Code civil, est intégrale: c'est tout le dommage, causé par la faute de l'auteur, qui doit être compensé afin que la victime soit placée dans la situation où elle serait trouvée sans la faute, ou du moins dans une situation aussi proche que possible.

Il suffit de souligner que l'article 32 de la Loi du 1er août 1985 énumère les postes du dommage qui peuvent être pris en considération pour le calcul du montant octroyé à la victime et que l'article 33 § 2 fixe un plafond et un plancher audit montant pour réaliser qu'on ne se situe absolument pas dans un régime d'indemnisation. Ceci est parfaitement conforme avec les articles 4 et 5 de la Convention de 1983. Cependant, la Commission tient compte dans son appréciation des différents paramètres comme l'âge de la victime par exemple.

“... financée par les auteurs d'infraction ...”: les articles 28 et 29 de la Loi prévoient la création d'un “Fonds spécial” qui est alimenté par des “contributions” mises à charge de tout condamné à une peine principale criminelle ou correctionnelle. Ce sont les auteurs connus et solvables qui vont se substituer aux auteurs inconnus et insolubles.

“... décidée par une juridiction administrative ...”

Dès lors que les victimes qui se trouvent dans les conditions de la loi reçoivent de celle-ci un “droit subjectif” à l'obtention d'une aide financière et qu'il ne s'agit pas d'une faveur administrative, mais pas non plus une “compétence liée” où l'autorité n'aurait aucune marge de décision, il était logique que la décision d'octroi de cette aide soit confiée à une juridiction administrative.

La Commission a, sous ce rapport, un double rôle:

- elle doit vérifier que la victime se trouve bien dans les conditions de la loi pour recevoir une aide;

— het bedrag van de toe te kennen hulp ramen, rekening houdend met de in de wet opgesomde schade-elementen (artikel 32).

De Commissie is een administratief rechtscollege, bestaande uit magistraten, advocaten en ambtenaren, alsook specialisten in slachtofferhulp, die door de Koning worden benoemd. Zij heeft geen andere rechtspersoonlijkheid dan die van de Staat en beschikt niet over het “bijzonder Fonds” en beheert het evenmin.

Zulks leidt er onder meer toe dat een administratieve vordering tot cassatie openstaat voor de eisende partijen en voor de minister van Justitie.

“... ten gunste van de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden...”: er geldt geen enkele nationaliteits- of verblijfsvoorraad. Alle slachtoffers van een opzettelijke gewelddaad op het Belgisch grondgebied kunnen een beroep doen op de Commissie. Voor de gewelddaden in het buitenland geldt evenwel een nationaliteits- of verblijfsbeperking, om te voorkomen dat ingezeten van het land waar de daad werd gepleegd, zich tot de Commissie zouden richten.

“... volgens de beginselen van subsidiariteit en billijkheid”: anders dan bij een schadeloosstelling op basis van de aquiliaanse aansprakelijkheid is de financiële Staatshulp subsidiair: zij is slechts mogelijk wanneer “De schade (...) niet afdoende kan worden hersteld door de dader of de burgerlijk aansprakelijke partij, op grond van een stelsel van sociale zekerheid of een private verzekering, noch op enige andere manier” (artikel 31bis, § 1, 5°, van de wet), voor zover de dader van de opzettelijke gewelddaad gekend is. Hoewel zulks in het raam van terroristische daden een illusie is, moeten de daders, wanneer het om “gewone” gewelddaden gaat, eerst worden aangehouden alvorens de slachtoffers zich tot de Commissie mogen richten. Aan deze belangrijke pedagogische regel mag niet worden getornd: wie een ander schade berokkent, moet die vergoeden.

Een tweede bijzonderheid die de financiële hulp van de vergoeding onderscheidt, is dat de hulp naar billijkheid wordt bepaald en dat zowel ten goede als ten kwade rekening kan worden gehouden met het gedrag van het slachtoffer (artikel 33 van de wet). Terwijl inzake aquiliaanse aansprakelijkheid het gedrag van de aanspraakgerechtigde in aanmerking wordt genomen om de fout vast te stellen, met name bij een samenlopende fout of bij een eerdere fout, of zelfs voor de beoordeling van de schade ingeval die laatste door het gedrag van de aanspraakgerechtigde wordt verergerd, komt positief gedrag van de aanspraakgerechtigde nooit in aanmerking bij de berekening van de vergoeding ter compensatie van de schade. In naam van de billijkheid heeft de

— elle apprécie le montant de l'aide à accorder en tenant compte des postes du dommage énumérés par la loi (art. 32).

La Commission est une juridiction administrative, composée de magistrats, d'avocats et de fonctionnaires, et de spécialistes de l'aide aux victimes, nommés par le Roi. Elle n'a pas de personnalité juridique distincte de celle de l'État et elle ne dispose pas ou ne gère pas le “Fonds spécial”;

Ceci a notamment pour conséquence qu'un recours en cassation administrative est ouvert aux requérants et au ministre de la Justice.

“... en faveur des victimes d'actes intentionnels de violence ...”: Il n'y a aucune condition de nationalité ou de résidence. Toutes les victimes d'un acte intentionnel de violence commis sur le territoire belge peuvent faire appel à la Commission. Pour les actes de violence survenus à l'étranger, il y a cependant une restriction de nationalité ou de résidence, afin d'éviter que les nationaux du pays où l'acte a été commis ne se tournent vers la Commission.

“... selon les principes de subsidiarité et d'équité.”: Au contraire d'un indemnisation fondée sur la responsabilité aquilienne, l'aide financière de l'État est subsidiaire: elle n'est possible que lorsque “la réparation du préjudice ne peut pas être assurée de façon effective et suffisante par l'auteur ou le civilement responsable, par une régime de sécurité sociale ou par une assurance privée, ou de toute autre manière” (art. 31 § 1er, 5°, de la Loi) et ce, pour autant que l'auteur de l'acte intentionnel de violence soit connu. Si c'est en effet illusoire dans le cadre d'actes de terrorisme, lorsqu'il s'agit d'actes de violence “ordinaires”, les auteurs doivent d'abord être interpellés avant de se tourner vers les Commission. C'est une pédagogie essentielle à maintenir: quelqu'un qui cause un tort à autrui doit le réparer.

Une deuxième particularité qui distingue l'aide financière de l'indemnisation est le fait que l'aide soit calculée en équité et qu'il puisse être tenu compte du comportement de la victime, en bien comme en mal (art. 33 de la Loi). Si, en matière de responsabilité aquilienne le comportement du préjudicié est pris en considération pour l'établissement de la faute, notamment en cas de faute concurrente ou de faute antécédente, voire pour l'appréciation du dommage, en cas d'aggravation de celui-ci par le comportement du préjudicié, un comportement positif du préjudicié n'entre jamais en ligne de compte dans le calcul des indemnités compensant le dommage. Au nom de l'équité, la Commission a régulièrement tenu compte, dans sa jurisprudence, d'une

Commissie bij haar jurisprudentie, om het bedrag van de hulp te verhogen, geregeld rekening gehouden met “lovenswaardig” gedrag van het slachtoffer.

De begrippen “subsidiariteit” en “billijkheid” blijken duidelijk uit de artikelen 2 en 8 van het Verdrag van Straatsburg.

De spreker voegt daaraan toe dat, in iets meer dan 30 jaar, de Commissie 22 500 beslissingen heeft uitgesproken en 188 000 000 euro hulp heeft uitgekeerd. Bij de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden werd niet te vewaarlozen werk geleverd dankzij de inzet van de commissieleden en van het secretariaat. Volgens de spreker moet dan ook op het bestaande worden voortgebouwd, en mogen de slachtoffers van andere menselijke drama’s die we hebben meegemaakt en die niet onder terrorisme vallen (de zaak-Dutrux, de Bende van Nijvel, de aanslag in Luik in 2011 enzovoort) niet worden veronachtzaamd.

De terroristische aanslagen van 22 maart 2016 hebben ons land met verstomming geslagen. Het ware fout te stellen dat ten behoeve van de slachtoffers in niets was voorzien; daar terreurdaden opzettelijke gewelddaden zijn, was de wet van 1985 van toepassing; bovendien bevatte die wet een artikel 42bis dat werd ingevoegd bij de wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme, en dat het volgende bepaalt: “(...) De Koning kan de vergoeding van slachtoffers van de (...) daden van terrorisme uitbreiden en de verplichtingen van de personen die recht hebben op een vergoeding (...) aanpassen, rekening houdend met de kenmerken van terrorisme.”.

In overleg met het kabinet van de minister is de Commissie uitgegaan van een tweeledige vaststelling, gezien de aard van de aanslagen en de omvang van de schade: (1°) het was niet nodig onderzoek naar de verantwoordelijkheden te voeren of de resultaten van een tegen de daders gevoerd proces af te wachten en (2°) de daders zouden niet bij machte zijn de financiële gevolgen van hun daden te dragen; derhalve moest zo spoedig mogelijk hulp worden verstrekt.

De tekst van 2007 werd gewijzigd bij de wet van 31 mei 2016, die voorzag in het creëren van een stelsel ter erkenning – door de Koning, met andere woorden door de regering – van daden van terrorisme die in aanmerking komen voor de toepassing van vereenvoudigde regels om financiële hulp aan te vragen.

Enkele koninklijke besluiten van 16 februari 2017 hebben (1°) die de procedure voor de erkenning van de aanslagen vastgelegd, (2°) de procedureregels voor de slachtoffers van terrorisme vereenvoudigd en (3°)

attitude “digne d’eloges” dans le chef de la victime pour majorer le montant de l’aide.

Les notions de subsidiarité et d’équité ressortent clairement des articles 2 et 8 de la Convention de Strasbourg.

L'auteur ajoute qu'en un peu plus de 30 ans, la Commission rendu 22 500 décisions et distribué 188 000 000 euros d'aide. Un travail non négligeable a été réalisé auprès des victimes d'actes intentionnels de violence grâce à l'investissement des membres de la Commission et du Secrétariat. L'orateur pense dès lors qu'il faut "bâtir sur l'existant"; et qu'il ne faut pas négliger les victimes d'autres drames humains que nous avons connus et qui ne relèvent pas du terrorisme (Affaire Dutroux, Tueries du Brabant wallon, Tuerie de Liège de 2011, ...).

Les attentats terroristes du 22 mars 2016 ont frappé le pays de stupeur. Il serait faux de dire que rien n'était prévu pour les victimes: les actes de terrorisme étant des actes intentionnels de violence, la loi de 1985 s'appliquait; elle comprenait, de plus, un article 42bis, introduit par la loi du 1er avril 2007 relative à l'assurance contre les dommages causés par le terrorisme, qui permettait au Roi d'"étendre l'indemnisation des victimes du terrorisme (...) et d'adapter, en tenant compte des caractéristiques du terrorisme, les obligations des personnes ayant droit à l'indemnisation".

La Commission, en concertation avec le cabinet du ministre, est partie d'un double constat, vu la nature des attentats et l'ampleur des dégâts: (1°) il n'était pas nécessaire de rechercher les responsabilités ou d'attendre les résultats d'un procès mené contre les auteurs et (2°) les auteurs seraient incapables d'assumer les conséquences financières de leurs actes; une aide aussi rapide que possible s'imposait dès lors.

Le texte de 2007 a été modifié par une loi du 31 mai 2016, qui a créé un système de reconnaissance par le Roi, c'est-à-dire par le gouvernement, des actes de terrorisme entrant en ligne de compte pour l'application de règles simplifiées pour l'introduction des demandes d'aide financière.

Des arrêtés royaux du 16 février 2017 ont (1°) déterminé cette procédure de reconnaissance des attentats, (2°) simplifié les règles de procédure pour les victimes du terrorisme et (3°) modifié l'Arrêté royal du

het koninklijk besluit van 18 december 1986 gewijzigd teneinde de maximale bedragen van bepaalde posten van de financiële hulp aan te passen, meer bepaald voor de begrafenis kosten en de procedurekosten. Dit gebeurde ten behoeve van alle slachtoffers.

Bij de wet van 31 mei 2016 werd tevens het toepassingsveld van de wet uitgebreid naar de naasten van de niet-overleden slachtoffers en werd het maximale bedrag voor financiële hulp en noodhulp opgetrokken tot respectievelijk 125 000 en 30 000 euro.

Er werden 795 dossiers geopend voor slachtoffers van terrorisme (waarvan zestig uitsluitend betrekking hebben op de toepassing van de wet van 18 juli 2017); er werd 1 933 500 euro uitbetaald voor noodhulp en 816 700 euro voor hoofdhulp.

Dat het bedrag voor hoofdhulp lager ligt, heeft te maken met het feit dat de rechtstreekse slachtoffers of de erfgenamen van de overleden slachtoffers normaal gezien recht hebben op een tegemoetkomming van de verzekeringen. Bijgevolg treedt de Commissie op grond van het subsidiariteitsbeginsel niet ten gunste van hen op, behalve wanneer het noodhulp betreft. De Commissie heeft niettemin hoofdhulp toegekend aan mensen van wie het trauma niet door de verzekeringsmaatschappijen is gedekt: het betreft de naasten van niet-overleden slachtoffers (de echtgenoot of de samenwonende partner en de kinderen die te lijden hebben onder de gebeurtenissen waarvan hun naaste het slachtoffer is geworden, de zogenaamde "slachtoffers door repercussie") of verdere verwanten (broers en zussen) van overleden slachtoffers.

Niettemin is de regeling nog voor verbetering vatbaar:

(A) De Commissie moet de terrorismeslachtoffers voorschotten kunnen toekennen zonder te wachten tot de verzekeringsmaatschappijen over de brug komen. Met het oog op de handhaving van het subsidiariteitsbeginsel moeten die voorschotten kunnen worden teruggevorderd van de verzekeringsmaatschappijen die een wettelijke vergoedingsplicht hebben; het begrip "subrogatie" houdt immers in dat het niet logisch zou zijn dat de Staat uitbetaalt in de plaats van de verzekeringsmaatschappijen. Dat is het streefdoel van wetsontwerp DOC 54 3258/001. In dat verband (maar ook algemeen) moet de Commissie de verzekeringsmaatschappijen kunnen bevragen over de dekkingen van de verzoekende partijen. Daartoe werd wetsontwerp DOC 54 3261/001 ingediend (zie artikel 2 van dat wetsontwerp);

(B) Om voorschotten te kunnen toekennen, moet het werk beter worden georganiseerd en moet een en ander

18 décembre 1986 pour adapter les montants maximaux pour certains postes de l'aide financière, notamment pour les frais funéraires et les frais de procédure (ce, au profit de l'ensemble des victimes).

La loi du 31 mai 2016 avait également élargi le champ d'application de la loi aux proches de victimes non décédées et relevé le plafond pour l'aide financière et l'aide d'urgence (125 000 et 30 000 euros).

765 dossiers ont été ouverts pour des victimes du terrorisme (dont 60 concernant uniquement l'application de la loi du 18 juillet 2017), 1 933 500 euros d'aides d'urgence et 816 700 euros d'aides principales ont été versées.

Ce montant plus faible des aides principales s'explique par le fait que les victimes directes ou les héritiers des victimes décédées bénéficient normalement de l'intervention des assurances et que la Commission n'intervient dès lors pas en leur faveur, en vertu du principe de subsidiarité, hormis dans le cadre de l'aide d'urgence. La Commission est néanmoins intervenue, au titre de l'aide principale, en faveur de personnes dont le traumatisme n'était pas pris en compte par les compagnies d'assurances: proches de victimes non décédées (conjoint ou cohabitant et enfants d'une victime qui ont été impactés par les évènements subis par celle-ci: "victimes par répercussion") ou parents de victimes décédées à un degré plus éloigné (frères et sœurs).

Le système est néanmoins encore perfectible:

(A) La Commission doit pouvoir octroyer des avances aux victimes du terrorisme, sans attendre l'intervention des assurances; afin de maintenir le principe de subsidiarité, ces avances doivent pouvoir être récupérées auprès des compagnies d'assurances qui ont une obligation légale d'intervenir: c'est l'idée de la subrogation; il ne serait en effet pas logique que l'État paye à la place des compagnies d'assurance. Ceci est l'objet du projet de loi DOC 54 3258/001. Dans ce contexte, mais aussi de façon générale, il est nécessaire pour la Commission de pouvoir interroger les compagnies d'assurance à propos des couvertures dont bénéficient les requérants; ceci est l'objet du projet de loi DOC 54 3261/001 (art. 2)

(B) L'octroi d'avances suppose une meilleure organisation et une manière plus rapide de travailler: l'idée de

sneller verlopen. Veeleer dan na afloop van het onderzoek van een dossier een verslag in te dienen dat vervolgens voor advies aan de partijen wordt voorgelegd, waarna een beslissing ter zake wordt genomen, ligt het in de bedoeling te bepalen dat de Commissievoorzitter onmiddellijk kan beslissen en dat de partijen een beroep tot herziening van die beslissing kunnen indienen (door dat beroep tot herziening kunnen de rechten van verdediging ten volle worden uitgeoefend). Dankzij deze werkwijze kan in de meeste gevallen sneller worden gewerkt, wat in het belang is van de slachtoffers. Bij onenigheid van de slachtoffers zouden het indienen van het beroep en het behandelen van het verzoek tot herziening niet méér tijd in beslag nemen dan de huidige procedure. Dat is het streefdoel van wetsontwerp DOC 54 3259/001. Met het oog op de effectieve tenuitvoerlegging van deze regeling voorziet het wetsontwerp in een aparte organisatie voor het secretariaat van de Afdeling Terrorisme van de Commissie, alsook in een permanente voorzitter;

(C) In de huidige stand van zaken kunnen verschillende schadeposten niet in aanmerking worden genomen, met name:

- a. de advocatenkosten van de terrorismeslachtoffers en hun naasten (DOC 54/3259/001, artikel 7);
- b. de reis- en verblijfskosten ten belope van 6 000 euro van de terrorismeslachtoffers en hun naasten (DOC 54/3258/001, artikel 6);

c. de "uitzonderlijke schade ten gevolge van het langdurig in het ongewisse blijven omtrent de identiteit en de motieven van de dader of de daders" van een opzettelijke gewelddaad; die uitzonderlijke schade komt voor bij de slachtoffers van de *cold cases*, want bij die niet opgehelderde dossiers ontstaat een nieuwe vorm van slachtofferschap door de voortzetting van het onderzoek gedurende een heel lange periode en door de door de slachtoffers geleverde inspanningen om een bijdrage aan dat onderzoek te leveren.

De spreker is ervan overtuigd dat dankzij die diverse wijzigingen de terrorismeslachtoffers sneller hulp zullen kunnen krijgen en dat beter op hun behoeften zal kunnen worden ingespeeld. De wetsontwerpen bevatten voorts diverse technische maar toch heel belangrijke aspecten, zoals een betere wettelijke basis om in het buitenland gepleegde feiten als daad van terrorisme te erkennen (wetsontwerp DOC 54 3258/001, artikel 4). Er werd ook een meer met de Europese regels overeenstemmende oplossing gevonden voor de buitenlandse slachtoffers die op het tijdstip van de daad van terrorisme niet in België woonachtig waren; die oplossing is

base est qu'au lieu de clôturer un dossier par un rapport, soumis pour avis aux parties, puis de prendre une décision à son propos, le président de la Commission puisse prendre immédiatement une décision et que les parties disposent du droit d'introduire un recours en révision contre cette décision; (ce recours en révision permet le plein exercice des droits de défense); cette manière de faire permet d'aller beaucoup plus vite dans la majorité des cas, ce qui est dans l'intérêt des victimes; en cas de désaccord des victimes, l'introduction du recours et le traitement de la demande de révision ne durerait pas plus longtemps que la procédure actuelle. Ceci est l'objet du projet DOC 54 3259/001; (en vue de la mise en œuvre effective de ce système, le projet prévoit une organisation séparée pour le secrétariat de la "division terrorisme" de la Commission, et la délégation d'un président permanent);

(C) divers postes du dommage ne peuvent actuellement pas être pris en compte; notamment:

- a. les frais d'avocat pour les victimes du terrorisme et leurs proches (DOC n° 54/3259, art. 7);
- b. les frais de voyage et de séjour à concurrence de 6 000 euros pour les victimes du terrorisme et leurs proches (DOC 54/3258/001, art. 6);
- c. le "préjudice exceptionnel découlant de l'incertitude de longue durée quant à l'identité et aux motifs de l'auteur ou des auteurs" d'un acte intentionnel de violence; ce préjudice exceptionnel se rencontre chez le victimes des "cold cases", des affaires non élucidées où la poursuite de l'enquête pendant une très longue période et les efforts consentis par les victimes pour y participer créent une nouvelle forme de victimisation; ceci fait l'objet des projets de loi DOC 54/3260 (art. 3) et 54/3261 (art. 3) en ce qui concerne l'octroi de cette aide exceptionnelle.

L'orateur est convaincu que ces diverses modifications permettront d'apporter une aide plus rapide aux victimes du terrorisme et de mieux couvrir leurs besoins. Les projets de loi comportent également divers aspects techniques qui n'en sont pas moins essentiels, telle une meilleure base légale pour la reconnaissance, en tant qu'actes de terrorisme, de faits commis à l'étranger (projet DOC 54 3258/001, art. 4). Une solution plus conforme aux règles européennes en ce qui concerne les victimes étrangères qui n'avaient pas leur résidence en Belgique au moment de l'acte de terrorisme a également été trouvée dans le cadre des articles 12 et 13 du projet

opgenomen in de artikelen 12 en 13 van wetsontwerp DOC 54 3258/001, die beogen de wet van 18 juli 2017 betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit te wijzigen.

Men moet namelijk beseffen dat de wet van 1985 – met de op stapel staande wijzigingen – slechts één van de aspecten vormt van de hulp die de federale overheid aan de terrorismeslachtoffers levert. Schematisch zorgt de wet van 1985 ervoor dat de slachtoffers van een aanslag die in een latere fase een vergoeding van de verzekерingsmaatschappijen krijgen, nagenoeg onmiddellijk hulp ontvangen; voormalde vergoeding is – per definitie – veel vollediger dan de hulp die de Staat kan bieden en de regering werkt in samenwerking met de verzekeringssector aan een wijziging van de wet van 1 april 2007; op lange termijn zal de wet van 18 juli 2017 er tot slot voor zorgen dat de slachtoffers levenslang hulp krijgen, in de vorm van een verhoogde terugbetaling van hun gezondheidszorgkosten, en in de schrijnendste gevallen zelfs in de vorm van een herstelpensioen.

De combinatie van die wetten – in het bijzonder het wetontwerp dat door het kabinet van de minister van Economie wordt voorbereid – zal ertoe leiden dat het resultaat voor de slachtoffers heel sterk op de Franse regeling zal lijken; in dat land komt de schadevergoeding aan de terrorismeslachtoffers immers grotendeels van de verzekeringssector, die de regeling financiert en die vertegenwoordigd is in de Raad van bestuur van het FGTI (*Fonds de garantie des victimes des actes de terrorisme et d'autres infractions*).

Tot slot heeft de spreker aan de beleidscel van de minister gevraagd om een coördinatie van de wet van 1985 op te stellen, om die wet bevattelijker te maken en de artikelen in verband met deze aangelegenheid logischerwijze met artikel 1 te doen beginnen.

A.2.8. *Uiteenzetting van de heer Levent Altan Executive Director, Victim Support Europe*

De heer Levent Altan, Executive Director, Victim Support Europe, verklaart niet betrokken te zijn geweest bij de voorbereiding van de besproken wetsontwerpen en geen vergoeding te hebben ontvangen voor de deelname aan deze vergadering.

De spreker geeft in de eerste plaats een overzicht van de beginselen die op het niveau van de EU ten grondslag liggen aan de wetgeving inzake slachtofferhulp en legt uit hoe ze concreet worden toegepast om de slachtoffers van terreurdaden bij te staan. Dat zal zijns inziens bijdragen tot een beter inzicht in de voor- en nadelen die verbonden zijn aan de voorliggende wetsontwerpen.

DOC 54 3258/001, qui modifie la loi du 18 juillet 2017 relative à la création du statut de solidarité nationale.

Il est en effet important de réaliser que la loi de 1985 – avec les modifications en projet – ne constitue qu'une des faces de l'aide apportée par le pouvoir fédéral aux victimes du terrorisme. Schématiquement, la loi de 1985 apportera une aide presque immédiate aux victimes d'un attentat qui bénéficieront, dans un second temps, d'une indemnisation par les assurances; cette indemnisation est – par définition – beaucoup plus complète que celle que l'État peut offrir, et le gouvernement travaille, en collaboration avec le secteur de l'assurance, à une modification de la loi du 1er avril 2007; enfin, sur le long terme, la loi du 18 juillet 2017 apportera une aide, leur vie durant, aux victimes, sous forme d'une intervention majorée dans le coût de leurs soins de santé, voire sous forme d'une pension de dédommagement dans les cas les plus durs.

La combinaison de ces lois – et spécialement le projet qui est en préparation au cabinet du ministre de l'Économie – aboutira, pour les victimes, à un résultat très proche du modèle français où l'indemnisation des victimes du terrorisme repose en bonne part sur le secteur de l'Assurance qui le finance et qui est représenté au niveau du conseil d'administration du FGTI (Fonds de garantie des victimes des actes de terrorisme et d'autres infractions).

Enfin, M. Oldenhove a demandé au cabinet du ministre à ce qu'une coordination de la loi de 1985 soit réalisée, afin de rendre cette loi plus lisible et afin de faire commencer les articles sur ce sujet logiquement à l'article 1er.

A.2.8. *Exposé de M. Levent Altan, Executive Director, Victim Support Europe*

M. Levent Altan, Executive Director, Victim Support Europe, indique qu'il n'a pas été associé à la préparation des projets de loi à l'examen et qu'il n'a pas été rémunéré pour sa contribution à l'audition.

L'orateur commence par exposer les principes qui sous-tendent la législation de l'Union européenne en matière d'aide aux victimes et explique comment ils sont appliqués en pratique pour aider les victimes d'actes terroristes. Selon lui, cela contribuera à une meilleure compréhension des avantages et des inconvénients des projets de loi à l'examen.

In de eerste plaats legt de spreker uit dat de noden van slachtoffers in vijf categorieën kunnen worden opgedeeld en die alle worden in rekening genomen in de EU-regelgeving zoals de Europese Slachtofferrichtlijn van 2012 en de Richtlijn inzake terrorismebestrijding van 2017. Het gaat om 1) een respectvolle en waardige behandeling; 2) bescherming tegen verdere victimisering van de slachtoffers (met andere woorden: de slachtoffers mogen niet verder geschaad worden tijdens het behandelingsproces, maar verdienen emotionele en praktische ondersteuning); 3) toegang tot Justitie; 4) het geven van een actieve rol in het proces (dat werkt versterkend ("empowering") voor de slachtoffers die zich ten gevolge van de terreurdadactie machteloos voelen); 5) een billijke vergoeding.

De Slachtofferrichtlijn voorziet in een reeks van verplichtingen die de lidstaten in acht moeten nemen jegens slachtoffers van terreurdaden (inzake informatieverstrekking, ondersteuning, beschermingsmaatregelen en waardige, respectvolle behandeling van slachtoffers). De richtlijn inzake terrorismebestrijding bevat een aantal specifieke bepalingen met het oog op een correcte bejegening van slachtoffers die voortborduren op gelijkaardige bepalingen van de Slachtofferrichtlijn (bv. m.b.t. het aanbieden van bepaalde vormen van dienstverlening aan slachtoffers). De spreker wijst erop dat de EU-richtlijn tot vaststelling van de minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten (2012) slechts weinig concrete verplichtingen bevat. Er wordt slechts een algemeen beginsel van vergoedingsplicht ingeschreven. De heer Altan merkt op dat de wetsontwerpen op dat punt meer dan voldoen.

Hij wijst er ook op dat de Europese Commissie op dit ogenblik een analyse maakt van de wetgeving op het vlak van de vergoedingsplicht en op grond daarvan eventueel initiatieven zal voorbereiden met het oog op een doeltreffendere vergoeding van slachtoffers van strafbare daden en terreurdaden in het algemeen. In dat verband wordt er op gewezen dat de vergoeding van slachtoffers op dit ogenblik een complexe kwestie is: het betreft een combinatie van tussenkomsten door verzekeraars, schadevergoedingen en financiële steun. Daaraan sleutelen is niet gemakkelijk en zal de zaak niet minder complex maken. Het valt te verwachten dat dergelijke aanpassingen zullen leiden tot een log en duur systeem.

De heer Altan meent dat zowel de slachtoffers als de overheid wel zouden varen bij een eenvoudig systeem dat doeltreffend en toegankelijk is. Dat impliceert evenwel een radicale hertekening van het systeem en dat lijkt moeilijk te verwezenlijken in de onmiddellijk nabije toekomst.

Tout d'abord, l'orateur explique que les besoins des victimes peuvent être divisés en cinq catégories, toutes prises en compte dans la législation européenne, par exemple dans la directive européenne de 2012 sur les victimes et dans la directive de 2017 sur la lutte contre le terrorisme. Ces catégories sont les suivantes: 1) traitement respectueux et digne; 2) protection contre toute nouvelle victimisation des victimes (en d'autres termes, les victimes ne doivent pas être lésées davantage durant le processus de traitement mais méritent un soutien émotionnel et pratique); 3) accès à la justice; 4) rôle actif dans le processus (autonomisation ou "empowering" des victimes qui se sentent impuissantes à la suite des actes terroristes); 5) indemnisation équitable.

La directive relative aux victimes prévoit une série d'obligations que doivent respecter les États membres envers les victimes d'actes de terrorisme (en ce qui concerne l'information, le soutien, les mesures de protection et le traitement digne et respectueux des victimes). La directive relative à la lutte contre le terrorisme contient une série de dispositions spécifiques visant à un traitement correct des victimes qui s'appuient sur des dispositions similaires de la directive relative aux victimes (par exemple en ce qui concerne l'offre de certaines formes de services aux victimes). L'orateur souligne que la directive de l'UE établissant des normes minimales concernant les droits, le soutien et la protection des victimes de la criminalité (2012) ne contient que peu d'obligations concrètes. Elle ne prévoit qu'un principe général d'obligation d'indemnisation. M. Altan fait remarquer que, sur ce point, les projets de loi sont plus que satisfaisants.

Il souligne également que la Commission européenne est en train d'analyser la législation relative à l'obligation d'indemnisation et que, sur cette base, elle préparera éventuellement des initiatives en vue d'indemniser plus efficacement les victimes de la criminalité et d'actes de terrorisme en général. À cet égard, il souligne que l'indemnisation des victimes est actuellement une question complexe: elle consiste en une combinaison d'interventions d'assureurs, d'indemnités et d'un soutien financier. Adapter ce système n'est pas simple et ne rendra pas les choses moins complexes. On peut s'attendre à ce que ces adaptations rendent le système lourd et onéreux.

M. Altan estime que tant les victimes que les autorités trouveraient leur avantage dans un système simple, efficace et accessible. Cela implique cependant un remodelage radical du système, ce qui semble difficilement réalisable dans un futur proche.

In elk geval pleit de heer Altan ervoor dat men de bestaande wetgeving in elk geval grondig evalueert. Men zou daartoe een bepaling in de wet moeten inschrijven, zodat de beleidsmakers goed weten waar en om welke reden het schoentje knelt. Er is nood aan objectieve informatie, want nu moet men zich al te vaak verlaten op tweedehandse informatie.

Vervolgens wijst de spreker op een aantal aspecten waarmee de regelgeving *in concreto* rekening zou moeten houden.

Een van de knelpunten is dat men niet raakt aan de basiswetgeving en dat men in de secundaire wetgeving (koninklijke en andere uitvoeringsbesluiten) voortbouwt op een regelgeving die niet intrinsiek gericht is op de vergoeding van slachtoffers. Het uitgangspunt van de primaire wetgeving zou daarom moeten worden gewijzigd en meer gedetailleerdere verplichtingen met het oog op de vergoeding, bejegening en bijstand van slachtoffers moeten bevatten.

Een andere concrete verplichting die zou moeten worden ingeschreven betreft een gedegen opleiding voor personen die in rechtstreeks contact komen met de slachtoffers, zodat zij getraind zijn om hen op een respectvolle wijze kunnen behandelen. Die respectvolle behandeling heeft trouwens niet alleen betrekking op de individuele bejegening van personen. Het heeft ook een aspect dat men systemisch zou kunnen noemen. Het houdt in dat het systeem zelf zo ontworpen wordt dat het rekening houdt met de noden en behoeften van slachtoffers. Dat is bijvoorbeeld niet het geval wanneer er geen transparantie is over de wijze waarop beslissingen worden getroffen of kunnen worden bestreden of wanneer de slachtoffers of hun vertegenwoordigers niet betrokken worden bij de totstandkoming van beslissingen en wanneer beslissingen te lang (kunnen) aanslepen. Door dat precies wel mogelijk te maken, kunnen onnodige frustratie en woede worden weggenomen.

In de derde plaats wordt gewezen op het feit dat, idealiter, de wetgeving toelaat om rekening te houden met de individuele behoeften van de slachtoffers. Zo houdt het vanuit het standpunt van de slachtoffers geen steek dat er een maximale vergoeding van 125 000 euro wordt uitbetaald. Door deze beperking – die de overheid hoogstwaarschijnlijk heeft ingevoerd op grond van budgettaire overwegingen – kan geen rekening worden gehouden met individuele slachtoffers die meer schade hebben geleden en daadwerkelijk en dringend meer steun nodig hebben. De heer Altan denkt dat het, gelet op de statistische waarschijnlijkheid waarmee we geconfronteerd worden met terreurdaden en door in rekening te brengen of en in welke mate het betrokken slachtoffers al vergoed werden langs andere kanalen

Quoi qu'il en soit, M. Altan plaide en faveur d'une évaluation approfondie de la législation existante. Il faudrait à cet effet inscrire une disposition dans la loi, afin que les décideurs politiques sachent bien où et pourquoi le bât blesse. Il est nécessaire de disposer d'informations objectives, car actuellement, on doit trop souvent se baser sur des informations de seconde main.

Ensuite, l'orateur souligne une série d'aspects concrets dont la réglementation devrait tenir compte.

L'un des problèmes est que l'on ne touche pas à la législation de base et que l'on se fonde, dans la législation secondaire (arrêtés royaux et autres arrêtés d'exécution), sur une réglementation qui n'est pas intrinsèquement axée sur l'indemnisation des victimes. Le fondement de la législation primaire devrait dès lors être modifié et prévoir davantage d'obligations détaillées sur le plan de l'indemnisation, du traitement et du soutien des victimes.

Une autre obligation concrète qui devrait être inscrite dans la loi est de prévoir une formation digne de ce nom pour les personnes qui entrent en contact direct avec les victimes, afin qu'elles soient formées à les traiter de manière respectueuse. Ce traitement respectueux ne concerne d'ailleurs pas seulement le traitement individuel des personnes. Il comporte également un aspect que l'on pourrait qualifier de systémique. Cela implique que le système lui-même doit être conçu de manière à tenir compte des besoins et attentes des victimes. Ce n'est par exemple pas le cas lorsqu'il n'y a aucune transparence concernant la manière dont les décisions sont prises ou peuvent être contestées, ou lorsque les victimes ou leurs représentants ne sont pas associés au processus décisionnel et lorsque les décisions tardent (parfois) trop à arriver. En remédiant à ces problèmes, on peut éviter une frustration et une colère inutiles.

Troisièmement, il souligne qu'idéalement, la législation doit permettre de tenir compte des besoins individuels des victimes. Ainsi, du point de vue des victimes, cela n'a aucun sens de prévoir une indemnisation maximale de 125 000 euros. En raison de cette restriction – très probablement instaurée par les autorités sur la base de considérations budgétaires –, il ne peut être tenu compte des victimes individuelles qui ont subi un dommage plus important et qui ont véritablement besoin, de toute urgence, d'une aide plus importante. M. Altan pense que, vu la probabilité statistique que nous soyons confrontés à des actes de terrorisme et tenant compte de la possibilité que les victimes concernées aient déjà été indemnisées par d'autres biais (par exemple en exécution d'une législation étrangère) et,

(bv. in uitvoering van een buitenlandse wetgeving), het budgettair haalbaar moet zijn om alle individuele vergoedingsnoden te voldoen. Ook daardoor zal onbegrip en frustratie veel minder kansen krijgen.

De spreker wijst er ook op dat de Belgische wetgever rekening moet houden met Europeesrechtelijke verplichtingen inzake definitie van slachtoffers (die moet ook betrekking hebben op directe familieleden van omgekomen slachtoffers), de dienstverlening die hen wordt verstrekt (zie in dat verband de eerder vermelde Richtlijn inzake terrorismebestrijding, krachtens welke het niet mogelijk is om beperkingen in te voeren inzake rechtsbijstand) enzovoort.

Samenvattend beklemtoont de spreker nogmaals dat het ideale systeem er één is dat voldoende flexibiliteit toelaat om tegemoet te komen aan alle individuele noden van de slachtoffers. Het moet voldoende transparant zijn en de doelgroep betrekken bij de totstandkoming van beslissingen.

A.2.9. Uiteenzetting door de heer Guillaume Denoix de Saint Marc, directeur-generaal van de “Association française des Victimes du Terrorisme”

De heer Guillaume Denoix de Saint-Marc, directeur-generaal van de “Association française des Victimes du Terrorisme”, geeft aan dat hij alleen door die vereniging wordt betaald. Hij heeft niet deelgenomen aan de opstelling van de wetsontwerpen.

De spreker is sinds 1989 een slachtoffer van terrorisme, toen zijn vader in Niger omkwam bij de terroristische aanslag op de DC10 van UTA, waarbij 170 mensen het leven lieten. Hij is sindsdien actief in de verenigings-sector. In dat verband heeft de spreker rechtstreeks met de zoon van kolonel Kadhafi onderhandeld, want de Libische geheime dienst was verantwoordelijk voor de aanslag. De spreker heeft een vorm van erkenning van de Libische Staat kunnen verkrijgen (een geldbedrag). Het ging immers om een solvente Staat, wat vrij uitzonderlijk is bij terrorisme. Doorgaans zijn de daders immers niet-solvent en worden ze niet geïdentificeerd.

De heer Denoix de Saint-Marc heeft de “Association française des Victimes du Terrorisme” opgericht als gevolg van de ontbinding van SOS Attentats, die het initiatief heeft genomen voor de oprichting van het “Fonds de garantie” en is ontbonden in 2008. Die vereniging is thans burgerlijke partij in 53 dossiers van terroristische aanslagen en steunt meer dan 2 000 slachtoffers. De vereniging streeft er dus naar die ervaring in het buitenland te delen.

le cas échant, de l'ampleur de cette indemnisation, il devrait être budgétairement possible de répondre à tous les besoins individuels d'indemnisation. Cela permettrait également de réduire considérablement les situations d'incompréhension et de frustration.

L'orateur souligne également que le législateur belge doit tenir compte d'obligations découlant du droit européen en ce qui concerne la définition des victimes (qui doit aussi inclure les membres de la famille directs des victimes décédées), les services qui leur sont fournis (voir à cet égard la directive précitée relative à la lutte contre le terrorisme, en vertu de laquelle il est impossible d'instaurer des restrictions en matière d'assistance judiciaire), etc.

En résumé, l'orateur souligne une nouvelle fois que le système idéal est un système prévoyant suffisamment de flexibilité pour tenir compte de tous les besoins individuels des victimes. Il doit être suffisamment transparent et associer le groupe-cible au processus décisionnel.

A.2.9. Exposé de M. Guillaume Denoix de Saint Marc, Directeur général de l’Association française des Victimes du Terrorisme

M. Guillaume Denoix de Saint Marc, Directeur général de l’Association française des Victimes du Terrorisme, indique qu'il est rémunéré uniquement par cette association et qu'il n'a pas participé à la rédaction des projets de loi.

L'orateur est une victime du terrorisme depuis 1989, lorsque son père est décédé dans l'attentat terroriste du DC 10 d'UTA au Niger, qui avait fait 170 victimes. Il est actif dans le monde associatif depuis lors. Dans ce cadre, M. Denoix de Saint-Marc a été amené à négocier directement avec le fils du colonel Khadafi; les auteurs de l'attentat étant les services secrets libyens. L'orateur a pu obtenir une forme de reconnaissance de l'État libyen sous forme monétaire. Il s'agissait en effet d'un État, solvable, ce qui est assez exceptionnel dans le cadre de terrorisme. En général, les auteurs sont non solvables et non identifiés.

L'orateur a créé l'Association française des victimes du terrorisme suite à la dissolution de SOS attentats, qui a été à l'initiative de la création du fonds de garantie et a été dissoute en 2008. Aujourd'hui, cette association est partie civile dans 53 dossiers d'attentats terroristes et elle soutient plus de 2 000 victimes. L'association tente donc de partager cette expérience à l'étranger.

Het “Fonds de garantie des victimes d’actes de terrorisme” (FGTI) is opgericht op 9 september 1986 als gevolg van de reeks aanslagen op Frans grondgebied in de jaren 80. Het was de bedoeling de slachtoffers te begeleiden om een vergoeding te verkrijgen. Onder druk van de slachtofferverenigingen is het FGTI voortdurend geëvolueerd en steeds performanter geworden. Het FGTI maakt een forse vereenvoudiging mogelijk: er is immers maar één instantie die de schadeloosstelling behandelt.

Het FGTI heeft rechtspersoonlijkheid en beschikt over een raad van bestuur die bestaat uit vertegenwoordigers van de Staat en van het maatschappelijke middenveld. Het wordt gefinancierd door een heffing op de contracten voor eigendomsverzekering (5,90 euro), plus de opbrengst van voorzieningen tegen daders, wanneer die solvabel zijn. Er is ook een Staatswaarborg mochten de fondsen ontoereikend zijn. In een raamovereenkomst ondertekend op 3 maart 2017 heeft de Franse Staat zich ertoe verbonden financiële steun te bieden mochten de jaarlijkse uitgaven voor de vergoeding van slachtoffers van terrorismedaden meer dan 160 miljoen euro bedragen. In 2017 heeft het FGTI 1412 vergoedingsaanvragen ontvangen en heeft het 48,5 miljoen euro betaald aan de slachtoffers van terrorisme. Zijn voornaamste opdracht bestaat erin de schade berokkend aan de slachtoffers van terrorisme integraal te vergoeden. Om deze vergoeding te verkrijgen, moet men een dossier indienen bij het FGTI. Het gaat dus om een heel eenvoudig principe en heel eenvoudige procedures. Contact opnemen met de slachtoffers of de rechthebbenden gebeurt al de eerste dag. Bij een terroristische daad in het buitenland vergoedt het FGTI de slachtoffers met de Franse nationaliteit; bij een aanslag in Frankrijk vergoedt het alle slachtoffers, zonder enige nationaliteitsvereiste en zonder rekening te houden met de rechtmatigheid van de aanwezigheid op het grondgebied. Zo worden de begrafenis kosten rechtstreeks door het FGTI betaald. De familie moet deze kosten niet voorschieten.

Het slachtoffer heeft 10 jaar de tijd om na de daad of na de medisch-legale consolidatie een beroep te doen op het FGTI. Deze termijn is erg belangrijk omdat veel mensen die psychologisch geraakt zijn, pas slachtoffer worden na een lange evolutie. Men kan ook hervallen.

De provisie moet worden betaald binnen de maand die volgt op de gebeurtenis. Het gaat om een forfaitair bedrag om de eerste medische verrichtingen na de aanslag te betalen. Het slachtoffer hoeft deze kosten niet te rechtvaardigen. Bijkomende provisies kunnen vervolgens worden uitbetaald, afhankelijk van de gemaakte kosten.

Le fonds de garantie pour les victimes d’actes de terrorisme (FGTI) a été créé le 9 septembre 1986 suite aux vagues d’attentats commis sur le territoire français dans les années 80. Cette création visait à accompagner les victimes sur l’aspect indemnitaire. Sous la pression des associations de victimes, il a constamment évolué et est devenu de plus en plus performant. Ce fonds permet une simplification énorme: en effet, un seul organisme s’occupe de l’indemnisation.

Le FGTI a une personnalité civile et dispose d'un conseil d'administration regroupant des représentants de l'État et de la société civile. Il est financé par un prélèvement sur les contrats d'assurance de biens (5,90 euros) à laquelle s'ajoutent les produits des recours contre les auteurs, lorsque ceux-ci sont solvables. Il y a aussi une garantie de l'État si les fonds devaient ne pas suffire. Dans une convention-cadre signée le 3 mars 2017, l'État s'est engagé à apporter son concours financier lorsque le niveau de dépenses annuelles au titre d'indemnisation des victimes des actes de terrorisme excéderait 160 millions d'euros. En 2017, le FGTI a reçu 1412 demandes d'indemnisations et a versé 48,5 millions d'euros aux victimes du terrorisme. Sa mission principale est de réparer l'intégralité des préjudices subis par la victime du terrorisme. Pour obtenir cette réparation, il faut déposer un dossier au FGTI. C'est donc un principe et des procédures très simples. La prise de contact avec les victimes ou les ayants droits se fait dès le premier jour. En cas d'acte de terrorisme survenu à l'étranger, le FGTI indemnise les victimes de nationalité française. En cas d'attentat en France, il indemnise toutes les victimes sans aucune condition de nationalité, ni de légalité de présence sur le territoire. Les frais d'obsèques notamment sont payés directement par le fonds de garantie. La famille ne doit pas avancer ces frais.

La victime a 10 ans après l'acte ou après la consolidation médico-légale pour solliciter le FGTI. Ce délai est très important car beaucoup de victimes, notamment psychologiques, ne deviennent victimes qu'au bout d'un long processus. Il peut aussi y avoir des rechutes.

La provision doit être versée dans le mois qui suit l'événement. C'est une somme forfaitaire qui permet de faire face aux premiers actes engagés en raison de l'attentat. La victime ne doit pas justifier ces frais. Des provisions complémentaires peuvent ensuite être versées en fonction des frais engagés.

Na de consolidatie begint een onderhandelingsfase, onbegrensd in de tijd. Gedurende deze fase vindt een geneeskundig deskundigenonderzoek plaats om de omvang van de lichamelijke en psychologische schade te bepalen. Dit deskundigenonderzoek gebeurt op tegenspraak. Het FGTI financiert zowel de advocaat als de deskundige van het slachtoffer wanneer het slachtoffer daar om vraagt.

Op basis van het deskundigenverslag doet het FGTI het slachtoffer vervolgens een vergoedingsaanbod. Dit aanbod wordt opgesteld op grond van de verschillende schadepunten op een lijst in een nomenclatuur. Er geldt een specifieke financiële compensatie voor de slachtoffers van terrorisme, die wordt toegevoegd aan de rest.

Onder druk van de vereniging werd recent een nieuwe vorm van schade erkend door het FGTI: het gaat om de angst bij de rechtstreekse slachtoffers dat ze elk ogenblik kunnen sterven, alsook om de genuanceerde erkenning van het wachten en de ongerustheid van de naasten van overleden slachtoffers, wat wordt omgezet in een hogere beoordeling van de mate waarin men emotioneel is aangedaan door de situatie. Deze grote vooruitgang maakt het mogelijk om de angst bij de slachtoffers beter te erkennen en beter te vergoeden.

Een rechtsgeding voor de *tribunal de grande instance* is mogelijk wanneer het slachtoffer de vergoeding weigert. In de praktijk proberen de verenigingen alles in het werk te stellen om een dergelijk rechtsgeding te voorkomen, om het slachtoffer niet verder te destabiliseren.

Nadat een vergoedingsaanbod werd aanvaard is het altijd mogelijk om het dossier opnieuw te openen als de gezondheidstoestand van het slachtoffer verslechtert, binnen een termijn van 10 jaar die ingaat na de consolidatie. Dat is heel belangrijk: veel slachtoffers die de zaak achter zich willen laten, sluiten immers snel hun dossier af en aanvaarden een aanbod dat niet noodzakelijkerwijze compleet is. Daarom moet men het dossier opnieuw kunnen openen als dat nodig is.

In samenwerking met de slachtofferverenigingen en slachtofferhulpverenigingen bouwt het FGTI ook een strategie voor begeleiding uit. Zo kunnen de vertegenwoordigers van het FGTI de slachtoffers bij hen thuis of in het ziekenhuis ontmoeten. Ook werd een experiment opgestart dat mensen begeleidt om terug aan het werk te gaan.

Op 13 juli 2018 heeft de interministeriële afgevaardigde voor slachtofferhulp aan de verenigingen de oprichting aangekondigd van een rechter voor de vergoeding van slachtoffers van terrorismedaden (JIVAT). Daarmee komt men tegemoet aan drie pijnpunten:

Après la consolidation, une phase de négociation s'entame, sans limite de temps. Pendant cette phase, une expertise médicale est mise en place pour déterminer l'étendue du préjudice corporel et psychique. Cette expertise est contradictoire. Le FGTI finance à la fois l'avocat et l'expert de la victime quand celle-ci en fait la demande.

Sur la base du rapport d'expertise, le FGTI propose ensuite à la victime une offre d'indemnisation. Cette offre est établie en fonction des différents postes de préjudices listés dans une nomenclature. Il est prévu une compensation financière spécifique aux victimes du terrorisme qui s'ajoute au reste.

Sous la pression de l'association, un nouveau préjudice vient d'être reconnu par le FGTI: il s'agit du préjudice d'angoisse de mort imminente des victimes directes, ainsi qu'une reconnaissance en demi-teinte du préjudice d'attente et d'inquiétude des proches des victimes décédées, qui se traduira par une majoration de l'évaluation du préjudice d'affection. Ces avancées majeures permettent de mieux reconnaître et mieux indemniser l'angoisse ressentie par les victimes.

Un recours de contentieux devant le tribunal de grande instance est possible en cas de refus de l'indemnisation par la victime. En pratique, les associations tentent tout pour éviter un tel contentieux, afin de ne pas déstabiliser encore plus la victime.

Après avoir accepté une offre d'indemnisation, il est toujours possible de rouvrir le dossier si l'état de santé de la victime se dégrade, dans un délai de 10 ans à compter de la consolidation. Cela est très important: en effet, beaucoup de victimes voulant passer à autre chose clôturent leur dossier rapidement et acceptent une offre qui n'est pas forcément complète. Il faut donc pouvoir rouvrir le dossier en cas de besoin.

En partenariat avec les associations de victimes et d'aide aux victimes, le FGTI développe aussi une stratégie en matière d'accompagnement. Par exemple, des représentants du FGTI rencontrent les victimes à leur domicile ou à l'hôpital. Il a aussi été lancé une expérimentation d'accompagnement de retour à l'emploi.

Le 13 juillet 2018, la délégée interministérielle à l'aide aux victimes a annoncé aux associations la création d'un juge d'indemnisation des victimes d'actes de terrorisme (JIVAT). Cela répond à trois problèmes:

1. mensen die zich slachtoffer voelen en die niet op de lijst van het FGTI staan, kunnen thans een beroep doen op de JIVAT;

2. de JIVAT zal een gerechtelijk deskundigenonderzoek gelasten dat voor iedereen zal gelden. Dat vermindert de opeenvolging van buitengerechtelijke deskundigenonderzoeken;

3. het slachtoffer kan zich wenden tot de JIVAT om uitspraak te doen over het bedrag dat wordt voorgesteld door het FGTI.

Een en ander zal het mogelijk maken de rechtspraak over het vergoeden van slachtoffers te doen evolueren. Dit systeem verloopt vlot, eenvoudig en evolutief. Die regeling inspireert ook de slachtoffers van andere misdrijven.

B. Opmerkingen en vragen van de leden

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) begrijpt de onrust en woede van de slachtofferverenigingen over de voorliggende wetsontwerpen. Zij wijst erop dat deze wetsontwerpen niet stroken met de door parlementaire onderzoekscommissie "Terroristische aanslagen" eenparig aangenomen aanbevelingen. Integendeel, de zaken worden er alleen maar ingewikkelder op gemaakt. Voorts verneemt zij dat minister Peeters een wetsontwerp voorbereidt dat evenwel niet de verhoopte oprichting van een garantiefonds beoogt doch wel de inrichting van een cascadesysteem van verzekeraars.

De spreekster stelt vast dat de voorliggende wetsontwerpen voortbouwen op het bestaande systeem. Gelet op de weinige tijd die de wetgever nog rest vraagt zij de genodigden of deze wetsontwerpen niet dusdanig gewijzigd kunnen worden dat *de facto* wordt gekomen tot een enkele weg naar schadeloosstelling toe voor terreurslachtoffers. Bij wege van voorbeeld stelt zij de oprichting voor van een gespecialiseerde kamer voor terreurslachtoffers dat optreedt als garantiefonds. Of moet er *tabula rasa* worden gemaakt en een volledig nieuw systeem in het leven worden geroepen?

Mevrouw Onkelinx stelt vast dat de "Association française des Victimes du Terrorisme" in 2017, 1 412 aanvragen heeft ontvangen en 48,5 miljoen euro schadeloosstelling heeft uitgekeerd. Kan de heer Denoix de Saint Marc deze cijfers bevestigen?

De heer Guillaume Denoix de Saint Marc, algemeen directeur van de "Association française des Victimes du Terrorisme", verduidelijkt dat de geciteerde cijfers betrekking hebben op het jaar 2017 en hoewel er dat

1. Les personnes qui se considèrent comme victime qui ne se trouvent pas sur la liste du FGTI pourront maintenant faire appel au JIVAT.

2. Le JIVAT va ordonner une expertise judiciaire qui sera valable pour tout le monde. Cela permet d'éviter la succession d'expertises extra judiciaires.

3. La victime pourra saisir le JIVAT pour statuer sur le montant proposé par la FGTI.

Cela va permettre de faire évoluer la jurisprudence sur l'indemnisation des victimes. Ce système est fluide, simple et évolutif, et ce processus inspire aussi les victimes des autres infractions.

B. Questions et observations des membres

Mme Laurette Onkelinx (PS) comprend l'inquiétude et la colère des associations de victimes à propos des projets de loi à l'examen. Elle indique que ces derniers ne sont pas conformes aux recommandations adoptées à l'unanimité par la commission d'enquête parlementaire "Attentats terroristes". Au contraire, ils ne font que compliquer encore davantage les choses. Elle apprend également que le ministre Peeters est en train de préparer un projet de loi dont l'objectif n'est toutefois pas de créer le fonds de garantie escompté, mais plutôt un système en cascade d'assureurs.

L'intervenante constate que les projets de loi à l'examen se fondent sur le système actuel. Vu le peu de temps dont dispose encore le législateur, elle demande aux invités s'il ne serait pas possible de modifier les projets de loi à l'examen de manière à parvenir *de facto* à la mise en place d'une voie d'indemnisation unique pour les victimes d'attentats. Elle propose par exemple de créer une chambre spécialisée dédiée aux victimes d'attentats terroristes, qui interviendrait en tant que fonds de garantie. Ou bien faudrait-il faire table rase et créer un système totalement neuf?

Mme Onkelinx constate qu'en 2017, "l'Association française des Victimes du Terrorisme" a reçu 1 412 demandes et a versé 48,5 millions d'euros d'indemnisations. M. Denoix de Saint Marc peut-il confirmer ces chiffres?

M. Guillaume Denoix de Saint Marc, directeur général de "l'Association française des Victimes du Terrorisme", précise que les chiffres cités concernent l'année 2017 et que, même si aucun attentat n'a eu lieu

jaar geen aanslag heeft plaatsgevonden, hebben slachtoffers vaak enige tijd nodig eer zij psychologisch klaar zijn om zich te wenden tot de "Association française des Victimes du Terrorisme". Sommige schadeloosstellingen betreffen inderdaad hoge bedragen; bijvoorbeeld wanneer het gaat over slachtoffers die zich aan het begin van hun professionele carrière bevinden en enige kostwinner zijn. Het bedrag van de schadeloosstelling wordt geval per geval beoordeeld en kunnen dus onderling sterk verschillen. Er is geen maximumbedrag vastgelegd.

De heer Georges Dallemande (cdH) stelt vast dat tot op vandaag, en dit ondanks de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie "Terroristische aanslagen" en de talloze buitenlandse voorbeelden, nog altijd niet wordt tegemoetkomen aan de legitieme verwachtingen van de slachtoffers van de terroristische aanslagen van 20 maart 2016. Waarom is het zo moeilijk om de zaken voor de slachtoffers eenvoudiger te maken?

Hij verwijst in deze naar de sneuveltekst met betrekking tot de vergoeding van de schade geleden bij de slachtoffers van daden van terrorisme die de heer Paul Martens als expert van de opvolgingscommissie "Terroristische aanslagen" heeft voorgesteld aan de leden ervan. De spreker is van oordeel dat deze sneuveltekst een snel antwoord biedt op de bekommernissen van de slachtoffers.

De spreker ergert zich voorts aan het gebruik van de notie "voorschot" in de wetsontwerpen, aan het niet voorzien in een eerste forfaitaire schadevergoeding aan de slachtoffers onmiddellijk na de aanslag en aan de onduidelijkheid van deze wetsontwerpen.

Hij roept de meerderheidspartijen op om voorliggende wetsontwerpen ingrijpend te wijzigen teneinde de zaken te vereenvoudigen in de zin zoals voorgesteld door de parlementaire onderzoekscommissie "Terroristische aanslagen".

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) stelt vast dat de opmerkingen van de genodigden onder meer omtrent de situatie van de buitenlandse slachtoffers en de rol en de bijstand van de advocaten, tot nadere reflectie nopen.

Hij stipt voorts aan dat de schade voortvloeiend uit daden van terrorisme uit het toepassingsgebied van de wet van 13 november 2011 betreffende de vergoeding van de lichamelijke en morele schade ingevolge een technologisch ongeval, is uitgesloten. Het opheffen van deze uitsluiting zou op een snelle manier soelaas kunnen brengen. Het is de spreker dan ook een raadsel

cette année-là, les victimes ont souvent besoin d'un peu de temps avant de se sentir psychologiquement prêtes à s'adresser à "l'Association française des Victimes du Terrorisme". Les montants de certaines indemnisations sont en effet élevés: par exemple, lorsqu'il s'agit de victimes qui en sont au début de leur carrière professionnelle et qui n'ont qu'une seule source de revenus. Les montants des indemnisations sont évalués au cas par cas et peuvent donc varier fortement entre eux. Ces montants ne sont pas plafonnés.

M. Georges Dallemande (cdH) constate qu'à ce jour, les attentes légitimes des victimes des attentats terroristes du 20 mars 2016 ne sont toujours pas satisfaites et ce, malgré les recommandations de la commission d'enquête parlementaire "Attentats terroristes" et les innombrables exemples venant de l'étranger. Pourquoi est-il si difficile de faciliter les démarches des victimes?

Il renvoie à cet égard au texte martyr sur la réparation des dommages subis par les victimes d'actes terroristes, que M. Paul Martens a présenté aux membres de la commission de suivi "Attentats terroristes" en sa qualité d'expert au sein de cette commission. L'intervenant estime que ce texte martyr apporterait une réponse rapide aux inquiétudes des victimes.

L'intervenant exprime ensuite son agacement face à l'utilisation de la notion "d'avance" dans les projets de loi à l'examen, face à l'absence de prévision d'une première indemnisation forfaitaire pour les victimes immédiatement après l'attentat et face au manque de clarté des projets de loi à l'examen.

Il exhorte les partis de la majorité à modifier substantiellement les projets de loi à l'examen afin de simplifier les démarches des victimes, conformément aux recommandations formulées par la commission d'enquête parlementaire "Attentats terroristes".

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) constate que les observations formulées par les invités, notamment en ce qui concerne la situation des victimes étrangères ainsi que le rôle et l'assistance des avocats, incitent à approfondir la réflexion.

Il indique par ailleurs que les dommages résultant d'actes terroristes sont exclus du champ d'application de la loi du 13 novembre 2011 relative à l'indemnisation des dommages corporels et moraux découlant d'un accident technologique. La suppression de cette exclusion permettrait de soulager rapidement les victimes. L'intervenant ne comprend dès lors pas pourquoi le

waarom de regering zo lang talmt met de invoering van een sluitend systeem ten aanzien van de slachtoffers. Er dient ook te worden vermeden dat slachtoffers telkens opnieuw aan een deskundigenonderzoek worden onderworpen.

Er stelt zich in deze duidelijk een probleem met de verzekерingsmaatschappijen. Is er evenwel ook een probleem met het deskundigenonderzoek? In de zin dat ondanks de wetgevende initiatieven terzake er nog altijd experts die een band met de verzekeringsmaatschappijen, die uiteindelijk tot betaling moeten overgaan, hebben, worden aangesteld? De spreker is van mening dat een deskundigenonderzoek in alle onafhankelijkheid dient te gebeuren. Wat zijn de ervaringen en voorstellen hieromtrent van de genodigden?

Mevrouw Karin Jiroflée (sp.a) sluit zich aan bij de vragen van de vorige sprekers.

Zij wenst voorts te vernemen of de invoering van een eenvoudige beroepsprocedure zoals voorzien in het wetsontwerp DOC 54 3259/001 volgens de sprekers tegemoet komt aan de aanbeveling van de parlementaire onderzoekscommissie (DOC 54 1752/007, p. 17: "De onderzoekscommissie beveelt aan: – te voorzien in soepele, snelle, kosteloze en niet conflictuele procedures, die verzoeningsgericht zijn; – ervoor te zorgen dat wanneer verzoening niet mogelijk is, tegen de administratieve beslissingen inzake de toepassing van de in uitzicht gestelde wet beroep kan worden ingesteld bij de arbeidsrechtsbank.)? De spreekster wijst erop dat het voorziene beroep dient te worden ingesteld bij de commissie zelf en niet bij een rechtsbank. Wat zijn de gevolgen hiervan?

Mevrouw Jiroflée is van oordeel dat ten aanzien van de slachtoffers een eenvoudig en transparant systeem voor het bekomen van een schadeloosstelling in het leven moet worden geroepen. Het Franse systeem kan hier als model dienen. De heer Martens heeft alvast een sneuveltekst ten behoeve van de opvolgingscommissie opgesteld. Zij wenst van voorzitter Goffin te vernemen in welk stadium van besprekking deze sneuveltekst zich bevindt in de opvolgingscommissie.

C. Antwoorden en replieken

De heer Paul Martens, voorzitter emeritus van het Grondwettelijk Hof, stipt aan dat de voorliggende wetsontwerpen de slachtoffers van de terroristische aanslagen van 22 maart 2016 viseren. Er is ook de wil om voor de toekomst een nieuwe regeling te introduceren. Het gaat hier over twee verschillende achterliggende filosofieën, vanwaar de verwarring.

gouvernement tarde tant à mettre en place un système cohérent en faveur des victimes. Il faut également éviter de soumettre les victimes à des expertises répétées.

À cet égard, un problème se pose clairement avec les compagnies d'assurance. Existe-t-il cependant aussi un problème avec les expertises, en ce sens que, malgré les initiatives législatives en la matière, des experts ayant un lien avec les compagnies d'assurance, lesquelles doivent en fin de compte procéder au versement, sont encore désignés? L'intervenant estime que les expertises doivent être réalisées en toute indépendance. Quelles sont les expériences et les propositions des invités à cet égard?

Mme Karin Jiroflée (sp.a) se rallie aux questions des intervenants précédents.

Elle souhaite en outre savoir si les orateurs estiment que l'introduction d'une procédure de recours telle que prévue dans le projet de loi DOC 54 3259/001 répond à la recommandation de la commission d'enquête parlementaire (DOC 54 1752/007, p. 17: "La commission d'enquête recommande: que des procédures souples, rapides, gratuites, non conflictuelles, favorisant la conciliation soient mises en place; qu'à défaut de conciliation, les décisions administratives relatives à l'application de la loi en projet puissent faire l'objet d'un recours devant le tribunal du travail."). L'intervenante souligne que le recours prévu doit être introduit auprès de la commission proprement dite et non auprès d'un tribunal. Quelles sont les conséquences de cette modalité?

Mme Jiroflée estime qu'un système simple et transparent doit être mis en place en vue de l'obtention d'une réparation du préjudice que les victimes ont subi. Le système français peut servir d'exemple à cet égard. M. Martens a déjà rédigé un texte martyr pour la commission de suivi. Elle demande à M. Goffin, président, à quel stade de la discussion se trouve le texte martyr au sein de la commission de suivi.

C. Réponses et répliques

M. Paul Martens, président émérite de la Cour constitutionnelle, souligne que les projets de loi à l'examen visent les victimes des attentats terroristes du 22 mars 2016. Il existe également une volonté d'élaborer une nouvelle réglementation pour l'avenir. Il s'agit en l'occurrence de deux philosophies sous-jacentes différentes, ce qui explique la confusion.

De spreker meent dat in deze problematiek vooral budgettaire redenen spelen.

Het opsmukken van de regeling die vandaag van toepassing is, zal niet toereikend zijn voor de slachtofferverenigingen.

De opvolgingscommissie "Terroristische aanslagen" heeft zich uitgesproken ten gunste van de invoering van een regeling naar Frans voorbeeld. De spreker heeft daarom aan de opvolgingscommissie een sneuveltekst die de invoering van een subrogatiesysteem beoogt, voorgesteld. Hij heeft zich hiervoor geïnspireerd op de wet van 13 november 2011 betreffende de vergoeding van de lichamelijke en morele schade ingevolge een technologisch ongeval, die heel doeltreffend is gebleken.

Minister Peeters heeft de opvolgingscommissie per brief laten weten dat naar de toekomst toe hij een eenvoudig en duidelijk vergoedingsstelsel voor slachtoffers wenst te creëren door te werken met een cascadesysteem van verzekeraars. Dit antwoord heeft voor enige consternatie binnen de opvolgingscommissie gezorgd.

De heer Martens concludeert dat als de wetgever de door minister Peeters aangekondigde richting inslaat de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie en van de opvolgingscommissie, wat de slachtoffers betreft, naar de vuilbak kunnen worden verwezen. De spreker wacht evenwel de teksten af om zeker te zijn over de draagwijdte ervan.

Deze problematiek is bijzonder ingewikkeld op het gebied van chronologie, methodologie, retroactiviteit en terminologie. Het is daarom belangrijk om het eens te zijn over de gehanteerde basisfilosofie: subrogatie of subsidiariteit?

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) vraagt of, gelet op het nakende einde van deze legislatuur, het niet mogelijk is om bij wege van amendering in deze vier wetsontwerpen een bijzonder hoofdstuk tot de oprichting van een toekomstig waarborgfonds naar Frans voorbeeld in te voegen? Vanzelfsprekend dienen aan de regering bevoegdheden worden toegekend om dit uit te werken. Zou deze manier van werken al soelaas brengen voor de slachtoffers?

De heer Paul Martens, voorzitter emeritus van het Grondwettelijk Hof, herhaalt dat de vier wetsontwerpen enerzijds en zijn sneuveltekst naar Frans voorbeeld anderzijds een verschillende achtergrondfilosofie hanteren. De spreker heeft stellig de indruk dat budgettaire redenen de filosofie van de vier wetsontwerpen bepalen.

L'orateur estime que ce sont surtout des motifs budgétaires qui jouent un rôle dans cette problématique.

Pour les associations de victimes, il ne suffira pas d'enjoliver la réglementation qui est actuellement d'application.

La commission de suivi "attentats terroristes" s'est prononcée en faveur de l'introduction d'une réglementation basée sur le modèle français. L'orateur a dès lors proposé à la commission de suivi un texte martyr visant à instaurer un système de subrogation. Pour ce faire, il s'est inspiré de la loi du 13 novembre 2011 relative à l'indemnisation des dommages corporels et moraux découlant d'un accident technologique qui s'est révélée très efficace.

M. Kris Peeters a fait savoir à la commission de suivi par courrier qu'il souhaite créer, pour l'avenir, un système simple et clair d'indemnisation des victimes basé sur un système d'assurance en cascade. Cette réponse a suscité une certaine consternation au sein de la commission de suivi.

M. Martens conclut que si le législateur prend la direction annoncée par le ministre Peeters, les travaux de la commission d'enquête parlementaire et de la commission de suivi peuvent, pour ce qui concerne les victimes, être jetés à la poubelle. L'orateur attend toutefois les textes pour être sûr de leur portée.

Cette problématique est particulièrement complexe sur le plan de la chronologie, de la méthodologie, de la rétroactivité et de la terminologie. C'est pourquoi il est important d'être d'accord sur la philosophie de base: subrogation ou subsidiarité?

Mme Laurette Onkelinx (PS) demande si, à l'approche du terme de la législature actuelle, il ne serait pas possible, par voie d'amendements, d'insérer dans ces quatre projets de loi un chapitre spécial visant la création d'un futur fonds de garantie à l'instar de ce qui existe en France. Il faudrait alors évidemment donner au gouvernement les pouvoirs nécessaires pour le faire. Cette façon de travailler pourrait-elle déjà apporter un soulagement aux victimes?

M. Paul Martens, président émérite de la Cour constitutionnelle, répète que la philosophie sous-jacente des quatre projets de loi, d'une part, et du texte martyr inspiré du modèle français, d'autre part, est différente. L'orateur a la nette impression que ce sont des raisons budgétaires qui déterminent la philosophie qui sous-tend les quatre projets de loi.

Als men nu stelt dat het goed werkende Franse systeem niet getransponeerd kan worden in het Belgische systeem dan zijn de werkzaamheden terzake van de parlementaire onderzoekscommissie en de opvolgingscommissie "Terroristische aanslagen" een dood spoor.

Om te vermijden dat terrorisme wordt gebanaliseerd, acht de heer Paul Martens het aangewezen om voor de slachtoffers van daden van terrorisme te voorzien in een bijzondere wetgeving.

De heer Philippe Vansteenkiste, directeur van V-Europe vzw, verduidelijkt dat de ervaringen van slachtoffers bij deskundigenonderzoeken alle verbeelding tarten. De spreker benadrukt dat het hier om mensenlevens gaat. Hoe kan daar een percentage op worden gezet?

Het ondersteunen van slachtoffers is een duidelijk teken naar terroristen toe dat hun aanslagen de samenleving niet hebben verdeeld. De overheid schiet echter weldegelijk tekort in het geven van dit signaal.

Mevrouw Jamila Adda, voorzitter van Life4Brussels aisbl, dankt de heer Martens voor zijn inzet ten aanzien van de slachtoffers en onderstreept dat hij de zaken heel intelligent aanpakt.

Zij herinnert de heer Leon Oldenhove de Guertechin eraan dat het in de commissie voor de Volksgezondheid ingediende wetsontwerp betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit, de toekenning van een herstelpensioen en de terugbetaling van medische zorg ingevolge daden van terrorisme (DOC 54 2234) discriminerend was ten aanzien van buitenlandse slachtoffers en tegenstrijdig met de Europese richtlijnen. De inspanningen van *Life4Brussels* hebben ertoe geleid dat zulks werd rechtgezet; deze vereniging heeft immers talloze gevallen van ongelijke behandeling aan het licht gebracht, wat heeft geleid tot de amendering van het wetsontwerp betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit.

De spreekster wijst erop dat veel kwesties nog steeds niet geregeld zijn. De vereniging wacht al meer dan een jaar op het koninklijk besluit houdende regeling van de situatie van de niet-ingezeten vreemdelingen.

Met betrekking tot het plafondbedrag van 12 000 euro dat aan een slachtoffer wordt uitgerekend voor juridische bijstand stipt zij aan dat dit bedrag niet alleen betrekking heeft op de honoraria van advocaten maar ook op deze van de expert-geneesheren. Soms worden slachtoffers slecht behandeld door bepaalde artsen die door de verzekeringinstellingen worden ingezet als expert;

Si maintenant on déclare que le système français, qui fonctionne bien, ne peut être transposé dans notre système belge, alors, le travail accompli dans ce domaine par la commission d'enquête parlementaire et la commission de suivi "attentats terroristes" mène à une voie de garage.

Pour éviter le risque de banalisation du terrorisme, M. Paul Martens estime qu'il faudrait prévoir une législation spéciale pour les victimes d'actes de terrorisme.

M. Philippe Vansteenkiste, directeur de l'ASBL V-Europe, explique que les expériences vécues par les victimes dans le cadre d'expertises dépassent l'imagination. L'orateur souligne qu'il est ici question de vies humaines. Comment peut-on ramener cela à des pourcentages?

Le soutien aux victimes est un signal clair indiquant aux terroristes que leurs attentats n'ont pas divisé la société. Malheureusement, les pouvoirs publics peinent manifestement à envoyer ce signal.

Mme Jamila Adda, présidente de l'aisbl Life4Brussels, remercie M. Martens pour son dévouement à l'égard des victimes et tient à saluer son extrême intelligence.

Elle rappelle à M. Leon Oldenhove de Guertechin que le projet de loi relatif à la création du statut de solidarité nationale, à l'octroi d'une pension de dédommagement et au remboursement des soins médicaux à la suite d'actes de terrorisme (DOC 54 2334), déposé en commission de la Santé publique, était discriminatoire vis-à-vis des victimes étrangères et contraire aux directions européennes. Les efforts déployés par *Life4Brussels* ont permis d'y remédier, puisque la mise en évidence par *Life4Brussels*, de nombreuses discriminations, a permis, que le projet de loi statut de solidarité nationale, soit amendé.

Elle tient à rappeler que bon nombre de matières n'ont toujours pas été réglées. *Life4Brussels* attend depuis plus d'un an, l'arrêté royal règlementant la question des étrangers non résidents.

S'agissant du plafond de 12 000 euros alloué à une victime dans le cadre de l'aide juridique, l'oratrice souligne que ce montant porte non seulement sur les honoraires des avocats, mais également sur ceux des médecins experts. Les victimes sont parfois malmenées par certains médecins experts des assurances et subissent d'énormes pressions. Encore une fois, elles

bovendien staan ze onder enorme druk. Er zijn nogmaals op gewezen dat ze niet altijd op de hoogte zijn van hun rechten, in het bijzonder dat ze mogen worden vergezeld door hun eigen expert-geneesheer. De deskundigenonderzoeken worden ook slecht uitgevoerd. *Life4Brussel* heeft dit aangekaart bij Assuralia, de bevoegde ministers en de eerste minister, maar deze noodkreten zijn tot op vandaag in doemansoren gevallen.

Vertegenwoordigers van *Life4Brussels* hebben een onderhoud gehad met vertegenwoordigers van het Franse "Fonds de Garantie des Victimes des actes de Terrorisme et d'autres Infractions (FGTI)". Zij looft tevens het werk van mevrouw Françoise Rudetzki, zelf slachtoffer van een aanslag te Parijs op 23 december 1983 en initiatiefnemer van het Franse garantiefonds. Jarenlang heeft zij geijverd voor de oprichting van een dergelijk Fonds ten bate van de slachtoffers van terrorisme.

Tijdens dit onderhoud werd verduidelijkt dat Franse slachtoffers een uitnodiging krijgen van het FGTI met het oog op een deskundigenonderzoek. Deze uitnodiging vermeldt duidelijk (ingekeerd en in vetjes) dat het slachtoffer het recht heeft om te worden vergezeld door een expert-geneesheer en een advocaat naar eigen keuze en dat hun honorarium wordt gedragen door het FGTI. In België daarentegen wordt het slachtoffer noch door de Staat, noch door de verzekeraar hiervan in kennis gebracht. Leden van *Life4Brussels* die op dit recht beroep wensen te doen, krijgen daarenboven veelal van hun rechtsbijstandverzekering te horen dat hen deze kosten niet worden terugbetaald.

Mevrouw Adda maakt van de gelegenheid gebruik om de medewerkers van de interfedrale taskforce die is opgericht om de slachtofferhulp aan de slachtoffers van terroristische daden te coördineren voor hun inzet te danken, zij dankt in het bijzonder de heer Bart Verstraeten, voorzitter van de interfedrale taskforce. Zij moet evenwel concluderen dat ondanks deze inzet de opvang en ondersteuning van slachtoffers van terroristische aanslagen nog ver is van wat verwacht mag worden.

Mevrouw Valérie Gerard, advocaat, vertegenwoordiger van *Life4Brussels* aisbl, herinnert eraan dat tijdens de werkzaamheden van de commissie voor de Volksgezondheid over de wet van 18 juli 2017 ook het punt van de oprichting van een garantiefonds naar Frans voorbeeld aan bod is gekomen. De spreekster stelt vast dat ook nu hiermee wordt getalmd.

In tegenstelling tot sommige genodigden is mevrouw Gerard van oordeel dat deze wetsontwerpen geen rekening houden met de problematiek van de buitenlandse slachtoffers. Immers, het ontworpen artikel 42quinquies,

ne sont pas au courant de leurs droits, en particulier le fait qu'elles peuvent se faire accompagner par leur propre médecin expert. *Life4Brussel* a dénoncé ce problème auprès d'Assuralia, des ministres compétents et du premier ministre, mais ces cris de détresse n'ont pas été entendus jusqu'à présent.

Les représentants de *Life4Brussels* se sont entretenus avec des représentants du "Fonds de Garantie des Victimes des actes de Terrorisme et d'autres Infractions (FGTI)" en France. Elle salue en passant le travail de Mme Françoise Rudetzki, elle-même victime de l'attentat de Paris le 23 décembre 1983 et initiatrice du Fonds français de garantie. Elle s'est battue durant des années afin que qu'un tel fonds puisse être créé dans l'intérêt des victimes du terrorisme.

Au cours de cet entretien, il a été précisé que le FGTI invite les victimes françaises à se soumettre à une expertise. Cette invitation mentionne clairement (dans un encadrement et en caractère gras que la victime a le droit de se faire accompagner par un médecin expert de son choix ainsi que par un avocat de son choix et que leurs honoraires seront pris en charge par le FGTI. En Belgique, en revanche, personne n'en informe les victimes, ni l'État, ni l'assureur. Les membres de *Life4Brussels* qui souhaitent faire valoir ce droit s'entendent généralement dire par l'assureur qui couvre la protection juridique que ces frais ne leur seront pas remboursés.

Mme Adda profite de l'occasion pour saluer l'engagement dont font preuve les collaborateurs de la task force interfédérale qui a été créée pour coordonner l'aide aux victimes d'attentats terroristes. Notamment M. Bart Verstraeten, le Président de la task force interfédérale. Elle est toutefois bien forcée de conclure que malgré tous ces efforts, l'accueil et le soutien aux victimes d'attentats terroristes sont encore loin de répondre aux attentes.

Mme Valérie Gerard, avocate, représentante de l'aisbl *Life4Brussels*, rappelle que la question de la création d'un fonds de garantie sur le modèle français avait également été abordée lors des travaux de la Commission de la Santé publique afférents à la loi du 18 juillet 2017. L'oratrice constate qu'on fait à nouveau traîner les choses.

Contrairement à certains autres orateurs, Mme Gerard estime que les projets de loi à l'examen ne tiennent pas compte de la problématique des victimes étrangères. En effet, l'article 42quinquies, §§ 2 et 3, proposé, de la

§§ 2 en 3, van de wet van 1 augustus 1985 (art. 5; DOC 54 3258/001) introduceert verblijfs- en nationaliteitsvoorraarden. Deze bepaling heeft voor gevolg dat als morgen een aanslag wordt gepleegd buitenlandse slachtoffers geen beroep kunnen doen op de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers. Voorts verwijst het ontworpen artikel 42duodecies (art. 12; DOC 54 3259/001), dat, gelet op de beroeps mogelijkheid, voorziet in de wijze van betrekking van de beschikkingen en in de inhoud van de betrekking van de beschikkingen van de voorzitter en van de beslissingen van de kamers van de Commissie voor financiële hulp, in paragraaf 2 naar het ontworpen 42decies, § 2. Deze laatste bepaling stipuleert evenwel dat in het kader van de procedure tot toekenning van een voorschot, noch de verzoeker, noch de minister van Justitie of zijn afgevaardigde worden gehoord door de voorzitter van de kamer.

Mevrouw Gerard concludeert dat in deze wetsontwerpen niet alleen de buitenlandse slachtoffers worden vergeten maar dat daarenboven de rechten van verdiging in het kader van de procedure tot toekenning van een voorschot worden miskend.

De heer Nicolas Estienne, advocaat, verduidelijkt dat de wet van 1 augustus 1985 een hulp naar billijkheid en geen volledige schadevergoeding betreft. Deze hulp is subsidiair. Als de wetgever de weg zoals voorgesteld door de parlementaire onderzoekscommissie "Terroristische aanslagen" wenst in te slaan dan spreekt men over een automatisch compensatiesysteem zoals gangbaar in Frankrijk. Het gaat hier, zoals reeds door de heer Martens aangehaald, over twee verschillende uitgangspunten.

De Commissie voor financiële hulp speelt een belangrijke rol voor de slachtoffers van opzettelijke gewelddadigen en moet als dusdanig deze rol ook blijven spelen. De spreker acht het evenwel aangewezen om de slachtoffers van terroristische aanslagen niet onder het toepassingsgebied van deze Commissie te brengen maar voor hen in een afzonderlijk systeem te voorzien.

Verwijzend naar de bekommernis van mevrouw Onkelinx om, gelet op het nakende einde van deze legislatuur, hier op een snelle manier tot een goede oplossing te komen, stelt de spreker voor om in de wet van 13 november 2011 betreffende de vergoeding van de lichamelijke en morele schade ingevolge een technologisch ongeval, de uitzondering voor daden van terrorisme op te heffen. Hij wijst er evenwel op dat in de wet van 2011 de problematiek van de schadevergoeding een zaak van de verzekeraars blijft terwijl de vergoeding van de schade bij slachtoffers van een terroristische daad toch een zaak van de Staat zou moeten zijn.

loi du 1er août 1985 (art. 5; DOC 54 3258/001) introduit des conditions de résidence et de nationalité. En vertu de cette disposition, si un attentat est perpétré demain, les victimes étrangères ne pourront pas faire appel à la Commission pour l'aide financière aux victimes. En outre, le paragraphe 2 de l'article 42duodecies proposé (art. 12; DOC 54 3259/001) qui, eu égard à la possibilité de recours prévue, définit le mode de signification des ordonnances et le contenu de la signification des ordonnances du président et des décisions des chambres de la Commission pour l'aide financière, renvoie à l'article 42decies, § 2, proposé. Or, ce dernier stipule que dans le cadre de la procédure d'octroi d'une avance, ni le requérant, ni le ministre de la Justice ou son délégué ne sont entendus par le président de la chambre.

En conclusion de son intervention, Mme Gerard souligne que non seulement ces projets de loi oublient les victimes étrangères, mais ils méconnaissent également les droits de la défense dans le cadre de la procédure d'octroi d'une avance.

M. Nicolas Estienne, avocat, précise que la loi du 1er août 1985 organise une aide équitable et non une indemnisation intégrale. Cette aide est subsidiaire. Si le législateur décide d'adopter la solution proposée par la commission d'enquête parlementaire "Attentats terroristes", il s'engagera dans un système de compensation automatique, comme en France. Ainsi que l'a déjà indiqué M. Martens, il s'agit de deux optiques différentes.

La Commission pour l'aide financière joue un rôle important pour les victimes d'actes intentionnels de violence et, à ce titre, devrait continuer à remplir ce rôle. Toutefois, l'orateur estime qu'il convient de ne pas faire relever les victimes d'attentats terroristes de cette Commission, mais de prévoir un système distinct pour elles.

Faisant référence à la préoccupation de Mme Onkelinx de parvenir rapidement à une bonne solution, compte tenu de la fin imminente de cette législature, l'orateur propose de supprimer l'exception pour les actes de terrorisme prévue dans la loi du 13 novembre 2011 relative à l'indemnisation des dommages corporels et moraux découlant d'un accident technologique. Il souligne toutefois que dans la loi de 2011, la question de l'indemnisation reste du ressort des assureurs, alors que l'indemnisation des victimes d'un acte terroriste devrait relever de l'État.

Er is een tekort aan expert-geneesheren. Gelet op de veelheid van dossiers werken er veel voor rekening van een verzekeringsmaatschappij.

In het bijzonder wat de slachtoffers van terroristische aanslagen betreft, is er een nijpend tekort aan onafhankelijke psychiaters. De spreker stelt vast dat de weinige expert-psychiaters die er zijn niet alleen worden ingenomen door de verzekeringsmaatschappijen maar dat diezelfde experts nu door de rechtbanken worden aangesteld als gerechtsdeskundige. Er is dus sprake van een belangenconflict, van een schijn van partijdigheid. Ondanks de wet van 10 april 2014 betreffende de oprichting van een nationaal register voor gerechtsdeskundigen blijft dit een aandachtspunt.

De heer Estienne acht het daarom aangewezen om reeds tijdens hun opleiding toekomstige geneesheren te sensibiliseren om zich te specialiseren tot gerechtsdeskundige. Ook is er tot op vandaag in België geen enkele expert-geneesheer gespecialiseerd in de problematiek van slachtoffers van terroristische aanslagen en de post-traumatische stress die zo'n aanslag teweegbrengt. Er is dus nog werk aan de winkel.

Bijstand op medisch vlak is prijzig. De slachtoffers beschikken echter vaak niet over de nodige middelen om hen van deze bijstand te verzekeren.

De heer Leon Oldenhove de Guertechin, voorzitter van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders, stipt aan dat de wet van 1 augustus 1985 tot op heden voor veel slachtoffers soelaas heeft gebracht. Deze wet betreft enkel hulp en geen volledige schadeloosstelling. Indien de wetgever ten aanzien van de slachtoffers van terroristische aanslagen wenst te komen tot een volledige schadeloosstelling dan is een ander wetgevend initiatief aangewezen.

De spreker is er zich van bewust dat de opdeling van deze problematiek in vier wetsontwerpen de leesbaarheid ervan niet ten goede komt doch benadrukt dat deze opdeling er is gekomen om tegemoet te komen aan de regels van grondwettelijk recht.

Het koppelen van de problematiek van de vergoeding van de schade geleden bij de slachtoffers van daden van terrorisme aan de wet van 1 augustus 1985 heeft als voordeel dat in afwachting van een grondige en serene reflectie in het Parlement snel wetgevend kan worden opgetreden.

Het initiatief van minister Peeters is geënt op de wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme. Deze wet heeft als

Il y a une pénurie de médecins experts. Étant donné la multitude de dossiers, beaucoup travaillent pour le compte d'une compagnie d'assurance.

Tout particulièrement en ce qui concerne les victimes d'attentats terroristes, il y a une grave pénurie de psychiatres indépendants. L'orateur constate que les quelques experts psychiatres sont non seulement accaparés par les compagnies d'assurance, mais que ces mêmes experts sont maintenant désignés par les tribunaux comme experts judiciaires. Il y a donc un conflit d'intérêts, une apparence de partialité. Malgré la loi du 10 avril 2014 modifiant diverses dispositions en vue d'établir un registre national des experts judiciaires, cette question reste d'actualité.

M. Estienne juge dès lors opportun de sensibiliser les futurs médecins au cours de leur formation afin qu'ils se spécialisent en tant qu'experts judiciaires. Par ailleurs, à ce jour, il n'y a pas un seul médecin expert en Belgique spécialisé dans la problématique des victimes d'attentats terroristes et du stress post-traumatique causé par un tel attentat. Il y a donc encore du pain sur la planche.

L'assistance médicale coûte cher. Souvent cependant, les victimes n'ont pas les moyens nécessaires pour s'assurer du bénéfice de cette assistance.

M. Léon Oldenhove de Guertechin, président de la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels, indique que la loi du 1er août 1985 a jusqu'ici apporté un soutien à de nombreuses victimes. Cette loi ne prévoit qu'une assistance et non une indemnisation intégrale. Si le législateur souhaite que les victimes d'attentats terroristes soient pleinement indemnisées, il doit prendre une autre initiative législative.

L'orateur est conscient que le fait de scinder cette problématique en quatre projets de loi n'en améliore pas la lisibilité, mais souligne que l'on a procédé à cette scission dans le but de respecter les règles du droit constitutionnel.

L'avantage de lier le problème de l'indemnisation des dommages subis par les victimes d'actes de terrorisme à la loi du 1er août 1985 est de permettre de légiférer rapidement, en attendant une réflexion approfondie et sereine au Parlement.

L'initiative du ministre Peeters se fonde sur la loi du 1er avril 2007 relative à l'assurance contre les dommages causés par le terrorisme. Cette loi a le mérite

verdienste dat sinds 2007 verzekерingsmaatschappijen het risico van terrorisme in enkele belangrijke polissen niet meer kunnen uitsluiten. Voorzover de spreker ervan kennis heeft, wordt in het voorontwerp Peeters gewerkt met een cascadesysteem van verzekeraars waarbij een grote rol is weggelegd voor de familiale verzekeraars. Het slachtoffer wordt één contactpersoon, een uniek loket, toegewezen en bekomt een totaalbedrag als vergoeding zonder dat hij zich moet bekommern over de verrekeningen onder de verzekeraars onderling.

In tegenstelling tot meester Gerard is de heer Oldenhove de Guertechin van de oordeel dat buitenlandse slachtoffers geenszins van het toepassingsgebied worden uitgesloten. Artikel 42^{quinquies} (art. 5; DOC 54 3258/001) is wat hem betreft op dit punt duidelijk. Hij wijst in dit verband op het belang van de parlementaire werkzaamheden die het een en ander kunnen duiden. De ons omringende EU-landen hebben voorts ten aanzien van EU-slachtoffers van daden van terrorisme dezelfde verplichtingen als België.

Voorts verduidelijkt hij dat een beschikking wordt genomen door de voorzitter en een beslissing door de kamers van de Commissie voor financiële hulp. De verzoeker en de minister van Justitie kunnen tegen de beslissingen van de kamers van de commissie een cassatieberoep instellen bij de Raad van State.

Het idee van het interne beroep voor de Commissie is te voorzien in een systeem dat iets wegheeft van een bevel tot betaling dat de Commissie zichzelf zou opleggen. De Commissie kent eerstdags na een aanslag een bedrag toe dat weliswaar ontoereikend is, maar waarmee de hoogstnoodzakelijke kosten kunnen worden opgevangen; vervolgens zal worden overgegaan tot de schadebeoordeling.

De heer Stefan Pieters, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies, sluit zich aan bij het antwoord van meester Estienne.

De heer Alexandre Gillain, vertegenwoordiger van AVOCATS.be, acht het aangewezen om dit debat open te trekken naar alle slachtoffers. Alle geformuleerde bezwaren zijn immers ook van toepassing op het nu geldende systeem van schadeloosstelling van slachtoffers. Hij beaamt wel dat de problematiek van de slachtoffers van daden van terrorisme bijzondere aandacht vereist.

De heer Levent Altan, Executive Director, Victim Support Europe, merkt op dat gelet op de bijzondere wetgeving erover het punt al gemaakt is dat slachtoffers van daden van terrorisme een bijzondere positie innemen in de reglementering over slachtoffers. Het is op zich dan ook niet problematisch dat er twee

d'empêcher, depuis 2007, les compagnies d'assurance d'exclure le risque de terrorisme dans certaines polices importantes. Pour autant que l'orateur le sache, l'avant-projet du ministre Peeters prévoit un système d'assurance en cascade dans lequel les assureurs familiaux jouent un rôle majeur. La victime se voit attribuer un interlocuteur unique, un guichet unique et reçoit un montant total à titre d'indemnisation sans avoir à se soucier des compensations entre les assureurs eux-mêmes.

Contrairement à Maître Gerard, M. Oldenhove de Guertechin est d'avis que les victimes étrangères ne sont nullement exclues du champ d'application. L'article 42^{quinquies} (art. 5; DOC 54 3258/001) est, à ses yeux, clair sur ce point. A cet égard, il souligne l'importance des travaux parlementaires, qui peuvent apporter des précisions. Les pays de l'UE qui nous entourent ont également les mêmes obligations que la Belgique en ce qui concerne les victimes d'actes terroristes ressortissantes de l'Union européenne.

Il précise en outre qu'une ordonnance est prise par le président et une décision par les chambres de la commission pour l'aide financière. Le requérant et le ministre de la Justice peuvent former un pourvoi en cassation devant le Conseil d'État contre les décisions des chambres de la commission.

L'idée du recours interne devant la commission est de mettre en place un système similaire à une injonction de payer que la commission se ferait à elle-même. La commission octroie dans les premiers jours suivant l'attentat un montant insuffisant mais qui permet de faire face aux nécessités urgentes, avant l'évaluation du dommage.

M. Stefan Pieters, représentant de l'OVB, se rallie à la réponse de Maître Estienne.

M. Alexandre Gillain, représentant d'AVOCATS.be, estime qu'il convient d'ouvrir ce débat à toutes les victimes. Toutes les objections soulevées s'appliquent en effet également au régime d'indemnisation des victimes actuellement en vigueur. Il reconnaît toutefois que la problématique des victimes d'actes terroristes requiert une attention particulière.

M. Levent Altan, Directeur exécutif de Victim Support Europe, observe que, compte tenu de la législation spéciale les concernant, il a déjà été souligné que les victimes d'actes terroristes occupent une position particulière dans la réglementation concernant les victimes. Il n'est donc pas problématique en soi que deux régimes

verschillende compensatiesystemen naast elkaar bestaan. Dit belet evenwel niet dat ernaar moet worden gestreefd om deze systemen waar mogelijk te verbeteren.

Het is belangrijk dat de systemen voor iedereen duidelijk zijn en dat de verschillen worden geduid.

De spreker merkt op dat de laatste jaren de nadruk dermate ligt op het vraagstuk van de schadeloosstelling van de slachtoffers van terroristische daden dat de andere aspecten van slachtofferbegeleiding (zoals onder meer de psychologische begeleiding) aan de aandacht dreigen te ontsnappen.

De problematiek van belangenconflicten met betrekking tot gerechtsdeskundigen verdient bijzondere aandacht. Een systeem waar dit, of de schijn ervan, tot een minimum wordt herleidt, is aan te bevelen.

Tot slot vestigt hij de aandacht op de realiteit dat verzekeringsmaatschappijen eigenlijk zo weinig mogelijk geld willen uitkeren. Het ware dan ook aangewezen om een systeem voor slachtoffers uit te werken waar zoveel als mogelijk met onafhankelijke instellingen wordt gewerkt.

De heer Guillaume Denoix de Saint Marc, algemeen directeur van de "Association française des Victimes du Terrorisme", verduidelijkt dat de oorsprong van het Franse FGTCI is terug te brengen tot een motorwaarborgfonds. Het Franse FGTCI werd op 9 september 1986 opgericht als direct gevolg van de aanslag van 25 juli 1986 in Frankrijk.

De indruk wordt hier gewekt dat de oprichting van een dergelijk waarborgfonds heel wat voeten in de aarde heeft terwijl het in wezen een eenvoudige aangelegenheid betreft en op enkele dagen kan gebeuren. Moet het soms tot een nieuwe aanslag komen alvorens België overgaat tot de oprichting van een dergelijk waarborgfonds? De Staat draagt hier een verpletterende verantwoordelijkheid.

De spreker benadrukt het belang van de psychologische begeleiding van de slachtoffers. Slachtoffers die zich jaren na een terroristische aanslag te hebben overleefd zichzelf van het leven beroven, zijn geen uitzondering. Het is derhalve noodzakelijk dat de oplossing niet wordt gezocht bij de verzekeringsmaatschappijen, maar bij de Staat zelf. De Staat moet hier haar verantwoordelijkheid nemen en kan deze niet delegeren. De Staat is immers het doel van een terroristische aanslag.

Het is voorts van belang dat het slachtoffer niet geïsoleerd geraakt en dat hij door gebrek aan steun en begeleiding door de Staat geen afkeer krijgt van de

de compensation différents coexistent. Toutefois, cela ne devrait pas empêcher d'essayer d'améliorer ces régimes dans la mesure du possible.

Il est important que les régimes soient clairs pour tous et que les différences soient expliquées.

L'orateur observe que, ces dernières années, l'accent a été tellement mis sur la question de l'indemnisation des victimes d'actes terroristes que les autres aspects de l'aide aux victimes (notamment l'accompagnement psychologique) risquent d'être négligés.

La question des conflits d'intérêts concernant les experts judiciaires mérite une attention particulière. Il est recommandé d'adopter un régime dans lequel ce risque, réel ou supposé, serait réduit autant que possible.

Enfin, il attire l'attention sur le fait que les compagnies d'assurance souhaitent décaisser le moins d'argent possible et qu'il serait dès lors souhaitable d'élaborer, pour les victimes, un système qui ferait appel, autant que possible, à des institutions indépendantes.

M. Guillaume Denoix de Saint Marc, directeur général de l'Association française des Victimes du Terrorisme, explique que les origines du FGTCI français remontent à un fonds de garantie automobile. Le FGTCI français a été créé, le 9 septembre 1986, à la suite de l'attentat perpétré le 25 juillet 1986 en France.

C'est comme si la création d'un tel fonds de garantie était une entreprise laborieuse, alors qu'il s'agit en réalité d'une question assez simple qui peut être résolue en quelques jours. Va-t-il falloir attendre un nouvel attentat pour que la Belgique se décide enfin à créer un tel fonds de garantie? L'État porte une responsabilité écrasante dans ce dossier.

L'orateur souligne l'importance de l'accompagnement psychologique des victimes. Il n'est pas rare que des victimes d'un attentat terroriste se donnent la mort après avoir survécu pendant plusieurs années. C'est la raison pour laquelle il convient de chercher la solution non pas du côté des compagnies d'assurances, mais au sein même de l'État. L'État doit assumer sa responsabilité en la matière et ne peut la déléguer à un tiers, car c'est lui qui est visé par les attentats terroristes.

Il est important par ailleurs de veiller à ce que les victimes ne se soient pas isolées et qu'un manque de soutien et d'accompagnement de l'État ne finisse par

samenleving. De Staat moet daarentegen alles in het werk stellen om, met de hulp van diverse verenigingen, het slachtoffer te ondersteunen opdat het slachtoffer uit zijn slachtofferrol verrijst. Het is dan ook fundamenteel fout om dit een zaak van verzekерingsmaatschappijen te maken. Het is aan de Staat om haar burgers te beschermen.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) stelt vast dat enerzijds de voorliggende vier wetsontwerpen niet beantwoorden aan de noden van de slachtoffers en dat anderzijds minister Peeters een wetsontwerp over deze problematiek zal indienen. Teneinde een globaal beeld te bekomen van de door de regering vooropgestelde oplossing acht de spreekster het aangewezen om eveneens minister Peeters te horen.

De heer Georges Dallemande (cdH) sluit zich hierbij aan. Hij wenst ook de heer Martens als deskundige van de opvolgingscommissie "Terroristische aanslagen" te horen over diens aan de opvolgingscommissie voorgelegde sneuveltekst over deze problematiek.

De heer Nicolas Estienne, advocaat, legt uit dat het voorontwerp van minister Peeters enige tijd geleden is voorgelegd geworden aan de Commissie voor Verzekeringen. Het betreft als het ware een door Assuralia opgestelde tekst. Het moge dan ook duidelijk zijn dat de Staat haar verantwoordelijkheid in deze niet opneemt.

De spreker merkt voorts op dat verzekeraars zo weinig mogelijk geld willen uitbetalen.

Slachtoffers worden aldus geconfronteerd met een dubbele onrechtvaardigheid: de eerste is de terreuraanslag, de tweede is de hele hetze rond de schadeloosstelling terwijl zij alleen rechtvaardigheid wensen te bekomen.

les dégoûter de la société. L'État doit au contraire tout faire pour soutenir les victimes, avec l'aide de diverses associations, de sorte qu'elles puissent sortir de le leur rôle de victime. C'est pourquoi le fait de confier leur sort aux compagnies d'assurances est une erreur fondamentale. C'est à l'État qu'il incombe de protéger ses citoyens.

Mme Laurette Onkelinx (PS) constate, d'une part, que les quatre projets de loi à l'examen ne répondent pas aux besoins des victimes et que, d'autre part, le ministre Peeters s'apprête à déposer un projet de loi sur cette même problématique. Afin d'avoir une vue globale de la solution prônée par le gouvernement en la matière, l'intervenante estime qu'il serait utile d'entendre également le ministre Peeters à ce sujet.

M. Georges Dallemande (cdH) rejoiit Mme Onkelinx sur ce point. Il souhaiterait par ailleurs entendre également M. Martens évoquer, en tant qu'expert de la commission de suivi "attentats terroristes", le texte martyr qu'il a soumis à cette commission à propos de cette problématique.

M. Nicolas Estienne, avocat, explique que l'avant-projet du ministre Peeters a été présenté il y a quelque temps à la Commission des Assurances. Il s'agit en quelque sorte d'un texte rédigé par Assuralia. On comprendra dès lors aisément que dans ce texte, l'État ne prend pas ses responsabilités.

L'intervenant fait observer en outre que la volonté des assureurs est de verser le moins d'argent possible aux victimes.

Les victimes font donc l'objet d'une double injustice: la première, c'est l'attentat terroriste; et la seconde, c'est toute cette polémique autour de l'indemnisation, alors que les victimes ne souhaitent qu'une chose: la justice.

II. — HOORZITTING VAN 24 OKTOBER 2018

Hoorzitting met mevrouw Joëlle Milquet, speciaal adviseur van de voorzitter van de Europese Commissie

A. Procedure

De heer Philippe Goffin, voorzitter van de commissie voor de Justitie, geeft lezing van artikel 28, 2bis, van het Kamerreglement:

“Bij hoorzittingen (...) wordt sprekers gevraagd om bij het begin van de hoorzitting duidelijk te vermelden of ze:

1° in een andere hoedanigheid betrokken zijn of geweest zijn bij initiatieven betreffende de voorliggende wetgeving, en

2° betaald worden voor de bijdrage aan de hoorzitting en in voorkomend geval door welke instantie.”.

De voorzitter verzoekt mevrouw Milquet haar uiteenzetting aan te vangen met het beantwoorden van deze vragen.

B. Uiteenzetting van mevrouw Joëlle Milquet, speciaal adviseur van de voorzitter van de Europese Commissie

Mevrouw Joëlle Milquet, speciaal adviseur van de voorzitter van de Europese Commissie, geeft aan dat zij noch door de regering noch door wie ook betrokken is geweest bij initiatieven in verband met de ter bespreking voorliggende wetgeving. Evenmin wordt zij vergoed voor haar bijdrage aan de hoorzitting. De spreekster preciseert dat zij haar functie kosteloos uitoefent. Zij werd aangesteld om zich over een welbepaald vraagstuk te buigen en om een rapport voor te bereiden op basis van beschouwingen van alle actoren met wie zij werkt. Zij onderstreept dat zij als onafhankelijk adviseur uit eigen naam spreekt en dus noch de Europese Commissie noch een politieke partij vertegenwoordigt.

1. Europese context

De spreekster schetst in de eerste plaats de verwezenlijkingen van de Europese Raad, het Europees Parlement, de Europese Commissie en Europese slachtofferverenigingen zoals Eurojust.

1.1. Cijfers

Elk jaar is één Europeaan op vijf het slachtoffer van een misdrijf, wanbedrijf of ander strafbaar feit. 56 % van hen is het slachtoffer van een misdaad met geweld. Het

II. — AUDITION DU 24 OCTOBRE 2018

Audition de Mme Joëlle Milquet, conseillère spéciale du président de la Commission européenne

A. Procédure

M. Philippe Goffin, président de la commission de la Justice, donne lecture de l'article 28, 2bis, du Règlement de la Chambre:

“En cas d’auditions [...], il est demandé aux orateurs de préciser explicitement au début de l’audition:

1° s’ils sont ou ont été associés à quelque autre titre que ce soit à des initiatives relatives à la législation à l’examen, et

2° s’ils sont rémunérés pour leur contribution à l’audition, et le cas échéant, par quelle instance.”

Le président invite Mme Milquet à entamer son exposé en répondant à ces questions.

B. Exposé de Mme Joëlle Milquet, conseillère spéciale du président de la Commission européenne

Mme Joëlle Milquet, conseillère spéciale du président de la Commission européenne, indique qu’elle n’a pas été associée par le gouvernement ou qui que ce soit à des initiatives relatives à la législation à l’examen. Elle n’a pas non plus été rémunérée pour sa contribution à l’audition. L’oratrice précise qu’elle occupe sa fonction à titre gracieux. Elle a été désignée pour s’occuper d’une thématique et pour préparer un rapport sur la base de réflexions provenant de l’ensemble des acteurs avec lesquels elle travaille. Elle souligne qu’elle parle à titre personnel comme conseillère indépendante et ne représente donc pas la Commission européenne ni un parti politique.

1. Contexte européen

L’oratrice expose dans un premier temps les réalisations du Conseil européen, du Parlement européen, de la Commission européenne ainsi que des organisations de victimes au niveau européen telles que Eurojust.

1.1. Chiffres

Chaque année, 1 Européen sur 5 est victime d'une infraction, délit ou autre. 56 % d'entre eux sont victimes de crimes violents. Le nombre de victimes se trouvant

aantal slachtoffers die zich op het ogenblik van de feiten in een ander EU-land dan hun thuisland bevinden, stijgt licht. De cijfers inzake terrorisme zijn de voorbije vijf jaar drastisch gestegen, al betaalden Spanje en Frankrijk eerder al een zware tol. De voorbije tien jaar zijn er in Europa 740 doden en 5 939 gewonden gevallen. Het aantal Europese slachtoffers dat in aanslagen buiten de Europese Unie om het leven is gekomen, bedraagt 1 050.

1.2. Juridisch kader

Het juridisch kader maakt duidelijk dat de rechten van de slachtoffers politiek ernstiger worden genomen, nadat ze jarenlang op nationaal en Europees niveau werden veronachtzaamd. De slachtoffers krijgen nu de aandacht die zij verdienen, dankzij het vrij verkeer van personen, een forse toename van de beleidsmaatregelen inzake veiligheid en de toenemende eisenprogramma's van slachtofferverenigingen op zowel Europees als nationaal niveau.

Richtlijn 2004/80/EG betreffende de schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven was de eerste in verband met schadeloosstelling. De richtlijn stelt duidelijk dat geen enkel verschil in behandeling tussen Europeanen is toegestaan. Precies om die reden moet dringend een einde worden gemaakt aan het verschil in behandeling dat is vervat in de wet van 18 juli 2017 betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit, de toekenning van een herstelpensioen en de terugbetaling van medische zorg ingevolge daden van terrorisme. Die Richtlijn is momenteel de enige Europese grondslag en zou moeten worden verbeterd.

Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ van de Raad reikt verder. Die Richtlijn versterkt de rechten van de slachtoffers, in het bijzonder bij gerechtelijke procedures. De Europese Commissie buigt zich momenteel over de tenuitvoerlegging ervan in de lidstaten. Voor veel doelstellingen ervan werd in België al wetgeving uitgevaardigd.

Richtlijn 2017/541 inzake terrorismebestrijding en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad en tot wijziging van Besluit 2005/671/JBZ van de Raad heeft betrekking op *counter-terrorism*. Voor het eerst wijdt een richtlijn een volledig hoofdstuk aan de slachtoffers. Terwijl doorgaans een tweeledige veiligheidslogica primeert (Staat vs. dader(s)), gaat deze Richtlijn uit van een driehoeksmodel (Staat – dader(s) – slachtoffers). De Richtlijn voorziet in rechtsbijstand voor de slachtoffers, alsook in specifieke en aangepaste hulp aan de

dans un pays de l'Union européenne autre que le leur est en légère augmentation. Les chiffres en matière de terrorisme ont explosé ces 5 dernières années, même si l'Espagne et la France payaient déjà un lourd tribut. Pour les 10 dernières années, on compte 740 tués et 5939 blessés en Europe. Le nombre de victimes européennes tuées dans des attentats hors Union européenne s'élève à 1050.

1.2. Cadre juridique

Le cadre juridique montre une augmentation de la prise en considération politique des droits des victimes qui ont été négligées au niveau national et européen pendant de nombreuses années. Celles-ci ont pu trouver une place grâce à la libre circulation des personnes, à une très forte augmentation des politiques en matière de sécurité et aux revendications associatives croissantes tant au niveau européen qu'au niveau national.

La directive n° 2004/80/UE relative à l'indemnisation des victimes de la criminalité est la première sur l'indemnisation. Elle précise aussi clairement qu'aucune discrimination entre Européens n'est autorisée. C'est d'ailleurs pour cette raison qu'il est urgent de mettre fin à cette discrimination qui a lieu dans la loi du 18 juillet 2017 relative à la création du statut de solidarité nationale, à l'octroi d'une pension de dédommagement et au remboursement des soins médicaux à la suite d'actes de terrorisme. Cette directive est actuellement la seule base au niveau européen et elle devrait être améliorée.

La directive n° 2012/29/UE établissant des normes minimales concernant les droits, le soutien et la protection des victimes de la criminalité et remplaçant la décision-cadre 2001/220/JAI du Conseil va plus loin. Elle renforce les droits des victimes, essentiellement dans les procédures judiciaires. La mise en application de cette directive dans les États membres est à l'étude à la Commission européenne. Beaucoup d'objectifs sont déjà poursuivis par certaines législations belges.

La directive n° 2017/514 relative à la lutte contre le terrorisme et remplaçant la décision-cadre 2002/475/JAI du Conseil et modifiant la décision 2005/671/JAI du Conseil porte sur le *counter-terrorism*. Elle contient pour la première fois un chapitre complet sur les victimes. Là où on est généralement dans une logique plus sécuritaire binaire (État vs auteur(s)), cette directive propose une approche triangulaire (État – auteur(s) – victimes). La directive prévoit une aide légale pour les victimes. Elle prévoit aussi une aide adaptée, spécifique aux victimes

slachtoffers van terrorisme, van bij het begin van een aanslag. Tot slot voorziet de Richtlijn in een protocol en in coördinatie bij noodsituaties. Het verheugt de spreekster dat sommige richtlijnbepalingen zijn overgenomen in de ter bespreking voorliggende wetsvoorstellen.

1.3. Stand van de reflectie op Europees niveau in het kader van de functies van speciaal adviseur van J.-C. Juncker inzake de schadeloosstelling van slachtoffers met het oog op de overhandiging en voorstelling van een aanbevelingsrapport in februari 2019

a. Beschrijvingen van de behoeften van de slachtoffers

Meerdere analyses en onderzoeken hebben de nood aangetoond van onmiddellijke professionele en persoonlijke begeleiding en ondersteuning, afgestemd op de kenmerken van de slachtoffers (kinderen, vrouwen, kwetsbaren, mensen zonder papieren enzovoort) alsook op de categorieën van strafbare feiten (slachtoffers van terrorisme, van mensenhandel, van gendergeweld enzovoort).

De slachtoffers eisen ook informatie. Bovendien willen ze een billijke en snelle schadeloosstelling door de dader, de Staat of de verzekering, ter leniging van alle lichamelijke, materiële en psychologische schade.

De slachtoffers, met name die van terreurdaden, hechten ook belang aan erkenning en respect op grond van het feit dat de Staat het doelwit was; zij vragen derhalve om nationale solidariteit. Bovendien werkt Frankrijk thans aan een reeks voorstellen met betrekking tot het herdenkingsbeleid.

Toegang tot het gerecht, met de nodige bijstand, evenals duidelijke, snelle en betaalbare procedures behoren ook tot het eisenpakket. Hetzelfde geldt voor de beschermingsmaatregelen tegen secundaire victimisering, ten aanzien van de dader, dan wel de media of, in voorkomend geval, de Staat. Wanneer een Staat de kosten niet op zich neemt, kan dit immers ook leiden tot secundaire victimisatie.

b. Stand van zaken van de voornaamste moeilijkheden in de lidstaten

België is verre van de slechtste leerling. De situatie verbetert dankzij verschillende maatregelen, al zou men verder kunnen gaan naar het voorbeeld van de voortrekkerslanden Frankrijk, Duitsland of Spanje en, voor sommige aspecten, soms ook Ierland of Zweden.

du terrorisme, dès le début d'une attaque. La directive dispose, enfin, d'un protocole et d'une coordination en cas d'urgence. L'oratrice se réjouit de voir que certaines dispositions sont suivies dans les propositions de loi à l'analyse.

1.3. État de la réflexion au niveau européen dans le cadre des fonctions de Conseillère spéciale de J.-C. Juncker sur l'indemnisation des victimes en vue de la remise et présentation d'un rapport de recommandation en février 2019

a. Descriptions des besoins des victimes

Différentes analyses et enquêtes ont mis en exergue l'urgence d'une prise en charge et d'un soutien immédiat, professionnalisé et personnalisé en fonction des caractéristiques des victimes (enfant, femme, personne précaire, sans-papiers,...) et des catégories d'infractions (victimes de terrorisme, victimes de la traite des êtres humains, victimes de violences de genre,...).

Les victimes réclament également des informations. Elles souhaitent, par ailleurs, obtenir une indemnisation juste et rapide en vue de la réparation de tous les dommages corporels, matériels et psychologiques venant soit de l'auteur, de l'État ou de l'assurance.

Les victimes, en particulier celles d'actes de terrorisme, attachent également de l'importance à la reconnaissance et au respect en raison du fait que l'État ait été visé, qu'il existe une demande de solidarité nationale. D'ailleurs, la France travaille actuellement à une série de propositions en matière de politique mémorielle.

L'accès à la justice avec assistance et des procédures claires, rapides et non coûteuses sont également mentionnés. Il en va de même pour les mesures de protection contre la victimisation secondaire, soit à l'égard de l'auteur, du média ou, le cas échéant, de l'État. Une victimisation secondaire peut, en effet, aussi découler de l'absence de prise en charge d'un État.

b. État des lieux des principales difficultés rencontrées dans les États membres

La Belgique est loin d'être la plus mauvaise élève. Elle s'améliore avec les différentes mesures prises, même si on pourrait aller plus loin à l'instar des pays-pilotes que sont notamment la France, l'Allemagne ou l'Espagne et parfois sur certains aspects aussi l'Irlande ou la Suède.

Inzake schadeloosstelling door de dader van het strafbare feit, verdienen de volgende pijnpunten aandacht:

- de lange en dure gerechtelijke procedures waarover informatie ontbreekt;
- het gebrek aan gespecialiseerde ondersteuning;
- specifieke problemen van de meest kwetsbare slachtoffers;
- de (nog steeds behoorlijk veralgemeende) voorwaardelijkheid van de schadeloosstelling door de Staat, waardoor men eerst alle beroepsprocedures inzake schadeloosstelling moet hebben uitgeput.

Met betrekking tot de schadeloosstelling door de Staat, wordt het volgende opgemerkt:

- onvoldoende informatie;
- onvoldoende nationale coördinatie;
- een gebrek aan gepersonaliseerde ondersteuning;
- veel te restrictieve termijnen om een klacht in te dienen en een vordering tot schadeloosstelling in te stellen;
- veel te lange termijnen om de schadevergoedingen te ontvangen, of ze nu door de Staat of door Justitie worden toegekend;
- ontoereikende schadeloosstellingen en bedragen: al te vaak werkt men nog met maximumbedragen en volgt men een herstellogica, ook in België; daardoor vervalt men in een systeem van bijstand, met te beperkte criteria om in aanmerking te komen, met definities van het begrip "schade" die naargelang van de lidstaat breed of beperkt zijn, met afgetopte bedragen, alsook met onvoldoende duidelijke criteria;
- procedurele belemmeringen;
- ontoereikende nationale financiering, met uitzondering van de Staten het idee hebben gehad om elders financiële middelen te zoeken die geen druk zetten op de Staatsbegroting maar die bogen op nationale solidariteit, met beperkte bedragen die niet doorwegen, die ontvangsten kunnen genereren waardoor de slachtofferhulp over meer financiële middelen beschikt;
- het gebrek aan harmonisatie op Europees niveau.

Wat de schadevergoeding door de verzekeringen betreft, heeft de spreekster kunnen vaststellen dat de verzekeringssector op Europees niveau amper

En matière de réparation par l'auteur de l'infraction, il convient de mentionner:

- les procédures judiciaires longues et coûteuses pour lesquelles il manque des informations;
- le manque de support spécialisé;
- des problèmes spécifiques des victimes plus vulnérables;
- la conditionnalité (encore assez généralisée) de l'indemnisation de l'État à la nécessité d'avoir épuisé tous les recours en matière d'indemnisation;

En ce qui concerne la réparation par l'État, il y a eu lieu de signaler:

- l'information insuffisante;
- des coordinations nationales insuffisantes;
- un manque de soutien personnalisé;
- des délais beaucoup trop restrictifs pour porter plainte et faire une demande d'indemnisation;
- des délais beaucoup trop longs pour recevoir les indemnisations, qu'elles soient octroyées par l'État ou par la Justice;
- des réparations et des montants insuffisants: trop souvent on applique encore, comme c'est le cas en Belgique, une logique de "plafond" ou de "réparation" avec, dès lors, une logique d'assistance, des critères d'éligibilité trop restrictifs, des définitions des dommages qui en fonction des États membres sont généreuses ou restrictives, des montants plafonnés, un manque de clarté sur les critères;
- les obstacles procéduraux;
- des financements nationaux insuffisants, sauf pour les États qui ont eu l'intelligence de chercher des financements ailleurs, qui ne grèvent pas le budget de l'État mais qui, sur la base d'une solidarité nationale, avec des montants limités qui passent inaperçus, peuvent apporter des recettes pour financer de manière plus importante l'aide aux victimes;
- l'absence d'harmonisation au niveau européen.

Pour ce qui est de l'indemnisation par les assurances, l'oratrice a pu constater que le secteur des assurances est très peu harmonisé au niveau européen. Il comporte,

geharmoniseerd is. Bovendien bestaat het risico op secundaire victimisering. Aangezien de verzekeraars volgens een privélogica handelen, zullen zij trachten de minst dure schadevergoeding uit te keren. Daarnaast zijn er ook coherentieproblemen op het vlak van de schadevergoedingen die worden betaald door de Staat, en harmonisatieproblemen op het vlak van de formulieren, de deskundigenonderzoeken, de evaluatiecriteria enzovoort, zowel op nationaal als op Europees niveau.

De grensoverschrijdende gevallen vormen de grootste problemen. In die gevallen heerst er een gebrek aan kennis van de wetgevingen, aan contact, aan noodprotocollen voor de identificatie en overdracht van informatie enzovoort. Een grotere betrokkenheid van de ambassades zou ook wenselijk zijn.

Bovendien is er nood aan protocollen die al op voorhand zijn uitgewerkt, met het oog op een grotere efficiëntie. Aangezien tot slot het land waar de aanslag of de misdaad heeft plaatsgehad bevoegd is op het gebied van schadeloosstelling, ondervinden de niet-ingezeten slachtoffers ernstige moeilijkheden zodra zij terug in hun land van herkomst zijn (taalproblemen, gebrek aan hulp van het land van herkomst enzovoort).

c. Richtsnoeren en aanbevelingen in uitvoering

Wanneer men het had over “compensatie” of schadeloosstelling, dacht men tot dusver aan “financiële hulp”. Maar schadeloosstelling komt in de eerste plaats neer op een herstel van de geleden schade. Het doel zou dan zijn om een “integrale herstelregeling” in te stellen, waarbij alle vormen van schade worden gedekt (psychologische, materiële, fysieke, professionele). Sommige landen overwegen zelfs gezinsschade. De spreekster verheugt zich over de vooruitgang in België op het vlak van reiskosten, procedurekosten enzovoort.

De lidstaten hebben de volgende plichten in verband met de rechten van de slachtoffers:

- zich voorbereiden, inlichten en sensibiliseren, opleiden en expertise aanbieden;
- zorgen voor zorgverstrekking;
- vergoeden en schadeloosstellen;
- doeltreffend coördineren;
- eenvoudige, duidelijke, doeltreffende en snelle procedures organiseren;
- de financieringsvormen diversifiëren;

par ailleurs, des risques de victimisations secondaires. Etant donné qu'il s'agit d'une logique privée, les assurances tenteront de donner l'indemnisation la moins coûteuse. Il y a également lieu de mentionner les problèmes de cohérence avec les indemnisations de l'État et d'harmonisation tant au niveau national qu'europeen des formulaires, des expertises, des critères d'évaluation,...

Les problèmes les plus importants se situent dans le cadre des cas transfrontaliers. Il y a lieu de mentionner l'absence de connaissance des législations, de prises de contact, de protocoles d'urgence pour l'identification et la transmission des informations,...

Une meilleure implication des ambassades serait aussi souhaitable. Il faudrait, en outre, des protocoles préparés à l'avance afin qu'ils soient plus opérants. Enfin, étant donné que c'est le pays où a eu lieu l'attaque ou le crime qui est compétent en matière d'indemnisation, les victimes non résidentes doivent faire face à d'importantes difficultés une fois de retour dans leur pays d'origine (problèmes linguistiques, manque d'assistance du pays d'origine,...).

c. Lignes directrices et recommandations en cours

En parlant de *compensation* ou d'*indemnisation*, la logique a été de penser en termes d’*aide financière*. Or, une indemnisation est d'abord une réparation. L'objectif serait donc d'organiser un “système de réparation intégrale” qui couvre tous les dommages (psychologiques, matériels, physiques, professionnels). Certains pays envisagent même des dommages familiaux. L'oratrice se réjouit des avancées en Belgique en matière de frais de voyages, de frais de procédures, etc.

Les États membres ont les devoirs suivants en rapport aux droits des victimes:

- se préparer, informer et sensibiliser, former et assurer l'expertise;
- assurer les prises en charge;
- réparer et indemniser;
- coordonner avec efficacité;
- organiser des procédures simples, claires, efficaces et rapides;
- diversifier les financements;

- samenwerken op Europees vlak;
- de gegevens registreren;

Het betreft hier sleutelelementen die via richtlijnen nog concreter vorm moeten krijgen.

Ook de Europese Unie heeft -plichten, namelijk:

- harmoniseren en coördineren;
- financiële steun bieden met behulp van een Europees fonds voor slachtofferhulp in geval van een massale aanval;
- met een Europees centrum de lidstaten steunen door expertise aan te bieden.

d. Aanbevelingen voor korttermijnacties die geen wetswijzigingen vergen

De spreekster pleit allereerst voor meer samenwerking en gegevensuitwisseling. Voorts is het aangewezen om, naast de sensibiliseringscampagnes en de procedures inzake toegang tot het gerecht, werk te maken van één enkel contactpunt voor de slachtoffers, waar zij terechtkunnen voor alle schadeloosstellingen. Die aanbeveling gaat gepaard met een voorafgaande en snelle betaling van de schadeloosstelling door de Staat, op basis van de gemeenrechtelijke criteria en onder voorbehoud van subrogatie door de Staat, die zelf verantwoordelijk is voor het terugvorderen van de bedragen bij de dader en de verzekeraar. In Duitsland bijvoorbeeld slagen sommige deelstaten erin om 45 % van de bedragen via de daders te financieren. Men zou voorts andere financieringsbronnen kunnen overwegen, zoals een klein percentage op de parkeerboetes, het verkeersveiligheidsfonds, de administratieve boetes enzovoort. Daarmee zou de Staat, zonder verlies te lijden, aanzienlijke bedragen kunnen innen, waarmee ons land, net zoals Frankrijk, de slachtoffers van terroristische daden en op termijn alle slachtoffers van gewelddaden volledig zou kunnen vergoeden.

e. Langetermijnaanbevelingen inzake wetgeving

• Vergoeding door de Staat

Een eerste aanbeveling zou erin bestaan om de richtlijnen van 2004 en 2012 te verduidelijken en zo een te grote autonomie bij de lidstaten te voorkomen op het gebied van bedragen, soorten schadeloosstelling, inaanmerkingneming, soorten schadeloosstelling enzovoort.

- coopérer au niveau européen;
- enregistrer les données;

Ce sont là les éléments-clefs à baliser encore plus dans des directives.

L'Union européenne a également des devoirs, à savoir:

- harmoniser et coordonner;
- soutenir financièrement à l'aide d'un fonds européen d'aide aux victimes en cas d'attaque de masse;
- soutenir, avec un centre européen, les États membres en offrant l'expertise

d. Recommandations pour des actions à court terme ne nécessitant pas de modifications législatives

L'oratrice plaide d'abord pour un renforcement en matière de coopération, d'échange de données. Ensuite, au-delà des campagnes de sensibilisation et des procédures d'accès à la justice, il y a aussi lieu de promouvoir l'utilisation de la méthode du point de contact unique pour les victimes, pour l'ensemble des indemnisations. Cette recommandation va de pair avec un paiement préalable et rapide de l'indemnisation par l'État sur la base des critères du droit commun, sous réserve de subrogation de l'État chargé lui-même de récupérer les montants auprès de l'auteur et de l'assureur. L'Allemagne, par exemple, parvient à trouver dans certains Länder 45 % de son financement auprès des auteurs. On pourrait, par ailleurs, envisager d'autres sources de financement telles qu'un léger pourcentage sur les amendes de stationnement, sur le fonds de roulage, amendes administratives, ... Cela permettrait de percevoir, sans pertes pour l'État, des montants importants permettant, à l'instar de la France, d'indemniser entièrement les victimes d'actes de terrorisme et à terme l'ensemble des victimes d'actes de violence.

e. Recommandations d'actions législatives à long terme

• Compensation de l'État

Une première recommandation consisterait à préciser les directives de 2004 et 2012 afin d'éviter une trop grande autonomie des États membres en matière de montants, de types d'indemnisations, d'éligibilité, de types de dommages, ...

Het zou tevens wenselijk zijn de berekeningsmethoden voor de schadeloosstellingscriteria, de medische formulieren, de expertiseprocedés enzovoort een voor mogelijk te maken. Kortom, er is een vormigheid nodig bij grensoverschrijdende gevallen. Dat zou tot meer gelijke behandeling leiden. Nieuwe criteria en nieuwe vereisten zijn ook onontbeerlijk op gerechtelijk vlak. Tot slot zou het aangewezen zijn voor de schadeloosstelling een nationaal loket in te stellen.

Het is heel belangrijk om de samenwerking en coördinatie op nationaal vlak op te voeren. Hetzelfde geldt op Europees vlak met de oprichting van een coördinatiecentrum voor slachtofferhulp. Dat centrum zou veel bevoegdheden krijgen om het EU-beleid te dragen, te ontwikkelen, te ontpllooien, te doen eerbiedigen, uit te denken en te ondersteunen. Concreet zou het coördinatiecentrum worden gelast:

- alle acties ten gunste van de rechten van de slachtoffers te coördineren;
- te waarborgen dat het beleid inzake slachtofferrechten wordt geïntegreerd in alle Europese materies;
- de rechten van de slachtoffers te verdedigen;
- een centrum op te richten dat de EU-lidstaten expertise en opleiding kan bieden en dat de onderlinge uitwisseling waarborgt van *good practices* en van kennis, meer bepaald inzake post-traumatische stoornissen;
- een bevattelijke website te creëren waarop de verschillende wetgevingen en procedures ter zake in alle talen van de Europese Unie worden uiteengezet.

Ten slotte zou een Europees solidariteitsfonds voor de slachtoffers moeten worden opgericht.

- Schadeloosstelling door de dader van de aanslag

Mevrouw Milquet verkiest niet in te gaan op dat aspect; de ter bespreking voorliggende wetsontwerpen betreffen immers de compensatie door de Staat, veleer dan door de dader.

- Schadeloosstelling door de verzekерingsmaatschappijen

De Belgische noch de Europese verzekeringssector zijn voorstander van een Europese harmonisering, aangezien de *benchmark* niet altijd even gunstig is voor de financiële marges. De volgende wijzigingen zijn echter aan de orde:

Il serait aussi opportun d'harmoniser les modes de calcul pour les critères d'indemnisation, les formulaires médicaux, les processus d'expertises, ... Bref, une uniformisation s'impose dans les cas transfrontaliers. Cela favoriserait l'égalité des traitements. De nouveaux critères et des exigences nouvelles sont également indispensables en matière de justice. Enfin, il serait indiqué de mettre en place un guichet national pour l'indemnisation.

Il est essentiel de renforcer la coopération et la coordination au niveau national. Il en va de même au niveau européen avec la création d'un centre de coordination d'aide aux victimes. Ce centre serait doté de nombreuses compétences pour porter, développer, déployer, faire respecter, penser et soutenir les politiques de l'Union européenne. Son rôle serait concrètement de:

- assurer la coordination de toutes les actions en faveur des droits des victimes;
- assurer l'intégration de la politique du droit des victimes dans l'ensemble des matières européennes;
- assurer la défense des droits des victimes;
- créer un centre qui puisse fournir une expertise, une formation, un échange de bonnes pratiques et de connaissances, notamment en post-trauma, aux États membres;
- mettre en place un site web clair comprenant les données des différentes législations et procédures en la matière et ce dans toutes les langues de l'Union européenne

En dernier lieu, il conviendrait de créer un fonds européen de solidarité pour les victimes.

- Indemnisation par l'auteur de l'infraction

Mme Milquet préfère ne pas s'attarder à cet aspect car c'est la compensation par l'État et non par l'auteur qui est au centre des discussions des projets de loi à l'analyse.

- Indemnisation par les assurances

Le secteur des assurances, tant au niveau européen qu'au niveau belge, est réticent à l'idée d'une harmonisation européenne parce que le *benchmark* n'est pas toujours idéal pour les marges financières. Il faudrait, cependant, instituer les changements suivants:

— indien er verzekeringsregelingen voorhanden zijn, moet als algemene regel gelden dat de Staat vooraf uitbetaalt en in de plaats treedt van de verzekерingsmaatschappijen;

— sommige regelingen ter bescherming van de slachtoffers moeten op elkaar worden afgestemd;

— de samenwerking moet worden verbeterd (een-vormigheid van de procedures op nationaal niveau en binnen de EU);

— de onderlinge samenwerking tussen de verzekeringssmaatschappijen moet beter.

2. Advies inzake de wetsvoorstellen betreffende de schadeloosstelling van de slachtoffers

2.1. Inleiding

De spreekster geeft in eigen naam aan te betreuren dat geen actie werd ondernomen, op korte noch op middellange termijn.

Op korte termijn had men snel de volgende acties moeten ondernemen:

— een coördinerende minister aanwijzen (zoals de Nederlandse regering dat heeft gedaan nadat vlucht MH17 werd neergehaald);

— een website voor de slachtoffers creëren;

— een multidisciplinair team van tien tot twintig personen oprichten, met een aanspreekpunt per slachtoffer;

— een noodfonds van 3 tot 4 miljoen euro oprichten;

— een uitzonderingswet aannemen om de slachtoffers te kunnen vergoeden op grond van het gemeenrecht.

Op middellange termijn ware het raadzaam geweest een echte fundamentele hervorming uit te werken met een objectieve aansprakelijkheid die strookt met de Europese regelgeving. Aldus had men de slachtoffers passend en snel kunnen vergoeden en had kunnen worden voorkomen dat ze daarvoor afhankelijk zijn van hervormingen waarbij de gemeenschappen moeten worden betrokken.

2.2. Verbeteringen van de Belgische wetgeving

De spreekster is tevreden dat de Belgische wetgeving erop vooruit is gegaan, zij het op vrij inconsistentie

— généraliser l’obligation de paiement préalable par l’État accompagné de subrogations lorsqu’il existe des systèmes d’assurances;

— uniformiser certaines dispositions protectrices des victimes;

— renforcer les collaborations (uniformité des procédures au niveau national et intra EU);

— instaurer une meilleure coopération entre les institutions d’assurance.

2. Avis sur les propositions de lois sur l’indemnisation des victimes

2.1. Introduction

L’oratrice émet, à titre personnel, des regrets quant à l’absence d’actions qui auraient dues être menées à court et moyen terme.

A court terme, on aurait dû rapidement:

— désigner un ministre coordinateur (à l’instar du gouvernement néerlandais lorsque le vol MH17 a été abattu);

— créer un site web pour les victimes;

— mettre sur pied une équipe multidisciplinaire avec des référents par victime (10 à 20 personnes);

— créer un fonds d’urgence de 3 à 4 millions;

— voter une loi d’exception permettant d’indemniser selon le droit commun.

A moyen terme, il aurait été opportun de penser une réelle réforme fondamentale, avec une responsabilité objective et conforme à la législation européenne. Cela aurait permis un traitement adapté et rapide des victimes et aurait évité de les mettre en dépendance de réformes qui demandent une implication des communautés.

2.2. Avancées de la législation belge

L’oratrice se réjouit des avancées au niveau de la législation belge, même si cela a été fait de manière

wijze. Zij is verheugd dat de wet van mei 2016 voorziet in de verhoging van de bovengrens van de tegemoetkoming (ook al kan die nog hoger) en van de noodhulp. Bovendien is het een goede zaak dat de voormelde wet het mogelijk maakt de status van nationale solidariteit toe te kennen, dat ze het toepassingsveld verruimt voor de naasten van directe slachtoffers, voor de occasionele redders en voor de mensen die “in duurzaam gezinsverband” samenleven met het slachtoffer, alsook dat deze wet het aantal bij voor de schadeberekening in aanmerking te nemen elementen verhoogt.

Koninklijke besluiten hebben het mogelijk gemaakt:

- een gewelddaad te erkennen als terreurdAAD;
- in het buitenland gepleegde terreurdaden te erkennen;
- het territorialiteitsbeginsel af te schaffen;
- de termijn om aanvragen voor financiële hulp in te dienen te verlengen tot drie jaar;
- de bovengrens inzake de procedurekosten en inzake het voor de uitvaartkosten vastgelegde bedrag op te trekken.

De wet van 18 juli 2017 omvat weliswaar positieve punten maar ook enorm veel punten die voor verbetering vatbaar zijn.

Het is verheugend dat de kosten voor medische en psychologische verzorging worden terugbetaald. De slachtoffers hebben immers moeilijkheden met de ziekenfondsen en inzake de definities aan de kaak gesteld. De kaart van nationale solidariteit is een andere verdienstelijke maatregel, waarvan echter wel echt gebruik zou moeten worden gemaakt, en dan bij voorkeur in samenwerking met de gemeenschappen en gewesten. Een ander positief punt is het herstelpensioen. De toegekende bedragen zijn echter afkomstig van twee concurrente bronnen (de Belgische sociale zekerheid en de Commissie voor financiële hulp aan de slachtoffers). De spreekster pleit ter zake dan ook voor meer coherentie, en wenst dat het minimumpercentage van 10 % kan worden bijgesteld. Ook de toekenning van een echt pensioen is lovenswaardig. Dat systeem leunt aan bij de Duitse regeling, ook al verschillen de vergoedingen. Ten slotte moet worden gewezen op de subrogatie van de Staat ten belope van de betaalde bedragen.

De spreekster betreurt dat het een bijkomende regeling betreft die soms aanvullend is. Een ander bij te sturen aspect is de discriminatie ten aanzien van de

assez disparate. Elle applaudit le doublement du plafond de l'intervention (même si on peut aller plus loin) et de l'aide d'urgence dans la loi de mai 2016. En outre, il est positif que cette même loi permette de reconnaître le statut de solidarité nationale, qu'elle élargisse le champ d'application pour les proches de victimes indirectes, les sauveteurs occasionnels et les personnes qui “vivent dans un rapport familial durable” avec la victime ou encore qu'elle ait augmenté les éléments pris en compte pour calculer le dommage.

Des arrêtés royaux ont permis:

- la reconnaissance d'un acte de violence comme acte terroriste;
- la reconnaissance d'actes de terrorisme commis à l'étranger;
- la suppression du principe de territorialité;
- l'augmentation du délai d'introduction des demandes d'aide financière à trois ans;
- l'augmentation du plafond pour les frais de procédure ainsi que du montant prévu pour les frais funéraires.

La loi du 18 juillet 2017 inclut des points positifs mais aussi énormément de points à améliorer.

On peut se réjouir du remboursement des soins médicaux et des frais de soins psychologiques. Les victimes ont, en effet, dénoncé les problèmes avec les mutualités et les définitions. La carte de solidarité nationale est une autre mesure méritoire, mais il faudrait vraiment l'utiliser et de préférence en lien avec les communautés et les régions. Autre point positif: la pension de dédommagement. Les montants alloués proviennent, cependant, de deux sources concurrentes (la sécurité sociale belge et la Commission d'aide financière). L'oratrice plaide, dès lors, pour plus de cohérence à ce niveau-là et souhaiterait que le seuil de 10 % puisse bouger. L'octroi d'une vraie pension est également louable. Ce système se rapproche du système allemand, même si les indemnités sont différentes. Enfin, il y a lieu de mentionner la subrogation de l'État à concurrence des sommes payées.

L'oratrice déplore qu'il s'agisse d'un système additionnel qui est parfois subsidiaire. Un autre point à corriger est la discrimination envers les non-résidents

niet-EU-inwoners, want ze is strijdig met het EU-recht. Voorts moet worden gezorgd voor een betere medische expertise; deze is kennelijk allesbehalve optimaal. Bovendien moet ook de terugbetaling van de kosten voor psychologische zorgverstrekking beter.

2.3. De vier wetsontwerpen in verband met de schadeloosstelling van de slachtoffers

a. Positieve aspecten

Alvorens positieve punten uit de vier ter bespreking voorliggende wetsontwerpen aan te stippen, bekritiseert mevrouw Milquet dat de regering ter zake niet coherent genoeg te werk gaat (de initiatieven kwamen van verschillende ministers) en dat de procedure complex is.

Wel is de spreekster ingenomen met de geboekte vooruitgang inzake de procedurekosten, dankzij de instelling van een specifieke schadepost betreffende de kosten voor juridische bijstand, voor een maximumbedrag van 12 000 euro. Volgens haar is dat bedrag echter ontoereikend gelet op de advocatenhonoraria. Voorts zou die maatregel discriminerend zijn ten opzichte van de andere slachtoffers van gewelddaden.

De terugbetaling van de reis- en verblijfskosten be- lope van 6 000 euro is een ander positief punt, ook al had dat bedrag volgens de spreekster wel hoger gemogen.

Een ander prijzenswaardig aspect is het gegeven dat voor de aan de slachtoffers van terrorisme toegekende financiële hulp niet langer een strafklacht vereist is. Zodra de daad is erkend, kunnen de betrokkenen hulp aanvragen. *Idealiter* zou dat ook voor de slachtoffers van andere gewelddaden mogelijk moeten zijn.

Andere te vermelden positieve punten zijn:

- de schadeloosstelling voor de in het buitenland gepleegde aanslagen;
- de mogelijkheid om voorschotten uit te keren;
- de mogelijkheid om zich in de rechten van het slachtoffer te stellen ten aanzien van hun verzekeraars en om hun om inlichtingen te verzoeken; sommige schadeloosstellingsmogelijkheden worden immers onderbenut;
- de afschaffing van de controle op de financiële analyse van het slachtoffer (zulks zou ook voor de andere slachtoffers moeten gebeuren);

europeens, car celle-ci est contraire au droit européen. Il y a également lieu d'améliorer l'expertise médicale qui s'avère être peu optimale ainsi que les remboursement des frais de soins psychologiques.

2.3. Les 4 projets de loi relatifs à l'indemnisation des victimes

a. Eléments positifs

Avant de citer des éléments positifs des 4 projets de loi à l'analyse, Mme Milquet critique d'une part le manque de cohérence du gouvernement en la matière (les initiatives provenaient de différents ministres) ainsi que la complexité de la procédure.

L'oratrice se réjouit, cependant, des avancées en matière de frais de procédure, avec l'introduction d'un poste de dommage spécifique pour les frais de l'aide juridique pour un montant maximal de 12 000 euros. Elle estime, par contre, que ce montant est insuffisant compte tenu des honoraires des avocats. En outre, cette mesure serait discriminatoire par rapport aux autres victimes d'actes de violence.

Le remboursement des frais de voyage et de séjour à concurrence de 6000 euros est un autre élément positif, même si ce montant aurait pu être plus élevé, selon l'oratrice.

Autre point à saluer: l'aide financière octroyée aux victimes de terrorisme n'est plus conditionnée à une plainte au pénal. Dès que l'acte est reconnu, les personnes concernées peuvent demander de l'aide. Idéalement cela devrait aussi être possible pour les victimes d'autres actes de violence.

D'autres points positifs à mentionner sont:

- l'indemnisation pour les attentats commis à l'étranger;
- la possibilité de faire des avances;
- la possibilité de se subroger aux droits de la victime face aux assurances et de leur demander des renseignements car certaines sources d'indemnisation sont sous-exploitées;
- la suppression du contrôle de l'analyse financière de la victime (cela devrait se faire aussi pour les autres victimes);

- de verruiming van de bepalingen tot het hulpverlenerspersoneel, want ook zij zijn getraumatiseerd;
- de instelling van een beroeps mogelijkheid, ook al is de onafhankelijkheid daarvan beperkt;
- een nieuwe schadepost, ook al is die niet bedoeld voor de slachtoffers van terrorisme maar wel voor de slachtoffers van de Bende van Nijvel.

b. Te verbeteren elementen

De spreekster betreurt dat de verschillende wetgevende instrumenten zo complex en versnipperd zijn. Ook al is het begrijpelijk dat deze wetgeving overhaast tot stand is gekomen, toch heeft dit geleid tot vormen van discriminatie en tot ongerijmdheden. Zo wordt er een analyse door het DG Oorlogsslachtoffers en een andere minister gevraagd, terwijl er een ter zake bevoegde commissie bestaat die van de minister van Justitie afhangt.

Wat het wetsontwerp aangaande de verzekeringen betreft, wijst mevrouw Milquet erop dat bepaalde aspecten ervan positief zijn, maar andere een gevaar kunnen inhouden. Ze betreurt ook wat dit betreft de complexiteit (meerdere ministers en wetgevingen). Het is dus absoluut noodzakelijk dat de wetgeving zo snel mogelijk wordt vereenvoudigd en dat men voor de aanvraag van de volledige schadeloosstelling door de Staat terechtkan bij één enkel loket en één enkele persoon.

De voorliggende wetsontwerpen passen boven dien nog altijd in de logica van de financiële steun; er wordt niet overgestapt naar een stelsel van volledige schadeloosstelling, een evolutie die de spreekster wenselijk acht. Het weze evenwel duidelijk dat de burgerlijke aansprakelijkheid niet de enige mogelijkheid is om de slachtoffers volledig schadeloos te stellen. Bij een daad van terrorisme wordt niet het slachtoffer, maar de Staat symbolisch geviseerd (vanwege zijn levensstijl, zijn democratie, zijn stellingname in buitenlandse aangelegenheden enzovoort). Het slachtoffer is dan slechts een instrument. Er is sprake van een logica van objectieve aansprakelijkheid van de Staat, die er niet in slaagt de veiligheid van zijn burgers te waarborgen. Voorts is het zo dat de wijze waarop de Staat een slachtoffer helpt één van de krachtigste antwoorden is aan de daders van een terroristische aanslag; het toont immers aan dat de Staat intact is en overeind blijft, en dat de democratie en de nationale solidariteit worden verdedigd. Het is met andere woorden niet absurd om het te hebben over een objectieve aansprakelijkheid waaraan volgens de gemeenrechtelijke regels een schadeloosstelling

- l'étendue des dispositions aux personnels de secours car ils sont aussi traumatisés;
- l'introduction d'un recours, bien que peu indépendant;
- un nouveau poste de dommage, bien qu'il ne soit pas prévu pour les victimes de terrorisme mais pour celles des Tueurs du Brabant.

b. Eléments à améliorer

L'oratrice déplore la complexité et l'éclatement juridique des différents outils législatifs. Si on peut comprendre la précipitation dans laquelle cette législation a été réalisée, cela a, cependant, entraîné des discriminations et des incohérences telles que la demande d'une analyse par la DG Victimes de la guerre et d'un autre ministre alors qu'il existe une commission compétente en la matière et qui dépend du ministre de la Justice.

Quant au projet de loi sur les assurances, Mme Milquet indique que celui-ci apporte certains éléments positifs mais qu'il peut être dangereux pour d'autres aspects. Elle regrette ici aussi la complexité (plusieurs ministres et législations). Il est donc impératif de simplifier la législation au plus vite et de mettre sur pied un guichet unique et une seule personne à qui on demande l'ensemble de l'indemnisation de l'État.

Les projets de loi à l'analyse maintiennent, en outre, la logique de l'aide financière et ne passent pas à un système d'indemnisation complète du dommage comme elle le souhaiterait. Or, il n'y a pas que dans la responsabilité civile qu'on peut se permettre d'indemniser les personnes de manière complète. Dans un cas de terrorisme, c'est l'État qui est symboliquement visé (pour son mode de vie, sa démocratie, ses prises de position en politique étrangère,...) et non pas la victime. Celle-ci n'est qu'un instrument à cet égard. Il y a une logique de responsabilité objective de l'État qui faillit à la protection de la sécurité de ses membres. Par ailleurs, la façon d'aider une victime est une des plus belles réponses aux auteurs d'un acte terroriste pour montrer à quel point on n'est pas touchés, qu'on est debout, qu'on défend une démocratie et une solidarité nationale. Donc, ce n'est pas absurde d'avoir une responsabilité objective qui demande une indemnisation selon les critères de droit commun, ça ne coûte pas immensément cher et c'est possible avec des pistes alternatives de financement. C'est vers cela qu'il faudrait aller et c'est d'ailleurs ce qu'a décidé le parlement fédéral en 2007

verbonden is. Het is geen overdreven dure oplossing en ze is realiseerbaar via alternatieve financieringswijzen. Daarnaar zou moeten worden gestreefd. Het federaal Parlement heeft overigens in 2007 een beslissing in die zin genomen met betrekking tot de slachtoffers van de ramp in Gellingen. Er werd destijds immers een objectieve aansprakelijkheid inzake technologie toegepast.

De vormen van gedeekte schade zijn in vergelijking met andere landen doorgaans aanvaardbaar. Toch zijn ze voor verbetering vatbaar, meer bepaald op familiaal vlak, wat de tenlasteneming “kinderen, ouders, mantelzorgers” betreft. Ook zou rekening moeten worden gehouden met een specifieke, in Frankrijk bedachte vorm van schade bij slachtoffers van daden van terrorisme, met name het gevoel van een op handen zijnde en latente dood.

Er is een evolutie aan de gang met betrekking tot de tenlasteneming van de gerechtskosten, al zou het zo moeten zijn dat de slachtoffers van daden van terrorisme, net als in Duitsland en Frankrijk, helemaal geen gerechtskosten worden aangerekend. Zulks moet mogelijk zijn zonder daarom te raken aan de middelen voor de juridische bijstand. Idealiter wordt deze maatregel uitgebreid naar alle slachtoffers van daden van terrorisme.

De spreekster wijst daarenboven op het gebrek aan één enkele expertise, hoewel dat een verzoek was van de onderzoekscommissie “Terroristische aanslagen”. Daarom pleit de spreekster ervoor deze bepaling op te nemen in de nieuwe wetgeving. Dat aspect zal bovendien ook op Europees niveau worden behandeld.

Er ontbreekt ook een bepaling op grond waarvan de namen van de slachtoffers, met inachtneming van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, aan de diensten voor slachtofferhulp zouden kunnen worden meegeleerd. Bij een aanslag zouden de slachtofferverenigingen meteen de namen van de slachtoffers moeten krijgen, opdat ze het nodige zouden kunnen doen. Dankzij een dergelijke bepaling zou men tegemoetkomen aan één van de verplichtingen van de richtlijn van 2017.

De wet van 2017 bevat een bemiddelingsprocedure. De spreekster stelt voor om die ook in de wet van 1985 op te nemen.

Er is nood aan een dienst met referentiepersonen. In een eerste fase zou de Commissie voor slachtofferhulp extra personeel moeten krijgen om te kunnen beschikken over referentiepersonen die de slachtoffers wegwijs maken in het doolhof van procedures. De heer Lauwers, die de enige referentiepersoon was voor de

pour les victimes de Ghislengien. En effet, on a appliqué à l'époque une responsabilité objective en matière technologique.

Les types de dommages couverts sont globalement acceptables par rapport à d'autres pays mais peuvent être améliorés, notamment au niveau familial dans la prise en charge "enfants, parents, aidants" ou encore en prenant en compte un préjudice spécifique pour victimes d'actes terroristes imaginé en France, à savoir le sentiment de mort imminente et latente.

On observe une évolution dans les prises en charge des frais de justice mais, tout comme en Allemagne et en France, les victimes d'actes de terrorisme ne devraient pas avoir de frais de justice. Cela devrait être possible sans pour autant puiser dans le "pot" de l'aide juridique. Idéalement il faudrait étendre cette mesure à l'ensemble des victimes d'actes de violence.

L'oratrice observe, en outre, l'absence d'expertise unique alors que cela avait été demandé par la Commission d'enquête sur les attentats terroristes. Elle invite à introduire cette disposition dans la nouvelle législation. C'est, par ailleurs, aussi un des points qui seront traités au niveau européen.

Il manque également une disposition permettant les transferts des noms des victimes aux services d'aide aux victimes, et ce dans le respect du Règlement Général sur la Protection des Données. Dès qu'il y a un attentat, les associations de victimes devraient pouvoir avoir les noms des victimes et faire les démarches nécessaires. Introduire une telle disposition permettrait de rencontrer une des obligations de la directive de 2017.

La loi de 2017 comprend une procédure de conciliation. L'oratrice suggère de l'intégrer également dans la loi de 1985.

Un service de personnes de référence fait défaut. Il suffirait, dans un premier temps, de gonfler le personnel de la Commission d'aide aux victimes pour avoir des personnes de référence qui suivent les victimes dans le dédale des démarches. 5 ou 6 personnes, à raison d'environ 55 000 € par an par personne, cela aurait aidé

slachtoffers van de aanslagen van 22 maart 2016, had best de ondersteuning kunnen gebruiken van vijf of zes personen voor een bedrag van ongeveer 55 000 euro per jaar per persoon.

De spreekster benadrukt het niet-onafhankelijke karakter van het beroep en stelt voor om dit over te laten aan een gerechtelijke kamer, bij voorkeur een *ad hoc*-kamer.

De spreekster erkent dat één van de voorliggende wetsontwerpen ertoe strekt discriminatie te voorkomen tussen Belgen en niet-Belgen die hier al dan niet hun gewone verblijfplaats hebben. Toch is de tekst op dat vlak voor verbetering vatbaar. De spreekster stelt voor om in het desbetreffende artikel een onderscheid te maken tussen daden van terrorisme gepleegd in België (waarbij de wet op alle slachtoffers van toepassing zou zijn, ongeacht wie zij zijn), en daden van terrorisme gepleegd in het buitenland (waarbij de wet van toepassing zou zijn op de Belgen en op de ingezetenen in het buitenland).

Mevrouw Milquet pleit er ook voor dat de op het niveau van de gemeenschappen erkende slachtofferverenigingen vertegenwoordigd zouden zijn, zoals dat het geval is in bijna alle andere landen. Aangezien het niet alleen om een budgettair, maar ook en vooral om een menselijk vraagstuk gaat, stelt zij voor dat in de Vergoedingscommissie en in de toekomstige commissie "Verzekeringen" naast de verzekeraars en de ministers ook de slachtoffers vertegenwoordigd zouden zijn (F/N).

De spreekster begrijpt dat men snelle vooruitgang wil boeken op het vlak van de wetgeving betreffende de slachtoffers van terreurdaden, maar zij beklemtoont dat het belangrijk is te voorkomen dat de andere slachtoffers van gewelddaden worden gediscrimineerd en dat een ongelijke behandeling inzake vergoeding wordt opgezet.

Tot slot wijst mevrouw Milquet op het gebrek aan samenhang binnen het wetsontwerp betreffende de verzekeringen. Zij is verheugd dat voorzien is in één enkel aanspreekpunt en in een volledige vergoeding. Zij betreurt daarentegen dat die mogelijkheid tot volledige schadeloosstelling kan worden beperkt op basis van bepaalde herstelcriteria. De spreekster is het er weliswaar mee eens dat de verzekeringssector leefbaar moet zijn, maar het wetsontwerp beoogt klaarblijkelijk de verzekeraars te behoeden voor al te grote verliezen en schadevergoedingen, veeleer dan de slachtoffers zo veel mogelijk te vergoeden. Zij wijst er ook op dat dit wetsontwerp vanuit het oogpunt van het Europees recht discriminerende elementen zou kunnen bevatten. Op

M. Lauwers qui fut l'unique personne de référence pour les victimes de l'attentat du 22 mars 2016.

L'oratrice souligne le caractère non indépendant du recours et suggère de le mettre dans une chambre judiciaire, de préférence une chambre ad hoc.

Elle reconnaît que l'ambition d'un des projets de loi à l'analyse est d'éviter la discrimination entre Belges et résidents et non résidents. Cependant, il serait souhaitable d'en améliorer la rédaction. L'oratrice propose de faire la distinction, dans l'article concerné, entre les actes de terrorisme commis en Belgique (où la loi s'appliquerait à toutes les victimes, quelles qu'elles soient) et les actes de terrorisme commis à l'étranger (où seraient concernés les Belges et les résidents à l'étranger).

Mme Milquet plaide aussi pour une représentation, comme cela se fait dans quasi tous les autres pays, des organisations de victimes agréées au niveau des communautés. Ne s'agissant pas uniquement d'une question budgétaire mais aussi et surtout d'une question humaine, elle propose qu'il y ait, outre les assureurs et les ministres, au moins une représentation (F/N) dans la Commission d'indemnisation et dans la future commission "assurances".

L'oratrice comprend qu'on veuille avancer rapidement dans la législation sur les victimes d'actes de terrorisme, mais elle insiste sur l'importance d'éviter une discrimination à l'égard des autres victimes d'actes de violence et que ne se crée pas une indemnisation à deux vitesses.

Enfin, Mme Milquet pointe du doigt le manque de cohérence du projet de loi sur les assurances. Elle se réjouit qu'il y ait un point de contact unique et qu'une indemnisation à 100 % soit prévue. Par contre, elle déplore que cette capacité de réparation intégrale puisse être réduite en fonction de certains critères de réparation. D'après l'oratrice, même si elle en convient que le secteur des assurances doit être viable, le projet de loi semble vouloir éviter des pertes et des indemnisations trop importantes pour les assurances plutôt que d'indemniser au maximum les victimes. Elle attire aussi l'attention sur le risque de discriminations en droit européen que comporterait ce projet de loi. En effet, une des dispositions ne donnerait pas d'avantage

grond van één van de bepalingen zou immers geen voordeel worden toegekend wanneer men niet-ingezetene is en niet door een verzekering gedekt is.

2.4. Op korte termijn wenselijke amendementen

Mevrouw Milquet oppert om op korte termijn de volgende amendementen aan te nemen:

— teneinde de discriminatie jegens de andere slachtoffers van gewelddadigen te voorkomen:

- ervoor zorgen dat de regering de grootschalige aanvallen waarbij meerdere slachtoffers vallen, kan gelijkstellen met terrorisme;

- ervoor zorgen dat de bedragen voor de advocatenkosten ook voor de slachtoffers van gewelddadigen en de slachtoffers met een rechtsbijstandsverzekering gelden, onder voorbehoud van indeplaatsstelling;

- ervoor zorgen dat de bepaling op basis waarvan een onderzoek naar de middelen van de slachtoffers kan worden gevoerd, die niet van toepassing is op de terrorismeslachtoffers, evenmin zou gelden voor de slachtoffers van gewelddadigen;

- onze wetgeving doen evolueren naar een wetgeving waarbij herstel voorop staat

- o door met terugwerkende kracht de drempel van 10 % uit de wet van 2017 af te schaffen; aldus zouden veel niet-erkende slachtoffers met divers beoordeelde psychologische schade, symbolisch iets krijgen;

- o door het beginsel van het integraal herstel op te nemen, hoewel de spreekster vreest dat het daarvoor al te laat is;

- de maximale bedragen van de hulp verhogen via een indeplaatsstelling ten aanzien van de dader en de verzekeraars; zulks zou de gelijkenis met de Franse regeling doen toenemen en die is, volgens de spreekster, één van de best presterende.

- het beginsel van het enig deskundig onderzoek op het getouw zetten;

- o de Commissie voor de hulp aan de slachtoffers aanstellen als het enige organisme dat belast is met het nemen van alle beslissingen inzake de schadeloosstellingen op basis van de wetten van 1985 en 2017, hoewel het daarvoor misschien al te laat is;

lorsqu'on est non résident et qu'on n'est pas couvert par une assurance.

2.4. Les amendements souhaitables à court terme

Mme Milquet suggère d'adopter à court terme les amendements suivants:

— pour éviter la discrimination avec les autres victimes d'actes de violence:

- prévoir que le gouvernement puisse assimiler à un cas de terrorisme, les attaques de masse causant plusieurs victimes;

- prévoir que les montants prévus pour les frais d'avocats le soient aussi pour les victimes d'actes de violence et les victimes qui ont une assurance juridique, sous réserve de subrogation;

- prévoir que l'exclusion pour les victimes de terrorisme de la disposition visant à permettre de faire une enquête sur les moyens des victimes le soit également pour les victimes d'actes de violence;

- faire évoluer notre législation vers une législation de la réparation

- o en supprimant rétroactivement le seuil des 10 % de la loi de 2017; cela permettrait à bon nombre de victimes qui n'ont pas été reconnues, qui ont des dommages psychologiques, qui ont été jugées de manières diverses, d'avoir quelque chose symboliquement;

- o en consacrant le principe de la réparation intégrale, même si l'oratrice craint que ce ne soit trop tard;

- augmenter les plafonds des aides moyennant une subrogation envers l'auteur et les assureurs, cela nous rapprocherait du système français qui, selon l'oratrice, est un des plus performants;

- organiser le principe de l'expertise unique;

- o consacrer la Commission d'aide aux victimes comme le seul organisme chargé de prendre toutes les décisions concernant les indemnisations de la loi de 1985 et 2017, bien qu'il ne soit peut-être déjà trop tard pour cela;

o vertegenwoordigers van de slachtoffers opnemen in de diverse commissieorganen waar beslissingen worden genomen;

o de beroeps mogelijkheid verbeteren, teneinde ter zake voor onafhankelijkheid te zorgen;

o de te dekken schade ruimer definiëren, hoewel die op Europees niveau al vrij goed is.

2.5. Uit te voeren inhoudelijke hervormingen

Inzake de hervormingen op langere termijn stelt de spreekster onder meer de volgende voor:

— een nieuwe nationale strategie voor slachtofferhulp aannemen, waarbij alle entiteiten van het land worden betrokken;

— een staatssecretaris of minister voor de coördinatie van slachtofferhulp aanstellen, zoals in Frankrijk. Dat had de versnippering kunnen voorkomen, aangezien het verschillende beleidsmatieries betreft, en had kunnen zorgen voor een aanspreekpunt dat de gemeenschappen tot actie kan aanzetten. Zij hebben niet altijd iets ondernomen omdat ze ervan uitgingen dat het om een federale aangelegenheid ging...

— één federale wetgeving creëren, waarin alle voorzieningen inzake schadeloosstelling worden samengevoegd, met één aanspreekpunt;

— naar het voorbeeld van Unia één interfederaal agentschap voor slachtofferhulp oprichten, via een samenwerkingsovereenkomst. Het zou, in voorkomend geval, gedecentraliseerd kunnen worden in de politie-zones en het volgende kunnen omvatten:

- één dienst voor onthaal, informatie en dispatching;

- een website;

- een “noodtaskforce slachtoffers” die, wanneer de noodprocedure in werking treedt, als aanspreekpunt zou dienen voor de hulpdiensten, het crisiscentrum, enzovoort, zoals overigens de richtlijn van 2017 vereist;

- de Commissie slachtofferhulp en de administratie ervan, belast met de schadevergoedingen;

- een juridisch departement, belast met de *follow-up* van de indeplaatsstellingsdossiers en met de uitvoering van de beslissingen;

o faire entrer des représentants des victimes dans les différents lieux de décisions des commissions;

o améliorer le recours pour le rendre indépendant;

o prévoir une définition plus généreuse des dommages à couvrir, même si celle-ci est déjà assez bonne au niveau européen.

2.5. Les réformes de fond à mener

Dans les réformes à mener à plus long terme, l'oratrice propose notamment:

— d'adopter une nouvelle stratégie nationale d'aide aux victimes impliquant toutes les entités du pays;

— de nommer, comme en France, un secrétaire d'État ou un ministre à la coordination de l'aide aux victimes. Cela aurait permis d'éviter l'éclatement, car ça touche plusieurs politiques, et d'avoir un interlocuteur qui peut faire bouger les communautés, celles-ci n'ayant pas toujours été au rendez-vous pensant que c'était une matière fédérale....

— de créer une seule législation fédérale fusionnant tous les dispositifs liés à l'indemnisation, avec un seul point de contact;

— de mettre sur pied, à l'exemple d'Unia, une agence interfédérale de l'aide aux victimes via un accord de coopération qui pourrait être décentralisé, le cas échéant, dans les zones de police et qui comprendrait:

- un service d'accueil, d'information et de dispatching unique;

- un site web;

- une “task force d’urgence “victimes” qui, en cas de procédure d’urgence, ferait fonction d’interlocuteur avec les services de secours, le centre de crise, ... comme le requiert d’ailleurs la directive de 2017;

- la Commission d'aide aux victimes et son administration pour assurer l'indemnisation;

- un département juridique pour assurer le suivi des dossiers en matière de subrogation et pour faire exécuter les décisions;

- een expertise- en opleidingscentrum gelinkt aan de academische wereld, ter professionalisering van de posttraumatische tenlasteneming en belast met de opleiding van het betrokken personeel (Israël heeft op dat gebied bijvoorbeeld een interessante deskundigheid ontwikkeld);
- een departement in verbinding met het parket, het gerecht, de politie, het crisiscentrum, enzovoort;
- een vertegenwoordiging van F en N diensten van de gemeenschappen zodat zij als meebeislissers kunnen optreden in de regelingen;
- een dienst voor samenwerking met de Europese aanspreekpunten;
 - o de wet van 1985 volledig herzien, met een opzet van volledige schadeloosstelling naar Frans of Duits model;
 - o een indeplaatsstelling door de Commissie voor slachtofferhulp bij de verzekeringen en de dader;
 - o een administratie met voldoende personeel;
 - o een enige deskundigheid;
 - o een enige en gedeelde lijst van de slachtoffers, als we daar via amendement niet toe kunnen komen;
 - o de vrijstelling van successierechten (twee gewesten zouden terzake nog wetgevend moeten optreden).

C. Gedachtewisseling met de leden

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) merkt op dat tijdens de in de commissie voor de Justitie gehouden hoorzittingen, alle genodigden, behoudens de voorzitter van de Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en aan de Occasionele Redders, zich zeer kritisch hebben uitgelaten over de ter bespreking liggende wetsontwerpen.

Mevrouw Milquet vermeldt in haar betoog het “wetsontwerp verzekeringen” van de heer Kris Peeters, vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel. Aangezien de commissie niet op de hoogte is van dit wetgevend initiatief had zij graag meer informatie hierover bekomen van mevrouw Milquet.

Het lid merkt op dat de gasramp in Ghislenghien aanleiding heeft gegeven tot de wet van 13 november 2011 betreffende de vergoeding van de lichamelijke en morele

- un centre d'expertise et de formation en lien avec le monde académique visant à professionnaliser la prise en charge post-trauma et à assurer la formation des personnels concernés (Israël a par exemple une expertise intéressante.);
- un département de liaison avec le parquet, la justice, la police, le centre de crise,...;
- une représentation des services F et N des communautés de sorte à ce qu'ils puissent être co-décodeurs dans les dispositifs;
- un service de coopération avec les interlocuteurs européens;
 - o une refonte complète de la loi de 1985 avec une philosophie d'indemnisation intégrale à la française ou à l'allemande;
 - o une subrogation par la Commission pour l'aide aux victimes auprès des assurances et de l'auteur;
 - o une administration dotée de personnel;
 - o une expertise unique;
 - o une liste unique et partagée des victimes si on ne peut pas y parvenir par amendement;
 - o l'exonération des droits de successions (deux régions devraient encore légiférer en la matière).

C. Échange de vues avec les membres

Mme Laurette Onkelinx (PS) fait remarquer qu'au cours des auditions organisées en commission de la Justice, tous les invités, à l'exception du président de la Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels, ont tenu des propos très critiques concernant les projets de loi à l'examen.

Mme Milquet mentionne, dans son exposé, le “projet de loi sur les assurances” de M. Kris Peeters, vice-premier ministre et ministre de l'Emploi, de l'Économie et des Consommateurs, chargé du Commerce extérieur. La commission n'est pas au courant de cette initiative législative, elle demande à Mme Milquet de fournir davantage d'informations à ce sujet.

Le député fait observer que la catastrophe de Ghislenghien, due à une fuite de gaz, a donné lieu à l'adoption de la loi du 13 novembre 2011 relative à

schade ingevolge een technologisch ongeval, in het bijzonder wat de situatie van de slachtoffers betreft. Zij vraagt mevrouw Milquet of volgens haar deze wetgeving als dusdanig van toepassing kan worden gemaakt op de slachtoffers van terreurdaden? Of zijn daarentegen ingrijpende wijzigingen noodzakelijk?

De parlementaire onderzoekscommissie "Terroristische aanslagen" heeft in het kader van haar onderzoek naar de slachtofferhulp eenparig aanbevelingen aangenomen. Expert Martens heeft aan de opvolgingscommissie een tekstvoorstel overgezonden dat tegemoet komt aan deze aanbevelingen. Wat is de mening van mevrouw Milquet over zijn tekstvoorstel?

De heer Francis Delpérée (cdH) wenst van mevrouw Milquet te vernemen of zij dezelfde oefening die zij hier vandaag voorstelt wat België betreft ook ten aanzien van de andere EU-landen zal doen?

Hij wenst ook meer informatie te bekomen over het voorziene tijdspad van de aangekondigde Europese initiatieven.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) stelt vast dat mevrouw Milquet een grondige analyse heeft gemaakt van wat er op Europees niveau in deze problemetiek is verwezenlijkt, alsook van de 4 wetonwerpen die ter bespreking voorliggen. Hij treedt mevrouw Milquet bij wanneer zij stelt dat de regering in deze problematiek al in het een en ander heeft voorzien doch steeds op punctuele wijze zonder te werken in een globaal kader.

De spreker is van oordeel dat de wet van 13 november 2011 betreffende de vergoeding van de lichamelijke en morele schade ingevolge een technologisch ongeval als vertrekpunt kan dienen bij het uitwerken van een regeling voor slachtoffers van terroristische misdrijven.

Mevrouw Milquet haalt in haar uiteenzetting een aantal pijnpunten aan die ook tijdens de hoorzittingen aan bod zijn gekomen zoals het gebrek aan een unieke expertise, een aanspreekpunt, een buddy die het slachtoffer begeleidt doorheen de administratieve en juridische mallemolens, de discriminatie tussen Belgen en niet-Belgen,

Wat in het bijzonder het gebrek aan een unieke expertise betreft, maakt de spreker de vergadering attent op, op zijn minst, de indruk van een gebrek aan onafhankelijkheid van de experten die optreden voor de slachtoffers. Dezelfde experts werken immers vaak ook voor verzekeringinstellingen. Het gaat hier in wezen over tegenstrijdige belangen. Het is belangrijk om hier

l'indemnisation des dommages corporels et moraux découlant d'un accident technologique, en particulier en ce qui concerne la situation des victimes. Elle demande à Mme Milquet si, selon elle, cette législation peut s'appliquer en tant que telle aux victimes d'actes de terreur? Ou des modifications substantielles sont-elles, à l'inverse, nécessaires?

Dans le cadre de son enquête sur l'aide aux victimes, la Commission parlementaire d'enquête sur les attentats terroristes a adopté des recommandations à l'unanimité. M. Martens, expert, a adressé à la commission de suivi une proposition de texte qui fait suite à ces recommandations. Que pense Mme Milquet de cette proposition de texte?

M. Francis Delpérée (cdH) demande à Mme Milquet si elle fera le même exercice qu'elle propose aujourd'hui à l'égard de la Belgique vis-à-vis des autres États membres de l'Union européenne.

Il souhaite également obtenir davantage d'informations sur le calendrier prévu pour les initiatives européennes annoncées.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) constate que Mme Milquet a effectué une analyse approfondie de ce qui a été réalisé au niveau européen dans le cadre de cette problématique, ainsi que des quatre projets de loi en discussion. Il rejoint Mme Milquet lorsqu'elle affirme que le gouvernement a déjà pris des dispositions visant cette problématique, mais toujours de manière ponctuelle, sans s'inscrire dans un cadre global.

L'orateur est d'avis que la loi du 13 novembre 2011 relative à l'indemnisation des dommages corporels et moraux découlant d'un accident technologique peut servir de point de départ pour l'élaboration d'une réglementation pour les victimes d'infractions terroristes.

Au cours de son exposé, Mme Milquet a mentionné plusieurs difficultés qui ont également été abordées durant les auditions, comme l'absence d'une expertise unique, d'un point de contact, d'un accompagnant aidant la victime à traverser le labyrinthe administratif et juridique, la discrimination entre les Belges et les non-Belges, etc.

S'agissant de l'absence d'expertise unique en particulier, l'intervenant attire l'attention de l'assemblée sur l'effet que produit, à tout le moins, l'absence d'indépendance des experts qui agissent au nom des victimes. Il arrive en effet souvent que ces mêmes experts travaillent également pour le compte d'organismes assureurs. Il s'agit donc essentiellement d'intérêts contradictoires.

een radicaal standpunt in te nemen: het is het ene of het andere want de huidige tweedeling is rampzalig voor de slachtoffers. De huidige situatie zorgt terecht voor ongenoegen en frustraties bij de slachtoffers. De heer Van Hecke wenst dan ook te vernemen hoe deze problematiek op Europees niveau wordt aangepakt? Hij preciseert dat deze aangelegenheid niet alleen de slachtoffers van terreur betreft maar alle slachtoffers.

Hij stelt voorts de vraag of, gelet op het naast elkaar bestaan van verschillende systemen in de Europese Unie, het niet raadzaam is om vanuit de Europese instellingen, nog precieser dan nu het geval is, een globaal kader uit te werken omtrent de wijze waarop met slachtoffers van terreur moet worden omgegaan. Alleen op die manier kunnen de verschillen tussen de EU-landen worden weggewerkt.

De heer Philippe Goffin (MR) vraagt of de analyse die mevrouw Milquet heeft gemaakt over de Belgische situatie ook zal worden gemaakt ten aanzien van de andere EU-landen. In welke hoedanigheid zal zij deze analyse maken? Hij verwijst hier naar de door mevrouw Milquet gedane precisering bij de aanvang van haar uiteenzetting dat haar analyse wat België betreft, een persoonlijke analyse is. Op welke manier zal het verslag van haar bevindingen ter beschikking worden gesteld?

De spreker stelt vast dat de slachtoffers van gemeen recht steeds meer gefrusteerd geraken omdat zij de indruk hebben dat alle aandacht uitgaat naar de verbetering van de situatie van de slachtoffers van terreurdaden terwijl ook zij slachtoffer zijn. In dit kader kan een rechtsvergelijkende analyse, een overzicht van de goede praktijken in de verschillende EU-landen dan ook van nut zijn.

De heer Goffin stelt vast dat de benadering van sommige EU-landen naar slachtoffers van terreurdaden toe getuigen van een zeker Europees egoïsme. Mevrouw Milquet heeft in dit verband het idee van de creatie van een Europees slachtofferfonds opgeworpen. Hoe staan de betreffende EU-landen daar tegenover?

Mevrouw Joëlle Milquet geeft aan dat de "wet-Gellingen" die in 2007 werd uitgewerkt, wellicht niet de meest nauwkeurige is en manco's vertoont, maar wel een schadeloosstelling volgens de gemeenrechtelijke beginselen mogelijk maakt, hetgeen een heel belangrijk principe is.

Il importe d'adopter une position radicale sur ce point: c'est l'un ou l'autre, car la dichotomie actuelle est catastrophique pour les victimes et génère, à juste titre, un mécontentement et des frustrations dans le chef de ces dernières. M. Van Hecke demande dès lors comment cette problématique est gérée à l'échelle européenne. Il précise que cette matière concerne toutes les victimes, pas seulement celles qui sont touchées par des actes terroristes.

Il se demande en outre s'il ne serait pas opportun, dès lors que différents systèmes coexistent au sein de l'Union européenne, d'élaborer, de façon encore plus précise que ce n'est le cas actuellement, un cadre global quant à la manière dont il faut gérer les victimes d'actes terroristes. Ce n'est qu'ainsi que nous pourrons éliminer les différences entre les États membres de l'Union.

M. Philippe Goffin (MR) demande si l'analyse de Mme Milquet concernant la situation belge sera également appliquée aux autres pays de l'UE. En quelle qualité va-t-elle effectuer cette analyse? Le membre évoque les précisions apportées par Mme Milquet à l'entame de son exposé selon lesquelles son analyse relative à la Belgique est une analyse personnelle. Sous quelle forme le rapport contenant ses conclusions sera-t-il mis à disposition?

L'intervenant constate que les victimes de droit commun se sentent de plus en plus frustrées car elles ont l'impression que toute l'attention se focalise sur l'amélioration du sort des victimes d'actes terroristes alors qu'elles sont, elles aussi, des victimes. Dans ce cadre, une analyse de droit comparé, un état des lieux des bonnes pratiques au sein des différents États membres, peut donc s'avérer utile.

M. Goffin constate que l'approche adoptée par certains pays de l'Union européenne à l'égard des victimes d'actes terroristes témoigne d'un certain égoïsme européen. À cet égard, Mme Milquet a émis l'idée de créer un fonds européen des victimes. Quelle est la position des pays de l'Union européenne concernés à cet égard?

Mme Joëlle Milquet indique que la loi "Ghislenghien" qui a été rédigée en 2007 n'est probablement pas la plus précise et est assez lacunaire mais elle permet une indemnisation selon les principes du droit commun, ce qui est un principe très important.

Het door de heer Paul Martens uitgeschreven wetsvoorstel is in die zin interessant dat het eveneens dat principe van gemeenrechtelijke schadeloosstelling huldigt. Het loont de moeite die tekst verder uit te werken.

Mevrouw Milquet geeft aan dat binnen het *European Network on Victims' Rights* (ENVR) boeiende evoluties aan de gang zijn. Er is een sterke convergentie. Het ENVR heeft onlangs alle vertegenwoordigers van de schadeloosstellingscommissies van de lidstaten ontvangen. Aan het discours is niets veranderd. Het getuigt van logica om de lidstaten bij te staan bij de ten-uitvoerlegging van de Richtlijnen. In dat verband werkt de spreekster een rapport uit, in samenwerking met universiteiten, Europese slachtofferverenigingen, het Europees Parlement en landen als Frankrijk en Spanje, die inzake slachtofferhulp al verder staan. Het is heel belangrijk dat over dit rapport een consensus kan ontstaan indien het in de toekomst als leidraad moet dienen voor de Europese Commissie. Het rapport zal niet alleen heel praktische verzoeken voor de korte termijn formuleren, maar ook elementen voor de langere termijn aanreiken. De in België ervaren problemen zijn heel algemeen: geen coördinatie, een subsidiaire schadeloosstelling, vergoedingsmaxima enzovoort. België hinkt ter zake zeker niet achterop; niettemin staan andere Europese landen al veel verder.

Mevrouw Milquet is het eens met de heer Van Hecke. Er rijst een probleem in verband met de onafhankelijkheid van de deskundigen. Een mogelijkheid zou zijn dat een groep deskundigen van verschillende verzekeraars én van de Staat samen tot één expertise komen. Dit probleem doet zich in veel landen voor. Er is nood aan een sterkere harmonisatie van de Belgische verzeekerringssector, maar ook van de verschillende nationale procedures. Er is geen raamwerk op Europees niveau.

Het departement dat zich over het slachtoffervraagstuk buigt (het DG JUST) heeft zopas beslist op Europees vlak een expertisecentrum op te zetten; het is de bedoeling elke lidstaat alle expertise te kunnen bieden over traumatische shocks, die zich soms pas na enkele jaren voordoen. De met de aanpak van dat slachtoffervraagstuk belaste persoon bezoekt de lidstaten, gaat na welke problemen opduiken bij de ten-uitvoerlegging van de Richtlijnen en reikt *best practices* aan. Het is de taak van de Europese Commissie om dat werk te doen. Men moet erop toezien dat de wetgeving wordt geïmplementeerd alvorens een nieuwe Richtlijn uit te vaardigen.

Met betrekking tot het wetsontwerp dat door de minister van Economie wordt voorbereid, heeft de spreekster enige inlichtingen ingewonnen om na te gaan wat er op stapel staat. België heeft ervoor gekozen de

La proposition de loi de M. Paul Martens est intéressante en ce qu'elle va aussi vers ce principe d'indemnisation de droit commun. Cela mérite d'être approfondi.

Mme Milquet indique que des choses intéressantes se mettent en place au niveau du réseau européen du droit des victimes. Il y a une convergence importante. Le réseau a reçu récemment l'ensemble des représentants des commissions d'indemnisation des États membres. Le discours est toujours le même. Il y a une logique d'aider les États membres à implémenter les directives. L'oratrice travaille dans ce cadre à l'élaboration d'un rapport, en collaboration avec des universités, des associations d'aide aux victimes au niveau européen, le Parlement européen, ou encore certains pays comme la France ou l'Espagne qui sont en avance au niveau de l'aide aux victimes. Il est essentiel que ce rapport soit consensuel, si on veut qu'il serve de guide à suivre pour la Commission européenne à l'avenir. Le rapport présentera à la fois des demandes très pragmatiques à court terme et des éléments à plus long terme. Les problèmes vécus en Belgique sont très généraux: l'absence de coordination, le fait que l'indemnisation est subsidiaire, les plafonds etc. La Belgique ne fait pas partie des plus mauvais élèves, que du contraire, même si certains pays européens sont beaucoup plus loin.

Mme Milquet est d'accord avec M. Van Hecke. Il y a un problème au niveau de l'indépendance des experts. On pourrait envisager qu'un groupe d'experts issus de différents assureurs ainsi que de l'État établisse une expertise unique. Ce problème se pose dans beaucoup de pays. Il faut une meilleure harmonisation de notre secteur d'assurances mais aussi des différentes procédures entre les pays. Il manque un cadre au niveau européen.

La DG Justice qui s'occupe de la problématique des victimes vient de décider de lancer un centre d'expertise au niveau européen pour pouvoir donner à l'ensemble des États membres toutes les expertises sur les chocs traumatiques qui parfois peuvent arriver quelques années après. La personne en charge de la problématique des victimes se rend dans les États membres et voit quels sont les problèmes d'implémentation des directives et donne des bonnes pratiques. C'est à la Commission européenne à faire ce travail. Il faut veiller à ce que les législations soient exécutées, avant de passer à une nouvelle directive.

Concernant le projet de loi en préparation par le ministre de l'Économie, l'oratrice a pris certains renseignements afin de voir ce qui est prévu. La Belgique a pris l'option d'obliger les assureurs à couvrir une série de

verzekeraars te verplichten een reeks schadegevallen te dekken. Zulks belet niet dat een regeling bestaat waarin de Staat schadeloosstelt en schadevergoeding betaalt om de nodige krachtverhouding te hebben, en vervolgens tot subrogatie wordt overgegaan. Dat zou meer geld opleveren dan wanneer het slachtoffer het zelf maar moet oplossen. De spreekster meent te weten dat het voorontwerp zou voorzien in een trapsgewijze verzekeringsregeling. Voor wie niet verzekerd is, zou een verzekeraar worden aangewezen die de verplichte sleutel toepast, wat een goede zaak is.

Bij overschrijding van 200 miljoen euro is er echter de mogelijkheid dat een comité het percentage bepaalt, maar dat zou niet echt transparant verlopen en zonder vertegenwoordiging van de slachtoffers. Dat wetsontwerp zou bovendien voorzien in een andere definitie van "daad van terrorisme".

dommages. Cela n'empêche pas d'avoir un système où c'est l'État qui indemnise et répare afin d'avoir le rapport de forces, pour être ensuite subrogé. Cela permettrait d'obtenir plus d'argent que si la victime est laissée pour compte. L'oratrice a compris que l'avant-projet de loi prévoirait un système d'assurances en cascade. Pour la personne sans assurance, on désignerait un assureur qui appliquera la clé contraignante, ce qui est une bonne chose.

Cependant, en cas de dépassement de 200 millions d'euros, il y a une capacité pour un comité de déterminer le pourcentage, de façon assez opaque, sans qu'il y ait une représentation des victimes. Ce projet de loi prévoirait en outre une définition différente de l'acte de terrorisme.

III. — GEDACHTEWISSELING VAN 14 NOVEMBER 2018

Gedachtewisseling met de heer Kris Peeters, vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel

A. Uiteenzetting van de heer Kris Peeters, vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel

De heer Kris Peeters, vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel, deelt mee een aantal wijzigingen voor te bereiden aan de wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme (Belgisch Staatsblad 15 mei 2007) uitgaande van de lessen getrokken uit de nasleep van de terreuraanslagen van 22 maart 2016 in de luchthaven Brussel-Nationaal en in het metrostation Maalbeek te Brussel. De wijzigingen komen tegemoet aan de bezorgdheden die geuit werden in de Parlementaire Opvolgingscommissie en in het plan van de regering tegen terrorisme.

De voorstellen beogen in de toekomst zowel het proces van uitbetaling aan de slachtoffers te versnellen als de dekking voor de slachtoffers verruimen. Ze behelzen de vergoedingen die worden uitgekeerd door de verzekерingssector en de desbetreffende procedures. Het luik inzake de Slachtoffercommissie en de noodhulp werd uitgewerkt door de minister voor Justitie.

De minister wijst erop dat deze voorstellen nog moeten goedgekeurd worden door de Ministerraad en moeten voorgelegd worden aan de Raad van State. De teksten bevinden zich nog in de fase van IKW omdat er nog geen advies is van het College van de Instellingen van de Sociale Zekerheid, nodig om een volledig zicht te krijgen op de financiële impact van de voorstellen op de overheidsfinanciën. Tevens dient er nog te worden overlegd met de minister voor Ambtenarenzaken over een vlottere uitbetalingsregeling voor ambtenaren die het slachtoffer zouden zijn van terreuraanslagen (snelle expertise door Medex).

Uitgangspunt van de voorstellen

Het uitgangspunt is dat alle Belgische slachtoffers van terreuraanslagen moeten worden vergoed, ongeacht waar in België of in het buitenland de aanslag

III. — ÉCHANGE DE VUES DU 14 NOVEMBRE 2018

Échange de vues avec M. Kris Peeters, vice-premier ministre et ministre de l'Emploi, de l'Économie et des Consommateurs, chargé du Commerce extérieur

A. Exposé de M. Kris Peeters, vice-premier ministre et ministre de l'Emploi, de l'Économie et des Consommateurs, chargé du Commerce extérieur

M. Kris Peeters, vice-premier ministre et ministre de l'Emploi, de l'Économie et des Consommateurs, chargé du Commerce extérieur, explique qu'il est en train de préparer des propositions visant à apporter certaines modifications à la loi du 1er avril 2007 relative à l'assurance contre les dommages causés par le terrorisme (Moniteur belge du 15 mai 2007). Ces modifications se fondent sur les enseignements tirés après les attentats terroristes commis le 22 mars 2016 à l'aéroport de Bruxelles national et dans la station de métro Maelbeek, à Bruxelles. Elles répondent aux préoccupations exprimées au sein de la Commission de suivi parlementaire et dans le plan de lutte contre le terrorisme élaboré par le gouvernement.

Ces propositions visent tant à accélérer le processus d'indemnisation des victimes qu'à élargir la couverture dont celles-ci doivent bénéficier. Elles concernent les indemnités allouées par le secteur des assurances et les procédures y afférentes. Le volet relatif à la Commission pour l'aide financière aux victimes et à l'aide urgente a été élaboré par le ministre de la Justice.

Le ministre souligne que ces propositions doivent encore être approuvées par le Conseil des ministres et soumises au Conseil d'État. Ces textes se trouvent actuellement en phase GTI, car l'avis du Collège des institutions de sécurité sociale, qui est indispensable pour obtenir une vue complète de leur impact financier sur les finances publiques, n'est pas encore disponible. Par ailleurs, une concertation doit encore être menée avec le ministre de la Fonction publique pour que l'indemnisation des fonctionnaires victimes d'attentats terroristes puisse être plus rapide (l'objectif étant que Medex puisse réaliser son expertise plus rapidement).

Point de départ des propositions

La nouvelle loi prend comme point de départ le fait que toutes les victimes belges d'actes terroristes doivent être indemnisées, quel que soit le lieu, en Belgique ou

plaatsvindt. Daarnaast worden ook buitenlandse slachtoffers van aanslagen in België vergoed.

Tot nog toe zijn er situaties mogelijk waarin slachtoffers van een aanslag geen beroep kunnen doen op een verzekering die terrorisme dekt, bijvoorbeeld bij aanslagen op openbare plaatsen die niet gedekt zijn door een objectieve aansprakelijkheidsverzekering en wanneer er geen eigen verzekering van het slachtoffer van toepassing is, zoals bijvoorbeeld een arbeidsongevallenverzekering.

Bovendien dekt een objectieve aansprakelijkheidsverzekering enkel brand en ontploffing.

De nieuwe wet heeft tot doel alle slachtoffers te vergoeden, ongeacht waar en met welke middelen een aanslag gebeurt.

De voorstellen streven tevens naar een snellere vergoeding van de morele en materiële schade van de slachtoffers. Momenteel kan de morele schade pas bepaald worden als er consolidatie is opgetreden van de schade. In de toekomst zou de vergoeding worden uitgekeerd uiterlijk na één jaar op basis van de dan vastgestelde invaliditeitsgraad. Indien de invaliditeitsgraad daarna nog toeneemt, wordt het verschil bijbetaald. Vermindert de invaliditeitsgraad, dan hoeft het slachtoffer niets terug te betalen.

Op die manier zal het slachtoffer dus sneller een vergoeding krijgen en zal hij ook de zekerheid hebben dat de vergoeding die hij krijgt niet achteraf nog kan worden verminderd.

De minister wenst ook het systeem tot vaststelling van de percentages van voorlopige uitbetaling te vereenvoudigen.

Het Comité voor Schadeafwikkeling na Terroristische daden spreekt zich uit over het percentage van voorlopige uitbetaling. Er zijn verschillende percentages mogelijk voor materiële schade, morele schade en lichamelijke schade. In principe kan er nooit meteen overgegaan worden tot een volledige uitbetaling van alle schadeposten omdat men niet kan weten welke aanslagen er nog in dat jaar zouden kunnen volgen en of de totale som van 1 miljard (1,2 miljard geïndexeerd) zal volstaan. De totale kost van de aanslagen van 22 maart 2016 bedraagt 114 miljoen euro en het is dus weinig waarschijnlijk dat die totale som wordt overschreden.

à l'étranger, de l'attentat. En outre, les victimes étrangères d'attentats survenus en Belgique sont également indemnisées.

Jusqu'à présent, il était possible que, dans certaines situations, les victimes d'un attentat ne puissent pas faire appel à une assurance couvrant le terrorisme. De telles situations pouvaient se présenter, par exemple, en cas d'attentats dans des lieux publics non couverts par une assurance de responsabilité objective, et si aucune assurance propre de la victime n'était d'application, comme par exemple une assurance d'accidents du travail.

De plus, une assurance responsabilité objective couvre uniquement l'incendie et l'explosion.

La nouvelle loi vise à indemniser toutes les victimes, quels que soient le lieu de l'attentat et les moyens employés pour le perpétrer.

Les propositions tendent également à indemniser plus rapidement les victimes pour les dommages moraux et matériels qu'elles ont subis. À l'heure actuelle, le dommage moral ne peut être déterminé que s'il y a eu consolidation des dommages. Désormais, l'indemnité sera allouée au plus tard un an après sur la base du degré d'invalidité constaté à ce moment. Si après le degré d'invalidité augmente encore, la différence sera payée en plus. Si le degré d'invalidité diminue, la victime ne devra rien rembourser.

Ainsi la victime recevra donc plus rapidement une indemnité et elle aura également la certitude que l'indemnité qu'elle perçoit ne sera pas encore diminuée par la suite.

Le ministre souhaite également simplifier le système de la détermination des pourcentages d'indemnisation provisoire.

Le Comité Sinistres Terrorisme après actes de terrorisme s'exprime sur le pourcentage d'indemnisation provisoire. Il existe différents pourcentages possibles pour dommages matériels, dommages moraux et dommages corporels. En principe, il n'est jamais possible de procéder directement à l'indemnisation complète pour tous les postes de dommages car il n'est pas possible de savoir quels attentats suivront encore dans l'année en cours et si la somme totale d'un milliard (maintenant 1,2 milliard indexé) suffira. Le coût total des attentats du 22 mars 2016 s'élève à 144 millions d'euros et il est dès lors peu probable que cette somme totale soit dépassée.

Daarom zal met de nieuwe wet automatisch de volle 100 % worden uitbetaald wanneer er bij een aanslag maximum 50 slachtoffers zijn of wanneer de geraamde schade minder dan 200 miljoen euro bedraagt.

Wanneer de totale schade binnen één kalenderjaar de 600 miljoen euro overschrijdt, komen bovenstaande regels te vervallen. Dit om te waken over het plafond van 1,2 miljard. De overheid kan echter wel nog steeds maatregelen nemen om slachtoffers uit te betalen, mocht het plafond ooit worden overschreden.

Cascadesysteem

Wat het cascadesysteem betreft wijst de minister erop dat dit niet betekent dat er een getrapte uitbetaling zal gebeuren. Het cascadesysteem dient enkel om vast te stellen welke verzekeraar het dossier zal beheren, teneinde een zo eenvoudig en duidelijk mogelijk vergoedingsstelsel voor slachtoffers te creëren.

Het voordeel hiervan is dat er steeds een verzekeraar het dossier beheert die over de nodige expertise beschikt om morele en lichamelijke schade vast te stellen. Als er sprake is van een arbeidsongeval, zal in eerste instantie de arbeidsongevallenverzekeraar tussenkomsten en indien het niet gaat om een arbeidsongeval dan zal worden gekeken naar de familiale verzekeraar. Indien geen van beide verzekeringen moet optreden, zal het Belgisch Gemeenschappelijk Waarborgfonds (BGWF) een verzekeraar met de nodige expertise aanduiden.

Het komt erop aan dat het slachtoffer niet meer zelf zal moeten zoeken tot wie hij zich moet wenden, het unieke aanspreekpunt bij het BGWF zal hem naar de juiste verzekeraar begeleiden.

De minister benadrukt tot slot dat de voorgestelde maatregelen nog niet gefinaliseerd zijn en dat hij ook openstaat voor suggesties ter verbetering van dit schema.

B. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) vraagt waarom de limiet voor onbeperkte uitbetaling op 50 slachtoffers ligt, dit lijkt haar een willekeurig gegeven.

De minister antwoordt dat deze limiet nog definitief moet worden vastgelegd; de principiële doelstelling bestaat erin te vermijden dat er onvoldoende budget zou zijn om een bepaald aantal slachtoffers volledig te

Aussi, conformément à la nouvelle loi, les 100 % seront payés automatiquement s'il s'agit d'un attentat qui a fait au maximum 50 victimes ou si les dommages estimés sont inférieurs à 200 millions d'euros.

Si les dommages totaux au cours d'une seule année calendrier dépassent les 600 millions d'euros, les règles précitées ne sont plus d'application, et ce afin de veiller sur le plafond de 1,2 milliard. Toutefois, les pouvoirs publics peuvent encore prendre des mesures pour indemniser des victimes, en cas de dépassement du plafond.

Système en cascade

En ce qui concerne le système en cascade, le ministre souligne qu'il ne signifie pas que le paiement sera échelonné. Le système en cascade servira uniquement à déterminer quel assureur gère le dossier afin de mettre en place un système d'indemnisation des victimes aussi simple et clair que possible.

L'avantage sera que le dossier sera toujours géré par un assureur disposant de l'expertise nécessaire pour déterminer les dommages moraux et physiques. En cas d'accident du travail, l'assureur couvrant les accidents du travail interviendra en premier lieu et s'il ne s'agit pas d'un accident du travail, l'assurance familiale sera sollicitée. Si aucune de ces assurances ne doit intervenir, le Fonds commun de garantie belge (FBGWF) désignera un assureur possédant l'expertise nécessaire.

L'important, c'est que la victime ne devra plus chercher à qui s'adresser dès lors que l'interlocuteur unique de la BGWF l'accompagnera vers le bon assureur.

Le ministre conclut en soulignant que les mesures proposées n'ont pas encore été finalisées et qu'il est également ouvert aux suggestions visant à améliorer le système proposé.

B. Questions et observations des membres

Mme Laurette Onkelinx (PS) s'interroge sur la raison pour laquelle la limite applicable au versement illimité a été fixée à 50 victimes, cette limite lui semble arbitraire.

Le ministre répond que cette limite n'a pas encore été fixée définitivement. L'objectif principal est d'éviter que le budget soit insuffisant pour indemniser pleinement un certain nombre de victimes. Il est vrai, cependant, qu'en

vergoeden. Het is inderdaad wel zo dat bij een mogelijke aanslag met een aantal slachtoffers boven de limiet, er dan geen 100 percent uitbetaling van schadevergoeding meer kan zijn.

De spreekster wijst op het unanieme besluit van de Opvolgingscommissie terroristische aanslagen, dat terreuraanslagen gericht zijn tegen de staat en dat deze derhalve een bijzondere verantwoordelijkheid draagt voor de vergoeding van de slachtoffers. Vandaar dat de Opvolgingscommissie de vorming eiste van een toereikend federaal fonds ter vergoeding van de slachtoffers, naar Frans model, dat bij een eventuele aanslag op een snelle en eenvoudige manier kan overgaan tot schadevergoeding. Achteraf zou dit fonds dan regelingen treffen met de verzekeraars. Het voorstel van minister Peeters druist lijnrecht in tegen de unanieme visie van de Opvolgingscommissie en van de aldaar gehoorde experts. Dit voorstel komt immers neer op een privatisering van de schadeafhandeling waarbij de verzekерingsmaatschappijen de rechtstreekse gesprekspartner blijven van de slachtoffers, weze het volgens het geschetste cascadesysteem.

Verzekeringmaatschappijen zijn private bedrijven met winstoogmerk die slachtoffers van een aanslag beschouwen als een financiële last. Dit is trouwens precies wat de slachtofferverenigingen aanklaagden. Het voorstel van de minister dreigt tevens te leiden tot ongelijke behandeling van slachtoffers aangezien verzekeringmaatschappijen niet alle slachtoffers op gelijke wijze behandelen en er bovendien regionale verschillen bestaan. Ook tussen Belgische en buitenlandse slachtoffers dreigen grote verschillen in behandeling.

Mevrouw Onkelinx wenst van de minister eveneens te vernemen hoe zijn voorstellen zich verhouden tegenover de wetsontwerpen van de minister van Justitie en tot de wet van 18 juli 2017 betreffende de oprichting van het statuut van nationale solidariteit, de toekenning van een herstelpensioen en de terugbetaling van medische zorg ingevolge daden van terrorisme (B.S. 4 augustus 2017). Voorziet de minister in zijn voorstellen een schadevergoeding overeenkomstig de indicatieve tabel, dienstig voor rechters om bepaalde schadeposten te begroten? Mocht dit zo zijn, dan is dit totaal onaanvaardbaar aangezien het volstrekt tegengesteld is aan het principe van integrale en geïndividualiseerde schadevergoeding van slachtoffers van aanslagen.

Het is voorts moeilijk te oordelen over de voorstellen van de minister, aangezien deze nog niet schriftelijk beschikbaar zijn.

cas d'attaque, si le nombre de victimes est supérieur à la limite, l'indemnisation ne pourra plus atteindre 100 %.

L'orateur renvoie à la conclusion unanime de la Commission de suivi des attentats terroristes selon laquelle les attentats terroristes sont dirigés contre l'État et que l'État porte dès lors une responsabilité particulière à l'égard de l'indemnisation des victimes. C'est la raison pour laquelle la Commission de suivi a demandé la constitution, comme en France, d'un fonds fédéral adéquat pour indemniser les victimes, fonds qui pourrait rapidement et facilement procéder à une indemnisation en cas d'attentat. Ensuite, ce fonds prendrait des dispositions avec les assureurs. La proposition du ministre Peeters est diamétralement opposée à l'opinion unanime de la Commission de suivi et des experts qu'elle a auditionnés. Cette proposition revient en effet à privatiser le traitement des sinistres, les compagnies d'assurance demeurant les interlocuteurs directs des victimes, fût-ce selon le système en cascade décrit ci-dessus.

Les compagnies d'assurances sont des sociétés privées à but lucratif qui considèrent les victimes d'attentat comme une charge financière. C'est exactement ce que les associations de victimes ont dénoncé. La proposition du ministre risque également d'avoir pour effet que les victimes seront traitées différemment, car les compagnies d'assurances ne traitent pas toutes les victimes de la même manière, sans parler de l'existence de disparités régionales. Les victimes belges et étrangères risquent également d'être traitées de façon très différente.

Mme Onkelinx demande également au ministre comment ses propositions s'inscrivent dans le contexte des projets de loi du ministre de la Justice et de la loi du 18 juillet 2017 relative à la création du statut de solidarité nationale, à l'octroi d'une pension de dédommagement et au remboursement des soins médicaux à la d'actes de terrorisme (M.B. du 4 août 2017). Les propositions du ministre prévoient-elles une indemnisation conformément au tableau indicatif, utile aux juges pour estimer certains dommages-intérêts? Si tel est le cas, c'est totalement inacceptable, car cela va totalement à l'encontre du principe de l'indemnisation complète et individualisée des victimes d'attentat.

Il est également difficile de juger les propositions du ministre, dès lors qu'elles ne sont pas encore disponibles par écrit.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt of het voorgestelde systeem, aangezien het is gebaseerd op de verantwoordelijkheid van de verzekерingsmaatschappijen, enkel zou gelden voor schadegevallen die door de polis gedekt zijn? Wat dan met schadegevallen die niet zouden gedekt zijn? Wat met de uit te voeren expertises bij schadegevallen? De onafhankelijkheid van experts is problematisch aangezien deze vaak een band hebben met de verzekeraar en er geen garantie is op objectiviteit. Dit wekt frustratie bij slachtoffers omdat er geen lijn zit in de schadebegrotingen. Hoe denkt de minister de vereiste objectiviteit te garanderen? De voorstellen van de minister blijven gebaseerd op het systeem van "gesloten enveloppe"; wat dan in het geval van een aanslag waar dit bedrag ontoereikend zou zijn? Hopelijk gebeurt dit nooit, maar mocht de situatie zich voordoen dan moet de overheid dit kunnen opvangen, zoals ook het geval is bij ongevallen met nucleaire installaties. Heeft de minister ook het advies ingewonnen van slachtofferverenigingen?

De heer Georges Dallemande (cdH) drukt zijn diepe teleurstelling uit over het feit dat de aanbevelingen van de Opvolgingscommissie terroristische aanslagen niet worden gevuld en over de inertie van de overheid om de slachtoffers van terreur tegemoet te komen. Het gaat weliswaar om een uiterst complexe materie met veel tussenkomende partijen, maar de voorstellen van de minister druisen volledig in tegen de conclusies en voorstellen van de Opvolgingscommissie. De aanslagen zijn aanslagen tegen de Staat die derhalve inderdaad een bijzondere verantwoordelijkheid draagt tegenover de slachtoffers. De Staat moet de slachtoffers volledig en onmiddellijk vergoeden en kan dan volgens het principe van subrogatie in hun plaats treden tegenover de verzekeraars, zoals dat onder meer ook in Frankrijk het geval is. Tussen slachtoffers en verzekeringsmaatschappijen – die op winst gericht zijn – bestaan inderdaad belangensconflicten; één van de aanbevelingen van de Opvolgingscommissie terroristische aanslagen is precies dat dit ten stelligste moet vermeden worden teneinde de slachtoffers op rechtmatige wijze te behandelen en billijk te vergoeden. Voorts zijn de afwezigheid van subrogatie, de complexiteit van de wetgeving, de invloed van de verzekeraars, de "gesloten enveloppe" en een begrenzing van het aantal slachtoffers boven dewelke er geen volledige vergoeding meer mogelijk is, evenvele bezwaren tegen de voorstellen van de minister. Ook de verwijzing naar een "enig loket", strookt geenszins met de conclusies van de Opvolgingscommissie: slachtoffers hebben nood aan een reële begeleiding, ze zijn niet geholpen met een eenvoudige doorverwijzing. Het is absoluut noodzakelijk dat men eindelijk de unaniem aangenomen conclusies en de aanbevelingen van de Opvolgingscommissie volgt, via een doorzichtige en eenvoudige wetgeving. De heer Dallemande verwijst

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) demande si le système proposé, dès lors qu'il repose sur la responsabilité des compagnies d'assurances, s'appliquera uniquement aux sinistres couverts par la police. Qu'en est-il des sinistres qui ne sont pas couverts? Qu'en est-il de l'expertise à réaliser en cas de sinistre? L'indépendance des experts est problématique car ils ont souvent un lien avec l'assureur et n'offrent aucune garantie d'objectivité. C'est une source de frustration pour les victimes parce qu'il n'y a pas de cohérence dans l'évaluation des dommages. Comment le ministre entend-il garantir l'objectivité nécessaire? Les propositions du ministre restent fondées sur le système de l'"enveloppe fermée"; que faire en cas d'attentat pour lequel ce montant serait insuffisant? Espérons que cela ne se produira jamais, mais si la situation se présente, le gouvernement doit être en mesure d'y faire face, comme c'est aussi le cas pour les accidents impliquant des installations nucléaires. Le ministre a-t-il également demandé l'avis des associations de victimes?

M. Georges Dallemande (cdH) regrette profondément l'absence de mise en œuvre des recommandations de la commission de suivi "Attentats terroristes" et l'inertie des pouvoirs publics en matière d'aide aux victimes du terrorisme. Il s'agit évidemment d'une matière extrêmement complexe qui implique de nombreuses parties intervenantes, mais les propositions du ministre sont en totale contradiction avec les conclusions et les propositions de la commission de suivi. Les attentats sont des attaques dirigées contre l'État, ce qui signifie en effet que celui-ci porte une responsabilité particulière vis-à-vis des victimes. L'État doit indemniser intégralement et immédiatement les victimes et, conformément au principe de subrogation, il peut se substituer à elles pour effectuer les démarches auprès des assureurs, comme c'est notamment le cas en France. Il existe en effet des conflits d'intérêts entre les victimes et les compagnies d'assurances (qui cherchent à faire des profits). Dans l'une de ses recommandations, la commission de suivi "Attentats terroristes" indique justement qu'il faut impérativement éviter ces conflits d'intérêts afin d'assurer un traitement juste des victimes et une indemnisation équitable. De plus, l'absence de subrogation, la complexité de la législation, l'influence des assureurs, l'"enveloppe fermée" et le plafonnement du nombre de victimes au-delà duquel une indemnisation complète n'est plus possible sont autant d'objections aux propositions du ministre. De même, le renvoi à un "guichet unique" n'est nullement conforme aux conclusions de la commission de suivi: les victimes ont besoin d'un accompagnement réel, une simple orientation ne leur étant d'aucune aide. Il est vital que les conclusions et les recommandations de la commission de suivi, qui ont été adoptées à l'unanimité, soient enfin mises en œuvre, par le biais d'une législation simple et claire.

hiervoor naar de voorstellen van expert Paul Martens. De voorstellen van de minister gaan niet in de goede richting en dienen derhalve te worden ingetrokken.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) vraagt of de minister wel degelijk een regeling nastreeft waarbij alle slachtoffers, om het even waar ze zich bevinden op het ogenblik van een terroristische aanslag, in de mate van het mogelijke recht zullen hebben op de volledige vergoeding van alle schade (zowel niet-lichamelijke als lichamelijke, niet-materiële en materiële) via hetzelfde systeem als voorzien bij technologische rampen. Gaat het Gemeenschappelijk Waarborgfonds dan bepalen wat het plafondbedrag zal zijn voor de schadevergoeding? Blijkens de uiteenzetting van de minister gaat men ervan uit dat er tot 50 slachtoffers en tot een schadebedrag van 1,2 miljard euro geen probleem van uitbetaling zou zijn. Waarom stelt men niet gewoon dat de schade steeds volledig vergoed zal worden, ongeacht het aantal slachtoffers en ongeacht de omvang van de schade? Volgens de voorstellen zou de evaluatie van de schade gebeuren door geneesheren-experten op basis van een indicatieve tabel. Mevrouw Van Cauter stelt dat in geval van een terroristische aanslag de schade dermate groot kan zijn, dat een indicatieve tabel niet volstaat om een correcte raming te maken. Hoe wil de minister dit regelen? Belangrijk is ook wie het schadedossier zal beheren: volgens het voorstel zou het schadedossier van een individueel slachtoffer beheerd worden door diens verzekeraar. Wat dan als er geen verzekeraar is, gaat men dan een willekeurige maatschappij als dossierbeheerder aanduiden? In welke mate zal de schadevergoeding combineerbaar zijn met een pensioen en met andere verzekeringen die de slachtoffers als individu zouden hebben afgesloten, bijvoorbeeld een arbeidsongeschiktheidsverzekering? Al deze aspecten moeten in elke toekomstige regeling duidelijk worden uitgewerkt zodat misstanden uitgesloten zijn.

C. Antwoorden en replieken

Minister Peeters wijst erop dat de teksten van zijn voorstellen nog niet beschikbaar zijn en ook nog lang niet definitief zijn. Men moet dan ook omzichtig omspringen met commentaar van personen die de teksten nog niet hebben kunnen lezen.

De voorstellen van de minister beogen een snellere uitbetaling te bewerkstelligen met zo weinig mogelijk

M. Dallemande renvoie à cet égard aux propositions de l'expert Paul Martens. Les propositions du ministre ne vont pas dans la bonne direction et doivent dès lors être retirées.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) demande si le ministre cherche réellement à élaborer un règlement permettant à toutes les victimes d'attentats terroristes, indépendamment de leur position géographique au moment desdits attentats, de bénéficier, dans la mesure du possible, d'une indemnisation complète pour tous les dommages subis (qu'il s'agisse de dommages corporels ou non, de dommages matériels ou non) grâce à un système identique au système prévu en cas de catastrophes technologiques. Le Fonds commun de garantie déterminera-t-il alors le montant maximal de l'indemnisation? Selon l'exposé du ministre, on part du principe qu'une indemnisation intégrale sera possible si l'attentat n'a pas fait plus de 50 victimes et s'il n'a pas occasionné plus de 1,2 milliard d'euros de dommages. Pourquoi ne dispose-t-on pas simplement que les dommages seront toujours indemnisés dans leur intégralité, indépendamment du nombre de victimes et de l'ampleur des dommages? Dans le projet de loi à l'examen, il est prévu que l'évaluation des dommages soit réalisée par des médecins-experts sur la base d'un tableau indicatif. Mme Van Cauter indique que les dommages provoqués par un attentat terroriste peuvent être d'une telle ampleur qu'un tableau indicatif ne suffit pas pour réaliser une estimation correcte de ces dommages. Comment le ministre réglera-t-il ce problème? Il importe aussi de savoir qui gérera la demande d'indemnisation: le projet de loi à l'examen prévoit que la demande d'indemnisation d'une victime individuelle sera gérée par son assureur. Qu'arrivera-t-il si la victime n'a pas d'assureur? Une compagnie d'assurances sera-t-elle désignée de manière arbitraire comme gestionnaire de la demande d'indemnisation? Dans quelle mesure cette indemnisation sera-t-elle compatible avec une pension et avec d'autres assurances que les victimes ont souscrites à titre individuel, comme une assurance en cas d'incapacité de travail? Pour éviter tout malentendu, tous ces aspects doivent être explicités dans les réglementations futures.

C. Réponses et répliques

Le ministre Peeters souligne que les textes de ses propositions ne sont pas encore disponibles et sont également loin d'être définitifs. Il faut donc prendre avec circonspection les commentaires de personnes qui n'ont pas encore pu lire les textes.

Les propositions du ministre visent à assurer une indemnisation plus rapide avec le moins de tracasseries

administratieve rompslomp voor de slachtoffers en hun nabestaanden, de inrichting van een uniek aanspreekpunt om slachtoffers snel naar de juiste instantie te leiden, een eenmalige tegenstelbare expertise, een snellere definitieve schadevergoeding en ten slotte een werkzaam systeem waarbij de expertise voor de afhandeling van het dossier wordt geoptimaliseerd en de kosten door de verzekeringssector worden gedragen.

Wat betreft het Franse schaderegelingssysteem waarnaar verwezen werd en dat sommigen integraal wensen te kopiëren, betwijfelt de minister of dit nu echt wel zo goed is. Het Franse systeem vertoont een aantal onvolkomenheden, zo behoeft het een zeer zware administratie omdat het volledige beheer wordt overgelaten aan de overheid die vervolgens een regresrecht uitoefent op de verzekeringssmaatschappijen. De minister wijst ook op twijfels inzake de financiële haalbaarheid op lange termijn van een staatsfonds evenals onvoldoende rechtszekerheid wegens een gebrekige strafrechtelijke definiëring. Vandaar de weigerachtigheid van de minister om het Franse systeem zomaar blindelings te kopiëren.

De minister werkt nu nog volop aan een sluitend systeem dat nog openstaat voor advies (o.m. vanwege het College van Instellingen van Sociale Zekerheid) en ook nog verder overleg met collega-ministers vergt. Hij houdt uiteraard rekening met de gemaakte opmerkingen maar acht het niet opportuun om reeds in deze fase het debat in de diepte te voeren. De voorstellen hanteren ook een zeer ruime definitie zodat niemand wordt uitgesloten, ook wie niet verzekerd is krijgt in het cascade-systeem de nodige begeleiding en wordt uiteraard ook vergoed. De minister deelt eveneens de bezorgdheid over de objectiviteit van experten en wenst daar ook de nodige garanties voor te bieden. Wat betreft de "gesloten enveloppe": de slachtoffers moeten de garantie hebben op een volledige schadevergoeding die zo snel als mogelijk wordt uitgekeerd; indien het bedrag van 1,2 miljard zou worden overschreden dan is dit een zorg voor de overheid en mag dit inderdaad geen reden tot bezorgdheid zijn in hoofde van de slachtoffers. Er volgt over de toekomstige regeling ook nog overleg met een aantal actoren, waaronder uiteraard de verenigingen voor slachtoffers.

De minister benadrukt dat de voorstellen zo goed mogelijk de aanbevelingen van de Opvolgingscommissie terroristische aanslagen volgen en wenst ze snel te realiseren. Ze zijn geïnspireerd op het mechanisme van de wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme en zullen geen kopie zijn van het Franse systeem, teneinde de onvolkomenheden ervan te vermijden.

administratives possible pour les victimes et leurs proches et à mettre en place un point de contact unique destiné à orienter les victimes rapidement vers l'instance appropriée, une expertise unique opposable, une indemnisation définitive plus rapide et, enfin, un système efficace qui optimise l'expertise pour le traitement du dossier et fait supporter les coûts par le secteur des assurances.

En ce qui concerne le système français de règlement des sinistres auquel il a été fait référence et que certains souhaitent copier intégralement, le ministre doute qu'il soit si judicieux. Le système français présente un certain nombre d'imperfections. C'est ainsi qu'il nécessite une administration très lourde, dès lors qu'il confie l'intégralité de la gestion à l'autorité, qui exerce ensuite un droit de recours contre les compagnies d'assurances. Le ministre doute également de la faisabilité financière à long terme d'un fonds public et souligne que le système ne garantit pas une sécurité juridique suffisante en l'absence de définition pénale, ce qui explique la réticence du ministre à copier aveuglément le système français.

Le ministre planche encore sur un système efficace, qui peut encore faire l'objet d'avis (notamment du Collège des Institutions de sécurité sociale) et qui devra certainement encore faire l'objet d'une concertation avec ses collègues ministres. Il tient naturellement compte des observations formulées, mais ne juge pas opportun de mener déjà un débat approfondi dans la phase actuelle. Les propositions prévoient également une définition très large, afin de n'exclure personne. Dans le cadre du système de cascade, même les personnes non assurées bénéficieront de l'accompagnement nécessaire et seront évidemment également indemnisées. Le ministre partage également la préoccupation concernant l'objectivité des experts et souhaite également offrir les garanties nécessaires à cet égard. En ce qui concerne l' "enveloppe fermée", les victimes doivent avoir la garantie d'être totalement indemnisées et ce, le plus rapidement possible. Si le montant de 1,2 milliard d'euros devait être dépassé, c'est aux pouvoirs publics de s'en soucier et pas aux victimes. Le futur système fera également encore l'objet d'une concertation avec un certain nombre d'acteurs, dont bien entendu les associations de victimes.

Le ministre souligne que les propositions suivent au mieux les recommandations de la Commission de suivi attentats terroristes et souhaite les réaliser rapidement. Elles s'inspirent du mécanisme de la loi du 1er avril 2007 relative à l'assurance contre les dommages causés par le terrorisme et ne seront pas une copie du système français, en vue de ne pas reproduire ses imperfections.

De heer Koen Geens, minister van Justitie, wijst op een misverstand in één van de aanbevelingen van de Opvolgingscommissie terroristische aanslagen die onder meer aandringt op de vorming, zo snel als mogelijk, van een fonds voor de toekenning van schadevergoedingen dat vervolgens een regresrecht zou kunnen uitoefenen bij verzekерingsmaatschappijen. De aanbeveling verwijst naar de “wet van 1 april 2011” die echter niet bestaat. Wel zijn er de wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme en de wet van 13 november 2011 betreffende de vergoeding van de lichamelijke en morele schade ingevolge een technologisch ongeval. De wet van 1 april 2007 voorziet een verplichte verzekering-dekking van terrorisme in een veelheid van gevallen, wat vrijwel een unicum is. De voorstellen van minister Peeters beogen een verdere verfijning van deze wet en een optimalisering van het Fonds voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en aan Occasionele Redders dat de regering wenst aan te wenden om slachtoffers van terroristische aanslagen onmiddellijk te vergoeden, waarna het Fonds dan regres zou kunnen uitoefenen op de verzekeringsmaatschappijen. Het is dit Fonds dat de uitbetalingen zou doen en niet het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds dat tussenkomt bij technologische ongevallen. Het Franse systeem waarnaar verwezen wordt, gebruikt een heffing op verzekeringspremies die in een fonds wordt gestort en vergt inderdaad een zware administratie. België beschikt sinds 1 april 2007 echter over een eigen systeem waarbij het fonds de vergoeding vooruitbetaalt; dit systeem wil minister Peeters nu verfijnen. Waar het voor de slachtoffers op aan komt, is om te kunnen beschikken over een werkbaar systeem. De voorstellen gaan wel degelijk in de richting van de aanbevelingen van de Opvolgingscommissie terroristische aanslagen en zullen een volledige en snellere vergoeding bewerkstelligen.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) houdt vol dat de voorstellen volledig indruisen tegen de belangen van de slachtoffers van terreur. Aan de slachtoffers werd ook steeds voorgespiegeld dat men een vergoedings-systeem vergelijkbaar met het Franse zou volgen, waar men dat systeem nu afbrandt als zeer gebrekkig qua beheer en financiering. De huidige voorstellen negeren de verantwoordelijkheid van de staat bij terroristische aanslagen en dit is onaanvaardbaar. Het schadevergoedingssysteem van de wet van 13 november 2011 betreffende de vergoeding van de lichamelijke en morele schade ingevolge een technologisch ongeval, kan gelden als een referentie voor de vergoeding van slachtoffers van terreurdaden. De regering gaat hier nu helemaal tegen in en wil alles overlaten aan de verzekeringsmaatschappijen. Het enige lichtpunt is dat minister Peeters aankondigt nog te zullen overleggen met de verenigingen van slachtoffers. Mevrouw Onkelinx

M. Koen Geens, ministre de la Justice, attire l'attention sur un malentendu dans l'une des recommandations de la Commission de suivi attentats terroriste qui préconise notamment la constitution, dans les plus brefs délais, d'un fonds pour l'octroi d'indemnisations qui pourrait ensuite exercer un droit de recours auprès des compagnies d'assurance. La recommandation renvoie à la “loi du 1er avril 2011”, qui n'existe pas. Par contre, il y a la loi du 1er avril 2007 relative à l'assurance contre les dommages causés par le terrorisme et la loi du 13 novembre 2011 relative à l'indemnisation des dommages corporels et moraux découlant d'un accident technologique. La loi du 1er avril 2007 prévoit une couverture d'assurance obligatoire du terrorisme dans un grand nombre de cas, ce qui est assez unique. Les propositions du ministre Peeters visent à affiner cette loi et à optimiser le Fonds d'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence et aux sauveteurs occasionnels que le gouvernement souhaite utiliser en vue d'indemniser immédiatement les victimes d'attentats terroristes, après quoi le Fonds pourrait exercer un recours sur les compagnies d'assurances. C'est ce Fonds qui effectuerait les paiements, et non le Fonds Commun de Garantie Automobile qui intervient en cas d'accidents technologiques. Le système français auquel il est fait référence procède à des prélèvements sur les primes d'assurances qui sont versés dans un fonds. Ce système requiert en effet une administration lourde. Depuis le 1er avril 2007, la Belgique dispose cependant d'un système propre en vertu duquel le fonds avance l'indemnisation; c'est ce système que le ministre Peeters souhaite maintenant affiner. Ce qui importe pour les victimes, c'est de disposer d'un système opérationnel. Les propositions vont bel et bien dans le sens des recommandations de la Commission de suivi attentats terroristes et permettront une indemnisation complète et plus rapide.

Mme Laurette Onkelinx (PS) soutient que les propositions sont en totale contradiction avec l'intérêt des victimes du terrorisme. Le gouvernement a par ailleurs maintenu celles-ci dans l'illusion qu'il adopterait un mécanisme d'indemnisation comparable au système français, pour aujourd'hui vouer ledit système aux gémomies en raison de ses graves défaillances en termes de gestion et de financement. Les propositions à l'examen ignorent la responsabilité de l'État en cas d'attentat terroriste, ce qui est intolérable. Le système d'indemnisation de la loi du 3 novembre 2011 relative à l'indemnisation des dommages corporels et moraux découlant d'un accident technologique peut servir de référence pour l'indemnisation des victimes d'actes terroristes. Le gouvernement choisit une voie diamétralement opposée en s'en remettant complètement aux compagnies d'assurance. La seule lueur d'espoir est que le ministre Peeters annonce qu'il compte

vraagt dat een omstandig verslag van dit overleg aan de commissie Justitie zou worden bezorgd. Indien de slachtofferverenigingen verbeteringen bekomen aan de voorstellen en deze vervolgens ook steunen, dan zal haar fractie daar ook constructief aan mee werken. Uit de getuigenissen van de slachtoffers blijkt immers duidelijk hun totale ontreddering zowel door de aanslagen zelf als door de wijze waarop ze naderhand behandeld werden.

De heer Georges Dallemande (cdH) sluit zich hierbij aan. De slachtoffers van de aanslagen van 22 maart bevinden zich nog steeds in een staat van ontreddering, voornamelijk door hun ellendige materiële toestand. De kritiek op het Franse systeem is weinig geloofwaardig. Het verwijt dat het ten laste van de staat zou zijn, slaat nergens op aangezien het net de taak en verantwoordelijkheid is van de staat om de slachtoffers te vergoeden. Binnen- en buitenlandse verenigingen van slachtoffers stellen het Franse systeem unaniem als toonbeeld van hoe het moet, overeenkomstig Europese richtlijnen. Dit is niet wat de huidige voorstellen beogen. Waarom neemt de staat hier haar verantwoordelijkheid niet? Waarom moeten de slachtoffers nog steeds in discussie gaan met verzekeraarsmaatschappijen? De voorstellen zijn een ondoorzichtig amalgaat. De overheid stelt voor om een voorschot te betalen, terwijl het om een daadwerkelijke en onmiddellijke vergoeding van schade moet gaan. De slachtoffers kunnen nu niet langer op een regeling wachten, er is al te veel tijd verloren gegaan.

De heer Koen Geens, minister van Justitie, wijst erop dat de voorstellen net beogen om de slachtoffers snel te vergoeden via het Slachtofferfonds, maar het tevens mogelijk maken dat de overheid dat geld bij de verzekeraars kan recupereren. De reeds ingediende wetsontwerpen maken schadevergoedingen mogelijk, via het Slachtofferfonds, gaande tot 125 000 euro. Intussen blijft dit fonds ook dienstig voor de uitbetaling aan slachtoffers van andere misdrijven (bijvoorbeeld *cold cases* zoals de bende van Nijvel). Echter, een volledige schadevergoeding door dit fonds van alle slachtoffers is onmogelijk, dit vergt bijkomende middelen aangezien de huidige financiering ervan via bijdragen van veroordeelden daartoe ontoereikend is. Het Franse systeem werkt daarom met een extra heffing op verzekerspremies. Bovendien zal de oprichting van een ander fonds nodig zijn, aangezien men anders dreigt te discrimineren tussen verschillende categorieën van rechthebbenden.

De heer Georges Dallemande (cdH) vindt dergelijke heffing op verzekerspremies geen probleem. Waar

encore se concerter avec les associations de victimes. Mme Onkelinx demande qu'un rapport circonstancié de cette concertation soit transmis à la commission de la Justice. Si les associations de victimes obtiennent une amélioration des propositions, le groupe de l'intervenant participera constructivement aux travaux. Les témoignages des victimes ont en effet clairement révélé leur total désarroi, tant à la suite des attentats à proprement parler qu'à l'égard de la manière dont elles ont été traitées après coup.

M. Georges Dallemande (cdH) partage cet avis. Les victimes des attaques du 22 mars se trouvent toujours en situation de détresse, essentiellement en raison de leur situation matérielle catastrophique. La critique émise au sujet du système français est peu crédible. Le reproche selon lequel les dépenses seraient à charge de l'État est infondé, puisque l'indemnisation des victimes relève précisément de la mission et de la responsabilité de l'État. Les associations de victimes nationales et étrangères plébiscitent unanimement le système français comme l'exemple à suivre, conformément aux directives européennes. Les propositions à l'examen ne vont pas dans ce sens. Pourquoi l'État ne prend-il pas ses responsabilités en l'espèce? Pourquoi les victimes doivent-elles encore engager les discussions avec les compagnies d'assurances? Les propositions s'apparentent à un obscur bricolage. Les autorités proposent de payer une avance, alors que l'on est en droit d'exiger une indemnisation réelle et immédiate des dommages. Les victimes n'en peuvent plus d'attendre une solution, beaucoup trop de temps a déjà été perdu.

M. Koen Geens, ministre de la Justice, souligne que les propositions visent précisément à indemniser rapidement les victimes par le biais du Fonds d'aide aux victimes, tout en permettant au gouvernement de récupérer cet argent auprès des assureurs. Les projets de loi déjà déposés permettent d'indemniser, par l'intermédiaire du Fonds d'aide aux victimes, jusqu'à concurrence de 125 000 euros. Dans l'intervalle, ce fonds continuera également d'être utilisé pour indemniser les victimes d'autres infractions (par exemple, les affaires non résolues telles que les tueurs du Brabant). Toutefois, il est impossible d'indemniser intégralement toutes les victimes à partir de ce fonds. Cela nécessite des ressources supplémentaires car son financement actuel par les contributions des personnes condamnées est insuffisant. Le système français fonctionne donc avec un prélèvement supplémentaire sur les primes d'assurance. En outre, la création d'un autre fonds sera nécessaire, faute de quoi il existe un risque de discrimination entre les différentes catégories d'ayants droit .

M. Georges Dallemande (cdH) n'a aucun problème avec un tel prélèvement sur les primes d'assurance.

het op aan komt is tegemoet te komen aan de rechtmatige verzuchtingen van de slachtoffers die, nog steeds, van het kastje naar de muur worden gestuurd. De overheid moet daarin haar verantwoordelijkheid nemen.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) verwelkomt de toezaegging van de minister om met de verenigingen van slachtoffers te overleggen. Rekening houdend met de cynische ingesteldheid van de verze-keraars, zoals blijkt uit de expertises en hun correspon-dentie met de slachtoffers van de aanslagen, verdient een schadevergoedingsregeling via apart fonds zeker de voorkeur. Dergelijk fonds moet voldoende gefinancierd zijn of op zeer korte tijd kunnen gespijsd worden.

L'important est de répondre aux aspirations légitimes des victimes, qui, aujourd'hui encore sont renvoyées de Ponce à Pilate. Les autorités doivent prendre leurs responsabilités à cet égard.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) se félicite de l'engagement du ministre à se concerter avec les associations de victimes. Compte tenu du cynisme des assureurs, comme en témoignent leur expertise et leur correspondance avec les victimes des attentats, un régime d'indemnisation par le biais d'un fonds dis-tinct est certainement préférable. Un tel fonds doit être financé de manière adéquate ou pouvoir être alimenté dans un délai très court.